

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

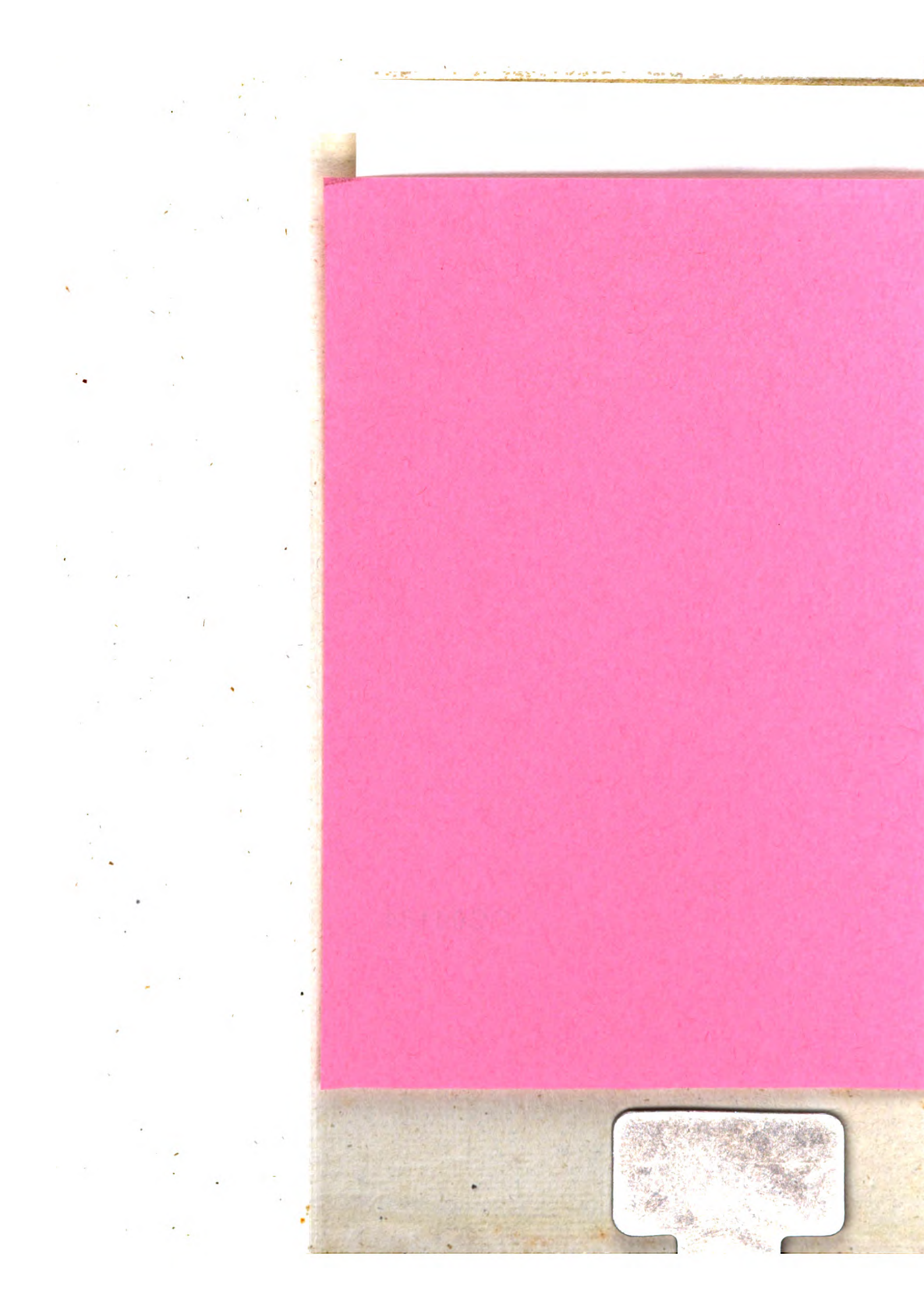
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

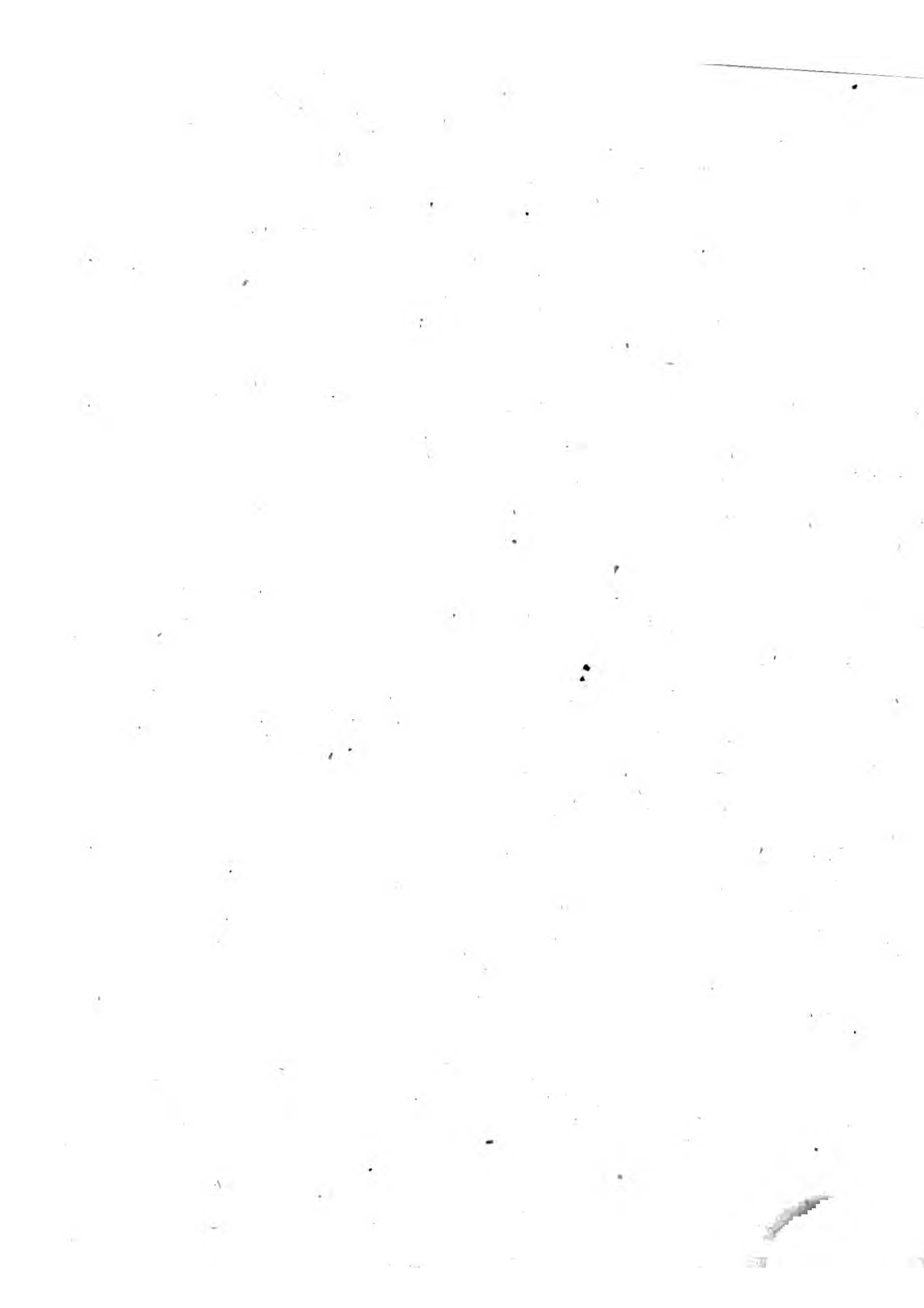

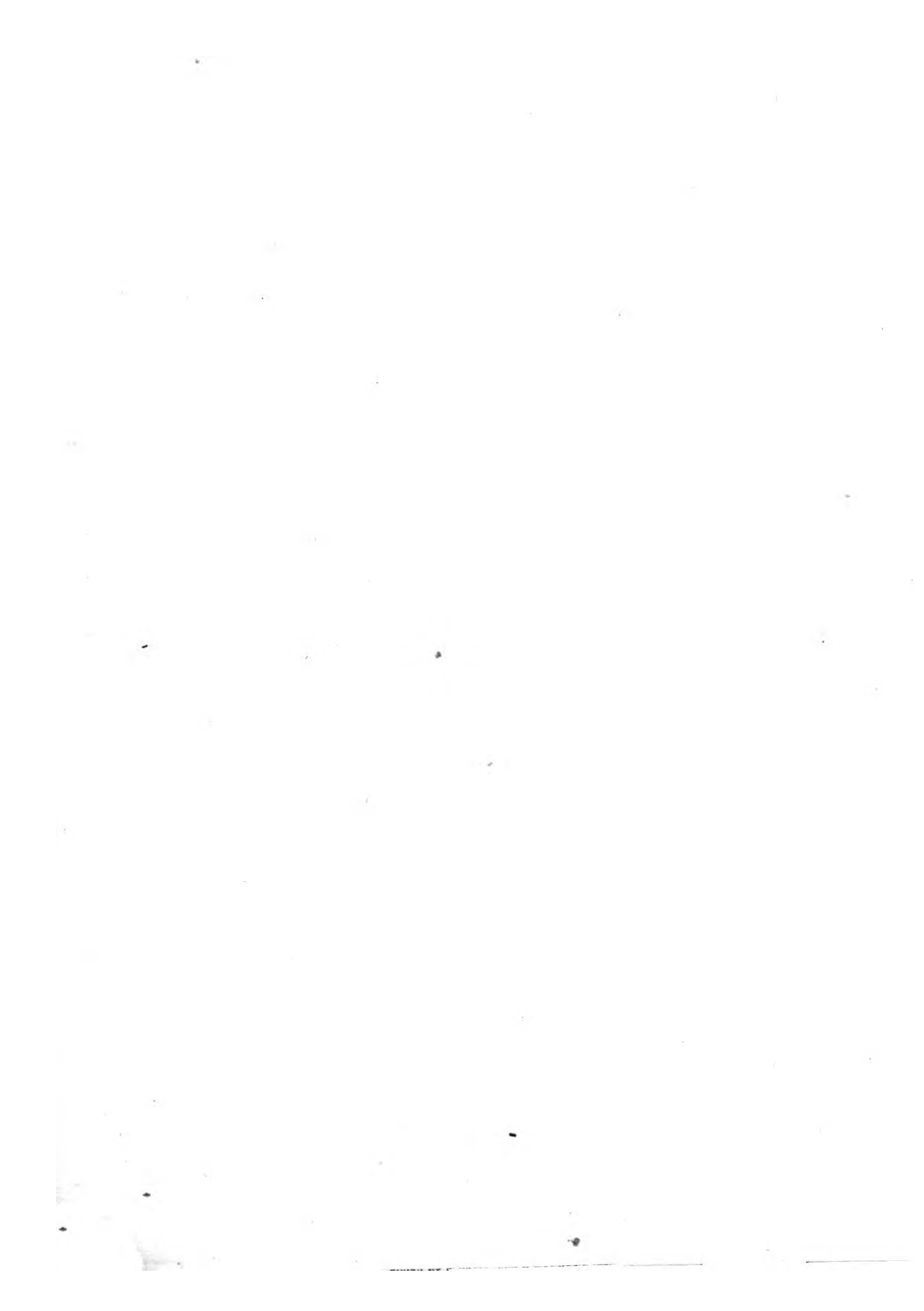
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

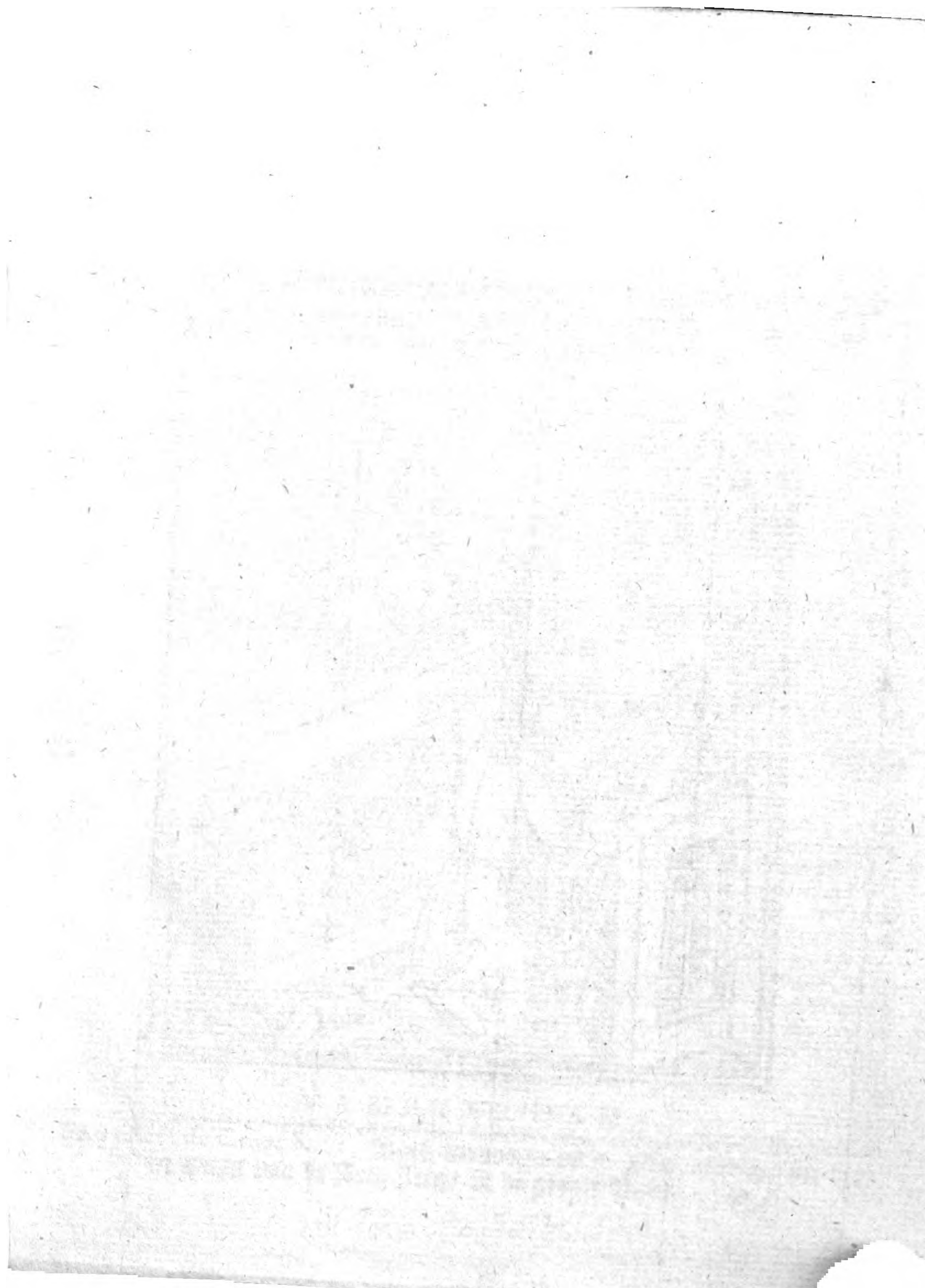
1451

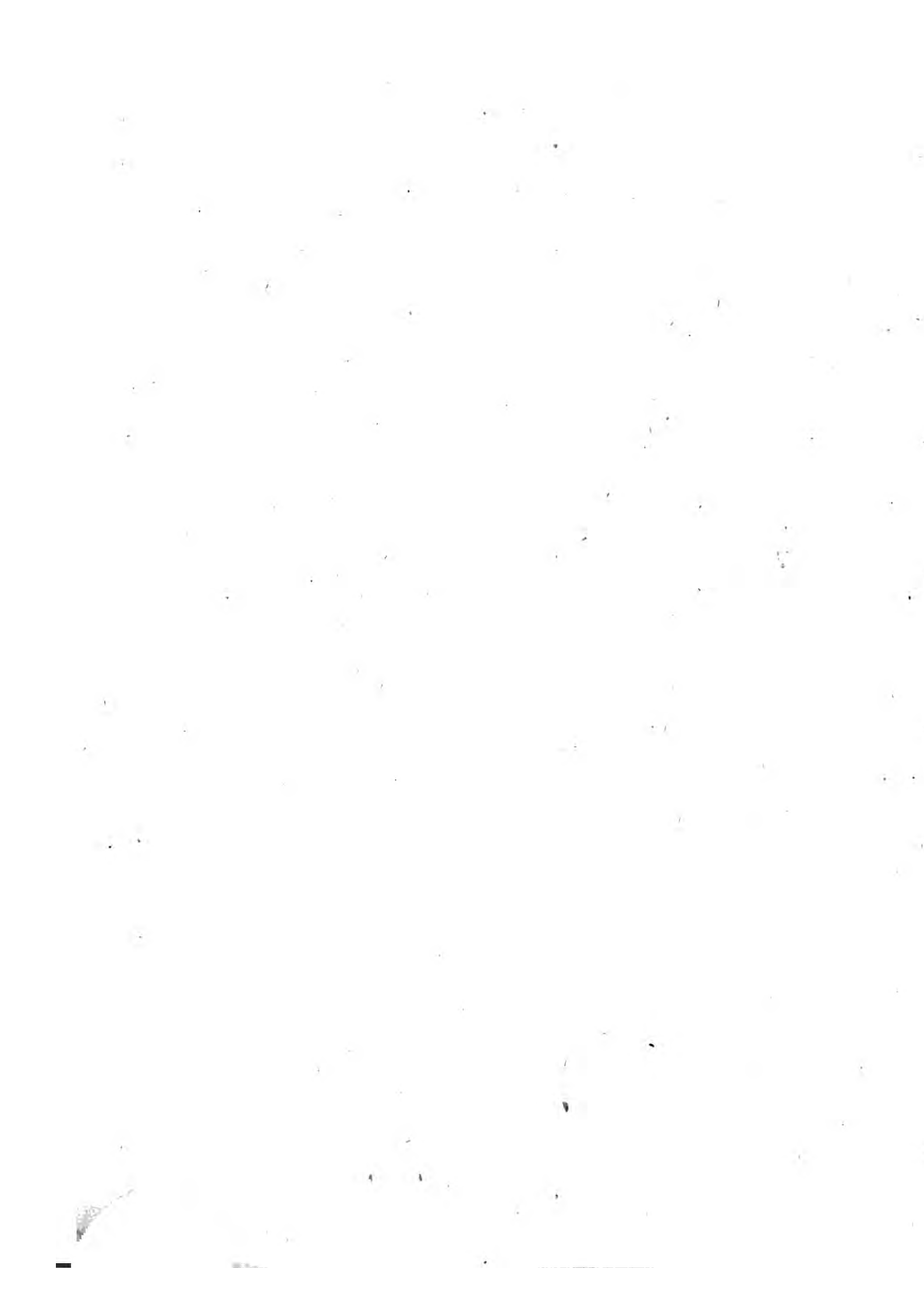

De Wonderlijke Reyse van
JAN MANDEVYL

Beschryvende eerst de Reysse en Geschiedenisse van den
A. Lande van Beloften/ te Cloet/ te Paerde/ ofteter Zee/
ende de Gestaltenisse/ ende gelegenhoyt van den selven Landen.

Daer na de Gestaltenisse ende zeden van den Lande
van Egypten/ Syrien/ beyde Arabien/ Persien/ Indien/ ende Ethiopia
nen/ ende ook dat Leven ende Geloofte der Menschen van dien Landen.

AMSTERDAM.

By Gysbert de Groot Keur, Boek-berkooper op de Nieuwendijk/ het derde
de Pops van de Arm-steeg/ in de groote Spjel. 1742.

203. f. 357.

De PROLOGIE.

Wint alsof is / datter Lant van
 over Zee dat is te weten dat He-
 lige Lant van Beloften / onder al
 ander Landen is dat upeverhoor-
 reaste / ende Drouwe van alle ander Landen.
 En is gebenedijt / gehepligt en gecon-
 meert of geconsecreeert van den Hepligen
 Lichaem / en niet dat dierbaer Bloet ons
 Heere Jesu Christi / welk Lant hem behaeg-
 lijk was / en woude hem in den Lichaeme
 glorioser Maget Maria verschijnen / en
 menschelijck vleesch aennemen / en voedinge /
 en wou dit Lant omme-gaen / en wandelen /
 en menige miraculen doen / en Prediken / en
 leeren dat geloof der Christenheyt zijnen
 kinderen. In dit Lant woude hy menig ver-
 wijt en bespottinge lijden ont onsent wille.
 Da desen Lande woude hy sonderlinge ge-
 heeten zija eenen Koning die hy was / en is
 een Koning des Hemels / der Werden / der
 Locht / der Zee / en ook alle dingen die daer
 inne zijn.

En hy hiete hem selven sonderlinge van
 den Lande Koning / doen hy seide: Ik
 ben Koning der Joden / want doen was dit
 Lant ook der Joden: En die Lant hadde
 hy ook upeverhooren tot zijn hooft onder an-
 dere Landen / als dat beste / en deugdelij-
 ste / ende waerdigste van alle der Werelt / als
 de Phillosophe seyt. De deugt der dingen
 is in der middelheyt. In dit alderwaerdigste
 Lant woude de Koning zjn leven leyden /
 en van den sellen Joden bespot en ver-
 smaet zjn / en den dood lijden om die minne van
 ons / en om ons te verlossen van de pijn der
 Helle / en van der verhaerlyke dood die ons
 bereypt was ont de zonden onses eersten Va-
 der Adam. En ook om ons seifs sonden /
 want Christus en hadde geen quaet ver-
 dient / nog hy en pepnsde nog en bede noyt
 quaet. En de Konink de glorien woude
 in dit Land zjn Passie ende Doot lijden /
 meer dan in ander Landen / want hy wou-
 de zjn dingen kondig en openbaer maken /
 indien dat een pegeijk mochte weten / en
 dedet roepen en kondigen in 't midden der

Stad. So onkondig moeste zjn en gebre-
 ten in alle zijden. Also den roeper van
 Werelt soude lijden den doot booz ons te
 gusalen / die Stad in 't midden der Werelt
 op dat men 't wiste aen alle zijden der werelt
 hoe diere hy ons gekogt hadde de mensche
 die hy gemacht hadde na zijn Beelde / en
 verlost om de groote minne die hy tot ons
 hadde. Mochiang dat wy dien niet ver-
 en hadden / want geen meerder Casteel
 Schattinge / nog siantsoen en mochte hy ge-
 ven booz ons / dan zijn Heplig Lichaem
 en zijn dierbaer Bloed / en zjn gebenedijt
 Leven / dat hy booz ons offerde / en overgaf
 De gene die noyt bleke van sonden in her-
 hadde / hy woude zjn Lichaem leveren te
 doot booz den sondaer. **O God** / hoe groot
 minnen had gy tot den sondaer uwe Creatu-
 ren / want gy die sonder smette waert / en
 misdaet / woude den Doot lijden om de
 misdadigen. Met recht sou men sulke We-
 ren minnen / ontsien / eeren en dienen / en da
 Lant ruinen en pijsen / dat zulken vzych
 gebzagen heeft / mits welken een pegeijk
 sal gehouden zjn / het en zy by onse gebre-
 ken. Met rechte sonde zjn alle menschen
 genoeglijk ende vzychbaerig / want het is
 bedauwt metten soeten Bloede onse Heere
 Jesu Christi. Dit Lant dat onse Heere loof-
 de tot een Erbe. En in dit Lant woude hy
 sterben / also beset om te laten in Erffens-
 zijne kinderen / waerom een pegeijk men-
 sche die goet kersten is / die soude pijnen me-
 neerste die de magt heeft van God vrieder te
 krijgen / onse booz seiden Erbe. En me-
 kragt uyt de ongeloviger gewout doen / en
 waeder te maken ons eppen Erbe / alst regt
 zjn soude / want wy zjn geheeten kersten
 van Christo / die onse Vader is. En op dat
 wy zjn rechte kinders zjn / so zullen wy
 calangieren dat Erbe dat ons onse Vader
 gelaten heeft / ende dat ons pijnen te setten
 uyt de Hand der vzeemder / dat ons onse
 Vader gelaten heeft. Maer heden op ten
 dag so heeft hovaerdigheyt / gierigheyt en
 nijt also de herten der Lantg-Heeren ont-

steken /

steken / doen bernen en bebaen / dat zy meer
 begeeren malhandert te ont-erven dan te ca-
 langieren en te winnen haer recht pzoep
 doozeyt erbe / en dat gemeen volck dat goe-
 den wil heeft / daer toe te setten lijf en goet /
 die en mogen niet doen buppen de Lants-her-
 ren die Oberste van hen zijn / want vergade-
 ringe van gemeynen volck sonder Hoofst te
 hebben van Heeren / is als een Kudde Scha-
 pon sonder Herder / die hen scheyden / ende
 en weten niet waer zy gaen sullen. Maer
 waert sake dat bequamelijck ware onsen H.
 Vader den Paus / want Gode waert wel
 behaeglijck dat die aerdsche Princen waeren
 van accorde / en met eenen deel van hare
 gemeynten woude bestaen / de H. vaert van
 ober Zee. Ik meyne wel seker te zyn / dat in
 hozen tijden dat Heylige lant van Belosten
 soude werden gewonnen / ende geset in de
 handen der recht erfgenamen. En om dat
 langen tijt geleden is / dat de gemeene vaert
 ober Zee al gedaen is / en want veel lieden
 genoegte hadden te hoozen sprecken van de-
 sen Heyligen lande. In Jan van Mandevyl
 Biddet wijsleer / al en ben ik niet weer-
 dig / gebozen en gewoont in Engelant / in
 een stad genoemt Urban / en dese vaert van
 ober Zee in 't jaer ons Heeren M. C. C. C. en
 XXX. op Sinte Michiels-dag / en hebbe
 langen tijt geweest ober Zee gesien en om-
 gegaen veel landen / en menigerhande Pro-
 vintien / en mening Koninkrijck en Eplant.
 Ende ik heb geteyst dooz Turken / dooz
 Armenien groot en kleyne / dooz Tartarien /
 en ook dooz Perssen / dooz Sprie / dooz
 Arabien / dooz dat hooge lant van Egypten /
 dooz Iphien / dooz het meeste deel van Ethi-
 opien / en dooz Chaldeen / dooz Amozonen /
 en dooz Indien die mindere en de merdere /
 ende in die middel Indien. En dooz volken /
 van menigerhande manieren of wetten / en
 van geloobe en van machsel / en van leven /
 en van Phisoenen / en van aensichten. Van
 welken Landen en Eplanden ik sal verrek-
 ten / klaerlijck / ende uytsprecken haer na-
 mens als zijnen tijt heeft / en ook nader ge-
 hkenisse die daer is na mijn ver mogen / in

sonderlinge omder gerner wil / disemeyninge
 hebben te bisiteren de Edel Heylige stad van
 Jerusalem / ende andere steden daer ontrent
 zijn / den welken ik sal wijzen en seggen wat
 wegen dat zy daer toe hebben te houden /
 want ik heb (Gode zy geloof) derwaere
 gaende / menigen wech gegaen en gereden
 met menigen goeden geselschap. En weet
 dat ik dit Boek hadde geschreven in 't Lant
 omder hozeheyt wille: maer om dat menige
 beter verstaen Dupts dan Latijn / soo heb
 ik geset in 't Duptsche / om dat een pegelijck
 't mach verstaen. En ook omdat de Heeren /
 Biddeten en andere Edel-lieden / die geen
 Latijn en konnen oft verstaen / en ook ober
 Zee geweest hebben / mogen weten oft ik
 waer segge oft niet. En oft ik dolende ware
 upt vergetenheyt of anders / dat zy dit Boek
 corrigeeren mogen en setten 't in den rechten
 wech der waerheyt / want dingen die men
 heeft ober lange gessen / werden wel verge-
 ten / en de memorie des menschen en mach
 alle dink niet onthouden.

Om te reysen te Paerde, en Voet,
 oft ter Zee, in 't Heylige Lant.

Dat eerste Capittel.

Nalshy hoozen in den Daem Gods / die
 wil vaeren ober Zee / mach trekken
 dooz menige Wegen / te Water ende ook te
 Lant / na dat Lant gelegen is daer hy vpt-
 trekt / van den welken al meest vergaderen
 in 't eynde d' een metten anderen. Ende en
 meent niet dat ik hier ver trekken sal / alle
 Steden / Doopen ende Kasteelen / dat men
 dooz-trekken moeten derwaert / want het
 soude te lank wesen / maer alle de sonder-
 lijckste ende vermaerste Steden aldaer men
 gaen moet den rechten wech. In den eersten
 die komt van West-waert / als van Eng-
 lant / van Belant van Schotland / of van
 Noorwegen / hy mach gaen soo dat hy wil
 dooz Almanien / en dooz Ungarien / dat
 paelt aen 't lant Parmane / en aen 't lant Pan-
 nonien en van Ficuta. En weet dat de Ko-
 nink van Hongarien is een Heere seer mach-
 tig ende waerdig van prijse / en houd veel
 lants /

De wonderlyke Reyse van Jan Mandevyl.

lant / want hy houd Hongariën / Sclac-
niën / ende dat meestendeel van Comman-
en / en Bulgerpen / dat men heet 't lant van
Buggeren. En hy houd oock een groot deel
van den Koninkryk van Rossien / daer af
heeft hy gemaekt een Hertogdom / dat gaet
totten Lande van Justan / ende paelt in
Prussen.

Dooz dit lant reys men dooz de Stad van
Cypzon en neben den Castele van Kieboz-
gos / en dooz Millebillie de stadt in de eynde
van Hongarpen / en daer vaert men over
de Sibiere Donontw. De Sibiere is groot /
en neemt haren doozponk in Almanien on-
der die Bergen van Lombaerdpen. En zy
ontfangt in haer XL. ander Sibieren / en
loopt recht dooz Hongariën / dooz Gzichen
en dooz Tactarpen / ende valt in de Zee ten
Oosten-waert soo stijf / soo dattet Water
zijn soetigheyt behoud wel XL. mylen bevre /
sonder hem te mengen mettet water van der
Zee; daer na soo komt men te Bellegrave.
Ende soo komt men in dat lant van Bug-
geren / en daer gaet men over een steene
bruggedie op de Sibiere staet van Maptrope /
en dan soo reys men dooz dat lant van Pon-
thanaerde / en daer na dooz het lant van
Gzichen / en dooz een stadt die men heet A-
kerus zijne Pape / en dan dooz Vande hople.
En dan te Constanthopolen / die men plach
te heeten Belamon / daer woonde genapyn-
lijck den Kepsen van Gzichen. Te Constan-
thopolen is die schooafte Kerke die in alle de
Werelt is.

En vooz dese Kerke staet een Beelt van
Koper vergult / gemaekt na den Kepsen te
Paerde getroant / en plach te houden in zijn
hant eenen vergulden Appel. Maer hy is
geballen / en heet is een langen tijt geleden.
En men seyt dattet gebeld / dat een Kepsen
heeft verlozen een groot deel van zijnen lan-
de / ende zijnder heerschapppen / want hy
plaz te wesen Kepsen van Comen / van Nise
de Wince / en van alle den landen van Sp-
rien / en den Joodschen lande daer in oock
staet Jerusaleem / van de landen van Ara-
bien / van Perffen / waer nu heest hy 't al

verlozen / sonder Gzichen alleen / 't lant
dat daer toe behoort. En men heest dit wil
gepijnt den Appel weder te stellen in zijn
hant / maer hy en woude daer niet in bli-
ven. Dese ronden Appel betekent de Hee-
schapppe die hy hadde in de Werelt die tot
is; En de ander hand houd hy tegen 't G-
sien; is een teeken dat hy is dreggende de
Misdadigen. Te Constantinopolen is de
Kruys ons Heeren Jesa Christi / en zijner
Kroon sonder naet / de Spongie / en dat die
daer men hem mede te dinken gaf / Edik en
Galle aen 't Kruys; Sulke lieden mener
dat d' een helst wesen zoude in Cypzon in een
Klooster van Moaniken / des en is niet
maer het is het kruys daer Dismas der
goeden Schaker aen was gehangen / die
een pegetijck niet en weet / nochtang waer
noot te weten / maer om dat prozijt der Of-
ferhande doen zy 't den volk seren / en geve-
te verstaen dattet is dat Kruys ons Heeren
Op sult weten dattet Kruys ons Heeren
was van vier manieren van houte / als die
berg seyt: Het Kruys ons Heeren was van
Palmen / Cedzen / Cypressen en Olphen
Het hout des Kruyses dat recht op van der
Werde gink ten Heere waert was van Cy-
pressen. Het hout dat dwars gink / daer de
Handen aen genagelt waren / was van Pal-
men. En den bock vanden Kruyse die gebel-
was in der aerden om te houden / dat Kruys
van ballen was van Cedzen. En de tafel die
boven zijn gebenedijde Hoofd stont / was van
Olphen. en daer in geschreven / in Hebreus
in Gzichs en in Latijn / en was anderhal-
ben voet lang / en de Joden maekten da-
Kruyse van vier manieren van houte om
sekerer reden / en sonderlinge saken.

De eerste reden was / zy seiden dat onser
Heere daer soude hebben wjven hangen al-
solange als dat Utschaem soude hebben mo-
gen dueren. En daerom maekten zy der
boet vanden Kruyse van Cedzen / want Ce-
dzen-hout niet rotten en mag in der aerde
nag in het water / want zy woude dat he-
lange duerde. De tweede reden was / dat zy
waenden dat het Utschaem ons Heeren Jesa
Christi

Christi rotten en stinken soude / so dat hy daer niet lange en soude hebben mogen hangen / daerom maekten zy dat hout dat regt op gink ten Nemekewaert van Cypressen dat weckende is / op dat den roke van den Lichaem niemant en soude mogen deeren. De derde reden was om dat zy waenden in dit Krups ons Heeren altemael verwonnen te hebben / daerom maekten zy dat dwers g'ink van Palmen / om dat men in het Oude Testament plagt te kronen men Palmen. De vierde reden was / dat zy waenden te hebben pass en vrede na dedoot ons Heeren / want zy seiden dat zy eendijscort ende onvrede hadden tusschen Christus en henlicden / want de Olpe beteekent pass / als de Historie van Hoagbetulgt / want de Dypbe bracht eenen Tak van Olyben / dat beteekent / pass tusschen God en den menschen. Endaerom maekten zy die Tafel van den Tijtel die boven Christus Hoofst stont van Olyben / want zy waenden van hen pass te hebben na zijn doot. En weet dat onse Heer genagelt was aen den Kruppe / op der aerden leggende / en doen leet hy de meeste pijn. Item / de Gyzkenen de Kerstenen die ober Zee wonen / seggen / dat het hout dat wy heeten Cypressen / was van den Appel-Boom daer Adam den eersten Appel af at / en al hebben zy ook in haer Schryftuur / dat als Adam zick was / zo zeyde hy tot zijner Sone Seth / dat hy gaen soude tot den aerden Paradijs / en dat hy bidde soude den Engel die het Paradijs hoede / of hy hen senden wilde Olpe der ontfermherticheit / om te zalven zijn leden op dat hy genesen mochte. Seth gink daer / maer de Engelen liet hem niet ingaen / en zeyde dat hy van die Olpe der ontfermherticheit niet hebben en mocht / nochtans so gaf hem den Engel drie Kerren van desen Appel-boom / en seide hem / dat hyse leyde in zijns Daders mont / en daer soude een Boom van wassen / en als dien Boom bracht droeg soude zijn Dader genesen worden / doe Seth weder-g'keert was / doe vant hy zynen Dader doot / en leyde die drie

Kerren in zijn mont. En die woorden was sende / en werden drie groote boomen / van den welken dat Krups getracht was / dat de goede Ducht droeg Jesus Christus / als in den goeden Dypdag / overmits welke Ducht Adam en die van hem gekomen zijn / bebyt zyn van der eeuwiger doot / het en zy dan overmits haer selfs schult. Dit Heilige Krups hadden de Joden begraven onder de aerde / binnen de roffen des bergs van Calvarien / en daer wast verborgen wel twee hondert jaer ofte meer ter tijt toe dat het Helena weder vant / die Moeder was van Constantinus / de Keyser van Romen. Dese Helena was van Englant / dat men doen hiet groot Brittanien / die de Keyser Constantijn te wijven nam om haer grote schoonheyt wille. En gy zult weten dat het Krups ons Heeren was een Cubitus lang / en dat hout dat dwars g'ink drie Cubitus en eenen halven. En die een helft vander kroonen daer ons Heer mede was gekroont aen den Kruppe / en een vande drie Nagelen / en dat Iser van de Slapen en beel ander Heiligdoms / zyn te Parijs / in des Konings Capelle. Ende de kroone leyt in een vat van gouden Chy-stalle / en kostelijc verclert / want wel eer was een koning die hogte dese heilige jutwelen van een Keyser die se hem verhocht / overmits gebzekt van gelde. En al is dat men seyt dat dese kroone van Doornen is gemacht / dat en is niet / maer zy is van witte Zeeblisen die stekent als Doornen / want ik hebbe dikwils seer neerstelijc besien die te Parijs is / en ook die te Constantinopolen is / en ik hebbe er van desen weerdige Doornen / en die wert my gegeven in grooter weerdicheit / want in dat Chy-stalliner dat daer de kroonen in leyt / leyt daer zo veel af gebzoken / die af-bzeken als men dat doet / om te tonen de groote Heeren. Ende wret dat dese kroone was geworpen van Zee-blisen / want men heeft 't sint dikwils gedeelt en geschepten in twee / van welke de een helft te Parijs / en de andere te Constantinopolen. En gy zult weten dat onse Heere in der nacht was gevangen / want

want hy was eerst-werf in een Boomt-gaert
gelept / en seer neerstelijck ge-examineert /
en daer bespotten hem de selle Joden / en
maekten hem een Kroon van Celgeren /
en van witte Dooznen die daer in den boom-
gaert wiesfen / en setten se op zijn gebenedijde
hoofde-waert / en dzongense in zijn gebe-
nedijde hoofte soobaste dat zijn heylige bloedt
neder liep tot veel steden ober zijn aensicht /
ober zijn schouderen / en ober al zijn lijf /
en daerom soo heeft witte Doozne in haer
groote kracht / want wie een telge banden
Doozne aen hem draegt / geen Donner noch
Tempeest en mach hem beseren / noch den
hupse daer hy hy staet / noch geen quade
Geest en mach hem gonaken. In desen
Boom-gaert versaehte S. Pieter onse Hee-
re dize werben. Daer na wert onse Heere
gelept vooz Bisschoppen en Meesters van
der Wet in een anderen Hof / endaer wert
hy neerstelijck ge-examineert / bespot ende
verspooken / ende gekroont met heel andere
witte Dooznen / die men heet Barbarius /
die wassen in dien Hof / die heeft harde groo-
te macht / en men maekt goet Der jupps van
den bladeren / daer na wert hy gelept in
Cappus Boomgaert / daer na wert hy
gekroont met Egelentier / daer na wert hy
gelept in Pilatus Kamer / die een Rechter
was om noch te examinieren / die gestropt
was met Zee-blefen / en daer soo setten zy
hem in eener Setel / en zy togen hem aen een
Purperen kleet en maekten hem een Kroo-
ne van de Zee-blefen / en knielden vooz hem /
Veggende: Weest gegroet Konink der Joden.
En dit was de Kroone / van dewelke d' een
heifte te Parijs is / en d' ander te Constan-
tinopolen. Met welker Kroonen onsen Hee-
re wert gekrupst / en leed den dood om ons
te verlossen van der pijnen der Hellen / waer-
om men schuldich is dese Kroone in meer-
der waerden te houden / dan alle die ande-
re. De Spere ons Heeren of den Blable-
schacht heeft den Keeser van Almangien /
maer dat iser daer hy mede in zijn heylige
zijde gesteken wierden / dat aen de schachte
Kont / is te Parijs. De Keeser van Constan-

tinopolen sepd / dat hy selve heeft dat
van der Spere / want ik heb 't gesien en
veel bzeeder dan te Parijs. Item / te Con-
stantinopolen leyt onser Doodwe oude
Moeder / Moeder van Sinte Anna / die
len-a dede byengen van Jerusalem. Item
daer leyt ook Sinte Jan Guldemont / d'
Nerts-Bisschop was van Constantinopo-
len. Item / daer leyt Sinte Lucas Cuan-
gelist / want zijn gebeenien werden aldaer
gebracht van Bethanien / daer hy eerst-
werf was begraven en veel andere heylig
dommen. Daer is ook een steen of een Maer-
mer-steen / die men heet Cadzys / die alcoh
water dzuppt / so dat hy hem selven vult al
le Jaer van water / soo dat hy ober gae
sonder periantz toe doen. Constantinopo-
len is een seer Edel-rijke en schoone Stad /
en is dize-kantig / Endaer loopt eenen arm
van der Zee / die men heet Sint Jochs arm
En gy sult weten / dat hy beslypt die twee
deelen van der Stadt. En vooz is wat hoog-
omtrent dat beginsel des arms / omtrent de
groote Zee-daert daer plaech te zijn die stad
van Topen op den Oeber banden water. In
een seer schoon pleyn / maer men siet seer lut-
tel van der Stadt / om datter soo meenig
jaer geleden is / dat sy godesruweert wert.

Van de Grieken Eylanden.

Dat is. Capittel.

Omtrent Gheken zijn veel Eylanden die
men heet Callestres / Coros / Begitie /
Cresbyte / Mira / Flareu / Molo / Cava-
te / en Lempe. Endaer zijn meniger hand-
talen en menig lant / die al onder danig zijn
den Keeser van Constantinopolen / en te we-
ten die van Critopie / die van Capmapen
en veel ander volks / en 't lant Crochien / en
van Macedonien / daer Alexander Konink
af was. In dit lant was Aristoteles geboor-
en in een stad die men heet Stagers / daer
leyt Aristoteles begraven / en op zijn Gra-
staet een Outaer / daer men alle jaer groot
Feeste doet / recht of hy een groot heylig
waer / en op die Outaer houden de groot
Heeren Raedt te gader / en dan dunkt her

De wonderlyke Reyle van Jan Mandevyl.

gat in't d'leth Gods kragt den besten Sach
hen horen konnt. In dit lant van Macedo-
nien lept eenen Berg die men hiet Olym-
pus / en desen Bergschept Macedonien en
Trachien / en is so hoge dat hy klimt bo-
venden Wolken / endaer zijn ook veel hoge
Bergen / en daer is een Berg die men
heet Atop / die is so hoge / dat zijn schadu-
we ¶¶¶ mijlen verre schijnt / en boven op
den top van den Berg daer is seer puer en
zupber lucht / en daer op so komt geen wint
nog geen regen / nog geen vogel / nog
beeste sou daer boven mogen leven / om dat
de lucht daer te droge is. En men seyt dat
in dit land de Philosophen wel een waten
geklommen op desen Berg / en hielden in haer
hant een sponsje van water / om te hebben
versche lucht of zy en hadden anders haer
Adem niet konnen verhalen / en souden heb-
ben versnacht om de droogheyt van der
lucht / en op desen Berg boven in 't gestubbe
van der Herde / so schreben zy daer letteren
met hare vingeren / en ten eynde van der
jaer als zy daer weder ophloemen / so
vonden zy die letteren nog also schoon als
zyze geschreben hadden in 't jaer te voren /
sonder yet gebroken of ontmaekt / waer-
by men mag merken dat dese Berg gaet in
de puere lucht. Te Constantinopelen is des
Keysers Paleys / is heel schoon geordincert /
en daer by staet een schoone plaetse om te
spelen alderhande dingen / dat al om zijn
schoone stelling d' een hoger / dan d' ander
in maniere van trappen oft garden / so
dat een pegelijck wel mag sien / sonder d' een
den ander te letten / en onder dese stellingen
zijn des Keysers stallen / al overwelst tot
zijnder Paerden behoef / en alle dese Pla-
ten van dese stellingen zijn van Marbeteu.
Een Keysers die wel ver was / dede begraven
een lichaem zyns Maegts in de kerck van
Sinte Sophien / en als men 't graf maken
soude / so vout men een ander lichaem in
der aerden / en op 't lichaem leggende in een
groote plaete van sijnen goude daer in was
geschreben in Hebreeus / Grieksen in Latijn /
Jesús Christus sal geboren worden van der

Maegt Maria / den welken ik gelobe / en
daer stont ook geschreben dat die plaet van
goude en 't lichaem dat daer begraven was /
na den Datum dat daer op stont / was wel
twee jaer voor Christus geboorte / en nog is
die plaet in de kerck / en men septe dattet
was Permes de wijse. Ende al ist dat de
Grieken Kersten zijn / nog zijn zy betwan-
delt van onsen gelobe / want zy seggen dat
den H. Geest niet en komt van den Sone /
maer alleen van den Vader / noch zy zijn
niet gehoorzaam der Kercken van Romem /
nog den Paus die recht Clearius Gods is /
want God gaf hem de volle macht te bin-
den / en te ontbinden / en daerom niet recht
souden zy hem onderdanig zijn / en sy seg-
gen dat haer Patriarch al so veel magten
heeft als den Paus / en daerom die Paus
Jan de ¶¶¶ schreef hem letteren dat die
kersten eerst soude zijn / en onderdanig een-
nen Paus / die een recht Clearius Gods is.
En hier op zeynde zy hem een antwoorde
in dese manieren: Wy geloben wel vast dat
u mogentheyt groot zy op d'yn Onderfaten /
en u grote hoeverdicheyt en mogen wy niet
dragen / en u groote gierigheyt en mogen wy
niet versaden / de Heere zy niet u: want hy
ismet ons. En geen ander antwoorde en
hadde de Paus van hen. Item / sy maken
dat Sacrament van geheben broode: want
Christus maekte dat van geheben broode.
Item / het Avondmaal op den Witten
Vonderdag maekten zy haer Brood gehe-
ben / in gedenkenis des Avondmaels Chri-
sti / en sy drogent in de Sonne / en houdens
al dat jaer over / en gebent den sieken in
manieren van Gods lichaem / en zy Olyven
den sieken niet / en zy seggen datter geen
Dageb. er en is / en der zielen hebben geen
pijne nog blijdschap / dan na dat up'ter ste-
Gordeel / endat onkuyphent geen doot-son-
de is / maer natuerlijck werck / en de mannen
en wijben / zullen maer eens houwelijken /
andere zijn de kinderen die sy winnen baster-
den / en in sonden gewonnen / en haer Pa-
pen zijn al gehout / en sy seggen / dat Ab-
monie geen dootsonde en is / want sy ver-
hooren

kopen de prebenden van der kerken alsoo men ook elders doet / dat groote doot-zonde en schande is / want heden op ten dag is Simonie een gekroont konink in dese heylige kerke / God betert alst hem tijt dunkt / alsoo lange als die heylige kerke soo waggelt ende mank gaet / so en mag de werelt in genen goeden staet zijn. En sy seggen dat men in vasten geen Wisse en soude doen nog Saterdags / noch Sondaegs / sy en vasten den Saterdag niet / geen tijt van het jaer / al weert biggelle van Kers-abont of Paesschen / sy en laten de Latijnsche Papen op haer Outaer geen Wisse doen / en hadden sy daer op Wisse gedaen / sy soudden den Outaer weder af-wasschen met Wy-water / sy zeggen oock dat men maer een Wisse doen en sal op den Quoaer des daegs. Sy seggen dat onsen Heere Jesus niet op 't Kertrijh en wt / al hield hy hem ofc hy gegeten hadde. En dat wy doot-sonde doen dat wy onse Waerden scheren / want den Waert is een teken des Mans / ende Gods gabe / en dat wyse scheren om de Werelt te behagen / en dat wy sonden doen als wy Beesten eeten die verboden waren in 't Oude Testament / als Derken / en de Beesten die niet herhouwen / en seggen oock dat wy vleesch souden eeten in de wecke vooz groote Vasten-abont en des Woensdaegs in alle de weken van den Jare. Item / de Kesper van Constantinopolen maect selver den Patriarch / ende Werts-bisshoppen / en hy geeft den Prelaten die proberden / en hy neemtse weder als hy quade saken vent / sodat hy Heere is in zijn Lant van der Geestelijchheyt / ende van der Werelijchheyt.

Van Constantinopolen so gaet men tot den Stad van Tuke / op dat men hangaen door 't lant van Turkpen / en dan reys men vooz by de Haven van Clebetout / en men siet altoost recht vooz hem 't gebergte van Chibetou / dat anderhalf mijle is van der Stad van Tuke / en de gene die te water gaet dat heet St. Joris arm / ofc te Zee-baert daer leyt St. Nicolaes / en daer leggen veel

wonderlyke steden / en so gaet men tot t lande van Sp. In dit lant wast Maasth o klepnen boomkens / als Somme upt de Ke-ke-boomen / en daer na zo gaet men do het Eplant van Patmos / daer S. Jan vangellist de Apocalypsich schreef. En wriet d S. Jan Evangelist oud was xxij. Jaer doe Christus stierf / en na Christus doot les de hy lxvij. jaer / en in 't honderste jaer stie hy. Van Patmos so gaet men te Cyheson dat is een schoons stad en is by der Zee / e daer stierf St. Jan / en was achter een O- taer begraven / in een schoons kerke / waer de Kerstenen plagten dese stad te hebben en wrijn graf vlot men hem is byoot / waer zijn lichaem wert geboert in 't aerdsche Pa- tabijs / maer de Turken houden nude stad en dese kerke / en oock dat meesten deel van A sien geheeten Turkpen. En wriet dat S. Jan selve zijn graf maecte in zijn lebende ly- be / en gink daer leggen al lebende. E- daerom seggen sommige dat hy niet en sterft maer dat hy hem rustende is tot doemdag toe / en zekerlyk daer siet men al tegrote wonder die 't sien wil / want de aerde van zijnen grabe siet men menig werben roeren en boben recht ofc daer een mensch in waer- daer af een segelijc die siet hem verwonder als reden is. Daer na gaet men door Ephe- son door menig Eplant ter Zee / tot de sta- van Pateram / daer St. Nicolaes begraven leyt / en daer na totter stad van Majo- ria / daer S. Nicolaes by der gratie God- Bisschop gekoren wert. Ontrent de stad wa- seer goeden sterken Wijn / geheten Wijn van- Wapica. En daer na so komt men totter Eplande van Cepte / betwelke de Kesper ge- geben hadde in Amags. Daer na zo kom- men totten Eplanden van Chos / en de Ep- lande Hugo / waer van Apocras Heer was en Prince / en men seyt dat Apocras doch- ter in dit lant is / nog isser een Figuere van een groote Draek en is C. bademen lank / maer ik hebse niet gesien / en 't volk van he- Eplant heetense Djou-brou van den Eplan- de / en sy leyt by een oud Casteel / en men- siet se 2. of 3. wers 's jaers / en sy en doet nie- man

De wonderlyke Reyse van Jan Mandevyl.

mant quaet die haer niet quaet en doet / en wert aldus verandert van der Figure der Jonkvrouwe / in des Ozaels Figure / obermit een Goddine die heet Diana / en men segt dat sy noch verandert sal worden in haer eerste schoonheyt / als men vinden sal eenen Ridder soo hoen diese sal kussen voor haren Mont / maer daer na en false niet langer leuen. Ten is niet lange geleden / dat een Ridder van Rodes die vrouwe was / seyde dat hy den Ozael soude gaen kussen / ende hy sat op eenen goeden Hingst / en reet totten Castele / ende doeg hy daer quam / begonde den Ozael dat hoest op te ligen. En doen dat Daert den Ozael aensag / soo verbaerlijt / soo vloecht weg / ende ontzoeg den Ridder tegen zynen dank / op eenen hoogen Berg / ende vanden Berg vloecht in de Zee / van verbaernisse / alsoo wert die Ridder verlozen. Item / noch een ander Jonkmanen wist vanden Ozael niet / en quam upt een Scheepe / ende gink door dit Epland neben desen Casteel / ende gink soo vore dat hy vant een Kamer / daer sach hy een Jonkvrou / die haer Remde / en sach in eenen Spiegel en hy sag daer veel schatsontrent / waer by hy pangsde dattet een Soudaresse waer die daer woonde / om die Geselle te ontsaem / hy besde tot dat hem de Jonkvrou sag / soo sy hem sag heerde sy haer tot hem ende vzaegde wat hy woude: Hy antwoorde dat hy wou zyn haer Lief / doen vzaegde sy hem of hy Ridder waer: hy seyde / neen ik. Doen meugdy my Lief niet zyn / maer gaet tot u Gesellen ende doet u Ridder maehen / ende morgen sal ik hier up gaen tegen u / ende dan soo komt my kussen aen mijn mont / en zyt niet verbaert / want ik en sal u geen quaet doen / ende al ist dat ik lechlyk sien sal / dat is by Coorpe / want ik ben waerlijt alsoo gy my nu siet / en ist dat gy dan kufft / soo suldy hebben al mijnen schat / ende suld mijn Man zyn / Heer van desen Eplande / ende daer op gink hy van haer tot zyn Gesellen in dat Schip / ende dede hem Ridder maken. Daer naer quam hy des anderen daegs weder voor die Jonk-

vrouwe om haer te kussen / ende als hy se sag komin upten holle / in verbaerlijke Figure / had hy soo groote verbaernisse / dat hy vloog te Scheepe-waerd achter rugge / ende so vloechde hem na. Ende als sy sag dat hy niet weder keeren en wilde tot haer / soo begon sy vzerlijt te roepen / als een die seer bezukt is / ende die Ridder stierf terstont / maer een Ridder die soo hoen is dat hy se kufft / die en sal niet sterben. maer die Jonkvrouwe sal komin in haer rechte Forme / ende hy sal Heer zyn van dat Epland. Daer na soo gaet men totten Eplande van Rodes / dat die Hospitaleren houden regeeren. Dit Epland namon sy voortijt den Keiser / het plag te heeten Colles / ende noch heten veel Heeren alsoo / ende S. Paulus schryft in zyn Epistel totten Tieden van dese Eplande aen Collofensij. Dit Epland is op seuen mylen na Constantinopolen / vakeren ober de Zee. En van desen Eplande van Rodes plag men wel een te Cypren te gaen / daer sterken Wijn wast die root is / maer als hy een jaer oud is wort hy wit / ende hoe hy ouder wert hoe hy witter wert / en beter vkehende; ende die van Rodes te Cypren trekt / die reysd door d' konnel of het Hof van Sathalke dat een Lantschap weker was / eer 't versank / daer 't vreeselijt reysen is. Ende dat Lantschap versank om die sothept eens Mand die minne een schoon Jonkvrouwe / welk haestelijt stierf / ende men groesse onder een Sack van Marberen / en om dese groote minne die dese jongen Man tot haer vzoeg / gink hy des nachts totten graben ende debet openen lach by haer / daer na schled hy van haer. En als quam ten opide van 9. maenden / quam een stemme tot hem ende seyde / gaet totten graben van desen Wijbe / ende doet dat op / ende besiet wat gy aen haer gewonnen hebt / naer dijnen Lichaem / ende doet gy dat niet / u sal arg geschien. Hy gink en dede 't gras op / upt welken een seer vreeselijt en onfigurert hoest sprong / dat seer angstelijt te sien was / en dat besag 't lant op d' een zijde hoog en neder / en daer na versont 't land met allen ten Afgronde / en

Van den Soudaen ende anders.

Dat vij. Capittel.

En weet dat de Soudaen Heere is van ses Koningrijken die hy gewonnen heeft. De eerste is dat Koningrijk van Capat / 't tweede is Egypten / 't derde is Jerusaleem / het vierde is Alapa / en 't land van Emat / het vyfde is het Koningrijk van Surien / daer Damasch de Hoofst-stadt af is / 't sesste is dat Koningrijk van Arabien / daer Koning af was een van de drie Koningen die onsen Heere Offerhande gaven op den xij. dag na dat hy geboren was: En veel ander landen houdt hy onder zijn magt. Soudaen is te seggen in haer sprake Konink. Daer plegen te zijn v. Soudaenen / maer nu sffer den / dat is de Soudaen van Egypten.

Van den eersten Soudaen en anders.

Dat vij. Capittel.

De eerste Soudaen was geheten Aracon / geboren van Beden / en was Salladijn Vader / die vink en doode den Calyphe van Egypten / ende wert daer af Soudaen met sozzen. Daer na was Salladijn Soudaen / in wiens tijden Biblar den Koning van Engeland / die in dien Lande was met veel ander Kersten Heeren die men pas van den roosen houden / sodat Salladijn niet tijden mogte. Na Salladijn regeerde zijn Zone Koladijn / ende daer na zijn Nebe. Daer na quamen die Chamapen die epzen plegen te zijn in 't land van Egypten / en deden haer magt daer toe / en koren vuder hen eenen Soudaen / die hem dede heeten Melesala: in zijnen tijden quam in dat land den Konink van Byzankryk Lodewijk / die daer streed en wert gebangen / daer na wert den Soudaen van zijn volk verflagen. Daer na koren zy een ander Soudaen die Curpius hiet / die leverde Lodewijk met rantsoen van schattinge. Daer na een ander van den Comanen / en hiet Cathas / die doode Tripius / om selve Soudaen te zijn / als hy oud was / en hy dede hem heeten Melethemes: daer na een ander van den Comanen die heet Dendaepland /

die doode ook Melethemes / om te hebben die heerschappie / en dede hem heeten Melethemes. Binnen zijnen tijden quam die goet Eduwaert Koning van Engeland in Sicilien en dede den Sarazynen groote schade / en daer na wert dese Soudaen tot Damasc bergeben / en zijn Zone meende na hem te regeren om dat hy zijn regt opz was / en hy dede hem heeten Melethsan / maer een ander die magtiger was / die jaegde hem uyt den Lande en machte hem selve Soudaen. Dese Soudaen van de stad van Erypoele / en verdoef veel Kerstenen in het jaer ons Heeren M. CCC. xl. Daer na so wert hy bergeben van eenen anderen / die Soudaen wilde zijn / Elphus Zone / die hem dede heeten Melachufaras / en hy was vader der stad van Alion / ende verdoef alle die Kerstenen / hy wert namaels ook bergeben daer na wert zijn oudste Broeder Soudaen en hy wert geheeten Melachufaram. Dese quam een ander magtig Man / ende hiet Ggentiboga / die ving Melachufaram / en lepde hem gebangen in het Kasteel van Mantrans / ende hy wert selve Soudaen met sozzen / en hy dede hem heeten Melchadesch: en hy was van Sarrarien. Daer na so jaegde hem de Commannen uyt ten lande / en machte een van hen-lieden Soudaen die Lachem hiet / maer hy dede hem heeten Melchadesch doen hy Soudaen was Dese fatopen tijt en speelde schackspel / en zijn zweet lag by hem / en de Ridder die met hem speelde / wert in 't speelen gram by den Soudaen / en hy doode den Soudaen met zijn eppen zweet dat by hem lag / so waken zy in groote dis-ordie om eenen Soudaen te maken / mar in 'teynde overdoogen zy 't / en machten Malachufar Soudaen / die Ggentiboga in de gebankenis hadde doen leggen / op het Kasteel op den berg Noam. Dese regeerden lange tijt wel enke wijselijc / so dat zijn oudste Zone na hem gekoren wert / die zijnen Broeder heymelijc doode om zijn Heerschappie te hebben. Hy dede hem heeten Melthematron / ende dese was Soudaen doen ik van daer vertrok.

Noch

De wonderlyke Reyle van Jan Mandevylt

Noch van den Soudaen.

Dat ix. Capittel.

Ghult weten dat den Soudaen upt Egypten meer dan xx. M. Mannen van wapenen upt mag brengen / van den gene te alleen zijn goet doen hebben: en van Spren en van Turkpen / en van de andere anden meer dan II. M. / sonder de gemeente van den lande die sonder getal is / want dese erste hebben altijd goet doen / en zijn tot hem ebonden / sonder die Amiralen diese regeren. En elk Ridder heeft wel tot zijnder weden / of tot zijnder hant ses M. Fiorijnen de vers / maer daer op moet de Ridder houden upsent Paerden en een Kiemel. Die Amiralen zijn geseeten in de steden ende in het and / en hebben dat volk te beleyden onderien. D' Eene heeft 'er v. M. de ander iij. M. ' aander iij. M. / d' een meer / d' ander min. En also veel goets of wedden heeft een Admirael alckene / als alle de gene die onder hem is te gader. Endaerom als den Soudaen enigen vromen Ridder boozeren wil / so naekt hy hem een Admirael. Maer als 't ier tpt is / so zijn die Ridderende om soudpeien seer arm / so dat zij haer Paerden en Wapenen moeste verhoppen van noode.

Van den Soudaens Wyven.

Dat x. Capittel.

Die Soudaen heeft vier getroude Wijven / een Kerstenen iij. Sarasijnse / van welke de een woont te Jerusaleem / en de ander tot Damasch / en de derde tot Ascorage / en de vierde by hem / maer niet stadesijk. Zy mogen haer wel veranderen so zy willen in andere steden: en als hy wil so laet hyze visiteren. En hy heeft also veel plendinnen als hy wil / want hy doet boozem komen die schoonste en de edelste vanijnen lande / en hy doet seer heerlyk honen / en als hy daer een wil hebben met hem e slapen / daet hyse booz hem komen / en se hem best behaget / sende hy eenen bingernk van zijnen binger / of hy werpt het in aeren schoot / en ter stont leyt mensete badende men pareertse / en kleetse seer frischejk en men bzentse hem / en aldus doet hy

also dikke als 't hem lust / en des nachts leyt mensete in zijn kamer. Geen bycembet komt tot hem / hy is gekleet met gulde Laken / of met Laken van Sartaen of met Camelotten / op deselve manier als die Sarazijnen gekleet zijn. En soo haest als men hem siet doozeen venster / of op andere dingen / soo moet men tegen hem ter Werden knielen en die Werde kussen / want dat is een zeede der gene die hem eere doen / die tegen hem spreken wil / also lange als eenig bycembet. Dan of Bode tegen hem sprekt / soo staet zijn volk ontrent hem met blanke zweerden / en met andere wapenen / met opgehouden Armen en upt gestreht om op hem te slaen / is het dat hy yet seyt dat de Soudaen niet en genoegt. Ende niemant en komt boozden Soudaen die hem yet bid / is 't dat zijn bedebillik is / en niet tegen zijn Wet en gaet / hy en geeft hem al dat hy biddende is. Endes geijns soo doen ook die ander Princen en groote Heeren in dien lande.

Noch van Babylonien en Egypten.

Dat xi. Capittel.

En weet dat Babylonien daer ik af spreek / daer die Soudaen woont neben Cay / daten is niet de groote Babylonien / daer alle die talen verghederden by miraculen en tekenen van God / doe men die groote Coorn van Babylonien hadde begonnen te maken / waer af die Mueren waren hooglytij. Stadlen: dat Babylonien is in die Wiltdernisse van Abablen / op ten weg die men gaet tot dat Koninkrijk van Chaldeen / maer het is lange tijt geleden / so dat men den toorn niet der ghenaken / want hy is gederstueert / en daer in zijn veel Draken en Serpentes / en ook veel senjinde Beesten daer ontrent. Dese toorn en de stad hadden wel xv. Mijlen miterg omme-gaeng / alsoodie liebet van dien lande sepe na haer beste verstant. En alist dat men hem heeten den Coorn van Babylonien / nochtans soo hadde hy wel meenige goetvinderde goede groote en brede wooninge. Endese Coorn besloot vrelland in 't omme-gaen / want hy hielt wel tlen

missen in zyn bierlant. Dese Toorn mach-
ten de koning Nemroth / die een koning
van dien lande was / en was die eerste ko-
ning van der Weeld. Dese konink debe-
maken een Weeld na zynen Dader / ende
daer begon den 't ook ander Heeren te doen /
ende alsoo begonsten die Afgoden in der We-
welt te komen. Dese Toorn en Stad van
Bablonien was seer wel gelegen in een
schone Dalepe / die men hiet het pleyn van
Sinnar. De mueren der stad waren CC.
Cubitus hooge ende vijftig Cubitus dikke:
ende Effratus de riviere van den Paradysse
slep door de stad: Mercken de koning van
Perffen nam haer de riviere / en distueerde
mede die heele stad en den toorn / want hy
deplde de riviere in CCC. klepne rivieren /
om dat hy gezworen hadde / dat hy de rivie-
re maken soude datter een Wyf over wadden
soude sonder haer te ontkreden: om dat hy
in dese riviere veel goede Gidders verloozen
hadde / die over de riviere te Peerde meenden
te rijden met zwentmen. Ende van Bab-
lonien daer de Soudaen woonde tot groot
Bablonien toe / recht gaende opt den O-
sten ten Zupde-waert is zyn ontrent xj. dag-
haerden: van welken wege dat meeste deel
al Welvernissen is. En die groote Bablo-
nien en is niet onder die Heerschappye des
Soudaens / maer onder den Keyser van
Perffen / en zphouden van den grooten Can-
de Heer is van Cathay.

Van der Stadt Meth, daer
Mameth begraven leydt.

Dat rij. Capittel.

DE Stadt van Meth / die de Sarazinen
heeten Tarid / daer Mameth begraven
leydt / is ook in die groote Welvernissen van
Arabien / daer leyt Mameth seer heerlijck in
enen Tempel / die de Heppenen heeten Mus-
ket. Van sleyn Bablonien daer de Sou-
daen woont / totter stad van Meth / zyn
xxxij. dag-haerden. Dat Koninkrijk van
Arabien is seer groot / maer daer is veel Wel-
vernissen / overmits gebrek van water / so
dat men daer niet woenen en mag: want

het is al zwavel-achtig landt / droog / en
niet bruchbaer / om dat daer geen b-
schiet van water is: ende daerom is daer
veel Welvernissen / want waren daer
ten of Fonteynen / soo warr alle dat
rijck goet / ende soo sou het woonbaer zyn.
Ende daer dat landt woonbaer is / daer is
vol volck: Arabien begint aen dat Konin-
rijk van Chaldeen ende duert tot den Ier-
eynde van Afsyken / ende parit aen d' an-
zyde van 't landt van Iduma / tot den eynde
van Batryn. Ende Baldech is die me-
stadt van den lande van Chaldeen ende b-
den Koninkrijcke / ende Cartago is die me-
stadt van Afsyken / de welke alsoo be-
maken / Eneas Juppiterontwe die Heere b-
Tropen was / ende daer na was hy koninck
van Italien. Mesopotamien is ook een
schon groot Koninkrijk: In die lande
een stad die Aram heet / daer Abzahar
Dader woonde / opt welker stadt Abzahar
scheyde door dat bevel des Engels: Van
seer stad Aram was Effron / die een groot
raey was: ende van daer was ook Theo-
lus / onse Bronwe behoefde van den by-
ende genas / ende Mesopotamien duert b-
der riviere Effratus totter riviere Cygri.
Over de riviere Cygris / is 't landt van Cha-
deen / dat seer groot is. In die Koninkrij-
te Baldach plag te woenen Caliphis /
plag te zyn als Keyser van Arabien / en
een nakomer Mameth van zynen geslachte.
Dese stad Baldach maakte de koning
buchodonose / en daer in woonde de
pheet Daniel / daer hy menig Godlij-
sien sag / en hy maakte de expositie van
droomen.

Van de drie Caliphes, en anders.

Dat rij. Capittel.

In boozleden tijden plagten te zyn drie
Caliphes van Arabien / van Chaldeen en
Egypten / die Caliphes van Chaldeen wo-
de te Baldach boozschyden. Die Calip-
van Egypten woonden te Capz / by Ba-
lonien. Die Caliphes van Arabien en
Afsyken woonden te Marocke / op die z-

van Spangien / maer nu en is 'er geen Caliphes / noch daer en heeft geen gewest sodert dat Salladin Soudaen wert / want de Soudaen hiet hem selven Caliphes / en also hebben die Caliphes hare namen verlozen. Dret dat die kleyn Bablonien en Capybaer de Soudaen woont / zijn seer schone en groote steden / end' een by den anderen. Bablonien leyt by de Riviere Euphrat / die men seet Nijl of Nylus / en begint alle jaer te vassen als die Sonne is in een van de xij. Tekenen / diemen Cancer heet / en wast also lange als de Sonne in dat teken is / of in 't teken van Leo.

Ende als de Sonne weder gaet in Virgo / so begintse te minderen een luttel smaels / so dat als de Sonne gegaen is in Libra / so is de Riviere soo gemindert / datse loopt binnen haer oiden. Dese Riviere komt gelooven upt den aerdschen Paradijse / recht dooz die Wildernisse van Indien / ende dan looptse dooz die Aerde seer bezre dooz menig land / ende ten lesten soo komtse upt geschooten nader eenen grooten berg / die men heet Atlas / die staet tusschen Indien en Ethiopien / en Arabien / ende recht neder neven Egypten totter stad van Alexandrien / ende n' teynde van Egypten gaetse / en so valtse in de Zee / ontrent den Oever van de Zee sijn veel Opebaets.

Van den Lande van Egypten.

Dat xliij. Capittel.

Egypten is een land niet breed: want ten noorden niet wijder ter Wildernisse waert / om gezek van 't water dat daer is op d' een zijde / ende het strekt hem metter ander zijde neven dese Riviere van Nijl / ende alsoo bezre als de Riviere loopen mag / soo bezre niet dat land / ende in dit land regent het niet / of luttel / noch dit land en heeft geen water / ten komt hem van dese riviere. Ende men dat het in dit land niet regent / en den hemel altijd klaer is / daerom sijn daer veel goede Astronamijns.

Van de Stad Cayr daer den Balsam waert.

Dat xv. Capittel.

DE stad van Capy is meerder dan die stad van Bablonien / die daer by staet / en is gelegen boven Bablonien / een luttel ten wildernisse waert / boven de rivier van Nylus voorschreven. Ende daer sijn twee Egypten / die hooge die tot Ethiopien gaet / en die Nijl die in Arabien is / ende in Egypten is dat land van Hamisch / en 't land van Jesse. Egypten is een suikland / ende daer sijn veel quade havens om der Hofsen willen die daer in de Zee sijn / die quact te varen sijn / in Egypten Oostwaert is de Rode Zee / en duert totter stad van Caton / ende ten Westwaert is het land van Syden / dat een seer droog land is / ende op-brachtig: want het is daer al te heet / ende 't land is geheeten Sich / ende ten Zuidwaert is 't land van Ethiopien / en ten Noordwaert is een Wildernisse die duert tot Syrien. En albus is 't land van Egypten sterck tot alle zijden / ende het land van Egypten is wel 10. dag-baerden lang / ende ook twee wercken meer Wildernissen / ende men heeft het ook bebonden dat het selve maer 15. dag-baerden breed is: tusschen Egypten ende Lybien sijn wel 10. dag-baerden Wildernissen / en dat volck van Lybien is Christen / maer sy sijn alsoo vart als Noozen / ende dat om die groote hitte der Sonne die daer in 't land schijnt. In Egypten sijn bys Provincien: dat eerste heet men Sabit / de andere Demesp / de derde Resuh / dit Epland staet in de riviere Nile / de vierde Alexandrien / de vyfde lant van Pameren / dat plag te sijn een sterck land en stad / maer sy heeft twee-mael gewonnen gewest van de Sarazinen / en daerom wjerpen alle de Sarazinen de Mueren van de stad ter neder / ende alle de sterckheit die in de stad was. Ende sy maekten een ander stad voorder van de Zee / dien sy doen noemden Damiette / so dat niemant in Ende Damiettem woont / dat is een van de Havenen van

guypten/ d' ander is tot Alexandryen / dat een sterke stad is / maer zy en hebben geen goet drink-water / het en komt hem uyt Conduyten van der riviere Nijle die binnen haer Sijsternen zijn / ende soo men beneemt dat water van den Conduyten / boozscheyden / soo en mogten zy daer niet dueren.

Van Sint. Anthonis.

Dat xij. Capitel.

In tijden die geleden zijn / soo gemoete eens eenen klupsenaer of Heremijt St. Anthonis in de Wildernisse van Egypten eenen Monster. Dat's te seggen een creatuere ongesfigureert. Dit Monster was als een mensche / en hadde twee al te groote snybende hooren in zijn boozhoofd / het hadde het lichaem totten Nabel toe als een mensche / en van den Nabel neder-waert als een gepete / ende dese Heplige Man vzaegde hem in den Naem Godes wie hy waer / en dit Monster antwoorde aldus: Ik ben een sterflich creatuere / al sulck als my God ende die Naturre gemaakt heeft. Dit Monster woonde in die Wildernisse / en gebroeg hem so als zijn Naturre begeerde / ende het badt dese Heplige Man / dat hy God booz hem lidden woude / die gebooren wert van der Maegt Maria / gepassyt / en gepijnt om's menschen Salighepts wil: nog is dat hoost van dat Monster tot Alexandryen om des wonders wil / ende in Egypten is een stad die men heet Clippe / dat is te seggen de stad van den Sonnen / in dese stad is een Tempel na het maeksel des Tempels van Jerusalem / maer die gebreekt heele dat zy niet gelijk en zijn. Die Priester van desen Tempel heeft in geschryfte de naturre of geboorte eens Vogels / en heet Fenix / die maer eenen is in al de Wereld / dese Vogel leeft vijft hondert jaer / ende ten eynde van desen jaere komt den Vogel in desen Tempel / als hy in boozleden tijden dit gedaen heeft / en de Priester neemt dat levende Dolfen en anderdink dat lichtelijken byant / ende legget op den Outaer van desen Tempel / en doet dat byanden / dan soo komt den Vogel in dit byer

bliegen ende verbyant hem selven tot ascht ende op den eersten dag daer na soo vint op dien Outaer een Epe van dier ascht des anderenbaegs daer na so vint men een volmaekten Vogel / en ten derden dage vlyt hy weg zijnder vaerden / ende alsoe en maer een deser Vogelen in alle de Wereld en seker die is een groot misakel van God ende ook is't een Figuree Gods / want die en is maer een God die hem offerde in houte des Krupces / ende daer stercken woude om onse wille / en den berden-dagen berees van der doot. Desen Vogel siet men dik bliegen in 't lant van Egypten / en in Arabien / ende hy en is ook niet meerder dan eenen Arent / en heeft een Krupce op zijn Hoost meerder dan een Naeu / ende den hals heeft hy gelykelyk die Weder geberwet / is herde schoon blinkende / ende den rugge Violet-achtig / en hy heeft een steert gestrypt dwers van geluwe en roertwen ; En hy is al te schoon te staen in Sonne / want hy blinkt seer clerlyken. In Egypten zijn Boogaerden met Doomen dajen twee werf's jaers ; ende in der Waden soo vint men daer schoonen Esmitant ende veel / dat zijn dierbaer gesteenten / daerom zijn zy daer gorden koop. Alshet Egypten eens in den Somer regent / dan het lant al vol Mupsen. In de stad van Caerthocht men die Mannen en Wijben van Ouderen Wette zijn dan zy / als m' hier de Deesten doet / ende men lepte daer soo te Werk. In die stad is een gemeen Hups / dat vol klepne Obens staet / ende daer byengen de Wijben van der stad Epe van Hennen / van Gansen en van Enderen en leggen die Epen in die Oben / ende gien die dit hoeden / byden se metter hite vlyden-meste / sonder eenige Vogelen daer toe te doen. En ten eynde van dze weken een maent so komen die Wijben weder halen haer kien en dragense t' hupsen en hoeden alsoe het lant vol van zulke Vogelen / dat men zy alle dat jaer booz. In d' lant van Egypten ende daer omtrent vint men lange Appelen / die zy heeten M

elen van den Paradijse / en zijn seer goet
 an smake / en als men dese Appelen aen
 was snijt / langs of dwars / altoos vint
 men in het middeu een Figure van eenen
 kruyce / maer zy bezrotten ende vuplen bin-
 ten seben dagen / daerom en mach men dit
 Fruyt in ander landen niet bragen. Dese
 Appelen zijn seer soet / en men vint 'er veel
 op de Boomen / en sy hebben groote bladen
 vel een Cubitus lank / en een voet breet.
 En daer is ook die Adams Appel / die ee-
 ten bete hebben op de een zijde. Item / ne-
 ten Capz vupten de stad is een belt daer den
 Balssem wast / en sy wast op kilepne Boonen-
 tens / die niet hooger en zijn dan eenen Man
 laet tot zynen middel. Ende 't hout van dese
 boommen schijnt oft wilden Wijngaert waer.
 In dit Belt staen seben voeten die onse Heere
 Jhesus maekte / doe hy kilepn was met zyne
 meten / doe hy metten kinderen spelen ghik.
 En dit belt en is niet gesloten / pegelijc mag
 jaer in gaen die wil / maer als die Balssem
 wast / soo houd men dat soo vast datter nie-
 mant in derf gaen. Dese Balssemien wast
 tergens dan in die land / en al ist dat men de-
 en Balssem tot andere steden plant / sy wast
 vel / maer sy en draeg geen vrucht. En die
 naden van desen Balssem en rieken niet / en
 als men dese Balssem-boomen behouden oft
 besnijden wil / dat moet men doen met eenen
 harden seker pen steen / als sy daer toe heb-
 ben / want dese met yseren Instrumenten
 need / haer krachte ende natura soude ge-
 oyrumpereet worden. De Sarazijnen hee-
 ren dit hout van desen Balssem Suoboffa /
 in de vrucht Ebbisal / ende Liguor die vpt
 te telgeren homt / heeten sy Subasse. En
 altoos doen sy den Kerstenen desen Balssem
 roten / besnijden en habenen / want deden
 sy 't selve / so en soude hy geen vrucht dra-
 gen / als de Hedenen self seggen / want sy
 moeven 't alle joer / men seyt ook datter Bal-
 sem wast in der wildernisse / daer Alexander
 praek tot de boomen der Sonnen / maer ik en
 hebbe niet gessen / want ik en doost daer niet
 enpen om die angstelijcke megen die daer tus-
 schen loopende zijn. En weet datter niet

goed Balssem te hoopen en is / het en sy dat
 mense wel kent en ook proest / want men
 daer haest mede bedrogen soude zijn / want
 sommigelichen verkopen Gomme / die men
 heet Serpentijn vooz Balssem / als sy een
 luttel Balssem daer mede gemengt hebben /
 om dattet beter rieken soude / ende sommige
 zieden 't hout en die vrucht van den Balssem
 in Olve / ende seggen dattet Balssem is / en
 sommige doen stampen kruptnagels en spel-
 cennaert / en ander wel-riekende specerpe /
 en de Liguor / dat 's de bogtigheyt die daer
 vthomt / en seggen dat 't Balssem is. Wildus
 woxt in enig mense bedrogen / want sy me-
 nen Balssem te hebben / maer sy en hebben se
 niet / en de Hedenen verbalschen 't aldus
 om de Kerstenen mede te bedrogen / en daer
 na valschen se die Comeys / en die Apotecary
 anders / ende die is noch veel quader. Maer
 op dat gy 't weet / ik sal het u toonen hoe dat
 gy se kennen sult / op dat gy niet bedrogen
 en woxt van hen. Gy sult weten dat die na-
 tuerlijcke en sijne Balssem wel klac is / en
 van Cicatrinscher verwe / dat is geluw-ach-
 tig / en seer sterck riekende / ende ist dat sy dik
 is / of rood / oft zwart / soo is sy gebalscht
 en niet goet. Item / ist dat gy legget in u
 hand goede sijne Balssem / en gy schout se te-
 gen die Sonne / gy en sult niet lijden in der
 hand / om de hete der Sonnen. Item / neemt
 een luttel Balssem metten punt van den
 Mes en houd se aen 't bier / ist dat se brant /
 soo is sy goed. Neemt een luttel Balssem
 en doerse in een schotel / of in een schale met
 wat Gopten-melk / is dien Balssem goet / die
 melk sal terstont romen / suet ende dik wor-
 den. Doet een druppel Balssem in klac
 water in een schale / en mengt het en roert
 het wel te gader / is die Balssem goet / dat
 water en sal niet droebe worden / maer sy
 sal te groode sincken of het loot waer.

Van Josephs Koorn-Solders
 in Egypten ende anders.

Dat xvij. Capittel.

Nu heb ik gesproken van den Balssem /
 Nu sal ik spreken van andere dingen die
 die

die in zijde van Bablonien zijn / onder die
riviere van Egipten / ter Winternisse-waert /
tusschen Afsyden en Egypten / dat zijn die
Gepnieren / of Koojn-fiberg / die Joseph
deve maaken om Koojn op te leggen / waer-
tende den dieren tijt toe-komende. Dese
Gepnieren sijn van steen seer wel gemetelt /
sonder welke zijn twee sonderlinge groote en
hooge Gepnieren / maer die andere Solders
en zijn niet soo hoog / noch soo groot / entot
elke Solders heeft een Poojte die niet hoog
van het aerde is: Want de aerde is geson-
ken en gromdert sijn zo gemacht waren:
Dese Gepnieren zijn in alhol Serpentes /
en op dese Solders van bukten een die sicc-
nen plachten te sijn deel. Schyften van
meniger hande spraken / en eenige lieden seg-
gen dattet Graven of Tomben zijn van
groote Heeren die wel eer waren / maer des-
en is niet / die gemesoe waerheyt van al den
landen beste en by / is dattet Josephs Ko-
ren Solders waren / alsoo vinden zy't be-
schreven in haer Cronyken; en waren't ook
Graven of Tomben / zy en souden niet pbe-
zijn van binnen / noch zy en souden geen
Poojten hebben om in te gaen / noch zy en
souden soo groot niet zijn noch soo hooge /
waer by dattet niet te gelooven en is dattet
Graven of Tomben zijn souden.

Nocheenen anderen wech te Baby-
lonien daer die Soudaen woont.

Wat x'ijf. Capittel.

Nu wil ik weder keeren eer ik weder ga
om te seggen eenen anderen weg / die
na Bablonien toe gaet / daer die Soudaen
woont / welk Bablonien staet in't ingaen
van Egypten / en dit wil ik doen om dat
veel lieden eerst-wers gaen tot Bablonien /
ende dan tot den berge van Sinap / en dan
in't weder-keeren tot Jerusalem als ik voor-
heb geseyt / want geen Pelgrimage en heeft
gelykenisse in waerdigheden by Jerusalem:
Mer om te voldoen de wegen met rusten en
met genuchten / en met meerder sekerheyt /
soogaet men veel liever den veersten wech /
dan den naesten; Die dan te Bablonien-

maer wil verstaen door andere wegen /
Koyse uppen lande van de Winter zijde /
up Engeland / Ierland / Schotland of
Noordwegen / of eenige andere landen die
ontrent / die moet gaen door Frankryck
ende door Lombaerden. Van dese land-
en berst men de sieden niet noemen / noch
doopen / want zy sijn bekant genoeg ter
vaert / 't sijn haboren daer men te sche-
gaen mach om over te vaeren in de Zee /
men heet de Golf van Venetien / dewel-
deelt en schept in Italien en in Grieke in
zijde / ende de lieden gancs Mapels / en
somme te Romen van Brandijns daer o-
goe haboren zijn / en men gaet ook door
niste / door Campanien / door Calabrien
door Apulgen / en door de Eplanden van
Christen / door Italien / door Saedigenen
en door Sicilien / daer staet een boomga-
daer meniger hande vrucht in wrost / erde
toog groen en gebloeyt tot allen tijde van de
jare / en alsoo wel in de Winter als in de
mer. Dit Epland houd wel sij. C. I. rijf-
omgaens / en tusschen Ecclien ende I-
lien gaet upter Zee een kleyn water o-
hem van der Zee / dat men Iofferde m-
en Sicilien tusschen de Zee van A-
en de Zee van Lombaerden erde van C-
eillen tot in Calabrien sijn maer by. Tom-
baer sche rijlen. In Sicilien is een manier
van Serpentes / met welke men proeft de
kinderen of tet Bastarden sijn of Getrouw-
de / want sijn zy Getrouwt / die Serpente
en doen hen geen quaet / en sijn zy Bastar-
den / die Serpentes bijtense / en doen hen
quaet. En aldus proeft menig getrouwt
of 't sijn kinders sijn of niet. In dit Epland
van Sicilien is een berg die Alsta heet / die
altoos brand / en men heet hem ook Sul-
le / en daer sijn ook die Vulcanen / dat sijn
andere bergen / en hebben by sieden daer
uidwerpen vlerige vlammen van menige ge-
daente: van dese vlammen weten wel de li-
den van dien lande al't bieren tijt wesen sal
of goe tijt / of hout weder of nat weder / e-
hoe hem die tijt hebben sal in alle manieren
En van Italien tot den Vulcanen sijn
bergen

bergen / en zijn xxx. mijlen lang / men seyt
datter Schoonsteenen zijn van der Wellen.
Item / van Venetien te schepen den rechten
wegte Constantinopolen / daer tusschen zijn
vij. C. mijlen ter Zee / en van Rhodes te Ep-
pzen zijn wel v. C. mijlen / dan soo gaet men
van Eppzen altoos ter Zee / laetende Jeru-
salem liggen / en al 't land daer ontrent ter
linker zijde tot in Egypten / en dan so lank
men ter haven van Damastien komt / dat een
schoone kerke stad plach te zijn / en is ge-
legen in 't in-gaen van Egypten / en van Da-
mstien komt men in Alexandrien / die ook
op die Zee gelegen is: in dese stad van Alex-
andrien was St. Catharina onthoofden ge-
marteelt / en daer wert S. Marcus Evan-
gelist begraven / maer de keiser Leo dede
al zijn gebeente tot Venetien brengen; en
noch is tot Alexandrien een schoone kerke
van hem / die al wit binnen is / sonder eenige
schijften ofte pietorle / en also zijn alle an-
der kerken / bleden kerstenen toe plachten
te behooren / want de heidenen hebben se al
doen witten / om die beelden en historien af te
doen / die binnen aen die mueren geschreven
inde gemachte waren. Dese stad van Alex-
andrien heeft wel xxx. Stadien van in die
breete. En het is een seer eerlyk ende rijke
stad; dooz dese stad loopt de riviere van Nil /
en valt in die Zee. In dese rivier sint men
veel rijckelijckheyt van gesteente / ende men
sint daer in leggen Moers / dat is een manle-
ke van hout dat upt den aerdsen Paradijsse
komt dat seer goet is in menigerhande ma-
sieren der Medicynen / en is seer diere. Van
Alexandrien soo komt men wel te Babyl-
onien.

Den Weg van Babylonien tot
den Berge van Sinay.

Dat xix. Capittel.

Mer na volgende / sal ik u seggen den
weg van Babylonien tot den Berg van
Sinay daer S. Catharina lept. Men mag
gaen dooz de Wildernis van Arabien / dooz
welke Moyses leyden het volck van Isra-
el na gaet oock aen die Fonteyne die Mo-

ses maecte met zynen handen in dese Wil-
dernis / doendie kinderen van Isra-
el mar-
mureerden / dat sy niet te dinken en hadden
noch en vonden. Ende daer na gaet men
totter Fonteynen van Marath / die bitter
was te dinken en niet goet / maer die kin-
deren van Isra-
el leyden daer in een hout /
ende ter stont wert het soet ende goet te dink-
hen. Ende daer na soo komt men tot den
Dale van Palem dooz dese Wildernis / in
welke Dal staen xij. Fonteynen. Ende daer
pachte oock te staen xij. Palm-boomen die
Dadelen droogen / die welke Moyses met
de kinderen van Isra-
el vant. Ende van dese
Dal tot den Berg van Sinay / en is
maer een goede dagbaert.

Eenen anderen Weg te Sinay.

Dat xx. Capittel.

Die van Babylonien wilde gaen eenen
anderen weg tot den Berg van Sinay /
hy gaet totten Rooden Zee / daer Moyses
ende de kinderen van Isra-
el ober gingen
dooz voets / daer is het wel ses mijlen breed.
In dese Zee verblijft Pharaon al zijn heyr.
Dese Zee en is niet rooder dan d' ander Zee /
maer in sommige steden is 't roodzant en
steenkiens daer in / daerom hiet men se de
Rode Zee. Dese Zee loopt tot den lande
van Arabien / en van Palestina. Dooz dese
Zee vaert men meer dan vier dag-baerden /
en dan soo komt men dooz die Wildernisse
totten Dale van Heptim / en vandaer totten
Berge van Sinay. En wert dat dooz dese
Wildernis niemant mag reysen te Paerde /
want die Paerden en souden niet binden te
eeten nog water te dinken / en daerom reys-
men dooz de Wildernis / rijdende op kame-
len / die eeten basten en klepne Crigen van
Boomen / soo dat se immer eckhoutwende
zijn / ende sy vasten wel twee of drie dagen
sonder dinken / maer sy verholten haer we-
der als sy dinkende worden / alsoo dat sy
drie dagen genoeg hebben / maer dat en mag
een Paerd niet doen. En van Babylonien
tot den Berg van Sinay zijn twaelf dag-
baerden / maer sonder ige maeken varr af

C ij

meer /

meer / en meenige haesten haer soo seer dat
sp daer in minder komen.

Van den Berge van Sinay.

Dat xxj. Capittel.

Die Berg van Sinay is geheten die wil-
doerlisse van Sin / dat is te seggen root
bergende / om dat Moyses sag onsen Heere
Wachtig en menig-werf in de gedaente van
hyer / en sprak Wensicht aen Wensicht tegen
hem. Dit was aen den voet van den Berge
van Sinay / daer staet een Klooster van
Monniken wel bestaoten met psere Poozten
om die wilde Beesten. En die Monniken
zijn van Arabien en van Syeken / en daer
is een groote Convent / ende zijn recht oft
klupsaers waten / ende en dinken geen
Wijn ten zy in groote Hoog-tijden / en zy zijn
seer weplige / en leven seer armeligh en simpe-
lijch / ende en eten niet van Warmede en Va-
delen / en doen seer groote penitentie / daer
is de Kerke van St. Catharina / daer veel
lampen hangen en bernen / want sy hebben
olpe van Olphen genoeg om te eten en te ber-
nen. En sy hebben se by mirakel van God /
want die Ravens / Krapen / Spruenden /
ende alderhande ander Vogelen vergaderen
hen daer alle jaer eens / en bliegen daer als
Pelgrims / ende een legelij haelt een stoff oft
Telg van Olphen in zynen bek / in manieren
van Offerhanden / ende laten se daer blij-
ven / van den welke de Monniken maeken
een groot deel Olpen. En sekerlijch dat 's
groot mirakel / nadien dat die Vogelen die
geen natuerlijche sinnen en hebben nog reden /
bliegen / besoecken / en visiteren die gloriose
Maget / wel mogen hen van de menschen
haer pijnen te versoeken ende te eeren.

Item / achter dat Outaer van dese Ker-
ke daer is die stede daer Moyses onsen Heere
sag in dat barnende Bosselkijn. En als de
Monniken gaen in dese / soo ontschoe-
nen sy haer alijht / om dat onsen Heere seyde
tot Moyses / ontschoept u / want die stede
daer gy staet is heplig. Dese stede heeten die
Monniken Bezechel / dat is te seggen scha-
dwewan God: En by den groeten Outaer

die graden hooge is die kasse van Wab-
tren / daer die gebeente van St. Catha-
leggen / En die Prelaet en die Oberste
dese goede debote Monniken toont die
ligdant de Pelgrims met een instrument
silber / hy wijst dat gebeente / en daer ho-
upt een wepnig Oipe recht of 't zwort wa-
dat noch Oipe noch Balsam en schijnt /
daer af geeft hy de Pelgrims / maer dles
gaet daer niet veel upt / ende daer na tot
hy 't Hoost van St. Catharina / en daer
ken daer sy in gewonden was / dat noch
bloedig is. In dit laken soo droegen die
gelen haer lichaem gewonden van Alex-
drien tot den Berg van Sinay / en bega-
vent daer / en hy toont dat Bosselkijn
dat brande / nochtans en word 't niet
quest / daer anse Heere in sprak tot Moyses
en hy toont ook ander wepligdoms genoe-
ende als die Prelaet van den Klooster stet
doot is / soo gart zyn Lampe van haer
ben upt: En als sy eenen anderen gekoo-
hebben / waert dat een goet Man wat e-
waardig in deser staet te staen / soo soude
Lampe ontfleken werden / betnende by
kracht Gods sonder pemand's hulpe da-
toe te doen / en een pegeijch van dese Mo-
niken heeft zyn lampe / en weten wel
haer lampen als pemand van hen ster-
sal / want die klaerheyt der blammen be-
te wankelen ende te kranken. En als e-
gekoozen is / ist dat hy 't niet waardig en
zijn lampe en wert niet barnende. En een
leden hadden my gesept / dat de Mon-
die de Wisse eelbzeet / in 't geschijft bint d-
Name des genes die zy tot een Prelaet
fen sullen / soo dat ik dit braegden den een-
booz en den anderen na / maer sy en wou-
't my niet seggen. Doen seyde ik hen dat
niet verzwijgen en souden de gratie die
God gabe / maer souden 't openbaren om
volk in meerder debotte te brengen / en
sy sonde daer aen beden / want de Mirak-
len die God doet en gedaen heeft / en no-
dagelijch doet / zyn getuygens van z-
kracht. Als David seyt in den Psalte
Heere u wonderlijchheyt of u mirakelen z-
getu

getuygenis. Doen antwoorden sy my datse dikwils gesien hadden d' een end' ander / en niet meer antwoords en mogt ik van hen krijgen. In dit klooster en komen geen vliegen / padden noch al sulke onreynigheyt by Michael van God / want daer plachten soo veel te zijn in tijden boozeden / dat de Monniken dat klooster wouden laten vaten / en waren upt-gegaen en op den berg geklontmen / om dese stedete schoutwenen te laten. En daer quam onse Dronwe tegen hen en seide dat sy weder-keren souden / want nimmermeer en sonder booztaen vliegen konen of andere vuylichheit in haer klooster / doen keerden die Monniken weder / en noopt en quam daer sulke vuylichheit in haer klooster. Item / boozde booz van dat klooster is de Fonteyne daer Mopfes den steen sloeg / ende 't water upt quam. Ende van dat klooster klimt men op met veel trappen tot Mopfes berge / ende daer vint men ceestwerf een kerckstien van onsen Dronwe doen sy de Monniken gemoete doen sy vreden upt het klooster / als boozschyden is / en noch hooger op den berg is Helias den Propheten Kapelle / en die heeten sy Oreb / daer die Heylige Schysstuer van spreekt.

Op wandelt in sterckheit der spijse totten berge Gods van Oreb / ende daer neben staet die Wyngaert die St. Jan Euangeelst plante en sette / die men heet de druppen Strapis / en een luttel opwaerts is Mopfes Kapelle / ende ook die Rotse daer Mopfes bloed doen hy onsen Heere gesien hadde Mensicht tegen Mensicht / en in dese Rotse is geprent de fosme van zynen lichaem / want hy hiel soo seer in die Rotse / dat hy daer in sonk met mirakelen / en daer neben is die Stede daer God Mopfes gaf de thien Geboden van der Wet / ende op dien berg is ook 't Hol daer hy in woonde / doen hy vasten XL. dagen. Maer hy stierf by 't land van Beioften / en geen mensche en weet waer hy begraven is. Van desen berge te gaen totten anderen berge daer de Engelen St. Catharina begroeven / so moet men rijden doozden dal daer een kercke staet van S. Martelaten / ende

daer si igen ende doen dikwils de Monniken van desen klooster misse. Ende in dit dal ist seer hout. Daer na soo klimt men op den berg van St. Catharina / die veel hooger is dan Mopfes berg / endedaer St. Catharina begraven was / daer en staet kerke noch Kapelle / no hy geen ander wooninge. Daer plag een Kapelle te zijn / maer die is afgebroken / soo datter niet en is dan een hoopeskens daer ontrent. Al ist dat de Colet van St. Catharina seyt dat haer lichaem wert gelept op den berg van Sinay / daer God Mopfes de thien Geboden gaf / dat is te verstaen dat 't in dat selve land was / of in die selve stede gedragen / want dat een weten ander is gheen en den berg van Sinay / maer tusschen beyden is veel wegs en een groot diep dal.

Den weder-keer van Sinay tot
Jerusalem.

Dat xxij. Capittel.

Als mer dese H. stede heeft geblysteert / ende men wil weder tot Jerusalem / so neemt men oozlof aen die Monniken / hen biddende dat sy booz u bidden willen. Ende dan geben sy den Pelgrims genoege van haer Dietalle / om de Wildernis te passeeren / die wel XXX. dach-reysen lank is. In de Wildernis wonen veel lieden die heeten Dazabys / Bidenis ende Ascopas / ende zijn van quader natueren. Sy en hebben geen hupfen / dan Tenten die sy maken van hupden van beesten / die sy eeten / ende onder dese Tenten wonen sy / ende dragen se daer sy best water mogen krijgen / want in dese wildernis is groot gebrek van water. En het gebalt dikke dat sy 't water binden op d' een tijt / en op d' ander tijt ist al wech / en daerom en maken sy geen hupfen. Dese lieden en bouwen noch en zaepen geen land / want sy en eeten geen brood / ten sy dat eenige van hen die by de steden wonen dat sy gaen / en eeten somtijts / ende branden haeren vischen bleefsch op heete steenen tegen de Sonne / ende het zijn seer sterke lieden ende wel bechtende. Ende daer ist soo veel son-

der getal / ende sy en doen geen en arbeyt / ten sy dat sy beesten sagen om t' eeten / ende sy en achten haer leven niet. Daerom en ontsien sy Soudaen noch andere Princen niet / en sy hebben dik oorloge en stryden tegen den Soudaen. En souden wel dozven oorlogen tegen hem / dede hy pet dat haer niet en genoegde / en sonderlinge in den tijden doen ik daer was hadden sy oorloge tegen den Soudaen / want ik was doen met hem / ende zijn Soudanier. Die lieden dragen maer een groote kracht / ende een Glorie sonder eenig ander wapen / en sy bewinden en te bewimpelen haren hals met eenen gestrikten laken / en zijn felle lieden en van quader Natueren.

Als men dese Wildernis gepasseert is, ende dan weder tot Jerusaleem komt.

301 | Dat xliij. Capittel.

Als men dese Wildernis gepasseert is komende tot Jerusaleem-waerts / so reysst men tot Bersabee / daer een seer schoon stad plag te zijn / seer felijck / ende behoorde den Kerstenen; En noch zijn daer sommighe van de Kerken der Kerstenen. In dese stad van Bersabee woonde Abraham die Patriarch. Dese stad maekte Bersabee die Arias wijs was / in welke stad konink David wan Salomon den wijzen die na David konink was / die regeerde 40. jaer over die 40. geslachten van Israhel. Chyon die daer is twee mijlen na / en men heet se oock het Dal van Dambze / en noch anders dat Dal van Cranen / omdat Adam daer weende om die dood van zijn Sone Abel 7. jaer lank / die Cain had gedood. Chyon plach te zijn een Hoofst-stad van den Palestinen / en daer woonden die Heusen / en het was de Priestelijke stad van de geslachte van Juda / ende was soo vry dat men daer plag te behouden al de gene die upt andere steden bloden om haer midbaden. In Chyon lande eerst Josue / en zijn geselschap / om te verspien en te beernemen hoe dat sy souden mogen winnen dat land van Belosten. In Chyon regeertten eerst David xliij. jaer en een half / en in

Jerusaleem regeerden hy xxxij. jaer en half / en daer zijn alle die graven der Patriarchen / Adams / Abrahams / Isaacs / Jacobs / en haer wijven Eva / Sara / Becca en Lea / in 't neder-hellen van berge staet een schoone Kerke getoort als een kasteel / die de Sarazynen seer nstelijck hoeden / en hebben se in grooter wdigheyt / om die heplige Vaders die daer graven leggen / en laten daer kerken gaen Kersten noch Joden / of sy hebben derlinge gratie van den Soudaen / want achten die Kerstenen en Joden gelijck Joden / ende sy seggen dat sy niet waer die zijn in zulke heplige steden te gaen. End steden daer sy in leggen heeten sy de d' Spelonken ofte Graven / omdat d' een d' ander leyt / ende Sarazynen heeten haer sprake Caria Sarba / dat 's te seggen in 't Duyts de steden der Patriarchen / en Joden heeten dese stede Abzoeh. En op dese stede was Abrahams huys / en daer was dat hy vooz zijn deure sat / en sag daer Personen / maer hy en aenbadi maer een alleen / als ons de Heplige Schryftuere te get: Hy sach 'er drie / en eenen alleen aenbad hy. Daer ontsink oock Abraham d' Hepligen Engel Gods in zijnen Verberg. Op dese stad staet een Hol in een wafse / daer Adam en Eva in woonden doe sy upt d' Paradijsse geworpen worden / ende daer wonnen sy te samen haer kinderen. En sommighe lieden seggen soo was Adam daer geschapen en gemacht / want men plach op dese stede te heeten Adams Belt / en vande wert hy geboert in 't Paradijs. En nadat dat hy daer upt geworpen werdt / werdt daer weder geset. Daer begint dat Dal van Chyon en gaet tot Jerusaleem toe / daer vande hooft den Engel Gods dat Adam hy zijn wijbe soude zijn / en daer wan hy Seth vande wiens Geslagte onsen Herec werd geboort. In dit Dal staet een belt daer men upt aerden trekt een ber oest dink / dat men d' Calib / en dat eet men en verhoop men boerheit / en men mag daer geen gras of die saagroot / noch saag hjeed maken / sy en we

Weder al slecht ende gelijk gebult eer 't jaer om hont / ende het is twee mijlen van Ebyon. Daer is ook dat graf van Loth die Abrahams broeders soont was. By Ebyon is de berg van Hamboz / van wien Ebyon heeft zijnen Naem. Dat is een Boom die de Sarazijnen heeten Eyp / die daer noch staet van Abrahams tijt. Men seyt dat desen Boom daer gestaen heeft van 'te Beginfel der Wereld / ende was altijd groen gebladerd / totter tijt dat onse Heere sterft aen den kreuce / en doe begonde hy te doogen en te soeven / ende is al hol binnen / als men 'er veel siet in de Wereld. Sommige Propheeten leggen dat een Prince van Occidenten / dat is van den Westen noch sal winnen dat Keygeland van Belosten / ende sal onder dese Boom Wiffedoen / en dan sal desen Boom ter groepen en krijgen loobren en bladeren / ende dragen byucht / mit mirakulen Godes. Soo dat menige Sarazijnen en Joden hem allen keeren totten heyligen Kersten geloof / daerom houd men desen Boom in groter eeren. En al ist dat hy doog is / noch lang heeft hy groote krachte : want wie een uttel van dese Boom krijgen kan / en by hem draegt / die geneest van de vallende sieke / en veel ander krachten heeft hy over hem / daerom houd men hem seer waerdelyk.

Van het Bethlem.

Dat xxliij. Capittel.

Van deser stad van Ebyon kan men te Bethlem op eenen halven dag wel gesien / want daer en zijn maer bysrijlen isschen / ende is een seer schoone wech / die genoechelyk te gaen. Bethlem is een leyne stad lange en enge / al om bevest met rode Graften / en plach wel eer te hreken Efrata / alsoode Souer seyt. Siet wy hebben gehoozt tot Efraten. En ten eynde jaert van dese stad ter Oosterzijde / staet en hoone Kerke / die alder-heerlykste van de Wereld / en daer zijn veel Coonen en Kintelen ontrent de Kerke seer schoon gemacht. En in dese Kerke daer staen xij. Plaren van Barberen / ende tusschen dese Kerke en de

stad staet Campus Floribus / dat is te seggen beblaekt veld / en is Gebloeyt veld geheeten / om dat een Jonkvrouwe een Maget met onrecht was gewroken dat sy soude gedaen hebben onkuyshheit / en men soude besogebant hebben in dese plaetse dat nu Gebloeyt veld heet / en 't was soo na dat die hout in een berninge ontsien waren. Dese Maget sojste haer gebed tot God-waert / biddende dat God openbaer woude maken / ende kenlijck dat sy deser saken onschuldigh waer. En op die hopen die sy tot God hadde / gink sy in dit byer / en dat byer gink ter stonupt / ende dit hout en rijfen die barnende waren en byerig werden aller roode rosen / en die niet ontsien waren noch barnende / werden ook schoone clerlycke roosen : en waren soo wonderlyk schoone roosen die niet dan op dien dag gesien werden. En dit waren d' eerste roosen die in de Wereld waren. Aldus wiert de jonkvrouwe verlost metter gractien Godes / ende daerom is die plaetse geheeten Gebloeyt veld / want het was vol gebloeyde roosen. En neben dese Kerke boozschreven / op de rechter zijde neder-gaende xij. trappen / is de stede daer onse Heere Jesus geboozen wiert / die seer clerlyk en heerlyk geciert was met Marmeren / en seer gracelyk geschreeven met goude en met lasure / en met andere betwen / en daer neben is de Kribbe des Ossen en des Ezels / ende daer by is de Put daer de Sterre in viel / die de drie Koningen leyde / welke drie Koningen heeten Jasper / Melcoz / Bakhaser / maer weet dat se de Joden anders heeten / toe weten / Apolijn / Amynen Damafus / de Griecken heeten se Malgalach / Malgarak / ende Saphoz. Dese drie Koningen offerden Gout / Wierook en Myrre. En sy quamen daer niet soo verre met dag-vaerden / dan met mirakiel van God / want sy vanden malkanderen in Indien / in een stad geheeten Caffet / en leyt IIII. dag reysen van Bethlem / maer sy reysden 't in IIII. dagen. En doen d' een den anderen sag in de stad Caffet / hadden sy die Sterre gesien vier dagen te doogen / en quamen alsoo van

die stad binnen **III.** dagen tot Bethlem / daer **IIII.** dag-reysen tusschen zijn. En op de rechte zijde van deser kerke is de Put / daer de gebeenten van alle de kinderen in liggen die Herodes dede dooden. En voer die Nededaer onse Heere Jesus gebozen was is dit graf van **S.** Hieronimus den Cardinael / die den Bybel en den Psalter Translateerde upten Hebreuscheln 't Latijn. En buyten der kerken is den Stoel oft Setel daer hy sat doen hy die Translateerde. In xi. bademen na dese kerke / staet een kerke van **S.** Alsolaes / daer haer onse Vrouwe ruste / doen sy Jesus baerde. Ende want sy doen te veel melk hadde in haer borsten / en sy deden haer seer / soo dat sy daer van haer melk upt melkte op de roode Marber-steenen / daer men noch de roode vlekken afsiet op de steenen. En dat meeste deel van lieden die te Bethlem wonen / zijn Kersten: en ontrent de stad van Bethlem staen seer veel goede Wijnngaert / en de Kerstenen maeken daer noch alle dagen meer / want de Heydenen winnen / noch drinken geenen wijn. Want dat Boek van Dameth / (dat sy Alkozan heeten / en sommige heeten Malhal / in andere Landen heet men 't Herme) dat verbied den Wijn te drinken / om dat Dameth in dzonkenschap hooden eenen heyligen Klupfenaer / soo vermaledijde hy den wijn / en al de geene diese drinken en verkopen. Daer die Maledictie is op hem selven gebleven / als David zeyt: zyn quaetheyt moet dalen op den top van zynen hoofde. De Sarazjnen en boeden noch en eten geen Berkens / want sy seggen dattet des menschen Broeder is / datter verbonden is in 't oude Testament / en sy versmadense seer die Berkenbleesch eeten. En in 't lant van Palestina ende in 't lant van Egypten eet men geen Kalff-bleesch voer dat so oud zijn / dat zy niet meer arbeiden en mogen. Dit bleesch en is niet verboden te eeten / maer sy boeden de Kalveren op om 't lant daer mede te bouwen / want sy dien niet veel en hebben. Van de stad Bethlem was konink David gebooren / die veertig Wijven hadde / daer af de

eerste en oberste geheeten was Michol / d' ander Dindinnen oft Hulen. Van Bethlem tot Jerusalem en zijn maer twee Meilen in dien weg tusschen beyde staete een kerke / een half mijlen na Bethlem daer berghel de Berderkens Woonfchapte de gebroeders Heeren. In desen weg is 't graf Rachel / des Patriarch Josephs Wouwe die terstont stierf als sy Benjamin gebaerde. Sy wert daer begraven van den Man Jacob / die op haer graf dede liggen grote Steenen tot een teken dat hy die twaelf Zonen. Men dese weg openbaer haer de Steere weder de drie Koningen / sy verlozen hadden / doen sy te Jerusalem waren. In desen weg zijn veel Kersten kerken / door welken men gaet na Jerusalem.

Van de Stad Jerusalem.

Dat xxvj Capittel.

DE Heylige stad van Jerusalem is gelegen tusschen twee Bergen. Daer is de Tempel noch Pentepnen / maer dat water komt daer upt conduyten van Ebron. Op sult weten dat Jerusalem in tijden geleden zijn / plag te heeten Melchisedech en plag te heeten Hebus / en daer na wert geheeten Salem / by des konink Davids tijden / dewelke dese twee name te samen sette / en heetse Jerusalem. Ontrent Jerusalem in 't koninkrijk van Surien is 't land van Palestina. Jerusalem is een koninkrijk van Juda / omdat Judas Machabeus Soone daer konink af was. Soe is 't alsoo geheeten / en naech in 't Conaen dat koninkrijk van Arabien / en zo waert aen 't land van Egypten. En in Westen aen de groot Zee / en op 't Oosten aen dat koninkrijk van Surien / en op 't Noorden aen de groot Zee van Cypren. In Jerusalem is daer een Patriarch / en in 't land placht men te hebben veel Kersten Bisschoppen. En ontrent Jerusalem zijn veel goede lieden gelegon / te weten eerst Ebron op twaelf mijlen van Jerusalem op elf mijlen van Jericho / op ses mijlen van Hama / op achtien mijlen na Jasse / op seftien mijlen na Cromatia / en op ziele

ten na Bethlem. Ten Zupben-waert is die Kerke van Charstien / daer een Abt was / om welken Abt de Nonnen grooten rouwe hadden doen hy sterben soude / nog staen zy daer in sulker manieren als zy den rouwe deden / dat welk seer onfermelijk te sien is: Dit land van Jerusalem heeft geweest een Haven van menigerhande Volk / en dikwils heeft dit Land verduyt gehabt om de quaetheydt van het Volk datter inplacht te wonen / want daer hebben menigerhande manieren van Volken in gewoont / en hebben't land na haer hand gehad; als Joden / Cananese / Assyrien / Perssen / Meden / Macedonien / Griecken / Romeynen / Kerstencn / Sarazynen / Bergans / Turken / Tartaren / en menigerhande Volk.

Noch van de Heylige Stad Jerusalem.

Dat xxvj. Capittel.

Gult weten als men eerst tot Jerusalem komt / so doet men de eerste Pilgrimage totter Kerken van den Hepligen Graue die bukten der stad staet ten Noorden-waert / maer spij seer ge-argert / ende gevallen metter stad / en het is een schoone Kerke / al rant / en bedekt met lode / en zy heeft een schoone Choorstreck ende hooge West-waert / om klokken in te hangen: ende te middel-wegen van desen Tempel staet een Tabernakel als een kleyn Hupstien met een leege deure in te gaen / seer rodelijk geciert met dierbaer gesteenten / met Goude en ook met Silber / wat Lafuer / en met ander menigerhande werken en beelden. Op de rechter zijde van desen Tabernakel is dat Heplige Graf ons Heeren / en dese Tabernakel is 33. Voeten lange en 11. Voeten breed / het en is lang geleden dat't heplige graf al ontdekt was / soo dat men't sien / tasten / en kussen mochte. Maer om dat een vegelijk van desen Steen een suik nam / soo hebbe den Soudarn doen bemerken / en beslupten / dat men niet tasten noch roeren mach. Maer op de linker zijde van dese Tabernakel is een Steen in de muur gewet-

selt van den hepligen Graue soo groot als een mans hoest / ende dese sien kussen de Pelgrims. In desen Tabernakel en zyn geen vensteren / maer men licht daer met Lampen / en daer is een Lampe die hanget boort heplig Graf altoos en bernt / en op den goeden Dinsdag gaet sy van haer selven upt / en dan moet sy weder van haer selven brandende op den Paesdag / recht op die uere dat onse Heere Verrees van der dood. Item / binnen de Kerke op de rechte zijde boortschreven / is de berg van Calvarien daer onse Heere gekruust was / dat is een rotse van witte beuwe. Dese rotse is geschoort / en beschoort heet men Golgia. Binnen dese schoore wiert gebonden Aban's Hoest na de Dribble / tot een teken dat Adams sonden in de selve stede gebeteret soude worden: Op desen berg soo dede Abraham God een offerhande / daer staet een Outaer / en boort daer Outaer leyt begraven Gode-daer van Bouillon ende ander Kerken Koningen / die Koningen van Jerusalem geweest hebben. Daer neven is dat onse Heere gekruust wiert / ende daer staet aldus in het Grieks geschreven: Onse God Konink boort de werelt heeft hier zaligheyt geworcht in't midden der werelt. Item / op de Rotse daer dat Krups op gebest was / is geschreven aldus: Dat gy hier siet is't fundament van alle gelooben der werelt. Gy sult weten / dat onse Heere doen hy gebod wiert / maer dertien-dertig jaer en drie maanden oud en was: En de Propheet David seyt: Dat hy dertig jaer hebben soude. Dertig jaer was ik op desen Geslachte ofte Geboorte / en soo mochte niemant denken / dat de Propheet niet waer en was. Nochtans is beyde waer / want hy ouden tijden die geleden zyn / doen plach men dat jaer van 3. maanden te u aehen / van den welken Meerte was de eerste maent / en December was de leste maent. Maer August den Keeser van Rome dede daer toe twee maanden / Louw-maendt en Spiochel-maendt / en ordinerde dat swaels maanden souden wesen een jaer / dat is. C. dagen en xv. sonder Schijkel-jaer / is den

gloperen loop van der Sonnen. Zoo hou-
den 't noog alle Kerstenen / en na dat jaer van
xij. mssenden soo en na den jaer van x. maen-
den soo was hy in 't veertigste jaer / als de
Prophet seyt: Item by den berg van Cal-
varien op de rechte zijde staet een Outaer /
daer een Colonne leyt / daer onse Heere
aen gebonden was / en geveest. Daer
staen vier Platen by / die altoos zweetende
zijn water / sommige lieben seggen dat sy be-
wezenen de doot ons Heeren. By desen Ou-
taer xij. trappen onder der aerden / wert ge-
houden dat gebenedijde Krupps ons Heeren
van S. Helena / onder den berg daer 't de
Joden berispen hadden. Op dese be stede
wert dat Krupps des Heeren g'proeft. want
men vant daer twee Kruppen daer de twee
Schalkers aen geboot waren / soo dat sy be-
den dese drie Kruppen proeben met een doot
lichaem / om te weten welk dattet Krupps
ons Heeren was. En also raschalg dat eer-
waerdige Wellige Kruyce ons Heeren daer
op werde g'lept / soo wert de doode lebende.
En daer neven in de muere is de plaetse daer
de vier nagelen verborzen waren / en daer
wassert twee dooz de handen / en twee dooz
de voeten / en van een van dese Nagelen de-
de de Kesper Constantinus een byspdel ma-
ken tot zijn Paert / daer hy hem aen ver-
wechten dede om schijde te boeren / en ober-
mits de kracht van desen byspdel / soo ver-
wur hy al zijn vanden / en wan al dat lant
van Assien de Muere / dat is Turken / en
al dat lant van Armenien de groote en de
klepne en alle dat van Syrien / en die van
Therofinen / en van Percken / en van W-
caben / en van Mesopotamien / dat Kro-
nikrijke van Mlana / van Egypten de hoo-
ge en leege / en al dat lant van Schloven /
en het lant van Indien dat by na al goet
kerste is / van goeden geloofte. In dien
tijden waren de Landen vol goede klupse-
maets / van de welke dat boek der oude Wad-
den affprekt. Maer nu God betert / is 't
lant vol Sarazinen ende Ongelodige. En
als 't God behaegelijc sal zijn / gelijc die
lant verloozen wert overmits de sonnen der

Kersenen / alsoo sal 't met der hulpe S-
werbet gewonnen worden mit hare sonnen
Item / in 't middel-wegen van deser ker-
staet een Compas daer Joseph van Sa-
mathia neder lejde 't Lichaem ons He-
doe hy hem van den Crupce geborn had
op deselde stede mit sich ons Heere zijn
ten / en men seyd dat dit Compas is te
midde in de Werelt.

Van de Kerke des Heyligen Grafs.

Dat xvij Capittel.

In dese kerke van den Heyligen Graf
I zojwaerts in dese stede daer onse He-
Jesu Christus gebangen wert / want
was in menighe stede gebangen in de geba-
genis gelept. En daer is oock een deel van
hietenen daer hy in de gebonden was :
daer openbaerde onsen Heere eerst Ma-
Magdalena naer zijn vercrisenisse / de
sy meende dat hy de Hof-man getweesi he-
de / oft een Gardenier. In dese kerke ple-
ten te zijn Canoniken oft Regulieren v-
Sinte Augustijns oorden / hadden een
Psoz / maer de Patriarche was haer ober-
ste : en buyten de deure van dese kerke m-
achtien trappen op te klimmen / seide on-
Heere tot zijnder Moeder : Siet daer uw
Bone / en hy toont haer Sinte Jan Eva-
gelist. Siet daer mijn Moeder. En dese
be woorden sprak hy aen den Krupce / en
se trappen klamt onsen Heere doer hy
Krupps op zijn Schouder droeg. Onder
trappen staet een Capelle / daer doer de P-
sters van Indien Wisse / maer niet na or-
maniere / en sy maken Saerament v-
hzoode / seggende bys woort en die daer
behozende zijn / en sy seggen oock dat P-
ter-Moster / en sommige ander gebede
want sy en weten niet de Ordinantie die
veel Pausen gemaakt ende goordineert he-
ben / maer sy doen seer devotelijc W-
En seer na by is de stede daer onse Heere he-
ruste doen hy moede was van zijn Krupce
dzagen. Weet dat de stad van Jerusalem
op de zijde van deser kerken van den Hey-
gen Gzabe is kranker en niet soo sterk als
elde

elbers is / om dat groote dal dat om dese kerke lopt. Ten Oosten-waert aende mueren van der stad is dat Dal van Josaphat / daer staet St. Stebens kerke daer hy gesienigt wiert / en daer by is de bergulden Poozte die men niet op doen en koste. Dooz dese Poozt quam onsen Heeren binnen Jerusaleem / sittende opeen Ezellinne / op den Hepligen Palm-Sondag: en dese Poozte gink doen op / doen hy in dien Tempel woude. Ende noch zijn daer de Doet-stappen der Ezellinne / want sy staen in seer veel harde steenen. Ende vooz dese kerke van den Hepligen Grabe ten Zupden-waert in C. Vademenna / staet de groote Hospitaal of Gast-huss van St. Jan / ende binnen dit Paleys van dit Gast-huss / staen Lij. Platen die steenen zijn. Ende kupten dit Gast-huss Oost-waert staet een schoone kerke die hiet tot onser Vrouwen de Groote. Van isser een kerke daer na / die men heet tot onser Vrouwen de Loij-scher. Daer waren Maria Magdalena / ende Maria Cleoche / die hen selve togen by den hapse van rouwen / doen onsen Heere gekruist en gestorven was.

Templum Dei.

Van den Tempel Gods.

Dat xxviij. Capittel.

En als men gaet van de kerke van den Heiligen Grabe in vij. passen na soo daer Templum Dei, datste seggen Tempel Gods / dat al te schoonen Huss is / en is rond / seer hoog / en gebekt met loode / en daer is een groote plaetse sonder eenige hussen ontrent den Tempel / en dese plaetse is wel geplabept met Marbet-steeven. Die Sarazijnen laten daer in gaen geen kerstenen noch Joden / want sy seggen dat sulke quaet volck in soo hepligen Siede niet en betaemt of en behoort te gaen. Maer ik was daer in / en ik gink daer ik woude / oberintes de kragt des Soudaens / en zijn letteren / in die welken hy gebod alle zijn Onderfaten / dat sy my souden toonen de steden en heymelijcheit / en ook laten gaen daer ik woude al mine / en my beduyden / en seggen de steden /

en my ledden van stede tot stede had ik daer te doen / en my bysendelph ontfaen ende mijn geselschap te voldoen / en al dat ik hen bidden soude redeligh / op datter niet tegen den Soudaen of zyn wetten waer. Maer ander lleden die hem om gratie bidden en dienen willen / hy geeft hem zyn Signet of tecken / en dat doen sy vooz bragen / hangende aen een Glavie. Ende de Sarazijnen doen dan groote waerdighept dit tecken / en knielden daer vooz gelijk als wy doen vooz dat Alghaem onses Heeren Jesu Christi / en noch doen sy veel meer reberontien zyn letteren / ende veel meer eeren sonder gelijk / want dat Admiralen ende de andere Heeren / die men zyn letteren toont en presentcoet / eersyse ontfangen / sooneggen sy hen / en dat neemen sy dat tecken / ende leggen 't op haer hooft / en dan kussen sy 't al neget de niet groofter waerdighept / ende daer na so bleden sy het al te volhoen met groote waerdighept / dat de brenger van sulker tecken epischen sal. In desen Tempel pachten te zijn Kononikken / ende hebben eenen Abte die sy onderdanig waren. In dese kerke of Tempel was Konink Carle / doen hem de Engel brag: de besijding ons Heeren / ende van daer bracht hy 't tot Aken in onser Vrouwen Capelle.

Van den Tempel Gods.

Dat xxix. Capittel.

Gh wilt weten dattet niet de selve Tempel is / die Salomon machte / want hy bouede maer M. jaer en III / want Titus Despassianus zone des Keysers van Rommen / die hadde Jerusaleem belegert / en meende den Joden te desirteeren en te sloozen / als hy ook bede / om dat sy onse Heere gedood hadden sonder voolof des Keysers van Rommen. Doen hy die stadt gewonnen hadde doen brende hy Salomon Tempel / ende wierpen ook daer neder / als hy tooren gedaen geweest hadde / en hy verloor L. M. Joden / en d'ander lede hy in g. van hemisse en verhoche / ende geset der sig en eenen Penulst. Daerom seyde hy / dat hy

Verteren koop sonde geben de Joden / want hy gaf ont eenen Pennink dertig.

Daer na gaf Iulianus Apostata den Keyser der Joden ooylof / dat sy den Tempel weder maecten / om dat hy de Kerstenen hatende was / nochtan had hy selve Kersten geweest. En als de Joden hy na den Tempel hadden volmaekt / quam een Aerdbeylinge en wierp al neder datter gemaeht was. Daer na so dede Keyser Adrijan van Trojen den Tempel maecten gelyk hem Salomon gemaeht hadde / en hy wilde niet datter eenige Joden in souden komen / maer alleen Kersten lieben / want alen was hy selver geen Kersten / hy hadde de Kerstenen liever dan eenig ander Volk / die van zijnder wet niet en was. De Keyser Adrijan dede de Kerke van den H. Grave beslypen / ende om de muren metter stad / die te hooren bezre van der stad stont / en hy woude haren Naem veranderen ende heetense Welpe / maer die Naeme en hadde niet lange. Weet dat de Sarazijnen dien Tempel seer groote Eere en Weerdicheyt doen / en seggen dat 't een Heplige stede is / en gaendaer in al barboets lintelende. Als iken mijne gesellen dit sagen / so ont schoepden wy ons ook / endachten dat 't ons bad toe-behoorden van den ongelovigen / enden Sarazijnen ; En daer hadden wy groot beweeginge van debotten onser herte. Dese Tempel is een schoon Hups al cont / en is weertij. Cubitus hiet / en xxxij. Cubitus hooge / en is gebekt met loodt. In 't midden van desen Tempel is een Stelligie van xliij. trappen dooge. En daer staen al-omme lange Pylaren / die plegen de Joden te heeten Sancta Sanctorum : Dat is te seggen / heplig der hepligen. Daer gink niemand in / dan de Prelaten die den dienst Gods deden. In desen Tempel zijn drie in-gangen / en drie deuren van Cypressen-hout / met schoone werken daer op gesneden / en binnen de deuren ten Oosten-waert / leydt onsen Heere Jesus / die is te Jerusalem. En binnen de deuren ten Noorden-waert staet ook een Pontepne / van welke de H. Schryftuere

spreekt: Ik sag dat water uytgaat. D'ander zyde van desen Tempel is een Heide die men plach te heeten Morlach. Daer waer zy geheeten Bichel / daer de Heide Gods was / daer dat Hepligdom der Joden in was. Dese Kerke metten Hepligdom de Titus met hem voeren te Rome / hy de Joden vertronnen hadde. In die Arke was de Tafel van de Heide Gebode ende Narons Hoede des Propheten en seg Hoede / met welker hy dede schepden roode Zee / en dede de Kinderen van Israel daer droog boets over gaen. En met d' selver Hoede sloeg hy de Steen-rotsen / daer quam Water uyt getonnen. Met die Hoede dede hy groote Mirakel. Daer b' een Kiste vol van Manna / dat is / Ken Broot / endaer was wat O-nament / h' d'ers en Tabernakels hi con / en ook vierhante gulden Tafel / met twee d' bare Gesteenten / en een busse van Iaff / met seben Figures der newen ons Heere daer binnen een ander busse van twee g' de palmen lank / en den loop des Heere mit eenen Tabernakel van goude en silb' Trompetten / en seben G'etien bycoen. De was al in de Kerke / laet alle den anderen Hepligdom die beoz de Gebode der Heeren waren. Op dese Hoede van Beelstiep Jacob doen hy den Engel sag cyllimen / ende weder dalen / ende hy sey Waerlyk dese stede is Heplig en is en niet / en daer veranderde hy Jacobs waer en hy noemde hem Israel. Op dese stede David eenen Engel die 't Volk al verstaet met een zwaerde / en staet dat zwaert al bidig weder in de scheede. Op desen Berg Bichel wert onse Heere gepresentert. Symon / ende onse Heere plach daer te wilg te Prediken. Doen de Joden on Heere seemigen wouden / doen scheurde die berg in een herde rotse een scheure / daer in bergde hem onsen Heere / en d' daelde een Reyre neder / die hem blende haer klaerhept. Op dese rotse sat onse Heere en leerden haren souter. Daer ver ook onse Heere het Wyfken die in ober

bevonden was / haer sonden. Onsen Heer
wert daer besieden / endeden Engel Dood-
schapte daer Zacharias de ontfangenis
sijn zoons Sint Joannis Baptista / ende
daer Offerden Melchisedek onsen Heere
zoot en wijf / in de Figure de stoetomene-
te Sacraments. Op dese rofse knielde Da-
vid / biddende onse Heere dat hy woude Ont-
fermen zijn en zijn Volk / doe hy den Engel
sijn Volk sag slaen / en de Heere hoorde zijn
roed / daarom woude hy in de stede den
Tempel maeken. Daer de Heere bebroodt
hem met eenen Engel om dat hy bezadening
gedaen hadde / want hy dede dooden Arias
den goeden Ridder / om de begeerte die hy had
sijn Wijf te hebben / daerom al de Probian-
de die hy tot des Tempels behoef gemacht
had / en geordineert / die gaf hy zijn So-
ne Salomon om den Tempel te maeken /
indus so maecte Salomon den Tempel /
indat onsen Heere dat al de geene die desen
Tempel versochten / en hem daer in bidden
met goeder herten / dat onse Heere haer bede
wilde verleenen / en dat hy hem getroostig
waer in alle Rechtvaardige saken / ende
Heere verhoorde zijn Gebed / daerom hiet
Salomon desen Tempel / den Tempel des
Raeds ende der hulpe Gods: Ayt desen
Tempel saegde onsen Heere de koopers en
Verkoopers. Daer staet een Outaer daer de
Joden plachten te offeren Duppen en Coz-
el duppen. Daer nu hebben de Sarazjnen
naer op gemackt een Kyz-werk / en tusschen
ten Outaer enden Tempel wiert Zacharias
rebood / en op die voyst die seer hooge is /
wert de Heere geboert / en behoort van de
pant. Van dese Tempel ten Oosten-waert
in xxvj. passen naen hoek van de stadt is dat
Bad onse Heeren / indat Bad plagt dat wa-
er van den Werliden Paradijse te komen.
Inhuyp. in den omme-loop van desen Tem-
pel Noordwaert so staet een seer schone ker-
ke van S. Anna onser Vrouwe Moeder / en
aer werd onse Vrouwe ontsaen / en booz
ese kerke staet een schoonen en grooten
boom / die op den selven Nacht begonde te
saffen. Beneben dese kerke xxij. trappen

dalende leyt Joachim onser Vrouwe Vader
in een steenen Tombe / endaer onder plach
St. Anna zijn Wijf te leggen / maer Sint
Helens dede haer voeren te Constantinopo-
len. In dese kerke is een Fonteyn gelijc
een Cysterne / die men heet Probanta Pif-
cina / die plag te hebben in-gangen. In dese
Fonteyne plachten de Engelen te komen
baepen / ende eerste Mensch die hem daer
na baepde / wert gesont van alle ziekten die
hem deeren mochte. Daer genas de Heere
den Mensch die zijn leven vellozen hadde
van der Sichte / die wel xxxvij. jaer ziek hadde
gewest / want onse Heere sepe / neemt op
u bedde en wandelt. En daer hy is Herodes
des Ruyss / die de kinderen dede dooden.

Van Herodes andere dingen.

Dat xxx. Capittel.

Dese kronink Herodes was seer straf-
wanthp deed zijn wijf dooden / en daer
na soo was hy droebe daerom / want hy
mindsse seer / dat hy lange bukten zijn sin-
ne was / en namaels quam hy weder daer
in / endoen dede hy dooden twee schoone So-
nen / die hy hadde van dese voorszreben
Wijve. Daer na dede hy dooden een ander
van zijn Wijven / en een schoonen Sone die
hy by haer hadde. Daer na dede hy dooden
zijn eygen Moeder / en wou ook zijn Broe-
der dooden / maer zijn Broeder stiet hi seer
lijc / en daer na dede hy al 't quaet dat hy
mochte / en ten lesten werd hy ziek / en doe
hem dochte dat hy inmer sterben moeste /
soo ontbood hy zijn Suster / en al de groote
Heeren in zijaen lande / en als sy nu geko-
men waren / dede hy al de Heeren kuyten in
eenen Cooren / en sepe zijn Suster: Ik
weet wel dat men om mijn doot geen rouwe
hebben sal / daerom beloofte my hier / soo
rag als ik dooden / dat gy al dese Heeren
haer hooft sult af-slaen / overmits dat al
mijn land grooten rouwe mach hebben van
mijn doot / want anders en soud ik niet be-
weent worden. Aldus soo macht hy zijn
Testament / maer zijn Suster hielt niet dag-
sy hem beloofde / want doe hy doot was /

hiet sy de Heeren uptten toozen / en hietse
t' hupp-jare/en sepde hen hoe t' haer broeder
geordineert had / soo dat Herodes niet be-
weent en werd / als hy gemeent hadde.
Weet datter doen byle Herodes waren / een
wa den anderen / ende waren vermaert van
groote bjeesselijhheyt. D' Eerste hiet Hero-
des Ascotonica / die doode de onnossele kin-
deren. De ander die heet Herodes Antipas /
die dede S. Jan Baptista onthoofden. De
derde Herodes Agrippa / die dede St. Ja-
cob dooden / ende St. Pieter bangen.

Van Sinte Salvators Kerk.

Dat xxxi. Capittel.

Item / wat voort in de stede / is St. Sal-
vators kerke / en daer is S. Jan Gul-
demants stiker Arm / en t' meeste deel van
St. Stebens Hoofst / ende op d' ander zyde
Lupd-waert als men gaet tot den Berge
van Zion is Sinte Jacobs kerke daer hy
onthoofst werd. Ende van deser kerke in
xxvi. Passen / en vijf na is den Berg van
Zion / daer plach te staen een schoone ker-
ke van onser Vrouwen / daer sy woonden en-
de stierf. In dese kerke plag te zyn een Ab-
dy van Regulieren. Van daer soo was onse
Vrouwe gedragen van de Apostelen tot den
dale van Josaphat. Daer is een steen die de
Engelen droegen neder van den Berge van
Zion op deser Vrouwen graf / en regt van
sulke verwen als de Krotse van Sinte Catha-
rijnen berge / ende daer hy is de Poorte
daer onse Vrouwe upt ging te Bethlem-
waert. Item / in t' gaen van den berge
van Zion staet een Capelle / daer is een
groote bjeede steen met welken dat Heilige
Graft gedeelt was / doen Joseph van Ar-
mathia onsen Heere in t' Graf leyde / welke
steen de byse Marlen sagen geheert van zyn-
der stede op den Paes-dag / doen sy ons Hee-
re sochten / ende den Engel daer bonden /
die hen sepde dat Jesus bezesen was van
der dood. Daer is ook een steen in de muer
gemetselt by de Poorte van Colommen daer
onsen Heere aen gegeeffelt was / want daer
was doen Anna's hupp / die Bischop van

den Joden was / ende daer onse Heere
examineert / en gegeeffelt / geslagen en
betamelyk gehandelt was. Daer looc
de St. Pieter onse Heere byle-werf en
haen kraepde / ende daer is ook een
van der tafelen daer onse Heere op at met
Jongeren op den witten Donderdag /
hy hen gaf zyn vleesch en bloet in geda-
van Doot en Wijn. Onder dese Ca-
pellen trappen / is de stede daer o-
nse Heere de Jongeren haer voeten wiesch /
de noch is daer dat Bad daer dat water
was. Op desen Date was Sinte St.
begraven / ende daer is het Outaer daer
se Vrouwe de Engelen hoorde Misse sing-
en daer openbaerde onsen Heere zynen
Jongeren eerst-werf na zyn beziffenisse op
belooken Paesch-dag / doen hy tot hen-
de: Dede zy t' met u. Ende een luttel voer
hy den berg van Zion openbaerde hem
onsen Heere S. Thomas / doen hy hem hiet-
sten zyn Wonden / op den agsten dag na z-
der Hepliger Beziffenisse / waer by hy
homelijc geloofde en sepde: Wijn Heere
mijn God. In dese Capelle saten de
stelen by den hoogen Outaer op den Pinx-
dag doen de Heplige Grest op hendaelde
der Forme van een Cupbe / en daer socht
onse Heere Paestchen met zyn Discipulen
endaer ruste St. Jan Evangelist op Je-
Boyste / en sag veel van zynder heym-
heid. En de berg van Zion is bliuen
rusalem / want aen den berg van Zion
staet een sterck kasteel / welk de Sont-
dede maken. In dien berg van Zion
begraven koning David / en koning
Solomon en veel andere koningen van Ju-
salem. Daer is de stede daer de Joden o-
nse Vrouwen Uchaem neder wouden wer-
doen t' de Apostelen droegen om te begra-
in den dale van Josaphat. En daer is
Fonteyn die geheert is Natatoria li-
daer was onse Heere gewassen na dien
hy gedood was / en daer machte onse Heere
die blinde menschen sionde / en daer wert
salas begraven. Men desen Fonteyn
een beeld van ouden Werk / dat Abdi-

iede maken / daerom hoet men 't Absolons
 Puyg / en seet na daer by is de Olier-boom
 naer Judas hem aen verhing van onberdul-
 lighet / om dat hy Jesus bevraden hadde.
 Maer weet dat 't niet en is de selve Boom
 naer hem Judas aen verhing / maer eenen
 anderen boom die sedert upt den selven stam-
 me gekomen ende gewassen is. Daer is de
 Synagoge daer de Visschoppen van den
 Joden ende Pharizeen haren Raed hielden /
 daer wierp Judas de xxx. Penningen neder
 waen hy seyde ik hebbe gesondigt / want ik
 heb bevraden een rechtvaerdig bloed / doe-
 pden de Pincen der Joden / wat gaet ons
 dat aen. Daer neben was St. Philippus /
 ende Alphus / ende St. Jacobus Puyg.

Acheldemach-Veld des Bloeds.

Dat xxxij. Capittel.

Ende op d'ander zijde van den Berge van
 Zion Zuid-waert aen / d'ander zijde
 landen Dale alsoo bejre als men met eenen
 steen werpen soude / soo staet Acheldemach /
 dat is te seggen: Veld des bloets / dat wert
 verhocht om dertig Penningen daer onsen
 Heere om verhocht wert. In dit veld zijn ook
 veel graben / want men plag daer Pelgrims
 te begraven. In dit Veld zijn veel kapellen
 ende klupfen / daer heylige lieden ende klup-
 enaers pleegen te wonen. Item / op een
 mijle na Jerusalem staet een Kerke van on-
 ser L. Vrouwen / daer ontmoeten sy St. Eli-
 abet haer Nichte / St. Jans Baptisten
 Doeder / doen sy beyde met kinde waren /
 ende St. Jan roerde hem in zijne Moeder
 Lichaem / ende bezijne Sel. pper eere ende
 onberdighet / die hy nog niet en sag. Ende
 onder desen Outaer van deser Kerken is de
 ledde daer St. Johannis geboren wert. Van
 deser Kerken in een der wijken naer is de stad
 Binaus / daer opbaet de onse Heere zp-
 len Jongeren na zijn Verrijscnisse.

Van den Berg Joye.

Dat xxxij. Capittel.

B Jerusalem op twee mijlen na is de
 Berg Joye / die seer schoon is om te sien /

daer leyt Samuël de heylige Propheet in een
 schone Tombe. Men heet desen berg Mons
 Joye / om dat hy den Pelgrims blydshap
 geeft / want op dien berg sien speerst de ste-
 de van Jerusalem / die van desen landen der-
 waerts willen gaen. Ende tusschen Jeru-
 salem ende den berg van Olyeten is dat dal
 van Josaphat / ende te midde-wegen van
 desen dale is dat Beekshen / oft dat Water-
 shen van Cedron / dat men heet Cozens Ce-
 dron / dat is te seggen loopende Water van
 Cedron. Over dese Beek dwers lag dat
 hout des Crucces ons Heeren / en men-
 ginh daer ober als een brugge / ende daer by
 op 't water staet een Put daer noch in is de
 boet van der Calomien / daer onsen Heere
 aen gegeestelt was / ende ook seer mishan-
 delt. Item te midde-wegen van desen Dale
 van Josaphat is onser Vrouwe Kerke / in
 dewelke zijn xij. graben / oft trappen on-
 der de Werde tot onser Lieber Vrouwen gra-
 be / ende doen onser Liebe Vrouwe stierf
 was sy twee-en-veertig jaren oud. Ende by
 den Grave van onser Lieber Vrouwen staet
 eren Outaer daer onsen Heere Jesus Chri-
 stus St. Pieter vergaf alle zijn sonden / en-
 de West-waert van desen Outaer soo staet
 een Fonteyne die in 't Paradijs komt / weet
 dat dese Kerke staet seer leege in de Werde /
 by na al binnen der Werden / maer ik woen-
 mel dat sy van den eersten alsoo niet gemachte
 en was / maer om dat Jerusalem dikke ge-
 stoozt heeft geweest / en den mueren neder ge-
 woopen zijn geweest ten dale-waert / soo is
 de Werde gehoogt ende daerom is de Kerke
 soo ierg in de Werde. In deser Kerke van
 onser Vrouwen plachten zwarte Monniken
 te wonen / en hebben eenen Abt / en by de-
 ser Kerken neben de Botse die Gesebant
 hiet / staet een Capelle daer onse Heere Je-
 sus gekust was van den verrader Judas /
 en van den valsche Joden gebangen. Daer
 liet onse Heere zynen Jongeren / doen hy
 hiden giakt zynen Vader eer hy gebangen
 wert / doen hy seyde : Vader is 't mogelijk
 soo laet desen Kelch der bitterheyt van my
 gaen / ende als hy weder quam tot zijn Jong-
 eren /

geren / want hyfs slapende. Aen de rotse van Geseftiane neben dese Capelle soo staet nog de Lidteken van onse Heeren vinger / doen hem de Joden bingen / ende hy hem hselde aende Krotse / woort Zupde-waert staet een Capelle daer onse Heere zweete water en bloet / en daer hy staet des Konings Josaphats graf van wien 't dal zynen naem heeft. Dese Josaphat was koning van dien lande / ende hy wert bekeert van eenen Klupfenaer / ende dede veel goets. Item / beneben desen Dale is den berg van Olybeten / ende alsoo is hy gheheten / om datter veel Olyf-boomen wassen. Dese berg van Olybeten is hooger dan de stad van Jerusaleem / ende daerom siet men wel van op ten berg by na alle de straten van Jerusaleem / en tusschen desen berg ende Jerusaleem en staet niet dan dat dal van Josaphat dat niet seer breed en is. Van desen berg van Olybeten boer onsen Heere ten Hemel op ten Ascensionis-dag / en daer bekent men noch wel in een steen dat Lidteken van zyn der linker Doet / ende daer staet een schoone Kerke daer den Abt ende Canoniken plachten te zyn / ende daer oxen in xliij. Passen na desen Capelle daer die steen is / op welken onsen Heere plach te Prediken de Saligheden der zielen / ende daer leerde hy zynen Jongeren dat Pater-Noster / ende hy schreef het met zynen vinger op een herden steen / ende daer hy staet een Kerke van St. Maria Egyptiaca daer sy begraven leyd / ende op d' ander zyde ten Oostenwaert op iij. Wogeschoten na de stad Betphage daer onsen Heere St. Pieter en St. Jacob sepnde op den Palm-dag om de Ezellinne te halen.

Van het Bethlehem.

Dat xxxij. Capittel.

In 't neder gaen van den berg van Olybeten ten Oosten-waert staet een schoon Caesael dat heet Bethanien / daer woonde Symeon die Melact ende siek was / ende daer verbergde hy onse Heere / ende sebert wert hy van den Apostelen gedoopt / ende geheuet van Jyliaen / ende daer wert hy Bischof /

ende het is de selve Jyliaen die men plebiddent om goede verberge / om dat hy onsen Heere geberbergt hadde in zynen. In dese selve stede vergaf onsen Heere Maria Magdalena al haer sonden / ende wiesch sy hem zyn voeten / ende daer droog wede met haren haren / en daer die hem Martha / ende daer verhoefte Heere Lazarum van den dood / die vingen daer geweest hadde / die St. Maria Magdalenaen Martha Broeder was

Van Jericho, ende ander dingen

Dat xxx. Capittel.

In 't weder-heeren van den berg van Olybeten / daer is bestede daer o. feur tweende ober de stad van Jerusaleem daer by soo openbaere onse Vrouw Thomas na haer op-vaert / ende gaf haer oorlof. Item / na den berg van Olybeten in den berg van Galilea daer die postelen vergadert waren doe Maria Magdalena hen de boodschap brocht van der ryffenisse onse Heeren / ende in midde van de twee bergen staet een schoone Kerke daer de Engel onser Vrouwen dood beschapte. Van Bethanien tot Jericho vij. mylen. Jericho plach te zyn een schone stad / maer sy heeft ook al verduer geweest / soo dat 't nu maer een kleyn daken is.

Dese stad van Jericho wan Josue by raaden van God / overmits bebel des geis / ende soorde dese ende vermaledijde de alle de geens diese immer weder in sonden. Van deser stad was Sacherus een dwerg was / die op eenen boom hield die Sichomozhot / om onsen Heeren te want hy was soo kleyn dat hy hem niet en mochte onder de Linden. Van dese van Jericho ontgink alleen Raab die een meen wijf was / een openbaer sondaer ende al de goene die van haer Orslachten / want sy hadden verborgen de kinderen ende de boden van Isarel / haddense gewacht ende gehoet van der des doods / daerom hadden sy goede

gelijck die Schijftuyssept. Die eenen Propheet ontfangt in mijn naem / hy sal ontfanen het loon van een Propheet. En alsoo hadde zy / want zy openbaerde desen boden Propheeterende en seggende: Ik weet ende kenne dat de Heere u dit Land sal geven / en soo gebielt ook. En daer na namens Salomons Ma-soons soone te wijve / ende weet een goet wijf / ende dienden Godt wel.

Die Heylige stede tusschen Bethanien en der Jordaen, en andere dingen.

Wat xxxij. Capittel.

Die van Bethanien wil gaen totter Jordenen / daer is toe een Dag-baert Geberge te gaen al Wdbernissen / ende van Bethanien ten Oosten-waert daer onse Heere vafte voertig dagen / zijn wel vij. mijlen. Op dien berg wert onse Heere Jesus Christus gedragen / en wert behoort van den vyant / die hem seide: Segt dat dese steenen broode worden. Op dien berg plag een schoone Kerck te staen / maer zy werdt ter neder geworpen / soo datter munlet en staet dan een Klupse / die eender van de maniere van Kerstenen betwaren en houden / die gheheten zijn Geozgica. Op desen berg woonde Abraham lange tijt / ende daerom soo heet men hem nach den Boom-gaert Abraham's. Tusschen desen berg en den Boom-gaert soo loopt een Beckstien / en het water daer af plag bitter te zijn / maer met Hellas Benedicte des Propheet's soo is zy goet en soet gebonden te dzinken. Ende aen de voet van desen berg soo staet een schoone Fonteyne die valt in die Jordane. Item / op desen berg van Jericho sat die blinde mensche en riep: Jesus Dabids Soone ontfermt u mijns / en hy wert siende. Item / in twee mijlen na der stad van Jericho is die Jordane / en in een der halver mijlen na is St. Jans Dabisten Kerck / daer hy onsen Heere Doopte. En daer neven is Jeremie des Propheeten huys. In dyle mijlen na is de roudde See Jericho / om dat sy niet en loopt / want sy staet al stille als een pael / ende geen menschen noch beesten en souden in dese See

mogen sterben of verdzinken / dit heeft dikwils geproeft geweest dat men daer in wierp lieden die den Doot verdient hadden / die dyle dagen of meer daer in bleeden sonder sterben / want zy en ontfangt in haer geen dingen die leven hebben zy en neemt niemant dat leven / noch niemant en soude dit water mogen dzinken / ende die daer yser ofte loot in werpt / ten soude niet te gronde sinken / ende die daer pluppien in werpt / die souden te gronde sinken / en dit zijn alle dingen tegen der natupzen: En daer sonken die vijf steden Sodoma en Gomorra / Adoma / Sebolim en Segoz / hy den wille God's / mits sonden tegen de natupre. Maer Segoz / overmits de bede van Loth wert lange berdzagen en respijt gegeven / want sy was onder eenen berg gelegen / en noch siet men een deel van de mupren bukten den water als 't water leeg is / en daer onttent wassen boommen die al te schoone Appelen dzagen / en zijn seer schoon aen te sien als sy rijp zijn / maer als mense breekt of aen twee snyt / soo en bint men daer niet in dan aschen of stof / tot een teken dat die steden met Gods gramschap verbrand zijn / van den hellschen vyere / sommige lieden heeten dese siebe Dalgphaga / ende sommige lieden heeten dese Dupbels bloet. In dese stadt van Segoz woonde Loth een luttel tijt / en daer worde hy van zijn Dochteren dzonken gemaakt / soo dat hy by de Dochteren sley / en waen aen zijn Dochteren twee kinderen / Moab ende Ammon. Ende gy sult weten die sake waerom dat zy dat deden / want om dat men niemant en sagen noch en hoorden / dan Loth haren Vader alleen / waer hy dat zy waenden dat alle die Werelt van Godt gedeftruet hadde getweest / als die steden by hem waen / gelijck hy by Noachs tijden gebaen hadde. Endact om soo worden sy by haren Vader leggen / om weder gesachten te verkrigen van hem / soo dat de Werelt verbrukt moecht worden van hem / want zy waenden datter geen man in de Werelt geweest en had dan haren Vader / indertijt nu hy eker dzonken getweest / hy en had niet

met haer te doen gehad / en dien berg boben
Segor plagt men te heeten EDOM / en daer
na hiet men hem Seir / ende daer na hiet
men hem Iduma.

Van Abraham en sijn Geslachte.

Dat xxxvij. Capittel.

Op de rechte zyde van dese doode Zee / soo
leef Loth's wijf saen in een Zout-
steen dat sy omsag / doen dese voorsz. steden
sonten / dese Loth was Abrahams zone / A-
brahams Wijf was Loth's Suster / ende
dese Sara was E.C. jaer oudt doen sy Isaac
was / en had eenen anderen zone / en hiet
Ismael / die doen veertien jaer oudt was /
dien hy gewonnen hadt aen sijn Kamanier
Agar / ende doen Isaac vij. dagen oudt
was / dede hem Abjam besnijden / en Is-
mael noch doen hy xij. jaer oudt was /
dien hy aen Agar gewonnen hadt / daerom
de Joden die van Isaac gekomen sijn /
doen hen besnijden ten vij. dagen / ende die
Sarazijnen die van Ismael's Geslachte
sijn / doen hen besnijden ten xij. jare. Wan-
n dese doode Zee loopt de Jordaan / en
daer wert sy verlopen / want men siet sedan
niet meer / ende dit is een wijje na St. Jans
kerke / ende West-waert een luttel beneden
de kerke / is daer de kerkenen gemenseligh
plachten te bidden / en een myle na is Loth's
riviere / dooz welke Jacob ging doen hy van
Mesopotamien quam.

Van den Jordans.

Dat xxxvij. Capittel.

Die Jordaan en is geen seer groot rivie-
rensch diepe / maer daer sijn soer groo-
te visschen / en sy komt van den berge van
Albaen / van twee Fonteynen die geheeten
sijn Joz ende Dan. Van dese Fonteynen
neemt sy haren Naem ende oorspronk / en
daer looptse in de Zee van Iberien onder
de berg van Gelbo! / ende op beyde zyden
van de rivieren sijn schone dalen / en gaen
neffens dese berge van Liblaen tot een
Waldernisse van Phara: dese berge schep-
den dat Koningrijck van Surien / en 't land

van Phenetien. Op dese berge wassen
der-bomen seer hoog / die lange Appelen
gen te dragen soo groote als mans hoofd
Dese riviere van der Jordaan schep-
lant van Galileen en 't land van Idum
en 't land van Moabon. Sy loopt oock
der die aerde een bevre stuk tot eenen sch-
nen pleyn / dat men heet Meldam in Sa-
zynser talen / dat is te seggen in Duptse
Werck / om datter dikwils in dit pl-
Werck is / en 't water begint daer groo-
bzet te worden. In dit pleyn is Jods te-
be. Binnen dese riviere van der Jord-
wert onsen Heere gedoopt / ende de siem
des eeuwigen Vaders wert daer gehoo-
prekenbe en seggende aldus: Dit is mi-
uytverloopen heminde Sone. Ende den
Geest daelde daer neder op hem in een
daente der Duppen / ende alsoo was
doopsel die heylige Dyeuldicheit. D-
dese riviere gingen de kinderen van Iso-
dzoogs woets / ende eenen steen setten sy
midde-wegen / tot een mirakel / dattet
ter geweten was achter waerts. Item /
dese Jordane soo bade hem Naaman b-
Syrien die seer rijk was en besiekt / en
daer na wert terstont gesont. Ontre-
de Jordane sijn veel kersten kerken da-
kersten wonen / ende de stad van Nap-
oock daer hy / die Josue bekiam. Ontrent
Jordane is dat dal van Mambon / die
schoon is. Van den berge daer is booz-
seppe daer onsen Heere vaste veertig dag
In twee mylen na Galileen / staet een
anden seer hoog / daer de vanden on-
Heere op droeg derde-werf om hem te be-
ren / ende daer hy hem toonde aldaer
trent veel andere landen / ende zepde:
dat gy siet sal ik u geben / op dat gy
mp kniekt ter Werden / ende aanbiddet
Item / van der dooder Zee te geen
waerts bukten de palen van den lande
Belosten / staet een sterck kasteel in 't Geb-
te dat den Soudaen toe-behoort / ende
Carat / dat 's te seggen Konings-
beneden dit kasteel staet een stad die
Sabath / daer ontrent wonen veel ker-

nen onder tribuyl dat zy geben. Dan daer soo gaet men te Nazareth / van welk stad onsen Heere zynen toe-naem hadde / ende van daer tot Jerusaleem zyn drie dag-vaerden / en men gaet dooz die Proovintien van Galileen / en dooz Samaria / dooz Sophijn / en dooz den hoogen Berg van Ephraim. Daer na soo gaet men te Sploe / daer de Wreke Gods langen tijt metten Heerlijckdom bevoed was onder den Propheet Heli / daer dat Volks van Israel goede sacrificie dede / dat is offerhande of dienst Gods / ende gaben haer stemme Gode. Daer sprak God onsen Heere eerst tot Samuël / en openbaerde hem die verwardeinge der Priesteryke Orden / ende die beduydenisse van den Heiligen Sacramente / ende daer is ook de Fonteyne daer onsen Heere sprak met de Samaritaense Vrouw. Op dese Fonteyne dede Nochoam maekten twee gulde Kalfieren / en hy dedese aenbidben / ende hy dede dat een Kalf heeten Abdon / ende dat ander Bachel. Item / in de stad Sichar wert Dina Jacobs dochter verkracht / daer haer twee Broeders om dooden al te menigen Persoon / ende ydeden veel quaets. Daer hy is den berg van Garassa / daer de Samaritanen plagten te bidden. In desen berg wonde Abraham zyn lieben Soone Isaac offeren aen God van 't Hemelrijk. Daer hy is dat dal van Dothepm / en den Eyferne daer Joseph in gewoepen werd van zyn Broeders eer zy hem verhochten / en dat is twee mijlen van Sichar / ende van daer soo gaet men tot Samarien / die men nu heet Sebastea / ende is de oberste stad van al dien lande / en het leydt tusschen bergen / gelijck als Jerusaleem doet / in desen stede was den stoel van de twaelf Geslachten van Israel / maer zy en zyn soo groot niet als sy plachten te zyn. Daer was St. Jan Baptista begraven tussche twee Propheeten / Helzeus ende Abdon / maer hy wert onthoof in 't Kasteel van Maegdelen by der dooder Zee / en daer na werd hy van zyn Jongeren te Samarien gebracht / ende begraven / ende daer dede hem Julianus

Apostata weder op-graven / ende zyn gebeente verbernen: want hy doen Kepsen was / ende hy dede die asche in den wind werpen / maer den vinger daer hy mede wijde dat Lam Gods / en mochte niet verbernen / daarom bleef desen Heiligen vinger al geheel. Desen vinger dede Sinte Cecilia die Heilige Maget dragen onder die Alphen / dat zyn gebergten / ende daer doet men hem groote Feeste. Te Sebastea plagte zyn een schoone Kerke ende veel andere Kerken / maer sy zyn al afgebrouken. Daer plagt ook te zyn St. Jans hoof in eenen muere besloten / maer de Kepsen behot uyt-nemen / ende men vant het bewonden in eenen doek al bloedig / ende dedent te Constantynopolen dragen al dat achterste deel van den hoofde tot de Bak-tanden toe / ende is te Noomen in Sinte Silvesters Kerke daer nu Minne-broeders in woenen / ende is noch al gesegent. Maer Julianus den Kepsen booschreben om zynder quaedhep wil / dede hy 't met zyne andere gebeenten branden / als 't noch schijnt / en dit is wel gecooft met Pausen / ende Kepsen / ende die bak-tanden ook metten kinne-balken / en een deel vander Rissen zyns Gebeents / en dit platteel daer dat hoof in lag zyn te Geneve / en daer soo doet men hem groote eere ende feeste / ende die Sarazynen houden ook sonderlingen groote feeste van hem. Sommige lieden die seggen ook dat zyn hoof is tot Amprus in Pterardyen / ende veel ander lieden seggen dat 'et is een St. Janshoof die wel een Bisschop was / maer ik weet niet hoe het daer by is / maer God weet dat alleen / maer nochtans waer men hem eere doet / hy neemt in danke.

Van den Samaritaen.

Dat xxxix. Capittel.

Van dese stad Sebastea tot Jerusaleem zyn xij. mijlen / ende in 't gebergte van desen lande staet een Fonteyne die haer vier werben 's jaers verandert / somtijds is sy root / somtijds groen / somtijds klaer / somtijds donker / dese Fonteyne heet men

Job / en 't volck van desen Lande heet men Samaritanen / en waren bekeert en gedoopt van den Apostelen. Maer zy hebben niet wel haer Leere onthouden / nochtans hebben zy een Wet die nog Kersteng / noch Joods / noch Jeydensche is. Zy gelooven wel in eenen God / en seggen datter maer een God en is die alle ding heeft geschapen / en oock verdoemen sal. En houden de Bybel na der letter / en die vijf boeken Moyses / en den Sauter als hen die Joden houden / en seggen dat zy die rechte kinderen Gods zyn / ende van God aldermeest bemint boven al die ander die leven / en sy seggen dat haer land is dat rechte Erve / dat God zyn / vlienden belooft heeft / ende zy dragen een wonderlyk habijt bapten ander lieden / want zy bewinden haer hooft met een root slaep-laken / om dat onderscheyt van ander lieden. En de Sarazynen wonden haer hooft in een wit kleedt: En die Kerstenen die daer woenen wonden 't in een blaeww kleet / en die Joden in een geel kleedt / en in dit land woenen veel lieden die Joden zyn / en zy geven oock tribuys als ander Kerstenen doen.

Van Galileen.

Dat xi. Capittel.

Van desen lande van Samaritanen daer ik of hebbe geseyt / gaet men totten Pleyn van Galileen / en men laet het gebegte liggen op die een zijde. Galileen is een Probinckle van dien lande van Belofte. In dese Probinckle zyn dese steden: Napin / Capharnaum / Bethzayda en Corosalm. Van Bethzayda waren St. Pieter ende St. Andries gebooren / en op vier mylen na Bethzayda so is Corosalm. Van Corosalm totter stad van Cedar zyn vijf mylen / daer de Sauter af spreekt. Ik woonde met die woonde te Cedar. In die stad te Corosalm sal de Antechrist gebooren worden / als die Proheet sept / upt Bablonien sal gaen een flange die alle de werelt verflinden sal. Dese Antechrist sal te Bethzayda worden geschoet / en hy sal gebooren worden te Corosalm.

En in Capharnaum sal hy regten / en veel tekenen doen: En dese steden leggen in 't land van Bablonien. Ende om sept de Schryftuere: wee die stad Corosalm / wee die stad van Bethzayda wee die stad van Capharnaum. In Nazareth plach te zyn een seer schoone stad maer nu is 't een kleyn hatybig stedeken / de de hupsen staen seer beyre van mallder / ende en is niet vernuert / en staen een kleyn dal / en rontom zyn al gebergten. Daer wert onse Vrouw gebooren / die oin droeg onse Heere van deser stad zyn naem. Daer nam Joseph onse Vrouw een wyf / doen zy xl. jaeren oud was / doer daer groete haer den Engel / seggen weest gegroet vol genaden / de Heere is mit u. Dit geschiede booz een Outact in schoone kerk / die daer vintet en is / men heeft daer nu een kleyn wooningemacht by een Pylar van der kerken / die die Offerhande te ontfacen van de Pgrims / en de Sarazynen hoeden 't seer heestelij / om het groot profijt dat zy daer hebben / en dese Sarazynen zyn veel quader daer / dan elders anders / want zy hebben al die Kerstenen gedestueert. Daer staet die Fonteyne Gabriels / daer onse Heere in plag te baden doen hy kleyn was. Van deser Fonteyn droeg hem zyn Moeder minig-werf / ende in dese Fonteyne plag onse Vrouw haer Soons doeken te wasschen. Van daer tot Jerusalem zyn drie dag-vanden.

Van den weg van Nazareth tot den Berg van Thabor.

Dat xli. Capittel.

Item / van Nazareth soo gaet men den Berge van Thabor / daer vier mylen toe zyn / en is een seer schoonen berg hoog / daer een stad plag te zyn en veel lieden / maer het is al gedestruert. En nu is daer een stad die men heet Gods Schoon daer God zyn Jongeren leerde / en seken Hemelsche heymelijheyt. Men boet van Thabor ontmoet Melchis diech

oning van Zalem was / dat nu Jerusa-
m heet / en Abraham die ook Priester
was / doen hy van den stryd quam / en
vode den Koning Ameloch geboot / in de
berg van Chabor soo transfigureerde
onze Heere voor St. Pieter / St. Ja-
cob / en St. Jan. Daer sagen sy geestelij-
ken: Moyses en Helias de Propheet neben
en / daerom seide St. Pieter: Het is ons
er goet wesen / maken wy hier drie Ca-
vankelen. Ende sy hoorde die stemme
s Daders / die hen seide: Dit is mijn
erninde Zone / daer ik my wel in hebbe be-
aegt. Onsen Heere verbood hen dat sy de-
n Besioen niemant seggen en souden / hy
waren bezesen van het dood. Op dese
erge / op die selve stede sullen daer vier En-
gelen komen ten Jongsten dage / en sullen
den verrijzen en opstaen alle Creaturen /
te den dood hebben geteden van het begin-
en der Werelt aen. En dit oordeel sal begin-
en ter selver upren dat onse Heere ter hellen
aelde / en die helle beroofde: want ter sel-
ver upren beroofden sy die Wereld / ende
daerom sal hyse dan ook berooven / ende
upden sijn vrienden in de glorie / en die an-
er sal hy verdoemen ter ewiger pijnen /
ende dan sal een pegelijck sijn loon hebben
van sulck als hy berdent heeft / het sy goet
ofte quaet: Ende op een myle na de berg
van Chabor is de berg Hermon / daer plag
de stad van Napute staen. Doo dese Doort
van der stad verrijkt onse Heere het wou-
den Zone van der dood.

Van den Kasteel Saffra.

Dat xlij. Capittel.

Die mylen van Nazareth is ook een
sehoone Kasteel / ende heet Saffra /
van welken Alphens Zoon / ende Zebdeus
waeren / en seben mylen na Nazareth is
den berg van Cap / onder welken staet een
Pontepne / ende daer neben soo docht La-
neth Moachs Dader Capm met eenen ge-
chutte: Want dese Capm ging op de ber-
gen en Steenrotten als een beeste / ende
vode gelte van Adams tijt / tot Moachs

tijden toe. En doen doode hem Moachs
Dader die blind was van oubheden. Van
Saffra gaet men tot Cyberien / en is niet seer
groot maer daer is veel goets in. Ende daer
schemde de Jordane van der Zee van Gal-
leen / ende daer is een groote Dugge daer
men over gaet in 't lant van Belosten / tot
ten lande van des Konink van Bazar / en
de totten lande van Garaffen / die al sijn
ontrent de Jordane / en begraven aen de
Zee van Cyberien / en van daer mag men
gaen tot Damasch in drie dagen / van dat
lant van Trachten / welk lant dypre van
den berg Hermon totter Zee van Galleen /
en totter Zee van Cyberien / en totter Zee
van Kanathar / en is al een Zee: want het
is al het selve water dat ik u segge / maer
het wisseit en verandert dikwijls sijn
naem.

Van de Zee van Galleen.

Dat xliij. Capittel.

Op dese Zee ging onse Heere droog boots
en daer toog hy op St. Pieter die hy na
verdronken was / en seide tot hem: Kiepen
van geloebe waerem hebby getwijffelt. En
opeen ander tijt na sijn Verrijfens is open-
baerde hy hem noch op de selve Zee / by
den Jongeren / ende gebod hen te Vis-
schen / haer Netten verbrude hy van groots
Visschen. In dese Zee schiepte onse Heere
dikwijls / ende riep daer dik St. Pieter /
St. Andries / St. Jacob / en St. Jan /
Zebdeus hinderen.

Waer de Tafel ons Heeren is, daer
hy naer syn Verryfenisse op
At met syne Jongeren.

Dat xliij. Capittel.

In dese stad van Cyberien is de Tafel
ons Heeren / daer hy met sijn Jong-
eren op At / na sijn 'er Verrijfens / daer
sy hem bekenden in 't breken van den broo-
de / daer dat Euangelium of seide: Sy
bekeneden hem in 't breken des Broods:
Ende by desen berge van Cyberien is die
stad daer onse Heere voede bys M. Marcom

E. liij.

van

Job / en 't volck van desen Lande heet men Samaritanen / en waren bekeert en gedoopt van den Apostelen. Maer zy hebben niet wel haer Leere onthouden / nochtans hebben zy een Wet die nog Kerstens / noch Joods / noch Jeydensche is. Zy gelooven wel in eenen God / en seggen datter maer een God en is die alle ding heeft geschapen / en oock verdoemen sal. En houden de Bybel na dec letter / en die vyf boeken Moyses / en den Sauter als hen die Joden houden / en seggen dat zy die rechte kinderen Gods zijn / ende van God aldermeest bemint worden al die ander die leven / en sy seggen dat haer land is dat rechte Erve / dat God zijn / vrienden belooft heeft / ende zy dragen een wonderlyk habijt blyuen ander lieden / want zy bewinden haer hooft met een root slaep-laken / om dat onderscheyt van ander lieden. En de Sarazyaen winden haer hooft in een wit kleedt: En die Kerstenen die daer wonen winden 't in een blaew kleet / en die Joden in een geel kleedt / en in dit land wonen veel lieden die Joden zijn / en zy geven oock tribut als ander Kerstenen doen.

Van Galileen.

Dat xi. Capittel.

Van desen lande van Samaritanen daer ik af hebbe geseyt / gaet men totten Pleyn van Galileen / en men laet het gebeyte liggen op die een zijde. Galileen is een Provincie van dien lande van Beloste. In dese Provincie zijn dese steden: Napin / Capharnaum / Bethzayda en Corosaim. Van Bethzayda waren St. Pieter ende St. Andries gebooren / en op vier mylen na Bethzayda so is Corosaim. Van Corosaim totter stad van Cedar zijn vyf mylen / daer de Sauter af spreekt. Ik woonde met die woonde te Cedar. In die stad te Corosaim sal de Antechrist gebooren worden / als die Proheet seyt / upt Bablonien sal gaen een flange die alle de werelt verflinden sal. Dese Antechrist sal te Bethzayda worden geboort / en hy sal gebooren worden te Cor-

saim. En in Capharnaum sal hy ten / en veel tekenen doen: En dese leggen in 't land van Bablonien. En om seyt de Schryftuere: wee die stad Corosaim / wee die stad van Bethzayda wee die stad van Capharnaum. Nazareth plachte zijn een seer schoon maer nu is 't een kleyn hatijbig stedeken de de hupsen staen seer beyre van meder / ende en is niet vernuert / en is een kleyn dal / en rontom zijn al gebeyde. Daer wert onse Vrouwe gebooren / om droeg onse Heere van deser stad zijn naem. Daer nam Joseph onse Vrouw een wyf / doen zy xl. jaeren oud was daer daer groete haer den Engel / seghen weest gegroet vol genaden / de Heere is u. Dit geschiede booz een Outaer te schoone kerk / die daer vunt en is / men heeft daer nu een kleyn wooning maect by een Pylar van der kerken / die Offerhande te ontfaen van de grins / ende de Sarazyaen hoeden 't seer stelijck / om het groot profijt dat zy daer hebben / en dese Sarazyaen zijn veel quader daer / dan elders anders / want zy hebben al die Kerstenen gedestueert. Daer staet die Fonteyne Gabriels / daer men te in plag te baden doen hy kleyn was. Van deser Fonteyn droeg hem zijn Moeder een nig-werf / ende in dese Fonteyn plag onse Vrouwe haer Soons doeken te wasschen. Vandaer tot Jerusalem zijn drie dag-vanden.

Van den weg van Nazareth tot den Berg van Thabor.

Dat xli. Capittel.

Item / van Nazareth soo gaet men totten Berge van Thabor / daer blyuen toe zijn / en is een seer schoonen berg hoog / daer een stad plag te zijn en veel kerken / maer het is al gederucert. En is daer een stad die men heet Gods Schoon daer God zijn Jongeren leerde / en seghen hem Hemelsche heymelijcheit. Van den boert van Thabor ontmoet Melchys-

king van Zalem was / dat nu Jerusa-
 het / en Abraham die ook Priester
 / doen hy van den strijd quam / en
 de den Koning Ameloch geboot / in de-
 berg van Chaboz soo transfigureerde
 onse Heere voor St. Pieter / St. Ja-
 en St. Jan. Daer sagen sy geestelij-
 Apfels en Vellag de Propheet neben
 / daerom seide St. Pieter: Het is ons
 goet wesen / maken wy hier drie Ca-
 anhelten. Ende zy hoorde die stemme
 Daders / die hen seide: Dit is mijn
 lude Zone / daer ik my wel in hebbe be-
 gt. Onsen Heere verbood hen dat sy de-
 Besoeten niemant seggen en souden / sy
 waren bezesfen van der dood. Op dese
 ge / op die selve stede sullen daer vier En-
 en komen ten Jongsten dage / en sullen
 n bezijfen en opstaen alle Creaturen /
 den dood hebben geleden van het begin
 Werelt aen. En dit oordeel sal begin-
 a ter selver upren dat onse Heere ter hellen
 eide / en die helte beroofde: want ter sel-
 r upren beroofden zy die Wereld / ende
 erom sal hyse dan ook berooven / ende
 pden zijn vzienden in de glorie / en die an-
 e sal hy verdoemen ter ewiger pijnen /
 de dan sal een pegelijst zijn loon hebben
 an sulks als hy verdient heeft / het zy goet
 ste quaet: Ende op een mijle na de berg
 an Chaboz is de berg Hermon / daer plag
 e stad van Napmate staen. Doozese Doozt
 an der stad bekechte onse Heere der wou-
 ven Zone van der dood.

Van den Kasteel Saffra.

Dat xlij. Capittel.

Ditse mijlen van Nazareth is ook een
 sehoone Kasteel / ende heet Saffra /
 an welken Alphens Zoon / ende Zebedeus
 waeren / en seben mijlen na Nazareth is
 den berg van Cap / onder welken staet een
 Pontepne / ende daer neben soo doode La-
 meth Noachs Dader Capm met eenen ge-
 schutte: Want dese Capm ging op die ber-
 gen en Steenrotfen als een beeste / ende
 hadde geleese van Adams tijt / tot Noachs

tijden toe. En doen doode hem Noachs
 Dader die blint was van oudheden. Van
 Saffra gaet men tot Ciberien / en is niet seer
 groot maer daer is veel goets in. Ende daer
 schepde de Jordane van der Zee van Gal-
 leen / ende daer is een groote Dzugge daer
 men over gaet in 't lant van Belosten / tot
 ten lande van des Konink van Bazan / en
 de totten lande van Caraffen / die al zyn
 ontrent de Jordane / en begraven aen de
 Zee van Ciberien / en van daer mag men
 gaen tot Damafch in drie dagen / van dat
 lant van Crachten / welk lant dupre van
 den berg Hermon totter Zee van Galleen /
 en totter Zee van Ciberien / en totter Zee
 van Kanathar / en is al een Zee: want het
 is al het selve water dat ik u segge / maer
 het wiffelt en verandert dikwils zyn
 naem.

Van de Zee van Galileen.

Dat xlij. Capittel.

Op dese Zee ging onse Heere dzoog boets /
 en daer toog hy op St. Pieter die by na
 verdronken was / en seide tot hem: Kleyn
 van geloobe waerem hebby get wiffelt. En
 opeen ander tijt na zijn Dzeijffenis open-
 baerde hy hem noch op de selve Zee / by
 den Jongeren / ende gebood hen te Dis-
 schen / haer Netten verduide hy van groots
 Dissen. In dese Zee schepte onse Heere
 dikwils / ende riep daer dik St. Pieter /
 St. Andries / St. Jacob / en St. Jan /
 Zebedeus hinderen.

Waer de Tafel ons Heeren is, daer
 hy naer syn Verryfenisse op
 At met syne Jongeren.

Dat xlij. Capittel.

In dese stad van Ciberien is de Tafel
 ons Heeren / daer hy met zijn Jong-
 geren op At / na zijn 'er Dzeijffenis / daer
 zy hem bekenden in 't breken van den broo-
 de / daer dat Euangelium af seide: Zy
 bekenneden hem in 't breken des Broods.
 Ende by dese berge van Ciberien is die
 stad daer onse Heere voede bys M. Mar-
 C. ij.

Job / en 't volck van desen Lande heet men Samaritanen / en waren bekeert en gedoopt van den Apostelen. Maer zy hebben niet wel haer Leere onthouden / nochtans hebben zy een Wet die nog Kersteng / noch Joods / noch Heydensche is. Zy gelooven wel in eenen God / en seggen datter maer een God en is die alle ding heeft geschapen / en oock verdoemen sal. En houden de Bybel na der letter / en die vyf boeken Moyses / en den Sauter als hen die Joden houden / en seggen dat zy die rechte kinderen Gods zyn / ende van God aldermeest be-
 minst boven al die ander die leven / en sy seggen dat haer land is dat rechte Erve / dat God zyn / vrenden belooft heeft / ende zy dragen een wonderlyk habijt kupten ander lieden / want zy bewinden haer hooft met een root slaep-laken / om dat ondersheyt van ander lieden. En de Sarazyaen winden haer hooft in een wit kleedt: En die Kerstenen die daer woonen winden 't in een blaew kleet / en die Joden in een geel kleedt / en in dit land woonen veel lieden die Joden zyn / en zy geven oock tribuut als ander Kerstenen doen.

Van Galileen.

Dat xi. Capittel.

Van desen lande van Samaritanen daer is of hebbe geseyt / gaet men totten Pleyn van Galileen / en men laet het gebegte liggen op die een zijde. Galileen is een Probinck van dien lande van Belofte. In dese Probinck zyn dese steden: Napin / Capharnaum / Bethzayda en Corosaim. Van Bethzayda waren St. Pieter ende St. Andries gebooren / en op vier mijlen na Bethzayda so is Corosaim. Van Corosaim totter stad van Cedar zyn vyf mijlen / daer de Sauter af spreekt. Ik woonde met die woonde te Cedar. In die stad te Corosaim sal de Antechrist gebooren worden / als die Proheet seyt / upt Bablonien sal gaen een flange die alle de werelt verslinden sal. Dese Antechrist sal te Bethzayda worden geschoet / en hy sal gebooren worden te Cor-

saim. En in Capharnaum sal hy ten / en veel tekenen doen: En dese leggen in 't land van Bablonien. En om seyt de Schryftuere: wee die stad Corosaim / wee die stad van Bethzayda wee die stad van Capharnaum. Nazareth plachte zyn een seer schoon maer nu is 't een kleyn hatybig stedeken de de hupsen staen seer beyre van mer / ende en is niet bermuert / en is een kleyn dal / en rontom zyn al gebouwen. Daer wert onse Vrouwe gebooren / om dzoeg onse Heere van deser stad zyn naem. Daer nam Joseph onse Pzant een wyf / doen zy rij. jaeren oud was / daer daer groete haer den Engel / sege weest gegroet vol genaden / de Heere is u. Dit geschiede booz een Outact in schoone kerck / die daer vuntet en is / men heeft daer nu een kleyn wooning maekt by een Pylaer van der kercken / die Offerhande te ontsaen van de grims / ende de Sarazijnen hoeden 't seer stelijc / om het groot profijt dat zy daer hebben / en dese Sarazijnen zyn veel groter daer / dan elders anders / want zy hebben al die Kerstenen gedestueert. Daer staet die Fonteyn Gabriels / daerom betre te in plag te baden doen hy kleyn was. Van deser Fonteyn dzoeg hem zyn Moeder minig-wers / ende in dese Fonteyn plag onse Vrouwe haer Soons doeken te wasschen. Dandaer tot Jerusalem zyn drie dag-baden.

Van den weg van Nazareth tot den Berg van Thabor.

Dat xij. Capittel.

Item / van Nazareth soo gaet men totten Berge van Thabor / daer vier mijlen toe zyn / en is een seer schoonen berg hoog / daer een stad plag te zyn en veel kercken / maer het is al gestedruert. En nu is daer een stad die men heet Gods Schoon daer God zyn Jongeren leerde / en seghen hemelsche heymelijcheit. Men doet van Thabor onsmoet Welchif direct

ing van Zalem was / dat nu Jerusa-
 het / en Abraham die ook Priester
 / doen hy van den strijd quam / en
 den koning Ameloch geboot / in de-
 berg van Chaboz soo transfigureerde
 onse Heere voor St. Pieter / St. Ja-
 en St. Jan. Daer sagen sy geestelij-
 Mafes en Hellas de Propheet neben
 / daerom seyde St. Pieter: Het is ons
 goet wesen / maken wy hier drie La-
 anhele. Ende zy hoorde die stemme
 Daders / die hen seyde: Dit is mijn
 lude Zone / daer ik my wel in hebbe be-
 ge. Onsen Heere verbood hen dat sy de-
 Bestoer niemant seggen en souden / hy
 waren bezesfen van der dood. Op dese
 ge / op die selve stede sullen daer vier En-
 en komen ten Jongsten dage / en sullen
 m bezrijsen en opstaen alle Creaturen /
 den dood hebben geteden van het begin-
 Werelt aen. En dit oordeel sal begin-
 n ter selver upren dat onse Heere ter hellen
 elde / en die helle beroofde: want ter sel-
 r upren beroofden zy die Wereld / ende
 erom sal hyse dan ook berooven / ende
 den zijn bysinden in de glorie / en die an-
 t sal hy verdoemen ter ewiger pijnen /
 de dan sal een pegelyk zijn loon hebben
 an sulks als hy verdient heeft / het zy goet
 ste quaet: Ende op een myle na de berg
 van Chaboz is de berg Hermon / daer plag
 e stad van Napmestaen. Doozese Doozt
 van der stad verkiest onse Heere der wou-
 ven Zone van der dood.

Van den Kasteel Saffra.

Wat rlij. Capittel.

Dese mijlen van Nazareth is ook een
 sehoone Kasteel / ende heet Saffra /
 van welken Alphens Zoon / ende Zebdeus
 waeren / en seben mijlen na Nazareth is
 den berg van Cap / onder welken staet een
 Fonteyne / ende daer neben soo docht La-
 meth Noachs Dader Capm met eenen ge-
 schutte: Want dese Capm ging op die ber-
 gen en Steenroffen als een beeste / ende
 hadde geleese van Adams tijt / tot Noachs

tijden toe. En doen doode hem Noachs
 Dader die blint was van oudheden. Van
 Saffra gaet men tot Ciberien / en is niet seer
 groot maer daer is veel goets in. Endedaer
 schepde de Jozdane van der Zee van Gall-
 leen / ende daer is een groote Wjunge daer
 men over gaet in 't lant van Belosten / tot
 ten lande van des konink van Bazan / en
 de totten lande van Caraffen / die al zijn
 ontrent de Jozdane / en begraven aen de
 Zee van Ciberien / en van daer mag men
 gaen tot Damasch in drie dagen / van dat
 lant van Crachten / welk lant dupret van
 den berg Hermon totter Zee van Galileen /
 en totter Zee van Ciberien / en totter Zee
 van Kanathar / en is al een Zee: want het
 is al het selve water dat ik u segge / maer
 het wiffelt en verandert dikwils zyn
 naem.

Van de Zee van Galileen.

Wat rlij. Capittel.

Ondese Zee ging onse Heere droog boete
 en daer toog hy op St. Pieter die by wa-
 verzonken was / en seyde tot hem: Kiepen
 van geloobe waerom hebby ge wiffelt. En
 opeen ander tijt na zijn Bezrijsenis open-
 baerde hy hem noch op de selve Zee / by
 den Jongeren / ende gebod hen te Dis-
 schen / haer Netten verbrude hy van groote
 Dissen. In dese Zee scheyte onse Heere
 dikwils / ende riep daer dik St. Pieter /
 St. Andries / St. Jacob / en St. Jan /
 Zebdeus hinderen.

Waer de Tafel ons Heeren is, daer
 hy naer syn Verryfenisse op
 At met syne Jongeren.

Wat rlij. Capittel.

In dese stad van Ciberien is de Tafel
 ons Heeren / daer hy met zijn Jong-
 geres op At / na zijn 'er Bezrijsenis / daer
 zy hem bekenden in 't breken van den brood-
 de / daer dat Euangellium of seyde: Zy
 bekeneden hem in 't breken des Broods:
 Ende by desen berge van Ciberien is die
 stad daer onse Heere voede byf M. Mar-
 van

van bys Serkenbrooden / end twee Dissen /
in dese stad wierpen eens met gramschap
eenen bynd na onsen Veere / maer die bynd
vloog in de Merde / ende groepde ter ston
ende wies / ende is een groote boom gewoz-
den en hy wast noch / en de basten van den
boom zijn zwart: Item / op een eynde van
deser Zee staet een sterck Casteel / en hoog /
dat Saphoz heet / en is oock geheeten Ca-
pernaum / in al' tland van Belosten en staet
geen soo sterck Casteel / ende beneden dat Ca-
steel staet een schoone stad die Saphoz heet.
In dat Casteel wiert St. Anna gebooren /
ende daer beneden was Centurions haps.
Dit lant heet Galilea / daer zijn veel lieben
die gegeven zijn den geslachte van Zabu-
lonen Bethsalim. In 't weder-keeren van
dit Casteel totter Stad Zelias ofte Cesa-
rea Philippi / die gelegen is aen den voet
van den berge Liban / daer die Jozdaen be-
gint / daer begint dat lant van Belosten / en
duert in de lengte van Barsabeen / Noort-
waert gaende ten Zuiden-waert / en is in-
houdende xxij. Dajen / ende die breedtheit
van Jericho tot Jaffe / dat is wel xl. Rom-
bertsche Dajen. Wiert dat dit landt van
Belosten is in Surien: want het Koninkrijk
van Surien duert van de wildernisse van
Arabien tot Sicilien / dat is die groote Ar-
menien / dat is te weten van Zuid en
Noord-waerts / ende van Oosten West-
waerts ter grooter Wildernisse toe van Ara-
bien / tot aen de Westersche Zee / ende in 't
Koninkrijk van Surien zijn veel Provincien
se lant om te schrijven.

Van de vreemde gewoonten.

Dat xlv. Capittel.

In dit lant / en in meensig ander landen
lober Zee / hebben ze een gewoonte / wan-
neer dat ze oorloge hebbe / en men heeft
heden ofte Casteelen belegerd daer ze in geset-
ten zijn / soo dat ze geen baden en kerken upt-
senden met vrieven aen crnige Heeren / om
vecoers ofte hulpe te hebben / soo doen sy let-
teren schrijven / ende bindense Dypben aen
den hals / en latense daer mede henen vlie-

gen: want ze doen altijd de Dypben
als spise van doen hebben om haer let-
te dragea: want ze keeren weder dat de
op-gehouden zijn ende meest gewoon-
ben: Aldus doen ze gemeenlijk alle
in desen Lande.

Wiert dat onder dese Heydenen wo-
beel Kerstenen op d' een zijde / en op
d' ander zijde van veel manieren / en van
nigerhande namen / en ze zijn alle
Gedoopt / ende ze hebben oock meniger
de gewoonte ende costnimen. Daer al-
looben ze in den Vader / ende in den
ne / en in den Heyligen Geest / maer
rang en gelooven ze niet volkomen
de Articulen van onsen Kersten gelo-
ende ze heeten Jacobijnen om dat se
Jacob den Apostel bekeerde / ende
Jan Doopense. Ze seggen dat elk
Bischof sal doen Gode van Hemelrij-
leen / ende niet den menschen: want
hem schuldich kennen sullen Biegten den-
nen die ze misdaet hebben / ende
noch de Propheten en hebben niet ge-
dat men niemant Biegten en sal dan
als Moyses sepd in den Dybel. Daer
soo sepd David in den Soutier: Heere
bichte dy met alle wijnder herten. En
ders sepd hy noch: Heere mijn misdaet
ik u hond gemaect / mijn God zijt gy /
ik belijde ofte ik biege dy: want de
dachten des menschen sal dy belijden /
ze kennen den Dybel ende ock den So-
wel / en daerom proeven ze 't aldus met
teren in hare spraken / maer niet in
Latijne / ze seggen oock dat dit David
andere Propheten gesepd hebben. Ze
oock lesen wy dat sommige Heeraren
haere meeninge schryft / als Sinte Au-
stinus. Zoo wie zijn sonden bepepft en
behoert / die gelaofte dat hem genade gesel-
St. Gregorius sepd: Heere op aenfrict
de herten van de woerden. Sinte Ppl
sepd: Vergaderde sonden van veel tij-
vergaen in een oogenblik / op dat een
rouwe des herten werd gebozen. Daer
seggen ze dat men alleen God belijden
Die

blechten sal / de migdaet hem bekennen-
e / en genade roepende en alsoo beteren /
en daerom als zy hen blechten willen / so ma-
en zy een bier by hen ende ontsteient / ende
serpen daer in Wierook ende andere dink
at wel riekt / ende in den Wierook blech-
en sp' hem / ende roepen genade / ende het
waer dat soodanige blechse natuerlyk is.
Daer de Heplige Daders de Pausen die see-
ert geweest hebben / die hebben geordineert
at men den Menschen blechten sal / milds
oede redetten / want sy hebben gemerkt
at geen saken gesont mach werden / ten
p dat men die natuerlyke Meester die sieh-
en te kennen geeft / ende alsoo en mach
men geen volboende penitentie setten. om
at men niet en weet de grootheit der Son-
en / want een negelike Sonden is meer
den eenen mensche dan in dien anderen.
Daerom moet men weten die natuer van
er daet / en daer na penitentie geben. Item
waer zyn ooch ander Kerstenen die men heet
Stricus / en houden half ons Geloobe / en
half der Ghehen Geloobe / en hebben lange
jaerden gelijk de Ghehen doen / en maken
t Sacrament van gheven broode / ende
in haer sprake besigen zy Saraynsche lette-
ren / en doen haer blechte gelijk de Jaco-
sijnen doen. Noch zyn daer ander Kerste-
nen die Georgiten heeten / om dat se St. Jo-
ris bekeerden / en sp' minnen meer St. Jo-
ris dan anderen Hepligen van 't Hemelrijk /
ende sp' dragen alle-gader kruyden / ende die
blecken dragen se rond / ende Lecken bier-
kant / en houden haer Geloobe als de Ghe-
ken doen.

Om weder te keeren in dese zyde van
den Lande van Galileen.

Dat xlvj. Capittel.

Alsoo ik nu verclaert hebbe / ende ge-
toont alderhande Landen ende 't Volk
van over Zee / soo wil ik u seggen den weg /
ende toonen om weder te keeren in dese zyde
van den lande van Galileen / daer ik her
voor af gesproken hebbe. Die weder wil
keeren na dese zyde / hy komt door Da-

masch dat een schoone stad is ende vol van
Koopmanschappen / ende is drie dag-baer-
den van de Zee / en vijf dag-baerden van
Jerusalem. En men brengh daer allerleye
Koopmanschappen goetuyt alle landen / op
last-bragende bresten. En ooch ter Zee van
verschepde plaetsen: Dese stad maecht Eli-
zeus doen hy met Abraham woonde / en zyn
dyspensier en uytgeber was / oer Isaac ge-
booren was / die gebzant meende te zyn van
zijnen Dader Abraham. Dese stad heet Da-
masch / ende in de plaetse daer Damasch
werd gemaakt / dood Cain zynen broeder
Abel. Ende by Damasch is den berg van
Sen. In dese stad staen seer veel Pontep-
nen / en binnen en bryten staen veel boom-
gaerde die menigerhande vrucht dragen /
soo dat geen stad gelijken en heeft by dese
stad van boomgaerden en van schoonder
tocht. Dese stad Damasch is groot ende
wel bevolkt / en met dubbele mueren / daer
woonen groote meesters van roedeynen / om
het lichaem te houden in gesont heden / ende
Sinte Paulus was daer een van die mee-
sters eer hy bekeert wert / hy p'agt daer ooch
schoole te houden van medesynen te leeren.
Da dien dat hy bekeert was woonde hy in
die stad drie dagen sonder sien / sonder eeten /
sonder brycken / en binnen dese drie dagen
wert hy opgetogen in dien Hemel / niet lig-
hamelyk / maer geestelyk / daer hy vanden
hemelrijck God sag. By Damasch is
dat Castel Daerker / dat seer sterck is.
Van Damasch komt men tot onser Bru-
wen te Sardani / dat vijf mijlen is van dese
zyde van Damasch / en is een schoone stad /
daer zyn schoone Kerken / daer Kerstenen
Manniken en Nonnen ik wonen / en hebben
goeden winn / en in de Kerken achter den
hoogen Outaer staet een Castel van honte /
daer een schone beelde van onser Brantwen
p'ag te staen geschreven met berwe / dat
met Miraculen van God hem verandere
in bleesch / maer nu siet men seer luttel van
desen beelde / by der gratten Gods brypt
daer uyt Olve / oft Olpe van Olphen waer.
Onder dese Castel staet gebonden n. v. v. v. v.
banden

De wonderlyke Reyse van Jan Mandevyl.

handen een vat van Aechze / om de Olpe te ontfaen die daer updruppelt. Van desen Olpe die daer upt druppelt geeft men de Pelgrims die daer komen / want dese Olpe komt by miraculen van God / ende geneest die Pelgrims van hare siekten / en menscht als men dese Olpe kuyffelich houd / dat zy ten eynde van seven jaeren bleesch ende bloet wordt. Van Sardani komt men dooz dat dal van Baher / daer een seer schoon dal is tusschen Gebergten / ende daer zyn veel schoone wipden totter besten behoef / ende men gaet dooz de bergen van Uphan / dese bergen zyn seer bygtaer / en daer zyn veel Fonteynen ende Cedar-boomen / en Cypressen-boomen / en daer staen veel schoone steden en wel bevolkt: Tasschen dese bergen loopt een riviere die alle nacht seer harde bebyest / ende op den dag en bint men daer geen wasser in. En in 't omkeeren van deser staet eenen grooten hoogen berg / daer een schoone stad op staet / die men heet Tripole. In dese stad woenen seer goede Kerstenen van onsen geloofte. Van daer soo gaet men te Beruch / en is een schoone stad / daer S. Joris den Dyaek boode / ende daer staet een sterck kasteel / ende is dyle dach-baerden na Sardani.

Noch van wegen te Jerusalem te gaen, ende andere dingen.

Dat xlvij. Capittel.

NA heb ik geseydt ende hemelich gemaekt de weg / dooz welke men gaet eerst-werf den bersten / als ten Babilonen en ten berge van Sinap / en ten anderen tot ander steden-waert / die ik u hier booz genoemt hebbe / om te Jerusalem te komen van daer / want sommige lieden gaen ter stad van Jerusalem die niet en willen boozder te gaen / sulke om dat zy hen ontsien de wildernis te gaen / en sulke om dat zy hen haecten om weder te keeren tot hare Wyben en kinderen of eenige ander zaken: daerom sal ik hier in hoze vertellen hoe men tot Jerusalem gaen mag / sonder lange tijt daer over te doen / en sonder lange upt te blijven.

Men gaet upt den lande van Westen booz geseyt heb dooz Frankryck / dooz gonden / en dooz Lombardien / de Haven van Venesten oft van Genu eenige andere Haven ontrent daer men Schepen krijgen mag / en men voert Eplande van Gelf / dat den Genuen behoort / ende van daer lant men in totten Havenen van Wyrot oft van en / oft van Ducas / soo gaet men te om regte gaen op de See / en daer fo men over in Cypzen / sonder in 't land Rodes te komen / en men laet ter zijde die wil / en gaet totter Haven van Fan sen dat de meeste Haven is van Cypzen totter Haven van Limeton. Van so men weder in die See sonder te lande men / ter zijden latende alle die Havenen ontrent totter stad van Jaffe / dat is de ke stad van Jerusalem / want van stad van Jerusalem / is maer ander dach-baert / dat is ontrent xv. mylen Jaffe soo lant men en gaet te lande te stad van Rammes die by Jaffe is / en is seer schoone bequame stad. Ende te staet een seer schoone Kerke van onser Dwe / daer onse Vrouwe haer vertoende dyle schaduwen / dat beteekende de buldicheyt. Daer by is nog een ander die heet Diospale / en is wel bewoont / daer staet een Kerke van S. Joris / daer Onthoost werd. Van daer gaet met te kasteel van Emmaus / en vanttotten van Montope / daer St. Samuel de pheet begraven leyt / van daer sien de gtinge eerst Jerusalem / want het is h. len / en dan soo gaet men tot Jerusalem.

Noch van ander wegen te Lande te reysen tot Jerusalem.

Dat xlvij. Capittel.

Noch wil ik weder-keeren tot ande landen / daer men meest gaet der te lande. De gene die niet en konnen en mogen die See verdragen / ende die ne die ten lande begraven te gaen soo zy mogen / nochtan. Datter meest rijpen

voeten zyn. Men gaet in eenige Haven van Lombardpen als ik booz geseyt hebbe. Ende men komt in Griecken / ende dan te Constantinopolen / ende men vaert over de Zee te St. Joris armheer / dan rijd men daer in sterck kastele is / ende dan te Palura / an een kastele van Sinoth. Dan daer gaet men te Capadocien dat een groot land is / daer is veel gebergte. En dan gaet men booz Corchpen totten Havenen van Chiebut en totter stad van Tuke / die de Turcken in Kesper van Romen namen / het is een goone stad / sterck van mueren en van toozen / en daer loopt een riviere die heet Tap. Van daer gaet men booz de bergen van Moeremen / en booz de dalen van de Rotsen / en booz de stad van Oynalis / ofte booz de stad die op de Riviere staet van Stanthodon / van Declep / dat twee goede Rivieren zyn. Dan gaet men te Antiochien-waert / die op Riviere van Sicelap is gelegen. Daer onent zyn veel groote bergen ende Woffchen / die daer zyn veel wilde beesten / ende die die gaet op een ander zjide booz dat pleyn an Romenien. Daer staet eenen schoonen toorn en sterck / die men heet Florenen / en op aert tusschen de bergen is de stad van Amfont / ende de stad van Langpmaach / Wiffere / en Mozmistre. Als men buyten se bergen komt soo gaet men booz de stad an March / en van Pozathese / daer een roote bzugge is op de Riviere van Fertle / welk men ook heet Falser / en is een seer roote Riviere / en loopt met enen sellen toorn / ende komt upten gebergten ende tot bet steentrotfen / van der stad van Damasch loopt een ander Riviere / die upt den egen van Libaen komt / en die Riviere heet Ibana / en loopt neben Damiasch / dese Riviere ober-lijdende verloop te Cussachius in twee hinderen / na dat hy zyn Wy bezogen hadde. Dese Riviere loopt booz dat eyn van Nchedes / en gaet totter roote ee. Daer na gaet men totter stad van Perrien / daer zyn heete Fonteynen / daer na et men totter stad van Ferne / ende tusschen Fernin ende Ferne daer staet een seer

schoon bosch. Ende dan gaet men te Antiochien / dat een seer schoone stad is / wel gebest met mueren en met tooznen / en zjij seer groot / want zy is twee mijlen lank / ende anderhalf breed / en booz die stad loopt de riviere van Ferne of van Papsen. En om de mueren plachten te zyn is. C. en vijftigh tooznen / ende tot ether pylaren van der bzuggen staeten toorn / ende hier is de edelsten stad van den lande van Surien. In xj. mijlen na deser stad is S. Symons Haven / daer loopt de riviere van Papsen in de Zee. Van Antiochien gaet men tot Rhome / en dan Githeli / ende dan te Carcopse / en soo gaet men te Cruple / en dan soo gaet men booz de enge wegen van der rotsen totter stad van Gp bleg / ende dan te Burg op de Zee. Daer na gaet men totter stad van Arcta / en daer zyn twee wegen om te Jerusalem te komen. Den weg op ter linker zjide gaet booz Marmen / en booz 't land van Sagma / neben 't gebergte totter stad van Capphas / daer Capphas Heere af was / en van daer zyn wel drie dag-waerden tot Jerusalem / men gaet booz Cesarea Philippi / booz Jasse / ende booz Rames / en neben dat kasteel van Gmaug / en dan te Jerusalem.

Van te Lande-waert te trekken, in 't Land van Beloften door Tartarien, en van den selven Lande van Tartarien.

Dat xlij. Capittel.

Ik heb nu verklaert de wege te Landen en ter Zee / hoe men komen sal in 't land van Beloften / ende al is 't dat veel ander wegen zyn / na dien dat de landen gelegen zyn daer men upt trekt / nogtans kotten zy tot eenen eynde. Daer is noch een ander weg die men wel gaen mag te Lande en niet ter Zee tot Jerusalem / maer dat is met groote pijn / daerom word hy luttel gegaen van den lieden. En desen weg is te gaen booz Almanjen / booz Bremen / booz Pruisen / en men gaet booz Tartarien tot Jerusalem. Tartarien is onder den grooten Can : want tot daer toe duert zyn heerschappe / en alle de Prinsen van

Van Tartarien geuen hem tribut. Tartarien is een seer onreyn eattyg land / ende het is seer satielachtig / en ten is niet bygtbarig: want daer en wast niet veel Kozens nog Wijn / nog Fruyt. Maer daer zyn seer veel beesten / ende daerom en eeten zy anders niet dan veel vleesch sonder byood / en suppen genoeg van des eyce / ende d'yn en niet van alderhande beesten / en sy en hebben geen hout of seer weynig om te bernen. Ende zy dzoogen in de Sonne Daerden / Wisse / ende Wisse van andere soozien van beesten. Ende dit moeten doen de beste van den lande / gelijk Pincen en andere Heeren / ende en eeten ook anders niet meer dan des daegs eens / en dan eeten zy ook seer luttel / en het zyn seer onreyn lieben van quader natueren. In dit land van Tartarien quam dikwils groote tempeest en ander ontweder in den Somer / soobatter veel lieden dikwils af doot bleven / en seer haestelyk soowert daer heet / endedaer terstond weder hout / soodattet een arm katybig lang is. In desen weg en heb ik niet geweest / maer in andere landen die daer aen Palen / als in 't land van Mosier / van Inslau / en in 't Keinkryk van Kasien / en in veel landen daer ontrent. Maer ik gink dooz dit land niet te Jerusalem-waert; want men mag desen weg niet reysen dan des Winters als seer Driest / om de wateren en doo-lagen en broeckon die daer zyn die men niet reysen en magken zy seer hat gebroesen. En dusdanige wegen zyn daer veel / en we dize dag-vaerden te reysen van Dyzpen / totten lande der Sarazynen daer zy woonagtig zyn. Ende de Kerstenen die daer komen om tegen haer te woelogen / en te begten / ende te stryden / die moeten al haer spijse ende victualie daer heen bryagen en boeren op wagens over Ws / en alsoo lange als haer spijse duert soo mogen zy daer blyben en niet langer / want sy en binden daer niemand die hen wat soude verkopen. En als de Heydenen of Sarazynen der Kerstenen tot hen sien komen / soo loopen zy ter steden-waert en ten kastelen / en roepen / kera / kera / kera / en terstont soo wapent

hen dat volck / ende vergaderen hen alsoo samen. En wetet dattet veel meer byct dat Land dan in onse Landen / en daer heeft een pegeliken in zyn hups soostaen om haer warm te houden.

Wat de Sarafynen gelooven.

Wat X. Capittel.

Om dat ik geschreven hebbe hier te Oren van de Sarazynen en haer land soosal ik nu seggen van haer geloove / dat haer boek van haer geloove in haer dat men heet Alkozan / daer spna leuen / boek gaf haer Mameih / in welken geschreven is / als ik selve gelesen hebbe / de goede sulken gaen in 't Paradijs / en quade in de Pelle / dit gelooven de Sarazynen. En als men hen bryaegt in wat Paradijs dat sy dat verstaen: soo seggen sy het is een stad van weelde / daer men vint alle manieren van bryuchten al dat dooz / en dat daer zyn loopende Rivieren Melk / en van Seem oft van Honing en soete wateren. En dat men daer vinder schoone rijkelyke hupsen / na dien dat pegelikh verdient heeft / gemaakt van daer gestecten / van Silber en van Goud ende een pegelikh sal daer wijben hebben en maegden / en sal die magt en delust altoo hebben met hen te liggen ende te zyn / no tang sal hysse altoos maegt binden. Iets sy gelooven wel van der Maget Maria se Liebe Drouwe / en van de incarnatten / is van de aenneminge des vleesch / en menshept ons Heeren / en seggen wel Maria van den Engel wert geleert / en de Engel Gabriel haer sepde dat sy Apt koozen waer / en dat hy boodschapte Drouwe die incarnatie of de geboorte Heeren Jesu Chryst / ende dat sy was in 't ontsaen / en Maget bleef in 't bly van hem / en dit selve seyde dat boek Maran. En dit boek seyt ook dat Jesu was alsoo rasch als hy gebozen was / en do een heplig Propheet was / ende ontfermtig / rechtbeerdig / sonder sonde: ook seyt boek Alkozan / doenden Engel boodschap

de geboort ons Heeren / dat de Heilige Ma-
get jonck was / waerom zy te meer verbaert
was / want in dat land was een Gochelaer
die hem gelijc eenen Engelmaekte / en ginh
dhwils metten Maegden slapen / waerom
dat haer Maria meer verbaerde van den
Engel / dat hy haer septe of dat oock waer-
agtig waer / en de Engel antwoorde haer
dat zy geen Vader soude hebben / want hy se-
ker de Wode Gods was. En haer boek Al-
khoran septe: doen Maria onsen Heere hadde
gebaert onder eenen boom van palmen / daer
de kribbe vanden Ossen vanden Ezel stont /
dat zy haer schaemde om dat zy een kint
hadde / en weende seer / en septe dat sy woude
dat sy doot waer. Endoen sprak haer Je-
sus toe / en septe: Moeder en ontroost u niet /
want God heeft in u gesonden zijn heyme-
lykheyt / om de zaligheyt der werelt. En in
seel andere plaetsen septe haer boek / dat Chri-
stus sprak alsoo haest al hy gebozen was.
En oock septe dat boek Alkhoran: Dat Chri-
stus was gesant van den Almachtigen God /
om exempel te zijn en leeringe alle menschen.
En dat boek spreekt oock van den doemsdag /
hoe dat God sal komen oordeelen alle crea-
turen / en de goede sal hy met hem trecken /
en de quade in de Helle. En septe oock dat Je-
sus was de meeste onder alle de Propheeten
naest God / en dat hy een waeragtig Pro-
pheet was sonder eenige sonde / en dat hy de
Winde siende machte / demelcetsche gesont /
en dedoeden verwekt / ende dat hy alle vande
en Hemel voer. En als sy mogen soo heb-
ben sy een boek des Ewangellien ons Heeren
en hy sonder Misse est Angelus &c. Dat sy
dhwils seggen in haer gebed die geleert zijn /
an kussen sy 't en aenbidde 't met grooter
ebotie. Item / sy vasten al het geheele jaer /
ende en eeten niet van des nagts / en houden
ien oock wel van haren wyven al die twee
waenden lank / maer die sich zijn en zijn niet
ebonden tot dese vasten. Dit boek Alkhoran
seekt oock van den Joden dat sy quaet zijn /
en dat sy niet gelooven en woude dat Je-
sus van Gods wegen gekomen was / en
at sy valschelyk logen van der Maget

Maria / en van haren Sone / om dat sy sep-
den dat sy Jesum gekrupst hadden / want
de Savazynen seggen dat hy niet gekrupst en
was / maer Gode dede hem tot hem klim-
wen sonder sterben ten Hemel-waert / endat
hy zyn figuree verwandelde in eenen ande-
re man die de Joden krupten / en seggen
dat 'et Judas was / maer sy waenden dattet
Jesús hadde geweest / en dat Jesús al te-
vende voer ten Hemel / om de werelt te oor-
deelen / en seggen oock dat de Kerstenen hier
af geen bekennen en hebben / en dat sy sottic-
lyk gelooven dat God gekrupst was / en seg-
gen hadde hy gekrupst geweest / dat God ge-
daen had tegen zyn rechtveerdigheyt / want
hy sonder sonden en onnoosel was. En in
dit Krijckel seggen sy dat wy genuffen van
goeden gelooven dede die goder tieren thyt
Gods / hy en moegt soo groote ontrecht roog
overdaet niet lyden / en daeremid 't haer ge-
loobe: Want sy beijden wel de werken
Christi / dat sy goet en waerachtig zijn / en
dat zyn Ewangellien / zyn leere / en zyn mir-
raculen al waerachtig zijn / dat Maria de
Moeder Gods een supere Maget was / en
een heilige Maget voer en na de geboorte
Christi / en die volkomenlyk gelooven / die
sullen behouden blijven. En daerom dat zy
na onsen geloobe gaen / soo zijn sy lichtelyk
tot ons geloobe bekeert / als men hen be-
schepdelyk 't geloobe pxdikt. Sy seggen
oock dat sy wel we en upt de Propheeten /
dat Nameths Wet ver gaen sal als de Wet
der Joden gedaen heeft / ende dat de Wet
der Kerstenen dueren sal ten eynde van der
Werelt. En als men hen vraget van haren
geloobe / soo seggen sy dat zy gelooven in
God / Schepper des Hemel ijs en der Aerde /
en alle ander dingen die hy gemacht
heeft / en sonder hem en is niet gemacht. En
sy gelooven dien doemsdag / in welken ge-
loont sal worden een pegelyk na zyn ver-
dienste / en sy gelooven dat 't waer is dat de
Propheeten hebben gesegt.

Noch van Mameth.

Dat Ij. Capittel.

Mameth gebood in zijn boek Alkhoran dat een pegelijc soude hebben twee / op drie / of vier wijden / maer nu nemense tot fr. toe / en alsoo veel vlyndinnen als sy houden moogen. En ist dat ernig van dese wijden misdoen tegen haer mannen / soo machmense uptten hupse werpen / en schepden van haer / en nemen een ander / maer sy moet haer geven een deel van den goede. En als men seyt van den Vader ende Soon / ende den heyligen Geest / soo seggen sy datter drie Personen zijn / en niet een God / want haer boek Alkhoran en spreekt niet vander drieuldighyt. Ende als men seyt dat dese Soone is dat woort Gods / soo seggen sy dat sy wel weten dat God woorden heeft / want anders en soude hy niet leven. Als men hen seyt van der geboorte Christi / hoedat God seynde zyn wijsheyt in der werelt / en hy hem woude bedekken in de heylige Maget Maria / en dat metten woorden des Engels sulken berwekt worden de dooden ten jongsten dage / soo seggen sy datter waer is / en dat woort heeft groote kracht / endit seyd haer boek Alkhoran. En sy seggen dat de Engel quam tot Maria / en seyd Maria God sal booschappen 't woort van zynen Ronde / ende zynen naem sal zyn geheeten Jesus Christus / endat houd haren boek. En Moyses was een boospreker God / ende Christus is 't woort / ende Geest Gods / en Mameth de rechte boode Gods / en seggen dat Abraham was een vlyent Gods / en dat Jesus die meeste en waerachtigste van desen bliere was / als Jesus / Moyses / Abraham / en Mameth / soodat sy veele Articulen van onsen geloobe hebben die goet zijn / al en hebben sy 't niet volkomelijc. En men bekeert se lichtelijc / want alle de Schyfturen weten sy / en sy hebben de Propheete / en sy hebben den Evangelien en Bybel al in haer sozake geschreven / en sy weten wel van de heylige Schyftuere / maer spen verstaen de Letteren niet geestelijc / maer de Letter al-

ken / en alsoo doen ook de Joden. En om seyt St. Paulus: De letter doot / de geestmarkt levendig: Item / de Jynen seggen dat de Joden quaet zijn / sy en houden niet de Geboden der Eyllen / die hen onse Heere Jesus Christus ende seyt. Daerom sal ik hier seggen my de Soudaen seyd te Cap: Op de zyn volk / Heeren en Riddersen upt zyn mer gaen / om met my heymelijc te saken: Op waegden my hoe hen de Kerse regeeren in onse Landen: Ik antwoorde seyd wel / God hebbe dank. En hy sefeker sy en doen niet / want u Plester en versten van den Geestelijken Kerstet hegeen herte God te dienen. Sy fouden meyne volk Exempelen geben van w doen / maer sy doen contrarie. En daer gaet dat gemeyn volk op heylige dage op Sondag in tabernen als sy ter Kerse fouden gaen en God dienen / maer zyn naen dagen in de taberen om lekheerpen eeten / en dronken te drinken als beesten / dat sy niet en weten wanneer sy genoeg hebben / en de Kerstenen pijnen hen al dat mogen de een de andere te bedzielen / met koopmanschap om gaen. Daer toe sy sy soo overmoedig / dat sy niet en weten hy sy hen kleeden willen / sy fouden simpel wesen / en soetmoedig / en waerachtig / en geene om Gode geben / als Jesus u God wa in wien sy gelooben: Maer sy zyn al contrarie en al geneigt tot quaet te doen / en sy ook gretig / en verhoopen haer dochter haer sussen / en haer eppen wijden om kuyghelt mede te bedzielen / en nemen de des anderen wijf / en niemand en betreden anderen / en bzeeken al de wet die Jesus gegeven heeft. En daerom hebben misbal om haer zonden / want wy wouwel booswaer / als gy Kerstenen God dient dat hy u helpen sal / endat niemant gen u sal mogen bueren / en wy weten uptter Propheete dat de Kerstenen noch lant fullen regeeren / als haren God nestelijc dienen / maer alsoo lange als sy in quade huple leven zijn / al sy noch zijn /

in derben wy geen vreesse hebben / want haer
 God en sal hen niet helpen. En doen vrag-
 de ik hem hoe hy den Kerstenen staet alsoo
 wel kenbe. Doen antwoorde hy my en sep-
 te / dat hy wel wiste den staet van haer Ker-
 sten / ende ook den staet van den Pzinsse der
 Kersten / en ook van den gemeynen volke /
 want wy maken volk upt die scherpban sin-
 naen zijn en verstande / die dooz't Kerstenryk
 gaen met gulde lakens / en met andere goe-
 den / om te weten en te vernemen dat Regi-
 ment van uwen lande / want ik sende dat
 volk niet upt om der koopmanschap wille /
 maer om te weten dat Regiment van de
 landen der Kerstenen. En doen dede hy hem
 weder roepen de Heeren die upt zijn kamer
 gegaen waren / en wijsde my daer vier Hee-
 ren dat groote Heeren waren van dien lan-
 de / die my wel bedieden dat een lant van den
 anderen van't Kerstenryk / als oft sy van dien
 lande geweest hadden / ende sy spraken ser-
 chon Francos / ende de Soudaen ook
 waer af ik my seer verwonderde: Och hoe
 groote schanden is't onse Wet of onsen ge-
 loobe / dat delieden geen Wet noch geloobe
 en hebben / van onser quaetheyt ons verwij-
 ten / en van onse misdact / en die met recht
 souden bekeert werden totten heyligen ge-
 loobe / mits onser goeder leven en exempe-
 len / maer sy zijn verbaert ende verbzeemt
 van den heyligen geloobe met onse quaet-
 heyt / ende dolinge. Daerom is't geen won-
 der dat sy seggen dat wy quaet zijn / want
 sy seggen waer. Ende sy seggen dat de Sa-
 razijnen goet ende waerachtig zijn / want sy
 houden de geboden al heel van haeren Boek
 Alhozan / dat hen God sende by den heyligen
 in de Mameth / tot welken den Engel Gods
 Babziel dikwils plag te spreken / soo sy seg-
 gen / en bedupden hem de wille Gods.

Van de geboorte Mameths.

Dat II. Capittel.

Wilt weten dat Mameth was van A-
 rabien gebooren / ende placht een arm
 knecht te zijn / en placht daerden te hoeden
 de placht aen den koop-liechten te loopen /

om haer goet te voeren. Dese Mameth quam
 eens met goede hoop-lieden gegaen die doem
 al Kerstenen waren / en hy gink de Wilder-
 nissen van Arabien / tot een Kapelle daer een
 heplige Klupsenaer in woonde. Ende doem
 hy in de Kapelle gink die seer kleyn was /
 en een kleyne deure hadde / ende selve deure
 was soo teege / doem wert den ingank alsoo
 wyt en alsoo groot / en al haddet geweest een
 ingank van een Kasteel / dat was de eerste
 miraciel dat Mameth dede in zijn jonkheyd.
 Daer na begonde hy wijs en rijk te werden /
 daer na werd hy regerder van den lande des
 Pzincen van Cozdana / en regeerde dat soo
 wijslyk in der manieren / dat als de Pzince
 van dien lande stierf / dat hy de Vrouw tot
 eenen wijbe nam / die genaemt was Cabi-
 ga. Nochtans viel Mameth in die vallende
 ebel / daer de Vrouw seer tooznig om was
 om dat sy hem genomen had. Maer Ma-
 meth gaf haer te verstaen / soo dikke als hy
 viel / dat de Engel Gabziel tegen hem quam
 spreken / en dan en mocht hy hem niet hou-
 den hy en moeste vallen / overmits de klaer-
 heyt des Engels / en daerom seggen sy dat
 de Engel dikwils tegen hem sprak. Dese
 Mameth regneerde in Arabien / in't jaer
 seven C. en x / en was van Ismaels geslagte
 die Abrahams soone was / die hy wan aen
 Agar zijn kameniere. Ende daerom hieten
 sommige Sarazijnen Ismailien / om dat sy
 van Ismaels geslagte zijn; Sommige Sa-
 razijnen heet men Agariten / want sy van
 Agar gekomen zijn. Sommige heeten pro-
 perlyk Sarazijnen / want sy van Sara ge-
 komen zijn. Sommige heeten Moabiten /
 sommige Almoniten / om de twee soonen van
 Loth / die Moabende Almon heeten / die hy
 wan aen zijn twee dochteren / die nameels
 groote aertsthe Heeren waren. Mameth be-
 minde seer eenen grede man / eenen Klups-
 naer / die hi een wildernisse woonde / in een
 myle na den berg van Sinap / in den weg
 daer men gaet van Arabien tot Chaldeen-
 waert / op een dag-daert na de Zee daer die
 kooplieden ploegen te komen om haer koop-
 manschap. Ende altoes gink Mameth toe

desen goeden man / dat zijn knechten daerom gram werden en dat s'hen beruoyt / want Mameth plach desen goeden man geerne te hoozen spreken : en Prediken. En hy dede zijn knechten waken by na al den nacht na hem / soo dat dese knechts verpyniden dat sy den kluyfenaer souden vooden. Het gebiel op eenen nacht dat Mameth seer dronken was / ende doen namen sy Mameths zweet terwyle dat hy sliep / en doden desen heyligen man / en doe staken sy dat zweet al bloddig weder in zijn schepde. En 's moogens broeg als Mameth desen man doot bant / was hy seer gram / en woude over dese moogdenaer regten die desen man vermooyt hadde. Maer de knechten sepden dat hy 't selven gedaen hadde / want hy was seer dronken / ende toonden hem zijn zweet al bloddig. En als hy dit sag / soo mepnde hy al waer. Daerom vermaleydide hy de wijn / en al de geene die hem drinken en verhoopen. En hierom endrincken de Sarazynen geenen wijn / maer men bint 'er veel die geerne wijn drinken / maer sy doen 't heymelijck en wist men 't sy souden daer af berispt worden. Het gebalt wel dat sommige kerstenen Sarazynen worden van quaedheden oft armoede. En als haer aertsehe Dissenhop den kersten ontfangt / soo seyt hy : Het is maer een God / en Mameth was zijn Messagier oft Bode.

Van de Eylanden, ende van den wonderlyke Volke.

Dat Vijf. Capittel.

Naden dat ik hier booz gesproken hebbe van den heyligen lande / ende van veel wegen om in dit land te reysen ende tot den Berge van Siva / ende tot andere steden daer ik booz af gesproken hebbe. Nu sal ik spreken van de Eylanden en wonderlyk volck die in die Eylanden zijn / want in die landen is menigerhande landshap dat gedeelt is in vier bloeden die uppen Paradijsse kommen / want Mesopotanien en dat Koninkrijk van Chaldeen en van Arabien leggen tusschen twee Rivieren / Euphrates en Tigris / en dat Koninkrijk van Aratusse /

Afforien / Medien en Persen / zijn tusschen de Rivieren van Tigris en Euphris. En daer ik booz af van gesproken hebbe Palestina / en dat land van Fenicien tusschen de Riviere van Euphrates Zee van Mediterraneum. En ter Zee waert in Indien / in 't Koninkrijk Sechen / dat al met bergen beslooten is boozvont den Sichien van der Zee van den totter riviere van Cabris en 't land Amazonien / daer niet dan vrouwen en men. En daer na is land van Albanen / groot Koninkrijk dat alsoo heet / om d'lieden daer wilder zijn daer in de ander land daer ontrent / in dit land zijn groote honden alsoo steck / dat sy een leeuw beruoyt en doot bijten. Van Iberien / en veel wonderlyke landschappen. En tusschen rode Zee en de westersche Zee zyde is dat land. Endaer is land van Bircab van Balle / van Ethiopten en de obern Libien. Daer is de Zee veel hooger dan aerde / en schijnt dat sy al 't land overloft / nochtans so en gaet sy niet bukten boorden / en in dit land siet men den bant van Atlas die midden in de wolken staet. In dit land van Libien / die hem te Oostwaert heert / zijn schadutwe komt op zijn rechte zijde / alsoo als wyse hier op de linker zijde hebben. In de Zee aen geen Libien en zijn geen Dissen / want sy souden daer niet mogen leven / oermit groote hitte van der Soone / want dat woer is altoos heet. In dit land van Libien zijn seer veel Koninkrijken en Landschappen / welke te lank waer om te verrekken. Maer in de nederste parthe ter Spaensche Zee waert zijn ook veel Landschappen / Koninkrijk van Stel / van Negresse / van Boengien van Alberge / van Belmarie van Maroch / van Mutsop / van Cartan van Afriken / en van veel ander landen men niet noemen en mach / om dat te lank is sonder reysen.

an de Haven te Genuen te Schepen
in wat Lande dat men zeylt.

Dat Ilij Capittel.

Dedan wilt te Caratien / te Chaldeen /
te Persen / of te Indien-waert / hy
oet te Genuen schepen of te Venetien / of te
eenige andere Havenen / als ik booz ber-
aert hebbe / en men land te Crepensonde
t een goede stad is / ende plag te heeten de
aben van der Bruggen / en dat is de Haven
in Persen / van Meben / en van andere
nden daer ontrent. In dese stad van Cre-
nsonde leyt begraven St. Anastasius /
e Besschop van Alexandrien was / ende
maekte den Psalm in den Souter / die
en heet quicunque vult salvus esse. Dese
bisschop was een heplige Doctoor in der
godheyt / en om dat hy soo diepe sprak van
r Godheyt ende van der Ozebuldighheyt /
ert hy booz den Paus van ongeloope ge-
poecht / soo dat hem de Paus debe halen /
in gebangenis leggen / soo dat hy den sel-
en Psalm boozs. maekte in der gebange-
is / en sende hem den Paus / en sepde sou-
e hy ongeloobig zijn dat moeste daerom
esen dat die Arrienen van den Psalm niet
oet en waren / want alsoo geloofde hy. Als
en Paus den Psalm sag / sepde hy / dat al heel
ase wet en geloofde daer in geschreven waer /
a gebod dat men alle dage de Pziem-tijt
en Psalm singen soude / en men hielt de Bis-
hop booz een goet man / en een geloobig /
laerachtig Kersten. Maer noyt sedert en
oude hy weder tot sijn Bisschoppen komen
n dat sy hem ongeloope op hadden gelept.
en Crepensonde plach des Kepsers van
oomen te zijn / maer een rijk man die de
epser daer eens sende om 't land te hoeden
gen die van Turkyen / hield dit land tegen
s Kepsers dank in / die hem daer geson-
en hadde / en hy heet hem selven Kepsen.
van Crepensonde gaet men dooz de klepne
Armenien / die in dit lant komt / hy siet een
asteel booz hem slaen. Dit kasteel is gele-
n op een steenrotse / en men heet 'et dat ka-
el van den Sperwer / en is gelegen niet

bezre van Percipce / dat een schoone stad
is / en behoort den Heere van Krich toe / die
een goet waerachtig Kersten is. In dit ka-
steel staet een sperwer die seer schoon en seld
is / en een schoone Vrouwe van bozmen. Dat
is te seggen / barende Vrouwe die den sper-
wer bewaert. Die desen sperwer waken
woude vij. daegen en iij. nagten / en sulke
seggen ij. dagen en iij. nagten alleen son-
der geselschap / of sonder eenig slapen / die
schoone Vrouwe soude daer na tot hem ko-
men / ende soude hem geven en wensch van
aertliche dingen / en dat heeft dik geproeft ge-
weest. Een Koning van Armenien dat een
seer schoone Prince was / wachte dese Sper-
wereens / en als hy gewaekt had / die Vrou-
we quam tot hem / en sepde wat hy wensche-
de / want hy wel gedaen hadde dat hy doen
soude. Die Konink antwoorde en sepde dat
hy een groot Heer genoeg waer / en wel in
vzeede waer / en dat hy rijkheden en goets
genoeg hadde / en dat hy anders niet en wens-
schede dan 't Lichaam van die Vrouwe om
zijnen wille mede te doen. De Vrouwe sepde
hem dat hy niet en wist wat hy wenschede /
en dat hyse niet hebben en mocht / want hy en
mocht niet van aertliche dingen wenschen /
en sy en waer niet aertsch / maer Hemels.
De Konink sepde dat hy anders geen dink
hebben en woude: doe antwoorde de Vrou-
we en sepde / nadien dat ik u niet van uwen
fottengepepne en kan gebzengen / soo sal ik
u dit geven sonder wenschen / die geene die
van u komen sulken dese gifte hebben. Op
sult altoos oozloge hebben / sonder eenige
basten pepse / en gy sult onderdanig zijn u by-
anden totten ij. grade uwer geboozten / en gy
sult altoos veel goets behoeben / en noyt was
de Konink van Armenien in vzeede / noch
en had veel goets / en heeft altoos sint onden
die Sarazynen geweest / gebende tribuut.
Item / noch wachte daer een Jonckman en
was eens armen Wuppman's Soone / en die
wenschede dat hy hem wel geneeren mocht te
en zyne verboteren niet koopn anschappen.
De Vrouwe gaf hem al dat hy begeerde / en
hy wert de vermaerste en de rijkste koopman
die

die wesen mogte te water en te lande / en hy
 wort saortyk / dat hy niet wist het duyfentste
 deel van synen goede / dese was wyser dan een
 Konink selve. En Alder van Tempier en
 die wachte ook eens / en die wenschede van
 Bojse die vol Gouds waert / ende die Drou-
 we gaffe hem / maer sy septe dat hy de sterc-
 tie ende qualijk waren gswanschet hadde / om
 die betrouwinge van den Bojse / ende den
 grooten oberoort die hy daer af hebben son-
 de / ende alsoo gebielt. En intmer hoeden
 sy hen van slapen die daer waken wilde /
 want slapen sy pet soo waren sverlooren /
 en men sou dese nimmermeer sien / als die ge-
 hallen is. Het is niet den rechten weg om te
 gaen totten Landschappen die ik vooz ge-
 noemt hebben tot desen kasteel te gaen / maer
 die sulke dingen sien woude / hy mochte daer
 gaen. Daerom die den rechten weg gaen
 wil van Crepen tot groot Armenien / hy
 gaet dooz een stad die geheeten is Aricon.
 Dese Aricon pleeg een schoone stad te wesen
 ende vol van goeden: maer die van Turken
 hebben seer gederuvert / daer ontrent
 en wast geen wijn / scrup seer luttel. In dit
 land is dat aertzyk hooge en hout. En
 daer zijn veel groote wateren die van goede
 fonteynen komen onder de aerde van Arme-
 nien van den Werdschen Paradyse / upter
 sloet die Syphtes heet / die in een dagbaert
 na deser stad is. Ende dese riber komt van
 Indien waert onder de aerde / ende sy komt
 weder upt gelopen in 't land van Altafer
 vande zijde van Armenien / en valt in de Zee
 van Persen / en van deser stad van Aricon
 soo moet men tot enen berg / die men heet
 Achaach / maer de Joden heeten hem
 Thaus / daer de Ark op bleef staen na de
 Delubie / ende noch is de Arke Gods op
 desen selven berg / want men siets wel als 't
 klaer weder is / en desen berge is wel seben
 mijlen hoog: En sommige lieden seggen dat
 sy daer op hebben gewest / ende de Arke ge-
 sien ende aengetast hebben / ende dat sy haer
 vingeren gestieken hebben in dat gat van de
 Arke / daer de Spand upt ging doen. Doer
 septe Benedicte. Maer alle die gene die dat

seggen dat sy daer op geweest hebben die
 gen haer wil / want men mach op desen
 niet komen om de groote Aere die daer
 leyt / Winter en Somer / so dat geen
 seche daer op komen mag / noch nept en
 sedert Noach's tijden / van een Donn-
 by Mirakel ende met den wille Gods
 op-klam / en die weder neder bracht ten
 de planken van der Noe / die noch is aen
 voet van den berge. Dese Konink hy
 groote begeert te op den berg te klimmen
 als hy 't derden-deel van desen berg op-
 klimmen was / soo was hy soo moede
 hy niet voogder en mochte / so dat hy
 rustede / ende bleef in slaep / en als hy
 wachte / vant hy hem weder aen den
 van den berge: Doen bad hy seer neer si-
 onsen Peere / dat hy hem woude laten
 zijn dat hy daer op klimmen mochte / d
 quam een Engel tot hem / en septe dat
 een reyse daer op klimmen ende niet m
 Alsoo dede hy / en bracht een plank daer
 met hem neder / ende nopt sedert quam
 eenig mensch op / waer hy men sulke wo-
 den vooz. niet gelooven en sal. Van d
 voet van desen berge is de stad van Cap-
 gen die Noe maekte. En op de andere zijde
 daer hy is de stad van Pang / daer pligte
 te zijn M. Kerken. Van dese stad gaet m
 totter stad van Caurese / die te heeten pl
 Faic is dat een schoone groote stad is / en
 beste van al de Wereld om koopmanschey
 doen / daer komen de kooplieden om te
 pen goet van gewigte / ende is 't land
 Kepsers van Persien. Ende men seyt da
 Kepsers meer profijts van dese stad he
 alleen om der koopmanschey wil / de
 rijkste Kersten Konink heeft van zijn l
 den / ende al zijn Koninkrijk. Op dese
 staet een berg van zoute / ende van desen
 te neemt een pegeljk alsoo veel als hy
 om alderhande dink mede te zouten / e
 daer woonen seer veel Kerstenen onder
 hupt. Van deser stad gaet men dooz we
 stad / ende dooz menige doopen ende h
 in Indien waert te gaen / ende dan
 komt men tot een stad die men heet Sacor

is ix. dag-baerden bezre van der stad
aurise / en is een seer rijke stad ende groot
/ ende daar woont de Keyser van Persen
den Somer / want dat land is rebelijen
/ want daer zijn goede riviere die sche-
n dragen. Ende daer na gaet men te Au-
en-waert in menig dag-baert / ende dooz
menig landschappen tot een stad die men
het Caffeth / dat een schone stad is / ende
verbloedig van Koozen van Wijn / ende
derhande goed. Dat is de stad daer de drie
ontfagen malkander bonden en vergader-
en mits der gratie Gods / om te Bethlem
gaen / om onsen Heere te aenbidden / en
offeren Goud / Mirrooken Myrthe. En
an deser stad tot Bethlem zijn liij. dag-
baerden. Van deser stad gaet men tot een an-
er stad die men heet Tsch / die een dag-baert
epens is na der landscher Zee. Die is de
ste stad die de Keyser van Persen heeft. En
Sarazijnen seggen dat de Kerstenen niet
mogen wonen in de Stad van Tsch nog
ueren / nog leven / sy en souden sterben hoz-
ellinge / en men weet niet waerom. Daer
gaet men dooz menige Stad / en dooz
menig land welk te lank waer te berrekken /
n totter stad van Coranae / die soo groot
lag te zijn / dat de mueren die daer omme-
gingen / hadden wel vijf-en-twintig Mylien
omme-gaens / maer de stad en is niet soo
groot als sy plag te zijn. En van Coranae
gaet men dooz menig landschap en dooz me-
nige stad dooz Jobs Landen / en daer na so-
pnden des Keyser's Landen van Persen.

Van Jobs Land, ende van dat
Koninkrijk van Chaldeen.

Dat is. Capittel.

Als men uit dese stad van Coranae trekt /
soo komt men in Jobsland / dat schoon
n vol van allen goede is. In die land is de
stad van Cheman. Job was een Heerden /
n hy hield dat land als een Prince van dien
ande / en was soo rijk dat hy niet en wiste
at honderste deel van sinen goede / en al-
dast dat hy Heerden was / nogtans dien-
en hy onse Heere met sijnder herten na sijn

Wet / en onse Heere nam sinen dienst wel
in dankte. En doe hy in armoede viel had
hy wel Lxxv. Jaer / na dat onse Heere sijn
verduldigheyt sag die groot was / sette hy
hem weder in sijn Rycke / en hy was Konink
van Indima / na den Konink Esau : en
doen Job daer Konink was / daer heet men
Job Abt / en in dit Koninkrijk leefde hy C.
jaer en Lxx. Soo dat hy hadde doen hy sterf
C. jaer en Lxij. Item / in Jobs lande en
is geen dinig gebrek dat de menschen behoe-
ven / daer zijn veel Bergen daer men op bind
Manna / dat is Hemels brood / oft Engels
brood geheeten. Ende dit is witen hert / soet
van smake / en is veel soeter dan seem of
supher / en het komt van dantwe des He-
mels / en lept op krupt dat in dien lande wast /
en word hert en wit van betwen / men plegel
in Medicynen te doen / tot behoef der zike
lupden / om 't lichaem te doen slapen / en
quaed bloed te purgeren en supveren / want
het supvert quaed bloed / en het doet vergaen
melancolie : Item / Jobs land paelt act. 't
Koninkrijk van Chaldeen. Dit Koninkrijk
van Chaldeen is seer groot / ende tale van dien
lande is meerder dan eenig / en duert boozder
dan eenige ander tale van de lande van ober-
Zee / en men reyft derwaerts neben den Co-
ren van Bablonien / daer alle de spraken
of talen vergaderden. Ende hy is aen dese
zijde van Chaldeen vij. dag-baert. In 't Ko-
ninkrijk van Chaldeen is dat Man-volk
schoon / ende gaen seer rijkelijck gekleed met
gulden laken / en geciert met peerlen / ende
met dierbaer gesceenten seer rijkelijck. Maer
de Wijben zijn al te leelijck ende quaelijck ge-
kleed / ende gaen barboers / ende dragen een
catijbig kleed / en de Moutwen daer af zijn
lank / ende uphangen op haer boeten / en-
de hebben zwart hooz om tot ontrent haer
schouderen hangende / ende zijn alle leelijck
ende hatelijck om te sien. Sy souden my niet
regt groote gifte geben om dat ik se alsoo wel
prijse / ende sulckis nog is hen alsoo veel vry-
ligheyt / dat ik 't niet en soude mogen schrij-
ven. Item / in 't Koninkrijk van Chaldeen
boozschreben / is een stad die men heet Pur /
daer

Daer woonde Abrahams des Patriarchys vader / en daer werd Abrahams geboren. Dat was in den tijd dat Ninus konink was van Arabien / van Babilonten ende van Egypten. Ninus was de gene die de groote stad Ninive maekte / de welcke hoe begaannen hadde te maeken / en om dat se Ninus volmaekte / soo hiet hyse Ninive na sijnen naem / daer leyt begraven Tobias de Prophete. Abrahams toog upt dese stad Sur / en schepde van daer na sijn Daders dood / en leude Sara sijn wijf met hem ende Loth sijn broeders soone / om dat se geen hinderen en hadden / en gingen woonen in 't land van Canaan / is een stad die men heet Sich / en dit was deselve Loth die behouden bleef / hoe Rodana en Gomora en de andere steden versinken met allen ten Afgronde / daer de Roode Zee af gebleven is / als ik voren geseyd hebbe. In dit land van Chaldeen hebben se hare sonderlinge sprake / ende haer sonderlinge letteren.

Van het Koninkrijk van Amazonien, daer niet dan Vrouwen in en woonen ofte in en zijn,

Dat Vij. Capittel.

Der na in gene zijde van Chaldeen soo is dat Koninkrijk van Amazonien / dat is een land daer niet dan Vrouwen in en zijn. Dat is soo niet te verstaen dat de Mannen in dit land niet en souden mogen woonen of duren / maer se en willen niet dat de Mannen Heerschappye hebben boven hen / want in tijden vordeden was een konink in dit land / en doen woonden daer gehoutwichte Mannen en Wijven als in andere landen doen / soo dattet gebel dat de konink oozlogde tegen de lieden van Sichem / endese konink hiet Coliphus / en hy werd met al den Edelsten bloede van sijnen geslachte dood geslagen in den strijd: als de koninginne en andere Edel Vrouwen dat vernamen / doch wapende hen al de Vrouwen metter koninginne / rechte als verwoede Wijven / en sloegen al de Mannen dood die daer gebleven waren / want se wouden dat alle de Wijven

van haren lande Vrouwen waren alsof als se / en se dert en wouden se niet gedat eenig Man by hen af onder hen wohen bij. dagen nog dat men eenig lieden op houden soude onder hen / maer se geselschap van den Mannen willen hen / soo treken se upten lande totten den in haren landpale / ende hebben daer men of mannen diese visiteren / en se by hen ix. of x. dagen / en dan ker en sinder t'huyswaert: en als se hinder en hiet is 't een knechtken / soo senden se 't den der als 't gaen kan en allen eten / en is maegbken / soo doen se hen de bofs en is 't een edel meysken / soodoen se hlinker bofs af / om de Schild betet te gen / en is 't een ander meysken te booen se hen de regter bofs af / op dat se niet en letten metten Dogs te schieten. dit land is een koninginne die alle dat regert / en se zij haer alle onder danige altoos maken se een koninginne met hi van de gene die vromste in de wapen is. dese Vrouwen zijn allegader goede Sozlieden hoen / wys / en deugdelyk / en men dikwils om sonder den anderen Heeren komen om geld te winnen. Dit land van Amazonien is een Epland al om gaent metten water / sonder twee goede steden bo twee ingangen zijn / en daer tusschen den ontrent woonen Mannen die se visiteren daer se toegaen als se willen. Op desen lande Amazonien is dat land van Cermogit dat een seer goed land is en lustig. Om deugt van dien lande en de konink make een stad die hy heet Alexandyen / maer heetse nu Seiciten / en is op de ander zijde van Chaldeen.

Van den lande van Ethiopien, endie is gedeelt in twee principale partyen.

Dat Vij. Capittel.

Ethiopien een groot land / en strekt totten lande van Egypten. Ethiopien is gedeelt in twee principale partien.

In de partije van Orienten / en van Zuyden / welken partje van Zuyden is geheten Land van Morianen / daer is een Fonteyn daer dat water 's daegs alsoo hout is dat niemant en mag dylken / en des nagts alsoo heet datter niemant zynen hand in mag doogen. En aen de ander zijde deser partije te Zuydwaert / ober de groote Westersche Zee is een groot land / en daer en mag geen volk wonen om de groote hitte van der Sonnen die daer groot is. In Ethiopien zijn alle de Rivieren donker en niet laer / en alleen luttel zout om de groote hitte wille / en al dat volk van dien lande wordt asch donken / ende en hebben geen groote lust om te eeten / en gemeenlyk hebben geheben lichamen / en zijn niet lanklijvig. In Ethiopien is menigerhande soorten van volk. Daer zijn lieden die maer eenen voet hebben / en nochtans springen sy daer so seer mede dat wonder is / ende de voet is soo breekt dat sy daer mede schutten de hitte van der Sonnen of den regen / als sy op haren rug geliggen. En als de kinderen in dit land geboren worden / soo zijn sy al geluw / en als sy oud worden soo zijn sy al zwart. In Ethiopien is dat land van Saba / daer een lande drie koningen Heer af was / die onse Heer versogten.

Van de hooge Indien, ende van Indien de Majoor, ende van Diamanten, ende van klyne Liederen ende anders.

Dat Vijf. Capittel.

Van Ethiopien gaet men tot Indien / dooz menig wonderlyk land. En men setet de hooge Indien de Majoor. Dat is de meeste Indien / en dit land is al te heet / maer de kleyn Indien is een wel getempert land. En de derde Indien die Noordwaert leyd / is al te hout / soo dat van sijnder hout leyt en gewoonlyken boyst dat watter daer van werd heel Chystal. En op de raffen of Bergen van den Chystal / wassen goede Diamanten / die geberwt al donker Chystal zijn gelu-agtig / en blinkende als Oye-

berwe / en zijn soo heet dat menschen niet gepolieren en kan. In Arabien blind men ook ander Diamanten / maer die zijn byzonder en teerder. Ook blind men Diamanten in 't Epland van Cypren / die nog brooscher en teerder zijn / en men blind 'er veel in 't land van Macedonien / maer de beste en dierbaerste zijn in Indien;

En sulke tyd minre. Als 't dat men in Indien blind goede Diamanten op de Roese van den Chystal / nochtans blind men niet op de Rotsen van der Zee meer. En op de Bergen zijn Gond-mijnen of kuylen / daer wien dat Goud ryp graeft / en veel was 'er tegader / d' een kleyn, d' ander groot / daer vind men se alsoo groot al een Doone / ende de meesten die zijn mag van natueren / is alsoo groot als een Oker-noote / en zyn al gebierhoorn / ende met punten of met steekende Hoornen van haer eppen nature / sonder pement te doen. In de aerde van de Goud-bergen wassen te gader kleyne Mannekens en Wyf-kens / en groepen van den dau de Hemels / winnen d' een den ander / en sy maken eenerhande kleyne Diamanten / die alle jaer wassen na haer natueren. Alle Diamanten sal men op de sliker zijde dragen / want daer heeft hy meerder kragt dan hy op de rechter zijde doet / want de kragt van haren wesen komt hem van 't Noorden / dat is de sliker zijde van der Wereld / want als men een mensche ten Oosten-waert keert / Noorden leyd hem op de sliker zijde. Om dat een legelyk niet en wete de kragt vanden Diamanten / soo sal ikse hier seggen / want al seyd daer Lapidarius af / nochtans wil ikse te doen wete de maniere hoe sy ober Zee daer in betrouwen / van wien alle wyfheyt en Philosophien gekomen is. De Diamant geeft hoer / held en stoutheit den geenen die hem dragen / en hy beschermt de leden des lichaems / en hy geeft victorie / en doet zynen vryand verwinnen / 't zy in gedingen of in stryd / op dat die saken rechtbeerdig sy. En hy houd ook den geenen die dragen in sinnen sin / en behoed hem van heeten en quade droomen / van onmenschelykheyt / en van qua-

de quade geesten / waer oock eenig Sochelaer die den geinen woude betoveren die enen Diamantaen hem dzage / al die Coberpe sonde aen hem selven gaen / hy kragt van desen steen / en geen wilds Beesten en mag den dzager des Diamants aenbegren. En den Diamant sal men geben sonder eytschen / dan heeft hy meerder kragt / hy maekt eenen Mensche sterck / en vast tegen sijn vanden / en hy geneest oock die Lunaec / dat is een siekte dat metter maen wast / so wat siekte dat waeren. En hy geneest oock den goenen die beseten sijn vanden vband vander Hellen. En is 't dat men enig fenijn bzenget in de tegenwoozdige hept des Diamants / terstond werd hy zwoetende. En in Indien sijn Diamanten die stoelagtig sijn / en sijn hert ende dierbaer / nochtans bind men eenigellieden die se niet alsoo lief en hebben als sy den anderen doen / maer ik hadse wel soo lief als eenig vanden anderen / want ik hebse sien pzoeben. Het sijn oock Diamanten van een andere maniere / die wit sijn als Chystal / maer sy sijn donkerder als Chystal / en sy sijn groot en goet / en van groote kragt / en sy sijn al dierkant van natueren. Sulken hebben ses ribben of zijden / sulke dyle zijden / sulke vier zijden / sulken twee / gelijk als de natueren soymt en gemacht. Dese Diamant dzagen Heeren / of de Boetsellers geerne aen hare bingeren / die der eeren na volgen vanden wapen. Item / noch sal ik meer spreken vanden Diamanten / al ben ik een deel upt mijnder materien / op dat niemant bezogen worde van Baraciers die achter lande loopen met Diamanten om te verhoopen / want soo wie die Diamanten hoopen sal / hy behoefte seer wel te sinnen / om dat mensche plach te contersepten van Chystal geelachtig. En van een kleyn steenken dat men blind in der mupsen nesten die sonderlinge hart sijn / maer die gecontersept sijn en sijn niet soo hart / en haer punten bzenen lichtelich / en men machse wel polijsten ende werken / maer eenige werk-lieben die seggen van schalkheden / dat syse niet polijsten noch werken mogen / om dat de lieben te bad wanen

dat mensche niet werken en mag om der hept wille / maer men pzoefte in deser niere ; in den eersten pzoeft mensche met sijn den in Chystal en in stale. Dan neemt een Adamant-steen / dat is der schip-lie steen / die de Daelden oft Wser na hem trecken. En men legt de Daelde op den Adamant 't dat de Diamant goet en sijn is / de Diamant en sal de Daelde niet na hem trecken als hy te booren plach te doen / alsoo als de Diamant hy den Adamant is / waer dat den Adamant seer groot was. En aldus soo pzoeft men de Diamant over See. Maar het gebalt oock wel dat goede Diamant verliest sijn kragt / oomits de onkuyshheit der geener die hy dzacgt / en dan moet men hem sijn kragt weder doen verhalen aen andere Diamanten / of hy en sou niet so goet sijn van beiden en krachten.

Hoe in Indien menig Koninkrijk ende Eylanden sijn.

Dat lix. Capittel.

Menig Landschap en Koninkrijk is land van Indien. En men heeten Indien om een rivier wil die daer doorloopt die alsoo heet. In dese riviere bind men valingen die wel xxx. voeten lank sijn / ende d'lieden die ontrent dese riviere wonen / sijn van leelijker verben Gzoen-achtig / Gselu-achtig / recht of sy de Geelsucht hebben. In Indien en daer ontrent sijn meer dan v. M. Eplanden / groot en goet al woonachtig / behalven d'andere die niet bewoont en sijn. En in elk van de groote Eplanden is 't volck sonder getal / want die van India sijn van sulker natuer oft maniere / die sy upt hare landen niet en komen / en daer om is daer veel volck / want sy en sijn niet wankelbaer noch ongestadig / om dat wonen onder d'eerste Climaet of Gzo van de Steyre / die Saturnus heet / waer dese Steyre is van natueren traeg / en lutt wankelbaer / maer hier in onse landen is contrarie / want wy sijn in de leste Climaet van de Maenen / en de Maene is een pl

seet des wechjs / ende besoecht alle wonder-
 licheit der Werelt / ende gaet haestelijc om
 in korten tijt. Daer af natueren wy / om
 dat wy daer onder wonen ende loopen / en
 saren hier en daer van lande te lande / en dik-
 wils om kranker oorzbaer. Item / men gaet
 in Indien dooz menig contrepe en land-
 schap totter Zee / endan vind men een land-
 schap dat hiet Kines / endat is soo wonder-
 lijck heet / dat der Mannen Testiculen upt
 haer lichaem hangen tot haer knipen toe /
 om de groote besolutie oft ontbindinge / oft
 smelinge des lichaems / maer 't volck van
 dien lande die de natuere daer weten / doen
 hen wel vast onder binden / en salven hen met
 salbe die verhoekt / om dat si hen upten lig-
 chaem niet loopen en souden / oft anders en
 souden se in 't land niet mogen leven. In
 Schioplen en daer ontrent / leggen die lieden
 al naect in de riblieten in 't water / Man-
 en Vrouwen al te gader / van tertietijt totter
 noenen toe / en leggen al bedekt in 't water
 totten aengesicht toe / om der grooter hitten
 wilmen de Vrouwen en schamen hen niet vooz
 de Mannen / en leggen al stille zijde aen zijde
 binnen den water / tot dat de hitten gemin-
 dert zijn. Te Oriens zijn al de schepen sonder
 Wsere nagelen gemaakt / om der steenrotsen
 willen / van den Adamanten ofte Zepi-stee-
 nen / die daer wonderlijcke veel in de Zee zijn.
 En waert dat eenige schip-lieden daer qua-
 men met schepen die Wsere nagelen hadden /
 die schepen souden terstond bederven / want
 de Adamanten trekt aen hen pser en stael /
 van haer selfs natuere. Van dese lande van
 Oriens gaet men tot een ander land dat Ca-
 na heet / daer veel Korens en Wijn wast.
 Ende het plag een groot Epland te zijn / en
 hadde een goede Haven / maer de Zee heeft se
 eer gedestruuert ende bedorven. De Konink
 van desen Eplande die plach seer machtig te
 zijn / soo dat hy tegen den Konink Alexan-
 der plach te oorlogen. Dit volck van dese
 Eplanden hebben menigerhande geloobe en
 betten / want sommige van hen lieben aen-
 idden de Sonne / sommige 't vier / sommi-
 ge de Doven / sommige de Serpentes / oft

eenig ding dat hen smozgens eerst te gemoet
 komt / sommige Simulacres / en sommige
 Idolares / dat zijn beelden / die gemaakt zijn
 met dzle oft vier hoofden ofte een beeld dat een
 Man met een Peerds hoofd ofte met eenig
 ander beesten hoofd dat noopt gesien en was.
 De Sarazijnen hebben dit Epland van Ca-
 na gewonnen en houden. In dit Epland
 zijn veel Leeuwen en wilde beesten / en daer
 zijn Gotten alsoo groot als Honden / die gro-
 te schade doen / en men vangt se met beesten
 die geheeten zijn Mastinien. In dit Epland
 zijn veel andere Eplanden / en daer en
 graeft men de lieden in de aerde niet als sy
 dood zijn / want de hitte is daer soo groot
 dat in korter tijt dat bleesch verteert word.
 Van daer soo gaat men totter Zee die men
 heet Sarakee / die seer schoon en groot is /
 en daer wonen veel Kerstenen van goeden
 geloobe / en daer wonen veel lieden van
 Odyen. Daer na soo gaat men ter Zee in 't
 land van Lomber. In dit land wast Peper
 in een Foreest / dat men heet Comber / en 't
 en wast nieuwers in al de Wereld dan in dit
 Foreest of Bosch / dat wel xv. Dag-haer-
 den lang is. En in dit Foreest zijn twee goe-
 de steden gelegen / daer die een af heet Flan-
 dzia / en de ander Sinhlang / ende daer zijn
 veel Eplanden. En in een pegelijck van dese
 Eplanden wonen veel Kerstenen en Joden /
 want het is een groot land en het is seer heet.
 En gy sult weten dat de Peper wast oft wil-
 de Wijn gaert waer / en de vrucht hangt
 als wilde Wijn-bezlen doen. En de boomen
 zijn alsoo geladen dattet schijnt of sy vruchten
 souden / en als de vrucht rijp is / soo is sy
 groen als Appelen / en men snijft se en habent-
 se als men Wijn-bezlen doet / endan droogt
 men se in de Sonne / tot dat sy al zwart en
 gekrompen zijn. Het wast 'er dzle manieren
 van Peper aen een boom. Langs Peper is
 geheeten Sozkotim / de zwarte Sulfel / en
 de witte Banos. Van dese witte Peper en
 brengt men niet in dit land / sy houden se tot
 haer selfs behoef / om dat se beter in de na-
 tuere is dan zwarte Peper / en ook soo is de
 witte daer soo veel niet als de zwarte. In die

land zyn veel manieren van Serpentes en ander gewoonte / om der groter hitten wil van dien lande / en ook des Peper. Aufseggen eenige lieden als dat volk van dien lande den Peper wind en bergaderen / dat sy groote blieren make onder de boomen / om de Serpentes te doen blien en de Slangen die daer seer veel zyn; maer behoudelijck haer woorden die't seggen / des en is niet / want deden sy dat / sy souden de bomon die den Peper dragen verbernen ende verdozen / dat sy seer mode desen souden. Maer sy salven haer handen en haer voeten / of sy dragen krupt met hen / welke reuke de Serpentes of scnynde Dieren niet verbragen en mogen. En alsoo bergaderen sy den Peper. Item / op een eynde van desen Forceest is een Berg die men heet Polumpea. En aen den voet van desen Berge staet een Fonteyne / die heeft reuke en smaek na alderhande krupt en specerle. En tot elker uren verandert sy haren reuke en smaek / en soo wie van dit water upt deser Fonteyne dyle werben nugteren dzinkt / hy word genesen en gesond / van wat siekte en ongemak hy heeft. Daerom dat volk dat daer woont en die van desen water dzinken die en zyn nimmer sieck / en sy schijnen altoos jonck te zyn: si dzonck'er dyle of bier werben af / en my docht dat ik alle mijn leven veel gesonder was. En men seyd dat die Fonteyne uptten aerdschen Paradijse komit / daerom is sy soo kragtich. En sommige lieden heeten se Jongvrou / om dat de geene die't dzinken altoos jonck schijnen: En al dit land dooz wast Bengber / en daer komen veel lieden om dit krupt te koop. In dit land soo aenbiddende de lieden eenen Os / om sijn simpelheyt en goedertierentheyt wil. Sy seggen dat de Os de hepligste en de simpelste Beesten zyn die in de Wereld is / want hy is gedoogzaam en profijtelich als hy geoffert is / ende hen dunkt dat hy veel deugden over hem heeft. Sy doen eenen Os pinnen of arbeiden vij. jaer / ende daer na eeten sy hem met groter seeste. Ende de Konink van desen Eplande heeft altoos alsulke Ossen by hem / ende de geene die dese Ossen

betwacen / die ontsaen alle dagen de Maende dat misse van den Ossen in twee gubaten / en brengen't haren Pzelaet of geestelijken Heere. Ende de Pzelaet dan dooz den Konink met groter debeden dan steckt hy sijn hand in die Arjine wijft hem daer mede sijn boyste en met groter eeren en waerdigheyt met hem meynage / dat hy mag werden verban der deugden des Oses / en gehe mag worden / en na den Konink soode ander Heeren / en al sijn dienaar sy bezre als hem daer gebeurten mag. In land maken sy haren Afgod half na mensche / en upt desen Afgod spzecht dupbel / en seyd hen al dat sy weeten dooz desen Afgod soo dooden de lieden wils hare kinderen / en besprengen den god met den bloede / en alsoo doen sy h God sacrificle en offerhande. En als e Man van dien lande sterft / soo breekt zyn lichaem / in manieren van zijnder nitentie / op dat hy daer na geen pijn soude lijden / en't saken dat sijn Wijf kinderen en heeft / soo branden sy dat mede met hem. En seggen dattet reden dat sy hem geselschap houd in d' ander reld / als sy hier gedaen heeft. Maer sy sp kinderen van hem / men laet se leven so wil / om haer kinderen te boeden. En dat sy liever heeft te leven om hare kinderen dan met haren Man gebrandte zyn / men houdse ober valsche en quaed / en nimmer meer en sal mensche pnyfen nog ook betrouwen. En is dat eene Wijf sterft eer ha Man / de Man doet hem branden met Wijve / is't dat hy wil / maer wil hy men dwingt hem daer niet toe / en hy ook een ander Wijf nemen sonder bla. In dit land wast sterke Wijn / ende de lieden dzinken Wijn / ende de Mannen nie

Van dat Koninkrijk van Marbaron, is wel ix. Dag-vaerden lank.

Dat IX. Capittel.

VAn desen lande rijdende dooz mer Landschappen / soogaet men tot e

Eplande-waert. dat ix. dag-vaerden lank
 is / dat men heet **Marbaron** / en is een groot
 koninkryk / en daer zijn veel schoone steden.
 In dit land leyt **St. Thomas** in bleeschen
 en gebeente in een schoone Combe / in de stad
 van Colamien / want daer werd hy gemar-
 telt / en begraven / maer die van **Assyrien**
 lieden zijn **Lichaem** wel eer dragen in
Mesopotanien in de stad van **Edisien**. En
 naer na werd hy weder gebzagt in de stad van
 Colamien: en sijnen **Armen** die hy stak met
 een hand in de **Heplige wonden** ons **Heeren** /
 doe hy hem openbaer den a sijn bezijfentisse /
 ende sepdet. Non esse in credulus sed fidelis.
 Dat is te seggen; En wilt niet ongetoedig
 wesen / maer geloedig / die leyt bukten de
 Date daer sijn **Lichaem** in leyt. En met
 dese hand wijfen sy haer bonnissen in dat
 land / en doen weten wie recht of onrecht
 heeft / want als eenige lieden twist hebben
 tusschen twee partij / en sepd een segelyk
 dat hy recht heeft / soo doen sy beyde haer
 saken in schrift setten / ende dan leggense
 beyde haer **Schryften** in **St. Thomas** hand /
 ende terstond werpt hy beyde van hem dat ge-
 schrift des geens die onrecht heeft / ende dat
 geschryft des geens die recht heeft / houd hy
 in sijn hand. En daerom komen daer lieden
 van beyde landen van twijfelachtige saken /
 om **Bonnisse** daer af te hebben. **Item** / de
Kerke daer **St. Thomas** leyt is seer groot
 en schoon / en is al vol **Simulachzen** / dat
 sijn groote **Beelden** die haer **Afgoden** zijn /
 van den welken de meeste is alsoo groot als
 twee **Mannen** / onder de welke in een groot
Beeld / veel meerder dan eenig van de ande-
 re **Beelden** / ende is al gedekt met goude en
 met dierbaer gestrenten. Ende daer is oock
 de **Afgod** der valscher **Kerstenen** die haer ge-
 loove en wet afgegaen zijn / en haren **God**
 geloochent hebben. Ende de **Afgod** sit in een
Roel seer rijkelij / en omtrent hem hangen
 beyde **gordelen** / gewacht van goude en van
peerlen / en ander dierbaer gestrenten / en
 dese **Kerke** is binnen al vergult / en men
 komt daer te **pelgrimage** / also heplighlyk als
 te **Kerstenen** doen tot **S. Jacobs** in **Galisse**.

En veel lieden die tot dese **Afgod** gaen van
 beyde landen / gaen altoos / siende in de aer-
 de / oermits de grote devotie die sy heb-
 ben / ende doen haer hooft niet opstaen /
 om dat sy angst hebben dat sy eenige dingen
 sien mogten / dat hen belette aen haer de vo-
 tie. En sommige lieden komen daer in **pel-**
grimagien / en hebben een **Mez** in haer hand /
 en steken groote wonden in haer beenen ende
 in haer armen / ende stozten haer bloed soo
 om de minne van haren **Afgod**. Ende sy
 seggen dat hy seer salig is die aldus sterft in
 de minne van haren **God**. Ende sommige
 lieden komen daer en brengen haer **Kinderen**
 met hen ende doodense / en offerense haren
God. Ende sommige komen daer die tot
 elken twee schyden (secdet dat sy van **Huy-**
gingen) knielen seer devotelij / tot dat sy
 tot desen **Afgod** komen: En als sy daer zijn
 soo hebben sy **Wierook** ende ander dingen
 die wel rieken / ende bernen dat voos desen
Afgod / recht oft **Lichaem** ons **Heeren** wa-
 re / en men komt desen **Afgod** aenbidden
 over **C.** mijlen weegs. En voos desen **Kerke**
 van desen **Afgod** staet een groot rood water /
 recht oft een **Dijver** waer / ende in dese **W-**
bler soo werpen de **Pelgrims** goud / peerlen /
silber / en dierbaer gestrenten / in maniere
 van offerhanden. Ende als de **Meesters** oft
Diensers van dese **Kerken** ict te doen heb-
 ben ter **Kerken** behoef / soo gaen sy tot de-
 sen **Dijver** / ende nemen alsoo veel goud als
 sy te doen hebben / soo dat in de **Kerk** geen
 dingen en gebzeken / sy en werden terstond
 gemaakt. **Item** / als de groote **Festen** van
 desen **Tempel** oft van desen **Afgod** zijn / als
Wydinge van der **Kerken** / oft **Insittinge** /
 oft **Opberheffinge** des **Afgods** / alle tland
 daer omtrent vergadert hem / ende setten
 desen **Afgod** met grooter waerdigheyt op
 eenen **Wagen** / geciert met **Gulden** **Lakenen**
 van **Tartarien** / ende voert hem altus om
 die stad met groter waerdigheyt er de **Feste**.
 Ende voos desen **Wagen** gaen al de **Maeg-**
den van dien lande met geordineerde **Proces-**
sen / twee en twee te gader / en naer dese
Maegden gaen de **Pelgrims** die van beyde
 landen

landen gekomen zijn / van welcke Pelgrims sommige onder den Wagen vallen / en laten die raderen van den Wagen over hen loopen / datter menig dood blijft / en sommige hebben de beenen gebrooken / sommige de armen / sommige de ribben. En dit doen sy met grooter devotien en menigte / om de minne van haren Afgod / en denken hoe sy pijnen / en tribulatie lijden om de minne van desen Afgod / hoe sy nader God sullen zijn / ende in meerder vreugden / en blijdschappen in de ander Wereld / en kostelijck te seggen sy doen soo groote Penitentie / en lijden soo groote martelerie in den Lichaem / dat men naeuw soude mogen vinden een Kercken die soude dorben bestaen dat tiende deel te doen om Christus wil. En dan aldernaest den Wagen soo gaen de Meesters van dien lande sonder getal / van menigerhande konsten met grooter devotie / en als spom de steebe gewest hebben / so sheeren sy weder te Kercken-waert / en setten den Afgod weder in zijn stad. En dan om de eer van den Afgod / soo zijn wel ij. of iij. C. Menschen die hem selven dooden / en dan draegt men dese doode lichamen booz desen Afgod / en sy seggen dat sy Weplig zijn / om dat sy hem niet hares selfs wil gebood hebben / maer om de minne van haren Afgod. En so wat geslacht van dese doode leden meest in haer geslachte hebben / die houd men booz de Wepligste en Edelste / en betoemen hem die een tot eenen ander / seggende: Ik hebbe meer Wepligen in mijn geslacht dan gy in u doet. En sy hebben daer sulke gewoonten / wanneer eenig van hen meeninge hebben / hen selven te dooden om de minne en de liefde van haren Afgod / soo ontbinden sy alle haer Vrienden en hebben veel Speel-lieden / ende gaen booz desen Afgod met groote Feesten en blijdschappen. En de geene die hem dooden sal / heeft een wel-snydende Mes in zijn hand / en snyd een groot stuk van sijns selfs vleeschs / en woypet den Afgod in sijn aengesicht / seggende zijn bedinge / en dan hem sijnen God bebelende / en dan soo steekt hy hem selven grooter wonden / dat hy al dood

is. En sijn vrienden presenteren dan hem lichaem haren Afgod / en seggen al singende: Beset God wat u trouwe vriend knecht booz u gedaen heeft. Hy heeft gelaten Wijs en Kinderen / en al dat goet van deser Wereld / en zijn eppen lijf en leden de minne van u / en heeft Offerhande gedaen met sijnen vleesch en bloede / waer hy gy hem wilt setten by u in glorie van hem rijk / want hy hebet wel verdient / en soo maken sy een groot byer en byanden lichaem / en pegelijck neemt van die vleschen / en houdse in groote waerdigheden in maniere van een groote Wepligdom / en seggen dat hen geen quaed noch arg om men geschieten / alsoo lange als sy over hen byden van die affchen.

Van een groot Landschap geheeten Lomory, daer die Lieden al naeck gaen, en andere dingen.

Dat iij. Capittel.

Van desen Epland gaet men booz menig Epland en Landschap / welck te lank soude vallen te vertrekken. Maer van desen Epland daer ik nu af gesproken hebbe / in iij. dag-baerden na / is een groot Landschap / en heet Lomory. In dit land is't seer heet / en daer is't een gewoonte dat die Mannen en Wijben altoos nacht gaen / en spotten met de vreemde lieden als sy gekleed sien / en seggen dat God die Adam maelte nacht was / en Adam Eva waren naekt / en dat men niet en soude schamen sulck te toonen als hem God gemaakt had / want ten is niet leefijck dan van nature. En seggen dat de lieden die gekleed zijn / van een ander Wereld zijn / oft dat sy in God niet en gelooven die haer geschapen heeft / en Adam en Eva gemaakt heeft / en alle Creatueren. Ende sy en hebben geen getrouwde Wijs / maer al de Wijben zijn gemeen / en de Wijben en wepgeren geenen Mar-sijren wil te doen / want sy seggen dat sy sonden beden / en beden sy niet der Mannen wil. En God beval Adam en Eva / en al die van hen komen souden / doen hy seide / woyp

in menighoudigt / en verbult de aerbe. In dit land en mag niemant seggen dit is mijn man / en dit is mijn wijf. En als sp een kind er wereld byengen / soo geben sp 't wie sp willen van de mannen die met haer te doen hebben gehad. En dat land is algemeen / een pegeijk neemt wat hy wil / als koren / Dooten en andere dingen zijn gemeen; En al de leden zijn al even rijk / en geen dink is daer te sloten / soo dat een pegeijk nemen mach dat hy wil. Maer sp hebben een Constume die seer quaed / want sp eeten liever Menschen vleesch dan eenig ander vleesch. Nochtans is 't land daer seer overbloedig van koren / van vleesch / van visch / van Gouden van alderhande goeden. Daer komen koopleden ende byengen niet hen jonge kinderen / en verkoopen se in dat land / en sp koopense wel dier / en zijn sp bet / soo eeten sp se terzond / en is 't dat sp mager zijn / soo doen sp se bet maken / en eetense dan / en sp seggen dattet dat beste en dat soetste vleesch is / dat men binden mach. In dit land en in menige andere landen siet men niet de sterre die is geheeten Transmontana: Dat is de Zee-sterre / die haer niet en toert die noordwaert staet. De Zee-sterre in dien land is geheeten Antartica / daer de Schiplieden hen mede bekennen waer dat sp zijn. En alsoo als men in dese landen en noord-waert is kenniſ neemt aen de Zee-sterre geheeten Transmontana / alsoo nemen sp haer kenniſse in die landen zupd-waert / aen die sterre die men heet Antartica: want dese sterre Antartica en toont haer niet in onse landen noord-waert / noch onse sterre Transmontana en toont haer niet in dien lande zupd-waert / waer by dat men nu wel bemerken mach / dattet Verdrijk is van ronde geaente en soymen en van ronder Figueten / want een deel van den Firmament en toont hem in een land / dat hem niet en toont in een ander land. Dit pzoest men niet subtile soekingge aldus / waert dat men van de schepen en lieden die alle de Wereld om woulen zeplen en varen / want men mach niet schepen varen al om / en de Wereld onder

en boben / dat ik aldus pzoeben / want in heb 't selve gepzoest en gemet in deser manieren: Ik heb getweest in land van Zababant / en veerstelijc gesien en gepzoest aen de Astrologien / dat 's een Compas daer men de hoogte van der Maxen / en van den anderen Planten mede meet / en ik hebbe aen der Astrologie gebonden / dat de sterre van onsen lande in dese zijde ter Zee Lij. Graden hoog is. En Almanten waer in 't Koninkrijk van Armen is / is sp Lvij. Graden hoog / en een Minute / want ik heb 't selve gemeten aen de Astrologie booschreven: noch sulp weten dat de Sterre Transmontana en Antartica beyde onwankelbaer zijn. En mitse dese twee sterren soo omloopt dat Firmament des Hemels als radere van eenen wagen loopen om de aſse / soo dat dese twee sterren in 't Firmament schepden en beelen in die partijen. Ook heb ik getweest ten Zupden Lande-waert / en heb gesien en onderbonden dat men in dat land van hooger Libien te Ethiopien-waert gaet / hoe ik verber gink / hoe ik die sterre hooger vand / soo datse boben Libiente Ethiopien-waert is wel xvij. Graden hooge ende ook een Minute / welke Minute de xl. maken een Graed. En dan nog boozder te gaen tot andere eplanden en landschappen / vand ik deselbe sterre Antartica lxxij. Graden hooger xvj. Minuten. En had ik schepen gevonden en geselschap om boozder te reysen / ik sou de rontheit des Firmaments seer volkomelijc gesien hebben / want al ik u gesepd hebbe dat de helft van 't Firmament is tuffen de twee sterren booschreven / welke helft van den Firmament ik al twee-mael gesien hebbe. En van d' ander helft des Firmaments / dewelke is onder de sterre Transmontana / dat is de sterre van desen lande noordwaert heb ik gesien lxxij. Graden en x. Minuten lank en verze. En tot zupden-waert heb ik gesien dat de ander sterre Antartica was xxx. Graden en xvj. Minuten hooge. Nu merck dan de helft van den Firmament / en merck de Graden. Van dese Graden heb ik 'er

landen gekomen zijn / van welcke Pelgrims sommige onder den Wagen vallen / en laten die raden van den Wagen over hen loopen / datter menig dood blijft / en sommige hebben de beenen gebrooken / sommige de armen / sommige de ribben. En dit doen sy met grooter devotien en menigte / om de minnen van haren Afgod / en denken hoe sy pijnen / en tributatie lijden om de minne van desen Afgod / hoe sy nader God sullen zijn / ende in meerder vreugden / en blijdschappen in de ander Wereld / en kostelyk te seggen sy doen soo groote Penitentie / en lijden soo groote martelerie in den Lichaem / dat men nauw soude mogen vinden een Kersten die soude dorben bestaen dat tlende deel te doen om Christus wil. En dan aldernaest den Wagen soo gaen de Meesters van dien lande sonder getal / van menigerhande konsten met grooter devotie / en als sy om de stede geweest hebben / so keeren sy weder te kerken-waert / en setten den Afgod weder in zijn stad. En dan om de eer van den Afgod / soo zijn wel ij. of iij. C. Menschen die hem selven dooden / en dan draegt men dese doode lichamen booz desen Afgod / en sy seggen dat sy weplig zijn / om dat sy hem niet hares selfs wil gebood hebben / maer om de minne van haren Afgod. En so wat geslacht van dese doode lieden meest in haer geslachte hebben / die houd men booz de wepligste en Edelste / en betoemen hem die een tot eeren ander / seggende: Ik hebbe meer wepligen in mijn geslacht dan gy in u doet. En sy hebben daer sulke gewoonten / wanneer eenig van hen meeninge hebben / hen selven te dooden om de minne en de liefde van haren Afgod / soo ontbinden sy alle haer vrienden en hebben veel Speel-lieden / ende gaen booz desen Afgod met groote Feesten en blijdschappen. En de geene die hem dooden sal / heeft een wel-snydende Mes in zijn hand / en snyd een groot stuk van sijns selfs vleeschs / en woypet den Afgod in sijn aengesicht / seggende zijn bedinge / en dan hem sijnen God bevelende / en dan soo steekt hy hem selven grooter wonden / dat hy al dood

is. En sijn vrienden presenteren dan sijn lichaem haren Afgod / en seggen al singende: Besiet God wat u trouwe vriend knecht booz u gebaen heeft. Hy heeft geyeten Wyf en kinderen / en al dat goed van deser Wereld / en zijn eygen lijf en leven om de minne van u / en heeft Offerhande gedaen met sijnen vleesch en bloede / waer om gy hem wilt setten by u in glorie van Hem rijck / want hy hebet wel verdient / en dat soo maken sy een groot byer en byanden d' lichaem / en pegelyk neemt van die asschen / en houdtse in groote waerdigheeden in maniere van een groote wepligdem / seggen dat hen geen quaed noch arg en megeschien / alsoo lange als sy over hen bygen van die asschen.

Van een groot Landschap geheeten Lomory, daer die Lieden al naekte gaen, en andere dingen.

Dat ixf. Capittel.

VAn desen Epland gaet men booz in enig Epland en Landschap / welck lank soude vallen te betrekken. Maer van desen Epland daer ik nu af gesproken hebbe / in iij. dag-baerden na / is een groot Landschap / en heet Lomory. In dit land is seer heet / en daer is 't een gewoonte dat de Mannen en Wijben altoos nacht gaen / en spotten met de vreemde lieden als sy se gekleed sien / en seggen dat God die Adam maelite naekt was / en Adam Eva waren naekt / en dat men niet en soude schame sulke te toonen als hem God gemaakt had want ten is niet leelijck dan van natuer. En seggend dat de lieden die gekleed zijn / van een ander Wereld zijn / oft dat sy in een niet en gelooven die haer geschapen heeft / Adam en Eva gemaakt heeft / en alle Creaturen. Ende sy en hebben geen getrouwe Wyfs / maer al de Wijben zijn gemeen / de Wijben en weggeren geenen Man sijn wil te doen / want sy seggen dat sy sondeden / en deden sy niet der Mannen wil. En God beval Adam en Eva / en al die kinderen hopen souden / doen hy seide / w

n menigboudigt / en verbult de aerde. In
 it land en mag niemant seggen dit is mijn
 man / en dit is mijn wyf. En als sp een kind
 er wereld byngen / soo geben sp 't wie sp
 willen van de mannen die niet haer te doen
 hebben gehad. En dat land is algemeen / een
 regelyk neemt wat hy wil / als koren / Voe-
 lken en andere dingen zyn gemeen; En al de
 lieden zyn al even rijk / en geen dink is daer
 gesloten / soo dat een regelyk nemen mach
 wat hy wil. Maer sp hebben een Constume
 die seer quaed / want sp eeten liever Men-
 schen vleesch dan eenig ander vleesch. Noch-
 tang is 't land daer seer oberblosdig van Ko-
 ren / van Vleesch / van Fisch / van Gouden
 van alderhande goeden. Daer komen koop-
 lieden ende byngen niet hen jonge kinderen /
 en verhoopen se in dat land / en sp koopense
 wel die / en zyn sp bet / soo eeten sp se ter-
 stond / en is 't dat sp mager zyn / soo doen
 sp se bet maken / en eetense dan / en sp seg-
 gen dattet dat beste en dat soetste vleesch is /
 dat men binden mach. In dit land en in
 menige andere landen siet men niet de sterre
 die is geheeten Transmontana: Dat is de
 Zee-sterre / die haer niet en roert die noozd-
 waert staet. De Zee-sterre in dien land
 is geheeten Antartica / daer de Schip-
 lieden hen mede bekennen waer dat sp zyn. En
 alsoo als men in dese landen en noozd-waert is
 kennist neemt aen de Zee-sterre geheeten
 Transmontana / alsoo nemen sp haer ken-
 nisse in die landen zuyd-waert / aen die ster-
 re die men heet Antartica: want dese sterre
 Antartica en toont haer niet in onse landen
 noozd-waert / noch onse sterre Transmon-
 tana en toont haer niet in dien lande zuyd-
 waert / waer by dat men nu wel bemerken
 mach / dattet Wereld is van ronde ge-
 daente en soymen en van ronder Figuren /
 want een deel van den Firmament en toont
 hem in een land / dat hem niet en toont in
 een ander land. Dit proeft men niet subtile
 besoeckinge aldus / waert dat men van de
 schepen en lieden die alle de Wereld om wou-
 den zeplen en varen / want men mach niet
 schepen varen al om / en de Wereld onder

en boben / dat ik aldus proeben / want in
 heb 't selve geproeft en gemekt in deser ma-
 nieren: Ik heb gewest in land van Bra-
 bant / en neerstelijc gesien en geproeft aen
 de Astrologien / dat 's een Compas daer
 men de hoogte van der Maen / en van
 den anderen Planten mede meet / en ik heb-
 be aen der Astrologie gebonden / dat de sterre
 van onsen lande in dese zyde ter Zee Lij.
 Graden hoog is. En Himantien waer in
 't Koninkrijk van Armen is / is sp Lij.
 Graden hoog / en een Minute / want ik
 heb 't selve gemeten aen de Astrologie booz-
 schreven: noch sulp weten dat de Sterre
 Transmontana en Antartica beyde on-
 wankelbaer zyn. En mit dese twee sterren
 soo omloopt dat Firmament des Hemels
 als radere van eenen wagen loopen om de
 aefe / soo dat dese twee sterren in 't Firma-
 ment schepden en deelen in die partijen.
 Ook heb ik gewest ten Zuyden Lande-
 waert / en heb gesien en onderbonden dat
 men in dat land van hooger Libien te Ethio-
 pien-waert gaet / hoe ik verber gink / hoe
 ik die sterre hooger vand / soo dat se boben
 Libiente Ethiopten-waert is wey bij. Gra-
 den hooge ende ook een Minute / welke
 Minute de xl. maken een Graed. En van
 nog boozder te gaen tot andere eplanden en
 landschappen / vand ik deselbe sterre An-
 tartica lxxij. Graden hooger xvj. Minu-
 ten. En had ik schepen gebonden en gefel-
 schap om boozder te reysen / ik sou de rond-
 heyt des Firmaments seer volkomelijc ge-
 sien hebben / want al ik u gesepd hebbe dat
 de helft van 't Firmament is tuffen de
 twee sterren boozschreven / welke helft van
 den Firmament ik al twee-mael gesien heb-
 be. En van d' ander helft des Firmaments /
 dewelke is onder de sterre Transmontana /
 dat is de sterre van desen lande noozdwaert
 heb ik gesien lxxij. Graden en x. Minuten
 laek en verze. En tot zuyden-waert heb
 ik gesien dat de ander sterre Antartica was
 xxx. Graden en xvj. Minuten hooge. Nu
 merkt dan de helft van den Firmament / en
 merkt de Graden. Van dese Graden heb
 ik 'er

ik 'er gessen xlvij. van eene partje / ende xxx. van der ander partjen. Dat zijn te gader C. en v. Graeden / ende de helft van eenen Graed / ende dat en is niet het vierendeel van den Firmament / want dat vierendeel van dat Firmament heeft xxx. Graeden en v. / soo datter af gebreekt v. Graeden een halve van den vierendeel / waer by dat ik dan sekerlyk seggen mag / dat men al de Wereld om varen mag / alsoo wel onder als boven / en wederkeeren in 't land daer men uitschepde. Die geselschap en schepen hadde / soude altyd Landenschappen en Eplanden vinden / alsoo wel als men in dit land doet / want gy weet wel die recht zijn onder de steyre Antartica / zijn recht voert tegen voert metten geen die wonen onder de steyre Transmontane. Dat daerom dat de Wereld van onder Figueren is. En als ik verstaen mag / soo dunkt my dat Paep Jans land des Keysers van Indien is onder ons / want als men van Schotland oft Engeland tot Jerusalem waert trekt / men klimt altoos opwaerts / want ons land is in de nederste partje van 't West-land: En Paep Jans land is de oberste partje van 't Oost land / en se hebben daer den dag als wy hier den nacht hebben / en als wy den dag hebben / soo hebben sy den nacht / want het land en de zee zijn van ronde formen. En soo wat men klimt aen de een zijde / dat daelt men aen d' ander zijde.

Hoe dat Jerusalem regt in 't midden der Wereld is, ende andere dingen.

Dat lxiij. Capittel.

Hier voer hebby hooren seggen dat Jerusalem regt is midden in de Wereld / dat men aldus proeben mag / want als men een Glacie op regt over eynde / der regter noemen in die tijden van Equinoxium: Dat als de dag ende nacht even lank zijn / de Glacie en macht geen schaduw tot geener zijden. En dat luygt ons David daer hy seyt: God heeft getruoght saligheyt in 't midden der Wereld / daer by is het klaer te verstaen / dat de geene die gaen tot Jerusalem

van onsen lande / alsoo menige dag-baer als sy doen van desen lande tot Jerusalem toe / alsoo menige dag-baer moeten sy do tot Paep Jans land toe / alsoo is 't oec bestaen van den anderen landen. En men nocht voerder gaet boven dese dag-baer ten te Indien-waert ten tot andere Eplanden daer boven / en op alle zijden daer ontrent na de rontheyt der Werde / die komen weder tegen ons lant voert tegen voert / en tegen dese landen van onser geboorten / na de formen der rontheyt opicht / en dat de landen gelegen zijn. En daerom heeft die ghedocht van vlen dat ik eens hoorde seggen doen ik een jonck kind was / hoe dat jonck Man van onser lande seheyde om al wereld om te gaen / soo dat hy reysde tot Indien / die meer dan byf. M. is. En lesen ghed dat hy soo verre in menigen tijde jaren / dat hy vant een Eplande daer hy selfs sprac hoorde spreken den genen die esen menden waer af hy hem seer bet woude / want hy en wist niet hoe dat zijn moge. Daer ik segge dat hy soo lange geboolt hadde te lande en te water / dat hy al 't land en de wereld was ont-gegaan / en dat hy onnemeende / weder gekomen was in land / en in sijnder kennisse / waer hy weder den weg die hy gekomen was / dat hy veel van sijnder pijnen bet loos / als seibe seide sy langhen tijden daer nae / waer hy quam eens by Acozwegen / en daer bestand een groote cernycef ende onwedert in Zee / ende hy worde geboert in een groot land daer hy hem behande. Dit was dat land daer hy sijn tael had hooren spreken / lieden die den Esfen menden in de wagen / dit was mogelijk te geschien. Oek hoe dat simpel lieden dunkt / hoe dat men onderde niet gaen en mag / en dat men soude te Penelwaert onderstaende. Maer dat en is oeg niet meer zijn / dan dat wy ten mogen van der aerden ten hemel-waer. Daerom seide onsen Heere: Ende ent niet / al heb ik de wereld in niet gehant. En hoe wel dat mogelijk is / dat men de wereld om mag gaen / van den eenen ey

totten anderen / nogtans en vint men van
 duiffent niet ten die soude konnen soo recht
 geraken in sijn land / sonder weder-heeren
 den weg die hy gegaan hadde. Want ober-
 mits der grootheyt der aerden en de zee / soo
 moegt men duiffent ander wegen gaen / dat
 men soo volkomelijc nog soo wel niet en soude
 weder konnen geraken totten lande daer hy
 upschiet / voort gaende altoos sonder we-
 der te heeren den weg die hy ghick en quam
 by der avonturen oft gratie Gods / want
 dat aerdrich is groot en breed / en houd in
 haer rondheyt en in sijn omganc onder en
 boven sonder die zee / xx. M. v. C. en xv.
 mijlen na dien dat de oude wijse Leeraers
 seggen / daer ik niet tegen en segge. Maer
 behoudelijc haer woorden en na gelijkenis
 mijns selfs sinne / soo dunkt my dattet meer-
 der en grooter is / en om beter te verstaen dat
 ik segget / soo neemt een groote Figure van
 een Compas dat men heet Centure / en daer
 in is gemaect een ander kleyn Compas niet
 linnen of met strepen / gedivideert in alle sijne
 partijen / soo dat alle de linnen niet en komt.
 Van mogdy weten dat in also veel partijen
 als dat groote Compas gedeelt sal zijn /
 in alsoo veel sal dat kleyn gedeelt worden die
 ontrent de Centure is / al zijn de spacen min-
 de. Nu neemt dat Firmament voort een
 grooten Compas die in den Centure is. Ende
 alle de meesters in Astronomien die weten
 wel dattet Firmament in xij. partijen ge-
 deelt is / dat zijn de xij. Teekenen / en een pe-
 gelijc teeken is gedeelt in xxx. graden / wijden
 welken dat Firmament is gedeelt / soo dat
 eenen pegelijc gedeelt sal toe-loopen eenen pe-
 gelijken grade van den Firmamente. Daer
 na seggen de Meesters van Astronomien dat
 vij. stadien des aerdrichs toe-loopen eenen
 grade van den Firmamente / dat zijn xlij.
 wijlen ende een halve. Nu zy dat een op 't
 ander ge-rynd / menighvoudigt dat getalij. C.
 en ix. werben / dat zijn xxxj. M. Mijlen /
 en v. mijlen. Alsoo veel houd dat Aerdrich
 in sijn rondheyt / en omme-gaen als ik
 my daer af verstaen mag / na dien dat de
 meesters van Astronomien schryven oft seg-

gen / ende en laet 't u niet verwonderen die
 dit bock leesen / dat ik segge dat een deel van
 den landen van Indien is onder 't land van
 Engeland: en dat ons land is onder Indiens
 recht tegen gelijc dat Oost tegen 't West /
 ende Noorden tegen Zuiden / van den wel-
 ken partijen ik hier voort af hebbe gesproken.
 En seker dat is waer / want heb gemeten
 metten Astrolabe / dat 's een mate daer men
 de Planeten van bezre mede meet / dat ho-
 gene die wonen in de partije van Noorden /
 zijn voert tegen voert den genen die wonen in
 de partije van Indien. Alsoo zijn wy tegen
 een deel van Indien. En waer eenige vast
 blijvende Sterre ten Oosten-waert / en ten
 Westen-waert aen Wolken / men mochter
 die partijen aen meten / alsoo wel als men in
 den noorden en in 't zuiden doet / metten twee
 gestadige sterren daer ik hier voort af gespro-
 ken hebbe / dat is Transmontanaen Anter-
 tica. Men soude voortwaert vinden de Eplan-
 de / en Daep Jans land meer omganc te
 hebben den van noorden tot zuiden is / ik
 weet wel dat ik veel meer dag-daerden ge-
 daen hebbe daer toe. Na dien dattet aerdrich
 rond is soo is alsoo veel meer weegs van
 noorden tot zuiden / als van oosten tot we-
 sten / waer by ik segge / wat boven dese wa-
 telck is / dat onder ons omganc aerdrich.

Van Lomory dat Zuyd-waert leyt,
 ende dat Koninkrijk Simbor.

Dat xliij. Capittel.

Besefen Eplande Lomory voortschreiben
 ten Zuid-waert / is een ander Epland
 dat men heet Simbor / dat is een groot Ep-
 land / ende den Konink van desen Eplande
 is seer machtig. En dese lieden doen hen
 in 't aensicht kennen met een gloesend pfer /
 mannen en wijven / overmits groote edel-
 heyt / om gekent te zijn onder ander lieden /
 want sy houden hen veel waerdiger dan
 ander lieden daer ontrent / en altyt hebben
 sy Bozloge tegen de lieden die altoos naekt
 gaen / daer ik voort af seide. En daer by ook
 een Epland dat heet Demago / dat veel goets
 in heeft. En veel Eplanden daer ontrent /
 daer

daer menigerhande volck woont / welk te lank is te vertrecken.

Van dat landschap ende dat groot eyland geheeren Janne, ende heeft by de twee M. mijlen omgaens.

Dat Ix. Capittel.

Item / by desen eplande hoort geseyd een luttel vander Zee / is een groot epland en groot landschap dat men heet Jana / dat by na heeft twee duysend mijlen omgaens. De Koning van desen eplande is seer machtig / en heeft onder hem seven Koningen van seven ander eplanden daer ontrent / die land is wel beboekt / en daer wassen alderhande specerijen en kruyd / en overvloediger dan anderswaert / als Gengber / Saroffel-nagelen Caneel / Muscaten en Mastik / en van alle goede is daer groote overvloedigheid sonder Wijn / en daer is wonderlijke veel gouds en silbers / en gesteenten. De Koning van dien lande heeft een schoon rijckelijch Paleys / en wonderlijker en kostelijker dan eenig ander Paleys in alle de Wereld / want alle de Trappen die daer zijn om mede op te klimmen in de sale / en in die kamers / zijn geschilderhoort en vierkantig / de een van silber en de ander van goude. En alle de mueren zijn verguld van binnen / en zijn boven bedekt met gulde platen / en op dese platen staet verheven werck van Weelden en Historien / en hebben alle-gader hoeden op haer hoest / van dierbaer gesteenten en van peerlen. En de salen van desen Kastele zijn boven al verhemelt en verweift met sijn goude / soo dat niemant en mogte volprijzen de groote overvloedige rijckheyt die in dit Paleys is. En weet dat dese Koning wel de machtigste is van al de Wereld naest den grooten Can van Cathay / ende hy heeft den grooten Can dikwils in strijd verwonnen die de machtigste Keyser is die onder 't Firmament woont / want sy hebben dikwils tegen malckander gesooght / om dat de groote Can hem sijn land ontweyden woude. Maer de Koning hoortscheyden heeft hem altyd wel bewaert.

Van dat Koninkrijk van Paten, dat groot is, ende ander dingen.

Dat Ixij. Capittel.

Nadit epland vind men een ander epland dat goet en groot is / en is geheeten Paten / en is een groot Koninkrijk. En de Koning heeft veel goede en groote Steden. Dorpen in sijn land. In dit land wassen boomen die meel dzagen oft van koojn gemalen waer / daer men goed en wit brood af bak van goede smakte / en daer zijn boomen die seyn dzagen / tegen welk seyn geen Medecijn is van een / dat is dat men noemt van sijn selfs wortel / en temper se met water dan te dzinken. En die des seyn genuttich hadde / en dese Medecijn niet en name / soude terstond sterben. Van dese seyn hadde de Joden doen halen in tijt die leden zij om al 't Kerstentijl mede te vergeven als sy seiden tegens my seiden. Maer God geloof / sy misten haren opset / maer notans machten sy daer mede grooter sterf onder dat volck. Item / wildp weten hoe meel op de boomen wast / ik sal 't u seggen. Men slaet in de boomen beneden groote gaten om en omme met bijlen en ander insectmenten / en wpt die gaten komit dieke bogtigheyt ofte frem / ofte anders als honig / welke spleggen in de Sonne en latense dzagen / soo daattet schoon wit meel werd. Dat land is een doode Zee dat een groot water is sonder grond / en wat in de water valt men bindet nimmermeer weder. Omter dese groote Zee wassen groote vlieden als groot als ephen boomen / die men heet Cayp / die welke xxx. bademen lank zijn of meer / ende hier maekt men schoone huysen af. Daer zijn oek ander vlieden die soo groot en zijn / die by den oever van de water wassen / en hebben lange wortel. En aen de koppen van dese vlieden soo binden dierbaeren gesteenten die groote kru hebben / want wie een van dese gesteenten hem draegt / geen pfer nog stael m hem wonden / nog quetsen / nog doen binden. En daerom als eenige vlieden van de epland

plande oozlogen oft bechten tegen dat volk /
 ooschieten sp met geschut sonder pfer / en dan
 schiet men se dood / die haer manier en weten /
 waer die een van dese boozsepe steenen hoeft /
 die becht seer stoutelijck / want men mag se
 niet geen wapen questen / en van dese rieden
 raken zy hupsen en schepen / en alle dingen
 als wy hier van houte doen / en niemant en
 waent dat ik boozkruppen segge / want ik
 heb het selve met mijn oogen gesien. Op de
 kant van desen water lagen rieten / oft
 Dijkken getweest hadden / van den welken
 een / xx. ofte xxx. van dese gesellen en mogten
 der niet een van der aerden ophessen.

Van dat Koninkrijk en Eylanden Talonoch,
 daer de Konink seer veel Wijven heeft.

Dat Ixvij. Capittel.

Van dese eplande gaet men ter zee tot
 eenen anderen eplande dat Talonoch
 heet. Dit is een groot epland vol van goede /
 en de Konink van desen eplande heeft soo
 veel wijven als hy wil / want hy doet soeken
 al sijn land booz / de schoonste Jonkvrouwen
 die men vind in al den lande daer ontrent /
 en doet se hem hzengen. En dan neemt hy se
 eenen nacht / en alle nacht een ander. Aldus
 vergadert hy wel **M**. Wijven oft meer / dog
 hy en slaept niet meer dan eenen nacht by el-
 ker Vrouw / op dat sy hem niet veel had en
 behaegt dan een ander wijf / waer by dat de
 Konink een groot getal van kinderen heeft /
 sommige Konink heeft **C**. kinderen / omme-
 ge **CC** / sommige meer / sommige min. En
 hy heeft wel xliij. **M**. Oliphanten die al tam
 zijn in den lande / want als hy Oozloge heeft
 tegen eenigen Konink daer ontrent sijn lan-
 den / so doet hy lieden van wapenen met
 kasteelen of stercken setten / op de Oliphan-
 ten / ont te stryden tegen sijn vanden. En
 alsoo doen ogh de ander Koningen daer ont-
 trent / want de manieren van den Oozloge
 en gelijkt niet deser manieren van enen lan-
 de. En nog is in dit land een groot wonder /
 dat in al de wereld niet en is dan daer / want
 alle manieren van Dissen die in de zee zijn /

komen daer alle jaers eens / d' een na d' an-
 der / en komen daer op den oever van dien ey-
 lande / soo dat men ontrent de zee anders niet
 sien en mag dan Dissen / en die blyben daer
 ontrent drie dagen / en een pegeijck mensche
 van die lande neemt 'er alsoo veel als hy wil /
 en dan schepden de manieren van Dissen
 van daer. Ende terstond komt 'er een ander
 maniere van Dissen weder / die een boozen
 d' ander na / tot alle manieren van Dissen
 die daer geweest hebben die daer in de zee
 zijn. Ende komen daer altijd soo grotdineert /
 d' een maniere van Dissen na de ander drie
 dagen durende / tot al dat volk van dien
 lande van alle manieren van Dissen heb-
 ben soo veel als zy willen / ende men kan niet
 weten de sake hoe dit mag zijn. Waer't volk
 van dien lande seggen / dat sy't doen om eer
 en waerdigheyt haren Konink aen te doen /
 die de meeste van hen is. Endat hy meer erre
 waerdig is dan eenig mensche in alle de We-
 relde / als seggen se / om dat hy verbult dat
 God Adam en Eva boel en sepde: Was
 en vermenigvuldiget. En om dat hy aldus
 de Wereld verbult met sijn kinderen / soo
 geeft hem God de gracie van den Dissen
 om te nemen alsoo veel als hy wil / booz hem
 in sijn land. Ik en weet seker de reden niet /
 waerom dat is / maer God wetet die alle
 dink weet. Dit dunkt my't meeste wonder
 te zijn dat ik ooyt gesien hebbe. De natuere
 mach veel wonders doen / maer dit wonder
 en is niet van nature / maer al tegen de na-
 tuere / dat de Dissen die al de zee om
 zwemmen mogen / daer komen en geven hen
 selve in den dood sonder bedwank en daerom
 en mag dit niet zijn sonder groote bedupde-
 nisse. In dit land zijn ooch groote Slecken /
 als een been van een man / sommige groen /
 sommige wit / sommige met zwarte hoosden.
 En daer zijn ooch Slecken alsoo groot als
 woymen die men is't bezrot hout vind / van
 dien mach men Koninklijke spijse / tot des
 Konink behoef en ander groote Heeren.
 Item / als een gehouden man van dien lan-
 de sterft soo gaect men sijn wijf al leben-
 dig met hem. En seggen datter rebelijck is /

dat sy hem geselschap houde in d' ander
Wereld als sy hem hier gedaen heeft.

Van een Eyland geheeten Raso,
daer hangt men de siecken.

Dat lxxij. Capittel.

VAn desen eylande gaet men te weste Zee
toteen Eylande dat het Raso. Die lieden
van desen Eylande / als haer vrienden siek
worden / soo hangen syse aen een boom / en
seggen dattet beter is datse de Vogelen eten /
danse de wormen eten in der aerden. Van
desen eylande gaet men tot eenen anderen
eylande / daar dat volk is van quader natu-
ren ende manieren / want sy boeden groote
honden die seer sterck zijn / ende wennense / en
leerense daer toe / dat sy dat bzeemde volk
spot bpten / en dan eten syse.

Van den Eylande Mulken, daar
quade lieden wonen.

Dat lxxij. Capittel.

Dier na gaet men dooz menige eyland /
totten eylande dat men heet Mulke /
daer zijn veel quadelieden / want sy dzinken
al te gaerne mensche bloed dat sy bcrete dooz /
en soo wie meest menschen dood onder hen /
dat is de beste en meest ge-ert. En als twee
personen die malkander hebben gehaet / en
dan versoent werden by toe-doen van hare
vrienden / so moeten spelk van malkanders
bloed dzinken / of de soen en soude van gener
waerden zijn. Van dese eylande gaet men
tot eenen anderen eylande / geheeten Crota-
do. Dat volk van dien lande is al beestelijck /
en sy wonen in holen die sy maken in de aer-
de / want sy en hebben de sinnen niet dat sy
hupsen maken / en speeten vleesch van Ser-
penten. En sy hebben geen bzeese nog ont-
sag / en geben om geen goed / van allken
om eenen dierbaren steen / endie steen is wel
van xl. manieren van verben / en die steen
heet na dien eylande Cracoditus. Desen
steen hebben sy seer lief / nogtans en weten
sy niet wat krachten dat sy heeft. Maer sy
minnen hem alleen om sijn schoonheyt wil.

Van een Eyland geheeten Macumeran
ende heeft wel M. mijlen omgaens,
ende lieden die daer wonen,
hebben als Honde hoofden.

Dat lxx. Capittel.

VAn desen eylande gaet men ter
Zee dooz menige eyland / toteen ey-
de geheeten Macumeran / dat een seer sel-
eyland is / en houd in 't omgaen wel
vijlen. En alle die lieden van desen ey-
hebben hondse hoofden / en zijn lieden
reden en verstand / en spaen bidden eenen
vooz haren God / en een pegelijck van
dzaegt in 't voozhoof eene gulden. Ofse
is een teeken dat sy haren God minnen.
sy gaen al nacht anders dan dat sy een k
doekghien hebben om haer heymelijcke
mede te dekken. En zijn groote stercke
wechtende lieden / ende dzagen een glas
haer hand / en als sy eenige lieden in den s
vangen / so eten syse ter stond. Ende kon-
van desen eylande is seer machtich en rijck
heplig na zijnder wet. Ende sy heeft
zijner halstij. C. peerlen van Orienten /
groot / gesnoert in manieren van eenen
ter-noster / ende alsoo sept sy zijnen God
C. bedingen aen die Peerlen / seer devote
eer sy eet / en dzaegt ook aen sijn halstij
robijn van Orienten / die sijn ende sch
blinkende is / die sy na een voetlank is /
biffvingeren bzeet. En als sy eenen kon-
kiesen / soo geben sy hem desen robijn te d
gen in sijn hand / en soo leyden sy hem al-
dende om haer stad / en dan vooztaen sy
hem altoos getrouwe en onderdanig.
dese Robijn dzaegt sy altoos aen sijnen h
want en had syse niet aen / men soude
niet vooz konink houden / De groote
van Cathay heeft dikwils desen Robijn
geert / maer noopten mogt sy hem krij-
met vriendschap nog met oorloge. Dese
nink is seer gerechtich na sijn wet / en doe-
nautwe en gaet regt / so dat men sehe
dooz sijn land mag gaen en dzagen al dat
wil / want niemant en is soo stout dat sy
mant beroben soude / want sonder ber-

bude de Konink scherpelyk ober hem regten.

Van een Eyland geheeten Syle, ende heeft v. C. Mijlen weegs omgaens.

Dat lxxj. Capittel.

Ende van desen eplande komt men tot een ander epland dat heet Syle / dat heeft v. C. mijlen omgaend / in dat epland is veel vreesdoxten lands / want daer zijn veel Serpentes / gelu en gestrijpt / met vler vorten / korte beenen / hebbende korte klautwen / sommige zijn v. bademen lag / sommige vij. sommige x. / daer zijn veel wilde Beesten en Olpphanten. In dit land is een seer hoogen berg / en te midde-wegen van desen berg staet een coot water in een schoon pleyn / en daer is altijd veel waters in / en de lieden vanden lande seggen / dat Adam en Eva woonde op desen berg C. Jaer / doen sy upt den Paradijse geworpen waren. En dat water op desen berg is / seggen sy / dat van haren tranen wies / want sy weenden soo seer dat dit waer op desen berg van haren tranen wies. Op den grond van dit water vind men vele dierbaer Gesteenten / en groote Beerlen / en in dit water soo wast veel riet en boonen / en daer zijn veel Serpentes in / ende Crocodillen / en Egelen / ende Konink van desen Eplande geeft alle Jaer der Wtmen lieden sozlof dat sy in dit water mogen gaen / vergadereen dierbaer gesteenten in aelmiffen om de minne van Adams God / en alle jaer vind men daer gendege in. Maer om de Beesten welke die daer in zijn / soo sal ven sy haer beenen en handen met soppe van eener hande appelen / en van andere krupden / en dan en heeft men geen gebrek vanden gewormte dat daer in is. Dit water loopt op v. ten zijde van den Berg weder / en daer vind men dierbaer gesteenten en Beerlen niet groote horpen. En men seyd gemeentlijc in dit land / dat de Serpentes nog wilde Beesten nimmermeer geen quaeden doen den vreesde lieden die in 't land komen / sonder allen den lieden die in 't land geboren zijn. In dit epland en veel eplanden daer ontrent zijn veel wilde Gansen die twee hoofden hebben. En daer zijn Leeuwen

en ander wonderlijche Beesten / dat lank is te vertrekken. En weet dat in dit land / en ander landen daer omtrent / de Zee hoog is / ende 't schijnt datse aen de wolken hanget / en datse al het Verdrieh overbloeden sal. Ik en haer niet geweten hoe sy haer aldus gehouden kan / dan de gracie Gods diese houd / ende te Ublen is sy allerhoogste. Daerom seyd David / wonderlijc zijn de verheffinge der Zee.

Van den Eylande Deudijn, dat seer groot is ende breed.

Dat lxxj. Capittel.

Van desen eplande zupdwaert gaende / is een ander groot en breed epland / dat geheeten is Deudijn. In dit land zijn lieden van wonderlijche maneten / ende van wonderlijche naturen / want de Vader eet sijner Soone / en de Man eet sijn Wif / en dat Wif eet haren Man. En als 't gebalt datzenige lieden van dien lande siet werden / soo gaet terstond de naeste vrend van dien sicken mensche totten Piester van zijnder Wet / en bid den Piester dat hy wil den Afgod brengen ofte de sichte sterben sal van die siekte of niet. En dan gaet de Piester ende de boode van den sicken mensche booz den Afgoden kintelen seer devotelijc / ende zupragen wat sy willen. Ende de Afgod met kragt des Opands die daer binnen schuypt / antwoyrd en seyd dat de sieke mensche van die siekte niet sterben en sal / en wijst hen hoe sy die sicken genesen sullen. Soo sieert dan de boode weder t' hupdwaert totten sicken / en neemt van den sicken wel waer / en doet dat den Afgod gebeten heeft / tot dat die genesen is / en dus doen alle de lieden v' eenden anderen. En seyd den Afgod dat hy sterben sal soo gaet den Piester met den boode totten sicken / en leggen hem een kussen op de mond om sijnen adem te stoppen / en ver snooren den sicken tot dat hy dood is / en dan sijn den sicken in stulken / en doen alle de vrenden bidden om te komen eten van desen boonen. En dan komen veel minister / en veel lieden die spulrijgen mogen / en eten met

groote

grooter blijfchappen. En als sy dat vleesch
gegeten hebben / so nemen sy de gebeenten
en begravense al si gende met groote feest.
Ende de geene die daer niet geweest en heb-
ben / ende van haer vlynd niet en wogen
eeten / die berwijt men met groote schaemte.
soo dat sy baer grootten rouwe en zeerigheyt
af hebben / want daer na en houd niense nime-
mermeer booz vlynd. En als dat vleesch
mager is / so seggen de vlynden dat men
grooter sonden gedaen heeft / om dat men
hem soo lange heeft laten quellen en pijnen
lijden sonder reden. Maer als sy dat vleesch
bet binden / so seggen sy dattet wel gemaakt
is / dat men hem soo ras in den Paradijse ge-
sonden heeft sonder te lijden grote pijnen. De
Konink van dese eplanden is seer magtig /
en heeft onder hem Vij. groote eplanden /
Nochtan heeft een pegelijck epland eenen ge-
kroonden Konink / ende alle de Koningen
zijn hem onderdanig. Ende in dese Vij. ep-
landen is menigerhande volck. In een van
dese eplanden woont groot volck van vrees-
lijck machsel / en van grootheden als Neus-
sen / en hebben maer een ooge / dat staet
hen in 't voorschot / ende sy eten vleesch son-
der brood. In een ander epland woont
volck van leelijck machsel en van quader na-
turen / die geen hoost en hebben / ende haer
bogen staen haer in de schouderen / ende sy
hebben enen mond gekromt als een Peer is
pfer / staende in 't midden van haer bozzen.
In een ander epland zijn ook lieden / sonder
hoost / ende hebben de oogen en den mond
achter den schouderen staende. In een an-
der epland hebben se de aengesichten plat en-
de al slecht / sonder neuse ende sonder oogen /
ende hebben de oogen en den mond achter de
schouderen staende. In eenen ander ep-
land hebben se dat aengesicht plat ende al
slecht / sonder neuse ende sonder oogen / ende
hebben twee ronde gaethens in maniere van
oogen / ende eenen platten mond sonder lip-
pen / recht als een klabe. In een ander
epland van de Vij. eplanden voorschre-
ven / zijn lieden van leelijcken machsel / ende
hebben de sterste lippen boven den mond

alsoo groot dat sy hangen boven den
op de bozzen. In een ander epland
slechte lieden als Diergen / en hebben
slechte gaethen daer haer mond staen zo
ende daer booz nutten sy dat eeter met
pypen. Ende sy hebben geen tonge /
sy en spreken niet / dan sy blasen ende
pelen / ende maken tekenen d' een tot to-
deren. In een ander epland zijn lieden
hangende coeren tot haer knien toe.
In een ander epland zijn wilde lieden met
grote ooren / ende hebben Peerds voeten
zijn sterk ende wel loopende lieden / wa-
vangen de wilde Beesten ende eeten se.
In een ander epland zijn lieden die loopen
handen en overvoeten als Beesten / end
rou over al / ende loopen wel haer stiel
eenen boom als Katten en Simmen.
In een ander epland zijn lieden daer Wy-
Man te gader gewassen zijn / een Ma-
d' een zyde / en een Wyf op d' ander zyde
de hebben. Man en Wyf leden daer
kinderen mede wint / ende jagen kind.
In een ander epland zijn lieden die altyt
haer knien gaen seer wonderlijck / en he-
aen elken voet acht teenen. Ende veel
derlijck volck zijn in de ander eplanden
de Vij. voorschreven / van den welken
zwijgen wil / om dattet te lank soude
om te verhalaren.

Van dat Koninkrijk Mati, gelegen
Indien, dat meerder, en is 't beste
Koninkrijk van de Wereld.

Dat lxxij. Capittel.

VAn dese eplanden oost-waert ga-
menigdag-vaert / vind men een
Koninkrijk dat men heet Mati / dat
gen is in Indien de meerde. En dat is
alder beste land / en dat overbloedigste
alle goeden. En in dit land wonen
kersten en Sarazzenen / want 't is een g-
landschap. En daer zijn wel twee duy-
groote steden / en dat volck is veel mee-
ende schoonder dan anbers / om de deug-
lands. In dit land en bid niemant b-
om God van armoede / want in alle

ind en zyn gen arme lieden / en het zyn seer
:horne lieden / en heel bleek. En die Man-
en en hebben niet veel haerd / niet dan hier
en haps / en daer een haps / als een klatte
aerd / of Lappaerts haerd. In dit Epland
zyn zeer schoone wijben / en de schoonste die
over Zee zyn die zyn in dit Land. En de eer-
te stad van desen lande is een myle na der zee
en heet Satur / en is veel grooter dan Patys.
En dooz dese stad loopt een Rivier in de wil-
re Zee / en geen stad daer ontrent en is soo
veel bewaert van schepinge als dese stad is.
En alle de lieden van desen lande anbidden
Afgoden: In dit land zyn alderhande voge-
en twee werben meer dan hier. Daer zyn
witte Ganzen met rode halsen / en hebben een
tuple op 't hooft / en zyn twee werben groo-
ter dan dese Ganzen zyn. En daer zyn veel
Serpenten / van welchen men grooter Feest
is maakt / en men eetse met grooter blytschap:
want die een groote maeltijd gegeven hadde
van alderhande spysen die men vercleren
mochte / ende en had niet gegeven en geregt
van dese Serpente / hy en soude niet vol-
daen hebben / want men soude dan niet prij-
sen dat hy gedaen hadde. In dit Land zyn
veel Kercken van grozende lieden van haren
wette / ende in dese Kercken zyn groote Afgo-
den als Neusen / den welchen speten geben op
haer Feest-dagen in deser manieren. Sy dra-
gen de spysse dooz den Afgod alsoo haer als sy
vanden viere komt / en laten den Wijben tot
den Afgod gaen / en dan seggen sy dat de Af-
god gegeten heeft / en daer na eten de lieden
van den ozdenen haer spysse. En in dit Ep-
land zyn veel witte Kennen die gern pynnen
noch bederen en hebben / maer sy hebben
witte wolle als Schapen. En de gehoude
Drauwen van desen Lande dragen een tee-
ken op haer hooft / om dat mensse kennon
soude dooz de gene die niet gehout zyn. In
dit schoone Landsehap zyn Beesten die her-
ten Laps / en die gaen in 't water en eten
Disschen en hoedep ofte hoe groot de wateren
zyn sy gaen daer in / en halen alsoo veel
Disschen als spwiler. En alst volk van de-
sen Lande Disschen hebben willen / soo werpen

sy een van dese Beesten in 't water / en terfont
brenge dit beest also veel visschen als men heb-
ben wil. En men gaet dooz dit land nienig
dagvaert tot een Stad die heet Cassi / die de
meeste Stad is in al de Wereld. Cassi dat is
te seggen Hemelsch Stad. Dese Stad heeft
wel I. mylen omgaens / en is sonderling
wel bewoont met volke / soo dat men van
eenen hupse maekt ix. of x. wooningen. Men
dese Stad zyn xij. principale Poorten. Van
bupten indyde mylen na staen een ander groo-
te Stad en staet in een arm aender Zee / als
Venetien doet. Ende in dese Stad zyn meeb
van xij. dupsend Wuggen / en op dese Wug-
gen staen sterke toornen / daer Wachters
op woonen / om de Stad te hoeden dooz den
grooten Can / om dat se aen sin land paelt /
op dese zijde van der Stad loopt een grooten
Rivier / ende op dese Riviere woonen veel
Kerstenen en veel rijke Kooplieden / en veel
volk van menigen lande. Om datter land
alsoo groot en overbloedig is / daerom woonen
daer lieden van biddende ozdene. Van deser
stad gaet men tot een Klooster daer de lieden
van ozdenen in woonen van een wonderlyke
wet. In dit Klooster staet een seer groeten
Boomgaert daer menigerhande Beesten
zyn / als habinen / zimmeren / mantelen / en al-
derhande beesten. En alst Cabent van deser
Klooster gegeten heeft / soo doet men de Wel-
misten brengen in desen Bomingaert / en sy
doen een silveren Klokken in pden en ter-
stond soo komen de dooz zeyden beesten geloo-
pen tot is. oft liij. M. toe / en gaen alle aen
ronde Circulen of renger sitten gelijc aen e-
lieden plegen te doen / en dan gaet men en
geft elk van die Beesten van die krupmel-
heng oft stulgheng die den Cebratie over ge-
bieden zyn. In schoone si beebaten. Ende als
de beesten dat gegeten hebben / soo luyt men
dat klokken weder en dan loopt eer p gelijc
zijde vaerden. De lieden van deser ozden
seggende / datter zielen van Cel-lieden die
in dese beesten zyn gegaen / om haer paken-
te te doen / en sy geben het 't cetren om de
minne van God. En seggen ook dat de ziele-
n van onedele lieden gaen in onedele beesten
als

als sy dood zijn / ende also gelooven sy / en men kanse van desen geloobe niet brengen. Dese Beesten doen sy hangen in de wilbernisse / en boedense aldus van de Almessen. Ende wy braegden ook oft niet beter en ware dat sy dese Almessen den armen gaven. Sy antwoerden ons / datter geen arme lieden in 't land en zijn. En al waren daer ook arme lieden in 't land / soo dacht men nochtans dat de Almessen bad besteed waten in dese Sielen die haer penitentie doen / die geen brood winnen en kunnen nog mogen / dan syse den armen lieden gaven die haer sinnen en verstand hebben. En veel wonder is daer in 't land / dat is niet al geseggen en haer noch en magh / om der laakhed wille.

Van dat Land van Pigmeen, daer kleynelieden wonen van drie spannen lank, ende anders.

Dat Lxxij. Capittel.

Ende van daer soo gaet men in 't Land van Pigmeen / daer zijn kleynelieden en maer drie spannen lank. En zijn seer schoon en gracelyk te sien van haer kleynhed / veyde mannen en wijben. En houtwijfken als sy een half Jaer oud zijn / en sy dragen kinderen als sy twee Jaeren oud zijn of drie / en speulen met meser by oft by. oft vij. Jaer / en die vij. Jaer leven men houtse voor seer oud. Dese kleynelieden zijn de beste werklieden en de subtylste van Syden / en van Catoen / en van alle dingen die men daer af maakt die in al de Wereld zijn. En de lieden hebben groot gebrek van Vogelen / die hangen en eten dese kleynelieden en bouwen geen Land / nog winnen geenen Wijngaerd. Maer onder hen wonen groote lieden / als wy zijn / die bouwen 't land als daer toe hoort. En desen kleynelieden bespotten de groote lieden / om datse onghaveat gaen / gelykter wijs dat wy souden doen den kleynelieden / quamen wy onder ons oft by ons ; en dese kleynelieden / zijn schalk / en verstantelijh genoeg / en hebben sins genoeg na haer groote. Ende dat Land is onder den groote Can.

Van een Stad geheeten Janathay, daer de Konink groote Rente alle Jaren af heeft.

Dat Lxxv. Capittel.

Van der Stad gaet men booz in 't land boozmenigen sieden ende doypen / tot Stad die men heet Janathay. Dese stad is seer Edel en Rijk / ende profijtelijhke Heere van den lande / want de Konink van desen Lande heeft van deser stad alle grote renten meer dan vijftig Cumasen Florinen van goude / want sy rekenen daer alre Cumasen / en een pegelijh Cumase is twaellig tien duysend Florijnen. Daer na men weten / hoe veel datter dragen mag jaers. De Konink van desen Lande is magtig / nochtans is hy onder den groote Can / en den groote Can heeft onder hrij. sulke Provintien: Ende dit land is goeder costume / want wie een groote Weerd hebben wil zijn blinden / daer zijn huy toe geordineert in een pegelijh Stad / men den Weerd gaet seggen doet in p moog 't eten bereyden booz dus veel lieden / en men seyd hem 't getal / en men seyd hem men eeten wil / ende de Weerd sal terstonde spijse doen bereyden datter niet en gebreken en sal / endat met minder kost dat 't mensche in zijn zels huy doen soude. En vijftigh mijlen na dese Stad is een ander Stad die men heet Meuche. In dese Stad is een goede schepinge / en alle de Schepen zijn van natueren des houts daer se afgemaakt zijn / en zijn seer schoone Schepen / groot wel geordineert.

Van een Stad geheeten Laterin, daer men door gaet.

Dat Lxxvi. Capittel.

Daer na gaet men booz 't land tot een Stad die men heet Laterin / die vij. dag-banden na is dese stad boozschepen. Dese Laterin is gelegen op een groot en breed rivier / die men heet Caromora. Dese rivier loopt booz Cathay / ende doet dikke groote schade als sy te seer wass.

Van het Land van Cathay, ende sijn groote rijkheyd, ende anders.

Dat Lxxvij. Capittel.

Thay is een groot Epland / en vol van koopmanschappen. Daer varen de koopeden alle jaren om specerie / en alderhande cupden / en weet dat de lieden daer varen an Senuaen Venetten of Lombardien / of an Ramonien. Sp doen daer wel toe te Lande / en ter Zee sij. maenden oft meet / en p komen in 't Land van Cathay dat het sijnclpaelste landschap is dat op de Zee is elegen / en hoozt den grootten Can toe van Cathay / want hy heeft daer sijn naem af.

Van een Stad geheeten Caydon, daer des grooten Cans Paleys staet.

Dat Lxxvij. Capittel.

Van Cathay gaet men Oost-waert menige dagbaert / soodat men in 't epnde omt tot een Stad die geheeten is Capdon / ende heeft xij. Poozten / en tusschen elke hoozt is een groote Wijle oft daer boven / so dat de Stad heeft twintig Wijlen omgans. In dese Stad is de Stoel of Paleys des grooten Cans / van welk Paleys de mueren hebben ij. mijlen ommegans / en binnen dese mueren zijn veel ander Pallesen / en in en Boomgaert van desen Palles staet een Berg / in welken Berg een Paleys staet / en dat is dat rijkste / schoonste / en kostelijste dat men vercleren mag / en om dat Paleys zijn veel schoone Bomen / die menigerhande zugten dzagen / en om dat Paleys en om en Berg zijn groote diepe Gzagten en al vol Waters. En daer neben zijn ook schoone roote Dijvers / en in dese Dijvers en Gzagen zijn veel wilde Gansen / Vogelen en ook Disschen. En binnen dit Paleys inde Zaan zijn vier-en-twintig plaren van sijnen Soude. En alle de mueren zijn van binnen bedekt met rood leder van eenderhande Beesten die seer wel rieken / soodat overmits en goeder reuk des leders geen quade lucht in 't Paleys konnen mag. Dat leder is al-

soo rood als bloed / en is tegen de Sonne blinkende datter niemant tegen op sien en mag. En veel lieden aenbiddet dese Beesten die dese belien dzagen / om die groote deugd / en om den goeden reuke die in hem is / dese belien prijsen sy hierder dan goud. En in 't midden-wege van desen Palles staet een Montooz / daer die groote Can piag op sijn Paert te sitten / dat al gewzocht is van goude / en van dierbaer gesternien. En op dese vier hoeken van desen Montooz soo zijn vier condupten van dzanke / en neben dese condupten zijn veel Goude baten daer men mede dzanht upt deser condupten / en die Sale van dese Palles is seer hooglijck en wonderlijck verclert. In den eersten in 't Hof van dese Sale seer hooge staet des Kepsers Kroone / daer hy ter Tafel pleeg te sitten / al van dierbaer Besteenten / en van groote Peerlen / en al om met gouden boorden. En de trappen daer die Kepsen op gaet tot zijne Kroone / zijn al van sijnen Goude.

En op de linker zijde van des Kepsers stoel / staet de stoel sijnz eersten Wijf een trap leger / en is ook van Jaspereen geboozt met sijn Goude / en de stoel sijnz anderen Wijfs is nog eenen trappe leger / en is ook van Jaspereen geboozt / als de ander. Ende de stoel sijnz derden wijfs is nog een trappe leger dan de ander / want altoos heeft hy drie Wijden met hem / waer dat hy is. En an sijnen Wijben / op deselbe zijde / zitten de Drouwen en Jonk-drouwen van sijnen geslagte / nog leger / na dien sy zijn. En alle die gehoud zijn hebben op d' een zijde eens Wangs boes gemacht van peerlen van Orienten / en is wel een Cubitus lank / en onder is hy gewzocht van blinkende Paug-bederen / of van bederen van andere Vogelen / regt oft een tribuyt ware van eenen Helm / tot een teken dat sy de man onderdanig zijn / en die niet gehoud zijn en dzagensen niet. En op d' ander zijde ter rechter-hand des Kepsers sit eerst-werf zijn oudste Soon die nae hem regneeren sal / en sit een trappe leger dan de Kepsen doet / in sulker manieren als de Kepsen innedoet / en na hem sitten de geen die van sijnen

finen geslaecht zijn. De Kepsfer heeft sijn tafel alleen / en is gemaakt van sijnen gonde en van diebaer gesteente / en van witte kristal / en een pegelijc van sijnen wyben hebben haeren tafel alleen / en sijn ook al schoon. En de andere groote Heeren die by hem staen oft sitten hebben se ook al bysonder / en ten is geen van dese Tafelen / sy sijn veel schatwaerdig: anders des Kepsfers Tafel sitten bier Klerken die het al in schrift sitten / dat de Kepsfer seyd dat moet gehouden zijn / hy en mag zijn woorden niet verwisselen / nog weder-toepen. En vooz dese Tafelen des Kepsfers zijn groote beeste gemalstert van gulden Pantwen / en veel andere manieren van Vogelen / met verheben beelden seer ryckelijc gemaakt / en die doet men puyken / dansen / ende singen ende maken groot miserie / dat is geblas / of met gynchelerpe / oft met Negromancien / oft waer mede dat sy dat doen des en weet ik niet. Maer het is al schoon te sien / nogtans 't groot wonder hoe dattet zijn mag / maer het zijn de subtylste lieden in allen konsten daer sy hen af onderwinden die onder 't firmament zijn. En sy willen 't ook selber wel weten / daerom seggen sy dat sy met ij. oogen sien / en de kerstenen sien maer met een Ooge / om dat sy naest hen de subtylste zijn / maer al het ander volk is blind seggen sy in konsten en in werken. Ik dede seer groote pijn om dat ik 't leeren woude / maer de meester seyd den my / dat sy 't den onsterffelijken God belooft hebben / dat sy 't niemant leeren en fouden / van haren outsten Soone / en anders geen beschepd en mogte ik van hen krijgen. Item / vooz des Kepsfers Tafel staen groote Baroenen / en Lands-heeren / die hem dienen. En niemant en is soo hoer die een woord sprekt / ten sy dat de Kepsfer tegen hem sprekt / en daer staen veel ministers en speel-lieden / die soetelijc speelen om den Kepsfer te verblijden. en alderhande baten die ter Tafelen beschikt zijn van Goude / en van diebaer gesteenten / van Jasperen van Kristal / van Amastien / van Saphiren / van Maragden / van Topasen / van Periden / en van menigen anderen

gesteenten. Maer daer en zijn geen Silverbaten / want sy en puyken 't silber niet waerdig / dat men daer of silber en tafelm of maken soude tot des Kepsfers tafel. Maer sy maken van silber graden oft trappen en Platen / en plabepfel van de Sale / en beduete van der Salen sijn veel Baroenen Ridderse dieneer stelijc hoeden datter niem in en home / het en sy by beele des Kepsfers oft ten ware sijn Sergianten est Dienaer oft iemand anders die hem mocht genaken. En weet dat bier gesalen / en ik niet onkrachten / den Kepsfer dienen xv. Maer lang tegen den Konink van Manyp / die hy Dozloge tegen hadde. En die salte maer om dat hy hen diende / dat wy sijn staet begoorde te sien / en sijn regiment / als sijn magt als wy hadden hooren seggen en seker wy vanden van goeden regimenten en ordinantie van grooter overbloediger ruychepd / ende veel meer dan wy hadde hooren seggen. Minster en hadden wy dat gelooven hadden wy 't selbe niet gesien / want ryckhepd en edelhepd en gelijc niet deser ruychepd / soo dat de Heeren gaen met alsoo luy volks als sy mogen om haren kost te sparen. Want die groote Can heeft alle dagen al veel volks in sijnen kost dat sonder getalle en die kostelijchhepd van sijn Hobe en is niet seggen. Maer dat gemeen volk ret op bell op haer knien / en eten alderhande bleesly luttel vzoeds / en na den eten vagen sy haer handen. Maer de staet van den Heere is seer groot / nogtans weet ik wel dat eenigelliden my niet en sullen gelooven / en sullen vooz goet houden dat ik van den staet sijn Hobe / en van dien grooten wonder van vhe dat hy by hem houd / vertrekken sal. daerom en sal ik niet laten ik en sal een van hem en van sijnen volke seggen. Maer dat ik gesien hebbe / en die niet gelooven wil latet. Maer ik weet wel die in dit Land van ober Zee gewest hebben / al en hebbe se niet geweest daer die groote Can woort sy sullen soo veel van sijn staet hooren seggen dat sy my gelooven sullen. Soo dat ik laten en sal onbeschreiben / dat ik gesien

Se / om der geener wil en die niet en weten
mog niemand en gelooven / Ik sal u seggen
sijnen staet / als hy ryd van den eenen Lan-
de totten anderen / ende als hy groote ffe-
ste houd.

Waerom den Keyser van Cathay den
groote Can heet.

Dat Lxxix. Capittel.

Item / waarom dat men den Keyser van
Cathay den grooten Can heet. Gysult
weten doen al de Wereld gebistruert was
van den Vylubie / sonder Noe ende sijn Wyf
ende haer kinders. Noe hadde drie Sonen /
Cam / Sem / Japhet: Cam was het die sijn-
nen Vader ongedicht sag liggen slapen / ende
wijjde met sijn vinger ende bespote hem /
daerom werd hy vermaledijde / en Japhet
heerde hem om van sijnen Vader. Dese drie
Broeders toega al 't Land na hen / Cam
om dat hy de selste en de wreedste was / soo
toog hy aen hem met sijnder wrechepd dat
meeste en dat beste deel van de Landen van
Orienten dat men heet Asia. En Sem nam
Wesken / Japhet nam Europe / Cam was
de meeste en de magtigste van hen drie / en
van hem quamen meest geslagten / dan van
den anderen. En van sijnen soon werd gebo-
ren Nimrod de reuse / die d' eerste konink
was van al de wereld / die den Toorn van
Babylonien begon den te maken. Ende met
hem en metten Vrouwen van sijnen geslag-
te quamen de Spanden van der Hellen leg-
gen / en wonnen kinderen aen. Iken leden
van menige sonderlyke maeksel / sommige
sonder hoest / sommige met lange ooren /
sommige met een ooge sommige met Paertse
voeten / sommige met andere mismaekte le-
den. Soo dat van dien geslagte van Cam /
sijn gekomen de wonderlyke lieden / die na de
Eplanden wonen van der Zee / al Asia door
als ik vooren gesepd hebbe / en om dat hy soo
magtig was dat niemand tegen hem doen
mogte / soo schreef hy hem selben Gods
Soon / en de alver oberste en opperste van al
de wereld. En om des Camis wil soo hebben
hen al de Keyser seker gescheyden grooten

Cam / en Gods Soon van naturen / en ober-
ste van al de Wereld / en alsoo schryben sphen
in haren letteren. En van het geslagte Ja-
phet is het volck van Israell gekomen / en alle
de genen die in Europen woenen / en die van
Sptien / en de Samaritanen. En aldus
gaben sy my te verstaen / eer ik tot Indien
toog / dat hy om des v reden wille is ghee-
ten grooten Can / maer als ik in Indien
quam vand ik 't anders / nochtand ist waer
dat die van Tartarien woenen in groot
Asia / en zijn gekomen van Cam / maer nu
ter ryd en heet hem de Keyser van Cathay
niet Cam / maer Can. Ik sal u seggen de
reden waerom. En is niet lange geleden
dat al Tartarien was onderdanig / en in
eppenschap de andere Landen daer ontrent /
want sy waren Beestelijck / en sonder regi-
ment / ende en waren anders niet dan de
Beesten daer sy af erfden. Maer onder hen
waren vij. principale geslachten / die Overste
van hen allen waren / van welken dat eerste
geslachte gheeten was Tartar. En van
desen geslachte nam 't Land van Tartarien
sijnen naem / want sy waren de ebelste en
meeste gepresen / dat ander geslachte heet
Cantgody / dat sij. Eurach / dat sij. Villac /
dat b. Senoth / dat vj. Monhil / dat vij.
Cobag. Doen gebielt dat een goedoud bege-
lijk man die van den eersten geslachte was /
en niet rijck diens naem was Cangius / daer
hy op sijn bedde lag en sloop / sag hy een vis-
sioen dat hoor hem quam een wit Ridder / met
een witten wapen / en sepe tot hem / Can-
slacstu? Co: when ik gesonden van den on-
sterffelijken God / en sijnen wille is dat gy
segt den vij. Geslachten / dat gy haer Keyser
wesen moet / want gy sult winnen alle Lant-
schappen daer ontrent / en alle die aen dy pa-
len / sullen dy onderdanig zijn / gelijk gy
hebt geweest onder hen / want het is de wille
des onsterffelijken Gods. En smorgens als
Cangius op stont / glich hy dese woorden
seggenden vij. geslachten / maer sy bespotten
hem / en sepe den dat hy sot waer gewoorden / soo
dat hy met schaeinte van haer schepd. Daer
na soo quam de witte Ridder totten vij. Ge-
slag-

slagten / en beval hen een gebod vanden Al-
 machtigen en onsterffelijken Gods wegen /
 dat sy Can haren Keyser maken souden / en
 dat sy hem nimmermeer ongehoorsaem we-
 sen souden / en sy souden winnen de Land-
 schappen die aen hen palen. Soos dat sy des
 anderen daegs daer na Cangius Keyser ko-
 ren / en sy setten hem opeen zwart bel / en
 hieven hem op met grooter seecken / en setten
 hem in een zetel / en deden hem reberentie /
 hieten hem Can / soohem de witte Ridder ge-
 heeten hadde. Endoen hy van hen gekoren
 was / woude hy proeben oft hy in hen be-
 zrouwen mogte / en oft sy hem onderdanig
 souden zijn / soodat hy veel statutenmaekte.
 D' Eerste statute was / dat sy alle-gader gelo-
 ven souden in den onsterffelijken God Al-
 machtig / die aldus verlossen wil upt den
 eppenschap / en dat sy hen altoos aentriepen
 in alle haer saeken. De ander statute was
 dat alle de mannen van dien Lande die wa-
 pen dragen / rekeninge hielden. Endat men
 boven alle x. mannen een meester setten sou-
 de / en boven alle xx. mannen een meester /
 en boven alle C. mannen een hooftman /
 ende boven x. D. een hooft. Dat derde Ge-
 bod was dat alle de meeste van dien Beslag-
 te soude laten al dat sy hadden / verpen al
 haer Erbe / en souden hen booztaen laten ge-
 noegen met dien dat hy hem van gratien
 soude geben / ende sy deden 't ter stond. Dat
 vierde was een vreeselijk gebod / want hy ge-
 bood den meesten van den ij. geslagten dat
 een pegelyk soude doen komen sijn oustie So-
 ne / en doen hem 't hooft af slaen sonder eenig
 bertrek / en ter stond wast gedaen en verbult.
 Ende als Can sag dat sy tegen sijn gebod
 niet en seuden noch en deden / soo pepngde hy
 dat hy wel betrouwen mogt. Ende gebod
 hen dat sy hem te wapenen bereyden souden
 om sijn Banlere te verboegen / en met kragt
 wan hy de Landschappen daer ontrent.

Hoe de groote Can de dood ontquam onder
 eenen boom, overmitseenen Vogel.

Dat Lxxx. Capittel.

Die gebuerden op eenen tijt dat de
 reed spanceren met luttel volks /
 te besien de Steden / Casteelen ende La-
 schappen die hy gewonnen hadde / soo
 hy gemoete een groote schare van sijn by-
 den. En om dat hy sijn Volk erempel-
 ven soude / soo sloeg hy eerst in de vrande
 Ende daer werd hy van sijnen Peerde ne-
 geslagen ende sijn Peerde dood. Oen wa-
 de sijn volk dat hy al dood hadde gewen-
 ende bloden van hem. Ende de Span-
 jaegden hen nae / ende en wisten niet dat
 Keyser agter gebleven was. Ende als
 vbanden aldus den ander jaegden soo sie-
 de Keyser op / ende gink in eenen Bosch
 hem te bergen. Ende als de vbanden we-
 keerden / en moede waren van de ander
 jagen / doen voeren sy in 't bosch soeke
 oft hem pemand verbozgen hadde / soo
 sy daer veel lieden bonden die sy al de
 sloegen. En als sy aldus gingen soeken
 waert daer Can verbozgen was / soo sag
 sy eenen Vogel op eenen boom staen / die
 heeten was Ripp / daer Can onder sat /
 dat twee onder hen selven seuden dat de
 niemand en ware om dat dien vogel op die
 boom stonde / en alsoo keerden sy weder
 elders te soeken / de Keyser werde daer
 der dood behoed / en snachts soo schied
 Keyser heymelijck van daer / en ging tot
 nen volke die van sijn komste blyde waren
 en dankten den onsterffelijken God / en de
 vogel hy den welken haer Peer behouder
 werd / en daerom eeren sy dien Vogel bo-
 ven ander vogelen. Soos wie een van de
 vogels bederen krijgen mag die houden
 seer waerdeelijck / en dragen se op haer hou-
 met groote debotte / en meynen beschert
 te zyn van al dat hen deeren mag. En do-
 na vergaderde Can sijn volk om weder
 bestrijden de geenen die hem geboezt hadde
 en hy verwintse alle-gader / en maek
 al eppen order hem. En als Can ont-
 hem gebragt hadde al 't Land aen de
 de des Bergs van Ballan / soo quam
 witte Ridder tot hem ander-werf in sijn
 slaep en seude: Can het is de wille des o-
 ster

sterffelijcken **Gods** dat ghy reysen soude oer
en berg van Balian / en winnen al dat land-
schappen daer ontrent. En om dat ghy geen
goeden weg en hebt derwaert te reysen / soo
laet totten berg van Balian / en daer suldy
legen-werf kintelen ten Oosten-waert / ter
ere des onsterffelijcken **Gods** / en bid hem
dat hy u wijse tot eenen goeden weg. En
Can dede aldus / terstond de See die aen de-
en berg steplop gink toog haer agter-waerd /
en maecte hem eenen schoonen weg ix. voe-
en bzeed / en alsoo reysde hy met sijn volk /
en wan al 't land van Cathay / dat demeste
koninkrijk is van al de wereld. Ende se-
iert 't getal ix. in grooter waerden gehad.
En daerom soo wil hem een present schen-
ken wil van eenigerhande dingen / altoos
leyn men hem totten getal ix. / om dat hy
die giste liebet onfangt: want hem danket
dat 't getal van ix / gehepligt is / om dat het
de gode des onsterffelijcken **Gods** versterde
ende noemende.

Hoe Can sijn Testament maecte, en
wijde sijn Sonen een Exempel.

Dat Lxxxij. Capittel

Als Candat Lant van Cathay gewon-
nen hadde een veel ander Landschappen /
soo werd hy siek / en woude wel dat hy sterben
soude. Doen sende hy tot sijnen xij. Sonen /
dat hem een pegelijck bzingen soude een van
haren Geschutte / en terstond soo deden zy 't /
En daer na sepde hy dat men se te gader bin-
den soude met drie banden / ende wel vast /
en als die xij. Geschutten te gader gebonden
waren / soo gaf hyse sijnen oudsten sone / en
gebood hem dat hyse al gader bzeken soude /
en de sone die pijnde hem / maer hy en
konde niet: doen sepde Candat men se geben
soudeden anderen Sone / en den derden / en
hen allen d'een na den anderen / maer haer
der geen en konden se gebzeeken. Daer na
sepde Can tot den jongsten Sone / schepd
de geschutten van malkander / ende bzecht
ik bysonder / en hy dedet: Doen sepde Can
tot den oudsten en totten anderen. Soen /
waerom hebdy se niet gebzooken? spantwooz-

den / wy en konden se niet gebzeeken om dat
sy te gader gebonden waren. Doen sepde
Can / waerom heeft u jongste broeder ge-
bzoken? Spantwoozden / om dat se van een
geschepden waren. Doen sepde hen Can:
Mijn alderlieffste kinders aldus ist niet / al-
soo lange als ghy te gader gebonden zijt met
drie banden / met minne / met getrouwig-
hepd / en met eendzigtighepd / niemanden
sal u mogen deeren: Maer zijnde van dese
banden onthonden / dat d' een den anderen
niet en helpt in zijnder woed / ghy sult ges-
distueeert werden / waer hy ik u alle bidde
dat ghy dit Testament oft exempel gedenkt /
ende mind rikt den ander / soo suldy Heeren
blijden / en Oversten van alle den Landen:
Ende als hy dese ordinantie gemacht had-
de sterf hy. Ende na hem regneerde Octo-
Can sijn oudste Sone / ende sijn Broeder
gingen daer na veel Eplanden en land schap-
pen winnen / en deden hen ook Can heeten /
maer sy waren haren oudsten broeder on-
derdanig. Ende daerom was hy ghe-
ten den grooten Can / en hebben sedert al-
toos soo geheeten. En na Octo Can
regneerde Omocan en daer na Magno die
een goet gedoopt Kersten was / ende hy gaf
den Kerstenen letteren van eenwigen paps.
En hy sende sijn broeder Wlaam met veel
volk om te winnen dat heylige land van Je-
rusalem / en dat te setten in de handen der
Kerstenen / om te vangen te Caliphe van
Babag / die Heere en Kepsen is van al de
Saraguen. En als de Caliphe gevangen
was / soo vant men by hem wonderlijk veel
schatz van gouden gesteenen. Doen dede
hem Wlaam vooz hem komen / en sepde:
Waerom en houdy geen soudeniens van een
deel van uwen schatte / om u land mede te be-
schutten. De Caliphe antwoozde hem en
sepde: dat hy volks genog meynde te hebben
met sijn selfs volk. Doe sepde Wlaam ghy
werd als een God der Sarzinen / en eod-
en wilde geen spise die sterfijck waer. En
daerom suldy niet eten van dierbaer gesteen-
ten / en die schat die ghy vergadert hebt: en-
dede hem in gevangnisse leggen en al sijn
schat

schijnt hem / en hy sterf van honger en van
doest. En doe had Vlaam al't land van be-
loften gewoonen / en in der kersten handen
geset. Maer die groote Can / en sijn Broe-
der Vlaam slopen haestelijc hier na / soo
dat alle dingen belet bleven.

Van den grooten Can, en sijn letteren,
ende die manieren als hy hem doet
schrijven, ende andere dingen.

Dat Lxxxij. Capittel.

NA Magna regneerde Calida / die oock
kersten was / ende regneerde xlvj. jaer
d' andere groote Can die na hem quam toerd
Hepden / en alle die na quamen hebben see-
dert Hepdenen geweest. De groote Can is
de magtigste Kepsen die onder't Firmament
is / ende aldus heeft hy hem in sijn letteren:
Can den hoogsten Gods Soone / den ober-
sten Kepsen alle der geener die in de wereld
woonen / en Heere over alle de gene die Heer-
schappye hebben / en die letteren van sijn
grooten Zegel spreken aldus: God in den
Hemel / Can in der aerden / sijn sterckhepd
alder menschen / des Kepsers Zegel. En al
is dat sy niet Kerstenen sijn / de Kepsen en
alle die van Tartarien gelooven in een Al-
machtigen en onsterflijken God / nu heb ik
geseyd waerom hy hiet den groote Can.

Dat Regiment des grooten
Cans Hove.

Dat Lxxxij. Capittel.

Ik sal u nu seggen dat Regiment van sijn
nen Hove als hy Feesten houd. Hy houd
sijn principale Feesten in't jaer / die eerste is
van sijnder geboorten / d' ander van sijnder
presentatie in haren Masestepten / dars in
haren Tempel / daer sy een manier van be-
dinge doen / en van beknijdinge / de ander
twee Feesten sijn van haren Afgoten. De
eerste is dat haer Afgodin in haren Tempel
was gebrocht en geset / die ander is als haer
Afgod eerst begon te spreken oft miraculen-
te doen. Anders en houd die Kepsen geen
Feesten dan dese vier / ten ware dat hy sijn
kinderen upt houd. Nu weet dat tot elker

Feesten voorszreven wonderlijc veel bo-
hoort / geordineert en wel gewapent / en
pegelijc weet wel wat af hy dienen
en een pegelijc doet soo naestelijc dat hy
doen heeft / datter geen gebreken aen niem-
en is. Daer sijn eerst vier Dupsend
Baronnen en machtig om de Feest te re-
ren / en wel te ordineren om den Kepsen
dienen. En dese Feest houd men te veel
in Centen van gouden Laken / en die gul-
Lakens sijn daer beter tijt dan hier de
kens van wolle. De vier Dupsend Bar-
onnen sijn gedeelt in vier geselschappen /
een pegelijc Dupsend is gekleed met
d' een van sonderlinge bezruwen. Dat
Dupsend is van Hartogen ende Oranen
van Admiralen / en sijn gekleed met
den Lakenen op zijde getwocht van gro-
berwen / geboord van Goude en van
bare gesteenten. Dat ander Dupsend is
kleed met Purperen klederen. Dat
Dupsend is gekleed met violet Laken. De
vierde Dupsend is gekleed met geele Laken.
En al haer klederen sijn soo rijckelijc
stijffelijc getwocht van Goude / en
gesteenten / dat een Man van onsen Land
hadde een van dese klederen / hy mocht
wel seggen dat hy een rijck Man ware / wa-
t Gouden't Gesteente / ende Peereken war-
in ons Land grooten schat waerdig. En
mense roept / soo gaen sy twee en twee
gader geordineert vooz den Kepsen / sonde-
eenig woord te spreken / maer sprengen de
Kepsen toe / en alle de Speel-lieden ga-
vooz hem speelen een pegelijc na sijn der ke-
sten. En als dat eerste Dupsend geleiden
en sijnen tocht gedaen heeft / soo gaen sy
d' een zijde / en dan komt dat ander
Dupsend / dan dat derde Dupsend / en dan
vierde Dupsend / endoen oock alsoo / en
mand en spreekt en woord. Ende op de
zijde van des Kepsers Tafel sitten veel
Philosophen geleerd van meniger kinst
als van Astronomien en Cronometrie
en Algromantien en Phitromantien / en
Idromantien / Angulen / en van
gerhansse meesteren. Een pegelijc h

100; hem een Astrolabie / dat is een instrument daer men de Steyten mede meet of past. En sommige hebben vooz hen een Been van een Woods-hoofst / en sommige eenige varen bol fenijns / en sommige hebben vooz hen Gulde vaten vol koolen die bernende sijn / en sommige vaten vol water / en sommige vaten vol smouts / en hebben vooz hen zuden Orgelen / en veel ander Instrumenten na haer konsten / en tot seker uren als't hen tijt dunkt / soo seggen sp tot de Knechten / die vooz hen dienen / die altijd bereyft sijn te doen haer gebod: Maekt paye. En o seggen dan de Philosophen: Een pegelijck is toe waerdigheyt en eere / en rijgt den Kepscker Gods Soon is / en Heer van al de Wereld / want het is nu tijt / en dan neygt een pegelijck met sijnen hoofde / en dan seggen de Philosophen: staet. En daer na een ander Philosophie seyt in een ure / doet utwen kleppen binger in u oore / en sp doen't / en op een ander ure seyd een ander Philosophie / legt u hand op utwen mond / en sp doen't: En dan seyd hy dat sp se afdoen souden / en sp doen't verstant. En alsoo van ure tot ure seggen sp wonderlijcke dingen / en seggen dat dese dingen hebben groote bedupdenisse. En ik vzaegde hen wat bedupdenisse dese dingen hadden / en sp antwoozden my: Dat neygen metten hoofde bedupt dat sp altoos den Kepscker getrouwe en onderdanig sijn souden / noch om giften / noch om belosten / noch om zeen goet en mogten sp hen daer toe geven dat sp eenige ontrouwicheyt ofte vyzaderisse doen. En die haer binger in de ooren taken / dat bedupt dat sp nimmermeer en mogten hooren / spzeeken nog seggen dingen die tegen den Kepscker waren / sp en souden jem in die selbe ure laten weten / al waer het jaer Vader of Moeder / oft haer kinderen die't gesept hadden / en aldus van een pegelijck dink dat sp seggen en toonen / seggen sp bediedentis den Lieden. En zijt dan seker dat men geen dingen en maekt noch en doet dat de Kepscker toe-behoort / dan tot sekeren tijde en ure als de Philosophen dat bisiteren. En ist dat men tegen den Kepscker eenige Ooz-

loge begint / oft eenige sonderlinge saken in sijn land doet / de Philosophen seggen't terstant den Kepscker ende sijnen Raed / siet Heere dese dingen geschieden in u land. Soo gebied den Kepscker tot sijn Volk dat sp hen wapenen souden / ende reysen derwaerts. Ende als de Philosophen aldus dan haer dingen hebben gedaen / en haer bootschap / soo beginnen de Speel-lieden dan te speelen / ende een pegelijck met sijnen instrument / ende maken groote melodie ende blijdschap / ende als sp dat een wijle tijds gedaen hebben / soo klimt een van des Kepsckers Ministere op een hooge Stellagie / seec wel gewozcht / ende roept maekt vzeeden. En dan zwijgt een pegelijck al stille. En van alle die geene die van des Kepsckers geslachte sijn / die sijn bereet / en seer rijckelijck en kostelijck gekleeb / en een pegelijck heeft witte Paerden bereypt / alsoo veel als sp smeerem mogen / en dan seyt de Maerschalk van den Hobe / gy en gy (en noemt eerstwerf die Edelste sijn gereet / met sulken getale van witte Paerden om te dienen den Kepscker onsen Heere / en met alsoo veel gy en gy / en noemt alle die van des Kepsckers geslachte sijn. En als hy se anders heeft genoemt / soo komen sp d'een na den anderen / en presenteren den Kepscker die witte Paerden / en gaen selver te voet. En daer na een ander Baroen / en een pegelijck geeft hem een present / en daer na de Prelaten en lieden van oozden van haren Wette / en een pegelijck geeft hem een giste. En als sp alle den Kepscker geoffert hebben / die grootste Prelaet van alle geeft hem sijn benedictie / seggende een gebed na sijnder Wet / en dan beginnen de Ministere ander werben te speelen / en als sp een wijl tijds gespeelt hebben / soo doet men se zwijgen / en dan doet men vooz den Kepscker komen tamme Leeuwen en veel Beesten / Vrents en andere Vogelen / Dissen en Serpentes om den Kepscker eere te doen. En daer na komen Gochelere / die al te grooten wonder werck maken / want sp doen de Sonne en Mane en Logt komen soo't schijnt / om hem eere te doen / die soo groote klagerheyt maken / dat

Veen den anderen naeutwe sien en mag / daer na maken sp den nacht / dat men niet sien en mag / dan doen sp den dag weder komen. En dan doen sp Ridderg in de logt rijden / en keeken met speeren / diese ontstucken bzeeken / dat seer bzeeselijk te sien is. En dan doen sp komen een jacht van Hertten en wilde beesten ende loopende Honden / en doen so veel wonderg dattet niet te seggen en is. Item / de Keyser van Cathay heeft altoos by hem CC. Meesters in Medicijne dat Kerstenen sijn / en xx. Hepdensche Meesters / want sp betrouwen veel meer in der Kerstenen woorden dan in der Hepdenen. En in sijn Hof sijn veel Baroenen en dienst-lieden / die Kerstenen gewoorden sijn / overmits de religiose Kerstenen die daer woonen / maer de meninge en willense niet dat men weet.

Hoe dat des Keyfers Munte van Leer is, ende mag alsoo veel verteeren als hy wil.

Dat Lxxxij. Capittel.

Dese Keyser mag soo veel verteeren als hy wil sonder getal / want hy en verdoet Goud nog Silber / nog hy maekt geen ander Munte dan van geprent leer / en van dier Munte is de een weerdiger dan de andere / naer dien dattet teeken is datter op staet / En als dese Munte gelopen en gegaen heeft / dan draegt mense tot des Keyfers muntmeesters / en sp geben nieuwe Munte daer booz / en dese Munten gaen dooz al sijn Lant. En van den goude en silber doet hy sijn Palleps timmeren / en alle dingen die hem genoegen. En in een Plare van sijn Kamer staet een Robijn die een voet lank is / die des nagts alle de Kamer verlicht. De Keyser woont des Somers in een Stad die men heet Sapdus / en staet Dooztwaert / want daer ist redelijk hout. En in de Winter woont hy in een stad die heet Camahaleeg / daer't heet is / maer gemeenlijk is hy te Capdam / dat daer by is.

De ordinantie van den Keyser, als hy ter Oorloge rijd,

Dat Lxxxij. Capittel.

Als desen Keyser rijd van den eene de totten anderen / soo rijden me vier Heeren volks wel geordineert. dat eerste Heerz reyt ende vaert voer een Dag - vaert / wan dat Heerz leyt den eenen nacht / daer die Keyser den an nacht leyt daer nae / ende een pegelich daer wel sijnen nootduft. Ende in die Heerz sijn meer dan vijftig Tumafen ende een pegelich Tumase houd thien volks. En dat ander Heerz reyt op zijde des Keyfers op een halve dag - vaer ter rechterhand. En dat derde Heerz reyt linker zijde oock soo / en in een pegelich dese Heeren sijn alsoo veel lieden als in die Heerz. En dan komt dat vierde Heerz ter hen / dat nog meerder is dan de ander en een Heerz heeft sijn dachvaert geordineert en soeken Steden daer sp des nachts sijn fullen / en sp binden daer altyt haer noot. En alst gebalt dat een Man upt desen Keyser / soo setmen terstont een ander Man sijn steede / soo dattet getal van desen Keyser altoos vol is. En weet dat de Keyser niet en rijd nog die groote Heeren / tenzij sp tot eeniger stad heymelijck willen / niet luttel volk om niet gekent te sijn. En sp varen op wagens met lij. raders / op die staet een schone Kamer / van een manier hout / dat upt den aertschen Paradijsen hout dat men heet lignum altoos / dat die Keyser bzingen met hen / upt den aerdschen Paradijsen / en dese Kamer is altoos wel rickende des houtg wil / en dese wagen trecken Olyphanten ende vier Ossen al wit. En die Kamer op dese wagen / daer die Keyser sit / op een rek staen v. of vij. Balken of der snelle vogelen / soo als de Keyser en wilde vogelen siet die hy hebben wil / of bangen om genoegte en spel te sien van selfde voornoemde vogelen / soo laet men Keyser Balken een of twee bliegen : en neemt hy sijn genoegte reysende dooz't / en niemand van sijn geselschap en rijd hem / maer sp komen al na hem. En niet en derft de wagen genaken in een wachschote na / anders dan die den wagen die

En in sulker Wagens baren ook die ander
peeren daer ontrent / en met vier Heeren
ok alsoo geordineert / als ik booz heb gesept /
naer sp en zijn soo groot niet van volke.

Hoe dat Keyser-rijk van desen grooten
Can gedeylt is in xij. Provincien,
en ander dingen.

Wat Lxxxv. Capittel.

Dat Keyser-rijk van desen grooten Can
is gedeelt in xij. Provincien/en een pege-
like Provincie heeft meer dan ij. M. schoo-
le Steden die groot zijn / behalven alle de
kleine Steden. En hy heeft onder hem veel
principale Koningen / ende een pegelijk van
deser xij. heeft wonderlijk veel Koningen on-
ter hem / en sp zijn al den grooten Can on-
verdanig. En sijn Heerschapppe duert al-
so ver dat mense niet dooz- reysen mag van
eenen Lande tot den anderen binnen een
Jaer. In de wildernisse van desen lande /
sijn goede Herbergen genoeg / om 't volk dat
daer reys haer noordzucht te hebben / en daer
in dit Lant is een wonderlijke costumme /
naer is poffijtelijk / want als eenige son-
derlinge saken oft nieuwe maren komen / die
den Keyser aengaen / dat weet dan de Keyser
van ij. dag-baerden binnen een dage / want
die Boden sitten terstont op Drommedarisen
of op snelle Paerden / en rijden al dat sp mo-
gen seer snelijken tot een van de Herbergen
boozschreven / en als die Bode deser Herber-
gen bestaet te naeken / soo blaest hy een hooz-
ne / en die van de Herbergen verstaen wel dat
eenige sake oft nieuwe mare gekomen is / en
bepeden terstont een ander Paert / en een an-
der Bode die de letteren boozt draegt / ende
die bzingtse tot een ander Herberge / en alsoo
boozt en boozt / tot dat de Keyser die Lette-
ren heeft / en aldus heeft hy ras de nieu-
maten vernomen die van verre komen.

Hoe dat sy Wierook, en welriekende
Kruyden in 't Vier werpen, den
Keyser ter Eeren.

Wat Lxxxvj. Capittel.

Als den Keyser reys van den eenen lande
totten anderen / soo ik boozsept heb / en
als hy komt in Steden oft Dozpen / een pe-
gelijk maekt byer in sijn hup / en werpt
daer in Wierook en welriekende Krupden /
om goeden reuke te maken / en 't volk kintelt
booz de hupfen / en in de hupfen seer debote-
lijk / en doen hem groote waerdigheyt. En
als hy komt by de Kloosteren daer lieden van
oorden woonen die Kersten zijn / als doen tot
meniger Stad in sijnen lande / want daer
sijn veel Kersten Kloosters / soo gaen sp hem
te gemoete met processien / met Kruppen / ende
met Danen / en singen met lupder stemme
tegen hem gaende / en als hyse hoozt / gebie-
det hy den Heeren die by hem zijn / dat sp die
Monicken tot hem laten komen / ende als
hem de Monicken naeken / en de Keyser de
Kruppen en de Danen siet / soo doet hy sijnen
Capzoen af / die op sijn hoost staet / die ge-
maekt is van Goude / en van Besteenten en-
de van groote Peerlen / en is seer rijkelyk
dat men hem wel pzyffen soude booz een heel
Koninkryk van onsen Lande / ende dan soo
neget de Keyser totten Kruppe / en daer na
sepd de Prelaet van dese Monicken booz
hem een benedictie seer debotelyk. Dan geeft
hem de Prelaet van eenig Fruyt totten getale
van ix. toe / in een silbere schotel / Peeren / Ap-
pelen / oft ander Fruyt / ende de Keyser neem-
ter een af / ende de ander geeft hy den Heeren
die by hem zijn / want de costumme is / soo
dat geen vzeemde lieden booz hem en komen /
sp en geben hem een Giste naer der Costum-
men van der ouder Wet / die sepd : In mijn
tegenwoozdigheyt en komt niemant pdel /
ende in deser manieren reys sijnen outsten
Sone ook ende sijn Keyserinne. In des Key-
ser's Hof woonen stadelijk ij. Normannen te
peerde en ij. M. te voet / behalven de Mini-
striers / dat sijn de speellieden / en sijn meesters
van Medicynen / ende de geene die de beesten-
waren / wild ende tam / ende de bogelen.

Hoe den grooten Can de magtigste
Heere op der Aerden is.

Wat Lxxxvij. Capittel.

ij

On.

Oude het Permant en is in grooten
en magtigen Heer niet al den grooten
Caa/ noch over de aerden/ noch onder de
Recken/ want Paer Jan de Heer is van
grooten Jorden/ noch de Jorden van So-
blanen/ noch de Keyser van Perim en ge-
ken geen gelijkenisse met hem/ van mach-
ende groote/ ende Heeren/ want dat tijde
is/ dat hy niet volter in God en geloof.
Noch ons hoor hy ganc van God spre-
ken/ en geloof wel dat de kerkenen niet
al in sijn land vry wonen/ want men ver-
bied niemand te houden sulken Doer als hy
wil. In die Land heeft de een C. Wijnen
Vander 21/ Veen meer/ Vander mit/ ende
nemen wel haer Achten der Wijnen/ ook
hoeris dat sy hant zijn/ sonder haer Jufferen
van haer Moeder wegen/ maar haer Su-
ker van haer Jufferen wegen ende van
eenen anderen Wijne/ die nemen sy wel der
eenen Wijne/ en haer Jufferen nemen
sy ook wel/ als haer Vader doet is. In die
land wonen de Mannen en de Wijnen niet
by een/ maar elk bysonder. En de Mannen
geen slagen met die hem best behaert/ en
een pegelijc Wif ende Man hebben haer
huylen behouder. Sy hebben heel Versien
van allerhande manier/ en sonder Verkenf/
want sy en doeden geen. En sy gelooven in
eenen God die alle dink geschapen heeft/
nocht ons hebben sy Afgoden.

Noch van de gewoonte van dese
Lieden van den grooten Caa.

Wat Lyrroij. Capittel.

Die lieden van desen lande beginnen haer
dingen metter nieuwer Mane/ en doen
grote eere der Horne/ en der Mane/ ende
kintelen dik daer voor. Al't volk van dien
Land is seer gehoozsaem haer Overken/
nog sy en begten niet o' der malkander/ nog
daer en zijn ook geen Rovers/ ende sy min-
nen malkander/ maar sy en doen geen eer-
den breeinden lieden/ hoe groote Princen dat
het zijn. En als sy oorlogen/ soo oorlogen
sy seer wyffelijc/ en altoos pfinen sy haer
byanden te omringen/ en te beslupten/ en een

pegelijc van hem heeft over o' die Dagen
en groote Jort a. 2. De Caa lieden heb-
gueden de Jort en Jort 22/ op't een
lijfende/ en Jorden Sate aets en Jort
en Jort Jort Jortelijc. Ende als som-
lieden van haer Sataeje vlieden/ die
verfont dat. En als sy enige van
Cafeten besleggen/ so besleggen sy veel
heden/ en sy Jorden den volke dat
den Cafeten of Sorden is/ al dat sy
sijn/ maar als sy hem op Jorden heb-
sy haerse alle daer/ en houden hem ge-
lofen. Jem/ het is seer groote Jort
van Cartaten te wijgen/ als sy de
Sataeje vlieden/ want sy vlieden en schien-
der want/ en Jorden't volk en haer
grooten Jorden. En als sy hem der Jorden
der Sataeje/ soo zijn sy soo vast behou-
dat daer 22. Mannen zijn te gader-
men sal niet meymen dat 22. Mannen
winnen wel ander lieden Landshap
maer sy en kunnen niet houden/ wel
hebben meer geleert in't Veld te ligg-
Canten/ dan in goede Sorden of Cafeten.
Al die van Cartaten hebben kloppe oog-
en luttel Satef/ en zijn soo vast
hem niemand en soude mogen betrouwen
in haer woerden. En het zijn lieden die
tegen pijn mogen/ en lieden meer pijn
ander lieden/ want sy hebben't wel geleert
in haer selfs Land. Ende als iemand
hen sterben sal van sieken/ soo setmen by
sieken een Glacie/ en als hy begint te sterben
een pegelijc vliet van hem tot dat hy doot is
en dan begravense hem.

Hoe dat men den Keyser als hy doot
ter aerden brengt, en anders.

Wat Lyrroij. Capittel.

Ende als de Keyser sterft/ soo setmen
ein eenen zetel te midde wegen van sijn
Canten/ en voor hem set men een Cafeten
dekt met een Cafeten-laken/ en bleesch en
daer op eenen kop van Mexrien melk
hy/ en men set neven hem een Mexrie
Paert gezadelt en gezepelet/ en daer op
men Silber ende Goud/ en stropen de

ie met strop / en dan doense maken een groot
in hzeet Gzaf / en met alle dese dingen setmen
hem in 't Gzaf / seggende als hy komt in de
indere Wereld / hy en sal niet sonder hups /
nog sonder paerd / nog sonder goud en silber
wesen / en de Mezrie sal hem melk geben / en
indere Paerden winnen / sos dat hy wel be-
ozgt sal wesen in d'ander Wereld. En een
van synen Kamerlingen doet men met hem
in syn Gzaf setten om hem te dienen in d'an-
dere Wereld / als hy eet en dzinkt / en blijd-
chap hebbende is met Doutwen als men
hier is. Ende nadien dat hy in de aerde is
geset / niemant en is soo koen dat hy den Keps-
er soude derben noemen voor eenige van
syn vrienden / en dikwils setten sy den Keps-
er in de aerde des nagts in de wilde steeden /
maer niemant en wandelt. En maken dat
hy af al slegt / en poten daer op strommelen
in ander rupgten / om dat men de stede niet
rekenne / en waer hy begraven is / waerom
dat hy nimmer en zoude werden bedagt /
noch vermanen van synen Drienden / want
dan seggen sy dat hy levende is geworden in
d'ander Wereld / en dat hy meerder Heer is
dan hy hier was.

Als de Keyser doot is, hoe sy een ander
kiefen, te weten synen outsten Sone.

Dat Xc. Capittel.

Nadien dat de Kepsfer doot is / soo berga-
deren de vij. Beslagten / en kiesen synen
outsten Soon / en seggen hem aldus: Wy wil-
korene en ordineren / en bidde u dat gy on-
sen Heere / en Kepsfer wesen wilt / en hy ant-
woort dus: Wildy dat ik u regeere / soo moet
gy doen dat my lief is / in 't land te blijven
of rupmen / en de geen die ik gebiede te doo-
den / dat men die straf dooden sal / en wat
ik gebiede dat men dat doe / en sy seggen alle
eendzachteljk: Al dat gy gebied sal gedaen
worden. Dan seyt de Kepsfer / gy sult weten
dat mijn woorden sullen werden als een snij-
dent zweert. Dan set men hem op een zwart
Welt in een schoonen zetel / met een kroon op
't hooft / dan geest men hem al 't land offer-

de in dien dage / meer dan C. Kamelen gela-
den met Goud en Silber / sonder de Tutwe-
len van de Edelen / dat sonder getal is.

Wat Land en Koninkrijk dat Cathay
naest leggen, en aenpalen.

Dat Xcj. Capittel.

Dit Land van Cathay is in Asia die die-
pe / en een luttel aen deerszjde is Asia de
meeste / en paelt aen 't Koninkrijk van Per-
sen Westwaert / dat een Koninkrijk was van
drie Koningen / die onsen Heere offerhande
gaben tot Bethlem / en al die van des ko-
ninks geslachte quamen / zijn al Kersten.
Item / op d'ander zijde van Cathay is ko-
ninkrijk van Meden / dat seer lank is / maer
niet bzeed. In dit Land soo zijn twee ko-
ninkrijken gelegen / dat een is 't Koninkrijk
van Georgien / en d'ander 't Koninkrijk
van Adhas. En altoos zijn dese twee ko-
ningen goede Kersten / maer de koning van
Georgien is den grooten Can onderdanig.
Den koning van Adhas heeft veel sterck
lands / en slooten / so dat hy hem altoos ster-
keljk beschermt ende beschut / tegens alle de
geene die hem pets deeren mogten / en hy en
was niemand onderdanig. In 't Koninkrijk
van Adhas is een seer groot wonder / want
een Drobintie van dien Lande / dat heeft drie
dag-baerden omme gaens / en heet Bon-
canissen / is al met donkerhept overdekt /
sonder eenige klaerhept / soo dat niemant ge-
sien en kan wat dat is. Nog niemant en deef
daer in gaen / nochtans hoorz men daer sul-
ken tijd stemmen van menschen / en de paer-
den neppen / en die Panen krapen daer bin-
nen / en men weet wel sekerlijk dat daer
Lieden woenen in dese duysterhept. Ende
men seyt dat dese donkerhept quam / over-
mits miraculen van Gode / want het was
een quaet Kepsfer van Persen / die geheeten
was Saures / en hy vervolgde de Kerstenen
waer hyse wiste / om te dooden en te destruee-
ren / en om laten sacrificie doen synen Afgod
oft offerhande / en hy reysde al om met ge-
weldigen Heer / om de Kerstenen te niet te
bren

vangen: Ende in die Land ende daer ontrent
 woonen seer veel goede Kerstenen / die al haer
 goetieren saken / en namen de vuyt / Gye-
 wen waert / en als sy quamten in een schoon
 dorp / dat men heet Amagan / daer gemoes-
 ten sy den Keyser en sijn volck / die om haerent
 wil vye-ghewonen was dat yse goede woude.
 Soen vielen de Kerstenen op haer sinen /
 ende sloegen haere gebodente Gode waert.
 Ende versondt quam daer een dulle donkere
 wolke / ende bedekte den Keyser / en al sijn
 volck in sulker manieren / dat sy agterwaert
 nog dooywaert en mochten / so dat sy al sille
 in die duffersschiekten / ende onyzedert
 geueest hebben / en mochte daer niet opt ko-
 men / en die Kersten gingen daer dooy sy
 wouden. En haer opanden werden alme
 verdoyden van der hand Gods daerom mog-
 ten sy wel seggen / van den Heere is dat ge-
 machte / en het is wonderlijck in onsen ogen /
 want sekerlijck dat was een groot miracel dat
 God om haerent wille dede / alsoe 't nog in
 seijn is / want by alle Kersten menschen
 soude te heylighe sijn met recht. Want son-
 der twyffel dede die quaetheyt der Kersten /
 sy souden Heere sijn van alle der Wereld /
 want die banloten ons Heeren sijn altoos
 bereyt / en ontvonden om sijn groote se-
 gant en te helpen / want een goed man soude
 wel M. mannen verdryuen / als Dabid seyt
 in den Psalter. Van dyne zijde sullen dan
 vallen M. en v. M. van dyne rechterhand.
 En anderweef seyt Dabid: Want de hand
 des Heeren hebet al gemachte. Onse Heere
 seyt de selte vye des Prophteren monde: Had
 sy in mynen wegen gewandelt / ik had myn
 hand gedaen op die geene u liden en per secul-
 le doen. Zoo dat wy klaerlijck sien mogen
 ist dat wy goet en zalig willen sijn / niemant
 en soude tegen ons dueren. Item / van desen
 donkeren Lande komt loopen een Ribierte /
 die welke wijst en beteekent datter volck in
 woont / maer niemant en dert daer in gaen.
 En weet dat in't Koninkrijck van Georgien
 en van Adchag en in die kleyn Armenien
 woonen goede Kerstenen / want sy bicchten
 hen alle weken / en laten hen monningen

eens of twee weken. En daer sijnder
 vele die hem alle dage bechten en mon-
 gen / maer soen doen wy niet / nog
 datter S. Paulus geboden heeft / dat
 segt: Alle sondige cade here ontfaen 't lid
 ons Heeren / daerom gepien sy en dy
 Nu sal ik seggen van sommige land
 van die een gene zijde van Caspij-ge-
 sijn / tot hooger Inden-waert / en de
 rieten daer sijn een Lantschap dat geh-
 is Caspien / dat een seer schoon en groot
 sijn is. In't land van Caspien sijn d-
 get van Caspien / die men heet Alder-
 sijn russen dese bergen besooten de
 get van de zij. geslagen / die gesloten
 Gog / en Magog / en sy en mogen dat
 sedert opt komen. Daer worden besu-
 oy Koningen met haer volck / die welk
 nint Alexander binnen dese bergen ja-
 en waendense te besuypen met huyt de
 volck / maer sy soude niet / en als sy sa-
 hysse niet besuypen mocht / doen had sy
 dat sy mocht vuidoem dat sy begonnen
 En hoe dat sy niet werdig en was t
 gehooft. Sugtang besuypen hem de ber-
 gader / so dat sy daer besuypen bleden
 der van der eender zijde / en op die zijde
 Zee van Caspien. Nu mocht permand te
 na dien dat de Zee op d'een zijde is / wa-
 dat sy niet vye en gaen daer sy willen. S
 op antwoorde ist / dat dese Zee van Col-
 komt springen vye de gebergten van
 coesen / en gaet tegen de steyle bergen op /
 is seer diep. En al ist dat manse Zee he-
 nogtang ist geen Zee / maer 't is een wa-
 't geen vye de bergen springt. En weet
 de Joden geen eppen land en hebben in
 Wereld dan in dese gebergten / nogtan-
 ben sy tribuyt aen de Koninginne van
 sonien / dese seer neersing doen wagten / o
 sy niet vye en komen aen de Zee zijde /
 haer land paelt totten gebergte toe. En
 dat de Bergen wonderlijcken hoog sijn
 steyl als een muet / soo dat sy daer sijn
 haren wille / want sy en hebben geener
 gank dan een smal weegsken / dat sy
 machten met seer groote pijn / en is wo-

mijlen lank / en desen weg doet de Koninginne boozschyben wel sterckelijc horden. Het gebalt wel dat sommige Joden klimmen op dese bergen / en souden wel upkomen / maer sp en konnen geen spzaek van Hebzeus / en sp mogen metten volke niet spzeeken dat men verstaen mag / nogtans seyt men dat sp upt komen sullen ten tijden van den Antichrist / en sullen veel Kerstenen verstaen. Ende daerom leeren alle de Joden de Hebzeusche spzake / op hoop dat al de Joden upt de bergen van Caspien komen sullen / dat spse leydten mogen al de Werelt dooz / om dat Kersten volk te verstaen / want de Joden seggen dat dese Joden die aldus besloten sijn in de bergen van Caspien / sullen upt komen / en sullen hen al de Werelt dooz spzepden / en dat de Kerstenen onder hen sullen wesen / gelijkelijc als sp nu onder de Kerstenen sijn.

Van de Landen daer de Griffioen woenen, ende andere Beesten sijn.

Dat Xij. Capittel.

VAn desen Lande gaet men totten Lande van Betarien / daer quade wyede Liedden woenen: In dit Land sijn Boomen die goede wolle dzagen gelijk Schapen / daer men goet Laken af maekt: In dit Lant sijn veel Hoochynen / dat sijn beesten die alsoo wel onder 't water gaen op de grond als op de aerde / en sijn van een Man en paert gewonen / en dese beesten eten de lieden als spse krsigen mogen: In dit Lant sijn ook veel Giffioen / dat sterck en groote Beesten sijn / en hebben dat maeksel agter gelijk een Leeuwe / maer de Giffioen is meerder en stercker dan acht Leeuwen van desen lande / of meerder dan C. Arents / want hy dzagt se wel al bliegende een Paert en een Man daer op / en eet se / of hy dzagt wel te punt twee Ossen en Koepen daer hyse bind / want hy heeft die Klaeuwen van sijn boeten alsoo groot en lank als hoozen van Ossen / en van die Klaeuwen maekt men koppen daer men upt dzinkt. En van de Ribben van sijne pennen die in sijn vleugels seeken / daer maekt men

groote Bogen af om mede te schieten / want het sijn de beste Bogen die in de Werelt sijn.

Van de wegen van Paep Jans Lant, Heere van Indien.

Dat Xij. Capittel.

VAn daer gaet men te Lande waert / dat Paep Jan toe behoort / die Kesper is van Indien. Dese Paep Jan heeft seer veel lant en veel goede Liedden / goede Eplanden groot en bzed / want dit Land van Indien is al geschepden met Eplanden / om der Kestieren wille die uptten Paradijsse komen / die al 't Lant deplen in twee Partjen. Paep Jan heeft onder hem veel Koningen van groote Koninkrijken / en veel Eplanden van meenig wonderlijken Volk. En sijn Land is seer groot en rijk / alst Land dat den grooten Can toe behoort / maer 't is soo niet vernaemt als den grooten Cang land / want de Kooplieden en komen daer niet soo gemeenlijc om Koopmanschap / als in den grooten Cang land / want het is bezre. Sp binden ook in 't land van Cathay al haer behoef / sijnbe / krupt en gulde Lakens / en alderhande goet van gewigte / en nogtans souden sp 't beter koop en fraeper van natueren hebben in Paep Jans land / maer sp ont sien hen van de lange wegen / om dattet soo bezre is / en om den angst van der Zee / want daer sijn veel groote Rotfen en Bergen in de Zee van Adamanten / dat sijn steenen die van natueren Hset na hem trekken. En daerom en dozben de Schip-lieden / die Magelen oft banden van Hset aen haer Schepen hebben / niet derwaerts baren / want sp trekkense terstont na hen / soo dat sp nimmermeer van daer en mogen schepden. Ik sag selve in de Zee van bezre al een Epland daer klepne Boomkens / ende veel stommelen stonden / regt oft een wildernis getweest hadde / maer de Schip-lieden sepden ons dattet al Schepen waren van Adamanten daer gelogen / en van der bezrothepd en outhepd der Schepen / wieffen de wildernissen ende Boomen / welke Schepen daer seer veel sijn / so dattet een Epland

Lant schijnt te zijn. Daerom en loopen de
Koop-lieden daer niet varen / of sy weten
de weg seer wel: En sy ontseuen hem onse seer
hant de lange weg / soo dat sy in 't Land van
Cathay al haer lieueste halen / om dattet
hem nader is / nochtans en is soo na niet. Die
van Benecien of Senua tot Cathay reysen
wil / sy moet er wel toe doen sijn. Maentien
ter Zee varen. En neg meer is Paep
Jang lant menige daghaert / den Keyser
Paep Jan noemt alomst ten tijde des groo-
ten Cang Dogter. In Paep Jang Land
is seer veel wonderse ende veel dierbaer ge-
sleenten / de meeste ende de beste van al de
Wereld.

Hoe Paep Jan Kerken is, maer niet
volkomelijc als wy zijn in den ge-
loove, ende andere dingen.

Dat Xlij. Capittel.

DEse Paep Jan is Kerken / en een groot
deel van sijnen lande / nochtans en heb-
ben sy niet alle Articulen van den geloove /
als wyse hebben: sy geloven wel in den Va-
der / in den Sone / in den Heyligen Geest / en
zijn rechtveerdig / heylig / en getrouwe doen
den anderen. Onder hem zijn twee-en-se-
hentig probintien / ende een pegelijc probintie
heeft eenen koning / en alle gevense hem tri-
buyt. En in sijn lant is menig wonder / daer
is een Zee die vol zants en steents is sonder
water / en sy gaet en komt in manieren van
bloet en ebbe als d'ander Zee doet / sy maekt
seer groot gerugte / ende geen tijd en houtse
haer stille. En in dese Zee en mag niemant
gaen nog varen met Schepen / en daerom
en mag men niet weten wat Landschappen
dat daer over die Zee zijn / en al en is daer
geen water in dese Zee / nochtans zijn daer
veel goede Disschen ontrent den Oever van
dese Zee / van ander maeksel en manieren
dan in de andere Zee / en zijn van seer goeden
smacke / en zijn seer bequaem om te Eten.
En in dize dag-vacden na dese Zee zijn
grootte Bergen / uut welken komt een Rivie-
re uut den aersten Paradijse. Ende dese Ri-

viere is vol van gesonten sonder kwa-
ende loopt alomst neder-waert / met gr
Baren / als de gantsche Zee doet / ende
spide daitse in de gantsche Zee / ende
verliest mensche. Dese riviere loopt aldus
dage in de weke / ende sy brengt met
grote steenen van den fierntoeyen die
groot geschal maeken: sinnen dese dize
gen daitse dus loopt / soo en derf daer niem
in gaen / maer de ander dagen gart men
seer wel in. Sinnen boven dese Riviere /
staet er eenen grooten ples / en is seer
vel-agtig in dese wintermaese. Ende tuffe
de gebergten in dit ples beginnen alle de
ter Sonnen oggank klepne Soomken
wassen totter noemen toe / en dragen Fru-
maet niemand en derf van desen Fruyte
men / want het is tigt oft is gedroogt
Ende naer den noemen soo ont wassen sy
der / ende scruppen in der aerden / soo
men ter Sonnen ondergank / van dien
men nog van dien Fruyte niet en siet: en
is immers een groot wonder. In dese
derrnisse zijn veel wilde Mannen / geko-
seer byscelijc / ende sy en spreken niet / n
sy krijten en roelen als Verkens. Daer
ook veel groote wilde Honden / ende
zijn Papegapan die van natueren alsoo
homelijc spreken / als een mensche: en
die soo wel spreken / die hebben byrede
gen / ende hebben aen elken boet vijf
wen. Ende daer isser ook nog van een an-
maniere / de welke maet twee klauteren
hebben aen elken boet / ende die en spreken
niet / maer sy krijten.

Hoe den Keyser Paep Jan dertien Kr
cen voor hem laet dragen, als hy str
den wil, en veel ander wonder.

Dat Xlv. Capittel.

Desen Keyser Paep Jan / als hy tot
Bataelgien / dat is in sijnen / tegen
grooten Can / oft tegen een ander
aen sijn land paelt / dan en doet hy geen
nier vooz hem dragen / maer hy doet
hem voeren dertien Kruppen / hooge

zeede van sijnen Goude / ende van dierbaer
gesteenten / ende een pegelijck krupelijc geset
p eene wagen / ende is behoed van x. M.
lieden / ende meer van C. M. Mannen
voet / ende als men de banieren plag te be-
beden in onse landen als men oorlogt. En
is hy geen oorloge en heeft ende hy alleen
sijne spanceeren met sijnen gesinne / soo doet
hy voer hem dragen maer eenen krepce van
oute / ende hy doet ook voer hem dragen een
ulden plaatse vol aerde / in gelijkenisse dat
Edeleijck ende rijckheyt gheert sal worden
in aerden. Ende hy doet ook voer hem dra-
gen kostelijck Juweelen van Goude en van
gesteenten / ende van gulden laken / in hen-
nisse van zijnder heerschapppen / en zijnder
edelheyt.

Waer Paep Jan meest woonachtig is,
een Stad gheeten Zuzee,
ende anders.

Dat Xvij. Capittel.

H woont gemeenlijck in de Stad van
Zuzee / ende daer is sijn principaelste
Dalleys / dat soo rijckelijck gemackt is / dat
men niet volprijfen en mag. Ende op den
neeste Tooren van desen Casteel zijn twee
gulden Appelen groot en ront / ende in elken
Appel staen twee groote karbonkelen / die
es nagts seer klaer en schoon ligten: de
principaelste ende meeste Doortten van desen
Dalleys zijn van dierbaer gesteenten ge-
maekt / die men heet Sarboni / ende zijn ge-
oozt met Ibore: de Vensteren van de Zale /
ende van de Kameren zijn van kristal / en
de Tafelen daer men op eet zijn van Me-
achden / en ook van Amaliften / ende som-
tijge van sijnen goude. Ende de Crappen
aer de Keyser mede tot zijnder Croon klimt /
sijn al van goude / en van dierbaer gesteente /
ende de Pillaren van der Zale / ende van der
Kameren zijn al van sijnen Goude. Ende
in dese Pillaren zijn veel Gesteenten / die des
nagts groote klaerheyt maken. Mogtans
in bernt alle nagt een groote Lampe van
kristal gemackt / vol Balsen / om goede co-

ken te hebben / en te verdyden de quade logt
ende sijnen Bed-stede daer hy of slaep is van
sijnen Daphien met goude gehoozt en koste-
lijck getwozt / want de Daphien doet wel sla-
pen / en verdyft onkuypt ept / want hy wil
met sijnen Wijven maer vier-mael in 't Jaer
slapen / na de vier tijden van de Jare / en dan
doet hy 't alleen om kinderen te kinnen. Item
in de stad van Also heeft hy ook een seer rij-
ckelijck en kostelijck Dalleys / daer hy woon-
de als hy wil / maer de logt en is daer niet so
wel getempert / als sy is in de Stad Zuzee.
En sy en sult weten dat in sijn Hof alle dagen
eten vertig M. Personen / behalven die gaen
en komen. Maer die vertig dypfent van dien
Land / en verteeren niet soo veel als xx. M.
van onsen Lande. Want in al sijn Lant en
eet men daer eens dachs: gheijck als men doet
in des groosten Cans Hof. En altoos heeft
hy eenen Konink by hem in sijn Hof die hem
dient / en de Koningen van sijnen Lande die-
nen hem by beurt / en een pegelijck sijn maent /
en met desen Konink dienen hem altoos lxxij.
Herlogen en lxxij. Graven en altoos zijn in 't
Hof twaelf Hertsch-Bisschoppen. De Pa-
triarch van s. Tomas is daer gelijck de Paus
van Rommen hier is / en al te veel Hertsch Bis-
schoppen / Koningen en Abten zijn in dit lant /
en een pegelijck van dese groote Heeren die
weten seer wel waer af sy dienen sullen / soo
dat hy seer rijckelijck gedient woert. En sijn
lant dueren vier maenden dag-baerden / en
het is lank / sonder maten metten Eplanden
die daer onder zijn / dat wy heeten onder ons.

Van een Schalk Man in Paep Jans Lant
ende van sijnen Boomgaert.

Dat Xvij. Capittel.

Item in Paep Jans Land is een Eplant
groot en breet / dat men heet Misocoras.
In dit Eplant is seer veel wonders en goets.
Daer plag te zijn een rijck Man / die seer
Schalk was / en was gheeten Gatellana-
bas / en hy hadde een Kasteel op eenen hoogen
Berg / dat soo sterk ende rijckelijck was als
men oerdencken moegt. En al den Berg
hadde

hadde hy doen bemueren seer vast/want daer binnen stonden veel schoone Boomgaerden/ de beste die men ver sieren mogte / want daer wies alderhande Fruyt die men ter Wereld vinden mogt. En hy hadde daer in doen planten alderhande dingen die goede reucke hadden en kruyden. Nog staen daer seer veel schoone Fonteynen. Ende by dese Fonteynen hadde hy doen maken schoone karnissen/ en de Zalen al gemacht met goude comet Lasure. En hy hadde daer doen maken veel wonderlijke dingen van Pijpen/ van Historien/ en van menigerhande beesten/ die al songen en den voerhen met subijlheydt van werke. / regt of sy al geleest hadden. En in desen Boomgaert hadde hy gedaen van alle manieren van vogelen en de beesten daer men genoeghe in hebben mag / en hadde oock daer in gedaen de schoonsste Houtbroutwen / tusschen xij. ende xv. jaren oud / die men vinden mogte en de schoonsste Jonkheeren van der seiber ouder/ en waren gehiet met gulden Takens / en hy seide dattet Engelen waren. Ende dit Casteel had hy doen bemueren van Jaspereu ende van Christal met goude geboort/ en hadde Conduiten doen maeken onder de aerde/ so dat hy dese Fonteynen dede loopen als hy woude / d'een van melke / d'ander van wijne / de derde van Doring. Ende dese stad hiet hy 't Paradijs / en als enig Passagier vroom en hoer by hem quam / oft eenige Heere tot hem / so leyde hy se in 't Paradijs dat hy gemacht hadde / en toonde hem de wonderlijke dingen en de menigerhande saken van Vogelen / ende de schoone Joutbroutwen ende Fonteynen / en dede hem hooren menig Spel van Helmskerck op den hoogsten Toren / sonder penant te sien / en seide dattet de Engelen Godd waren. En hy seyde oock dattet Paradijs waer dat onse Heere sijnen vrienden belouf hadde / doen hy seyde : Ik sal u geven een Kint vlyende van honingen van mi. En daer na dede hy hem omken eenen draak / dat se niet soude dronken of werden / en nam by ale hem een Drieten / dat sy hoorden een Heere die hem seyde / wonden sy sate

ben om de minne van hem / daer boot souden siemen in dit Paradijs daer in der jonkheyt zijn beverren / ende deser Jonk-vrouw altoog met hem speelen / nog altoog Maegden blijven. En hyse in een veel meerder Paradijs daer sy aenschouwen souden Engennature / en in sijne moegen deser saken wille / soo presenteerde Volk te doen na sijnen wille. En hy / en beval hem / als sy gingen den saminge Heeren / die hy hadde / en dat sy oock geen vrees te hebben / nog hem oock niet ontsien dooden / oft te laten dooden / en om de liefde van hem / want soude hyse setten in dat Paradijs souden sy troonen met veel seluen / eenwelijch sonder eynde. gingen hem die groote Heeren dooden / om de hoopedie sy hadde radys te homen. En aldus nabillept wrake over sijn byanden drog. Maer doen de Heeren in de zijnder boeshepen gewaet warden gaderden sy hem / en destruerden al-te-mael / en den billept sloeg. En nog zijn daer de steden van den ander dingen / maer de tijt daer niet gelebet / en het is den dat het gebesitwert was.

Van een Wonderlijke en m
Valeye by de Riviere van
en anders.

Dat Feby. Capittel.

By desen Eplande van Biscop
sijde hy de Sibiere
is een seer groot wonder. Want
valeyen tusschen de Bergen van
en sommige Lieden heeten de
Valeyen / en sommige heeten de
Valeyen. In dese Valeyen hoort men
Leuyen en byerselike ongedierte
en alle nagten / en een groot geluyt

zede van Camborijnen en van Crom-
 regt of het daer altyd Duploft waer.
 Dalepe is vol dupbelen / en heeft al-
 soo geweest / en men seyt dat het een in-
 is van de Hesse. In dese Dalepe is seer
 Silber en Gout / waerom datter veel
 loovige lieden en kerstenen ingaen / om
 die Schatte hebben / maer luttel lieden
 in daer weder upt / en sonderling onge-
 ge Vlieden / en ook kerstenen / die om de
 ghepd van den Schatte daer inne gaen /
 die die zijn te stont verwozgt van de Dup-
 En te midden-wege van dese Dalepe
 n Hoese / staet een Doost ende aensichte
 een Dupbel / dat seer verbaerlyk te sien
 en men siet niet meer dan het Doost tot
 houderen toe. En in alle de Werelt en
 emant soo hoen / nog het sijn nog ander
 k / of sy souden daer af verbaert zijn als
 sagen / en hem soude danken dat se van
 selben souden kornen / en in onmagt
 en: En hy door-siet al te snellyken alle
 bonen / en hy heeft de oogen bernende
 e glinsterende / en verandert dikwyls sijn
 nieren en sijn gelaet: Alsoo dat niemant
 en sien en derf / somtijds dunket hen hem
 en hy eenen mensche / somtijds dunket
 re / en upt hem soo komt byer en blamme /
 soo veel stank / soo dat daer niemant ge-
 renen mag. Maer goede kersten Vlieden /
 in goede puncten en in goede staten zijn /
 gaan daer wel inne sonder vrees daer te
 ben / want sy blegten en sy zegenen haer
 den teken des Heyligen krups / soo dat
 Dupbelen geen magt ober haer-licden en
 ben: Maer al zijn sy sonder vrees te be-
 ren: nochtans zijn sy niet sonder vrees en
 ght / want sy sien oattrent hen veel Dup-
 loa / die hen veel aanstoets en verdyets
 n doen: endreppinge in der lught / en in der
 orde / met Donner-slagen en met Tem-
 eest / en altoos soo twoffelt een mensche dat
 bad wyaekt mogt nemen van dien dat hy
 gen sijn ten wille misdaen heeft. En tweet
 at / doen ik en mijn gesellen aendese Dalepe
 namen / dat wy seer groot gepen hadden /
 f wy 't souden dozben abontuecen in dese

Dalepe te gaen onder de beschermnisse
 Gods. En sommige van onse gesellen accoz-
 deerden / ende sommige niet / dat met ons
 waren twee goede Minne-broeders van
 Lombaerdien-waert / die sephen tot ons al-
 dus: Waer daer niemant van ons / die in
 dese Dalepe woude gaen / dat sy hen in goede
 staete settede / sy souden met hen daer in
 gaen. Als dese twee goede devote menschen
 dit gesept hadden op de betrouwenisse Gods /
 deden wy eene van hen / Alse corn / en wy
 Blegteden ons / ende ovtfingen het lichaam
 ons Ilesse Peeren / ende gingen daer in wel
 rlij. Maer onser ney en quam daer weder
 upt. Ende noyt en konden wy getweten waer
 sy gedieven waren / en wy sagen se niet /
 de wyf die daer binnen bleven / de twee wa-
 ren Gzeken / en de dyle waren Spanglaerts /
 onse andere gesellen die wy nog hadden / en
 wouden daer geensints niet ingaen / maer sy
 gingen op een anderzijde / om booz ons te
 zijn in dien tegten weg. Wy sagen daer inne
 veel Gouds en Silber en Gestrenten / en de
 Juweelen by groote hoopen / hier ende daer
 als ons dogte / oft alsoo was dat en weet ik
 niet / want de Dupbelen zijn soo subtyl dat se
 eenen mensche doen dunken dat niet en is /
 om eenen mensche te bedriegen. Daerom
 en woude ik my niet daer toe geben / nog de
 hand daer aen stecken / ende ock dat ik my
 niet en woude heeren van mijnder debotten /
 en om de vreeselijche Dupbelen ende Figure-
 ren die ik daer sag. En om den grooten
 menigvuldigheyt der doode Lichamen / die
 ik daer soo veel sag leggen / al omme en
 omme / al had daer geweest den meesten
 stryde van twee de meeste Peeren oft Konin-
 gen die in de Werelt zijn / soo en soudet nau-
 we soo veel doode Lichamen geweest heb-
 ben. En dat was seer vreeselijch te sien /
 ende ik verwonderde my seer hoe dat de
 Lichamen soo geheel mogten blijven / want
 het schijnt dat se niet verrotten en mogen:
 Maer ik meyne dat ons de Dupbelen alsoo
 deden dunken / want het en mogt niet zijn
 (na mijn dunken) datter hoetlinge soo veel
 in waren gegaan / en datter soo veel doode

Lighamen leggen souden sonder bezrouten / ende menige die daer doot waren lagen in Kersten habyte. Maer ik verpynde dat sy bezrogen waren om de gierigheyt van dien schatte die sy sagen / of hadden herte oft kragt datse den stank niet en mochten lyden. Dese Dalepe heeft redelyken schoonen ingank / en den weg gaet na ende tusschen de Grotten van der Bergen wyngende nu hier nu daer / en een halve myle van daer / ist redelyken klaer / ende ligt / en dan boortz begint te donkeren gelijk den dag en nacht sa'soort. Ende als wy daer viel een half myle in waren / soodwerbet soo pssalijk donker en zwoert / dat wy niet gesien en konden / dan of het nacht ware als de sterren schijnen : Ende daer nae soo quamen wy met allen in de Duisternisse / die ons beurde wel een groot myle lank / ende daer na waren wy in groot verdriet / soo dat wy mynden verloren te zyn. Al hadden wy Peeren geweest van al de Werelt / wy hadden al oer gegeven en bedeyd / om dat wy weder upt hadden geweest sonder angst / want wy meynen dat wy nimmermeer Aematen gebragt en souden hebben in de werelt. Ende in dese Duisternisse waren wy neder geslagen meet dan Duyssend werben in menigerley manieren / wy en waren nauwe op gestaan / of wy werden terstont weder neder geslagen / ende daer waeren veel beesten die wy niet gesien en konden / maer sy dogten ons als zwarte Berheng te gelijken / ende sy liepen tusschen ons beenen / ende deden ons soo ter aerden vallen / somtijds op abereget / somtijds op d' een zijde / somtijds op d' ander zijde / somtijds soo dogte ons dat ons hoest van onsen bapn bloog / somtijds bleken wy ter aerden neder / als of wy in een diep graf geballen hadden / somtijds met donder slaen / met tempeest / en winde / somtijds dogt ons dat wy neder geslagen werden met eenen stak / dwers oer onse leden / ende wy vanden ander onse Doeten veel doode Lighamen / die hen be'laegden dat wyse bekraden / dat seer verbaerlyken was om te hooren / ende des ben ik seker / hadden wy't

lichaem Christi niet ontfangen eer wy in gingen / wy hadden daer al verloren bleven / wy werden geslagen dat wy onmacht vielen. En van ons ontjint een teeken / ende daer wy soo in onmacht / sagen wy in onsen Geest veel betwelke niet se'zjben nog seggen en want die Winne-broeders ver boden ons de heymelijcheyt Gods te seggen. Wy den tot meniger stede geslagen / en elk ons had eenen stede / dat is een zwarte psochzet als een hart / d' een in zijn aerd' d' ander op zijn bo'ste / d' ander op de oft schouder / ik werd soo seer in d' geslagen / dat wy dogt dat hoest van de bloog / ende dat teeken van dien slag gebzagen (soo zwert als een stabe) wel jaer. Maer sedert dat ik nuyn leuen be' d' ende mijn souden betweende / ende mijn krankheyt my pynde God te dien soo is de plecke vergaen / ende mijn daer twitter dan elders. Maer 't liede is daer nag / ende sal daer blijven alsoo als mijn leuen dueren sal / waer wy in mant en raede daer in te gaen. Ende als wy waren te midden-woge van dese donternisse / soo sagen wy verbaerlyke Figuren onder de hoese seer diepe / somtijds wy somtijds bezre van ons / en sy waren al benende ende glinsterende gelijk kolen by' ende dat byer dat daer ontrent hen was / el' lichte niet. Ende wy sagen de Figuren al upt soo groeten gebaer / dat wy na van ons selben gekomen waren : Soo dat wy met groeter pynen van daer quamen / als wy weder in der klaerheyt quamen / waten wy seer blijbe. Dogtans dat wy seer gequelt hadden geweest / ende geslag van de hoese Geesten / die ons in veel nieren grooten leet deden. Iken sou' te seggen konnen al wat wy sagen / want was al te onleblig met Bedingen ende deboties / en haer na worden wy d' geslagen van Winden ende Tempeest / aldus hulp ons God onse Verre. Ende dus oer quamen wy dese Dalepe.

Van een Eyland daer Reusen woonen
van xxvij. oft xxx. voeten lank,
ende zijn quade Liederen.

Dat Xij. Capittel.

Onder zjide van deser Dalepe staet
een Eyland daer de lieden alsoo groot
sijn als Reusen / van xxvij. of xxx. voeten
lank / ende sy en draegen geen kleederen /
maer sy behangen haer Leeden met vellen
van Beesten / nog sy en eeten geen Brood:
maer sy eten rauw vleesch / ende sy drinken
melk / want sy hebben veel Beesten. Ende
in dit Eyland en derf niemant komen nog
genaken / want wat lieden dat sy krijgen
mogen / sy etense terstond: Ende als daer
een Schip versteekt oft op 't land zeyt / soo
gaen de Reusen tot de Schepen / ende ne-
men 't volck daer upt endercoense. Ende men
sepde ons / dat aen d' ander zjide van desen
Eylande een Eyland was / daer de lieden
xlv. voeten of l. of wel l. Cubitus lang
waren / maer die en sagen wy niet / nog wy
en hadden geenen lust hen te genaken / want
niemant en mag onder hen komen / sy en
zijn terstont verstonnen. En onder dese ke-
den zijn Schapen alsoo groot als Ossen / ende
hebben groote wolke na dat sy groot zijn.
Van dese Schapen hebbe ik dikwils gesien.
En men heeft menig-werf gesien / dat dese
Reusen namen die lieden uptte Schepen /
twee in d' een hand / ende twee in d' ander
hand / en draegense op 't land / ende gingen se
al rauw sitten sten. Daer is een ander Ey-
land Nooydwaert / daer seer quade lieden
ende wyerde Wijven zijn / die bliuen haer
Ouge dierbaer gestecuten hebben / en zijn van
slechter naturen / soos sy een mensche in gram-
schap aensien / sy dooden sien mensch als de
Bassileus doet. Ende daer is een ander
Eyland dat seer groot is: Daer is een ge-
woonte als de Maegden eerst houwen / soo
laten sy eenen anderen Man by haer liggen
om haren Maegdom te nemen / ende geben
daer toe den Man goede hueren en goet
een / die haren Maegdom aldus neemt of

haer Wijven ontgint. In een pegelijck Stad
zijn daer toe seker knechten geset / die hen
van geenen dingen en onderwinden / dan den
eersten Maegdom te nemen / en soo wie dat
doet / hem dunckt dat hy sijn leven avonture.
Ende ist dat een Man sijn Wijf den anderen
nagt / nae dat se een van dese knechten besla-
pen heeft / Maegd bind / en dat se den knecht
niet ontgonnen en heeft / het zy van bron-
schenschap oft andere saeken / soo sal de Man
over hem klagen / dat de knecht sijn schuld
niet gequeten en heeft / en de knecht soude
dase om coxertie lijden. Maer hadden eer-
sten nagt dat se ontgonnen zijn / en haren
Maegdom bezlooren hebben / soo hoeden
sy se soo naeuw / dat se tegen niemant en doz-
den spreken. En wy draegden de saeken
waerom dat men daer sulke gewoonte hielt /
Ende men sepde ons dat by oude tijden die
lieden waren / eenige Mannen plagten te
sterben / als sy haer Wijven plagten te ont-
gienen oft haren Maegdom nemen / want
sommige Wijven hadden eenige Ser penten
binnen haer Lichaem / daer de Mannen af
stojben. En daerom houdense de gewoonte /
dat sy haer Wijven laten proeben eer sy hen
selben avonturen.

Hoe de Wijven groote rouw maken als de
Kinderen gebooren zijn, en blijdschap
als sy sterven, ende ander dingen.

Dat C. Capittel.

Daer na in een ander Eyland maken de
Wijven groote rouwe als de Kinderen
gedoren zijn / en maken groote blijdschap als
sy sterben / ende werpense in een groot byer
al berennende / ende de Wijven die haer Man-
nen lief hebben oft Wifwouwen / die werpt haer
selben in 't byer met hate kinderen / en seg-
gen dat se dat byer / alle reynigt / van alle
vlecken der zonden / en kuyfch en reyn setten
in d' ander Werelt / en haer Mannen sullen
haer kinderen met hen leyden. Ende sacke
waerom dat se weenen en droebig zijn als
haer kinderen gebooren werden / en blijde

zijn als sy sterben is dese: want sy seggen als dat kindt geboren wort soo houet in pijn en droeffnisse / en quaetheyt ter Werelt. En als sy sterben soo gaen sy in de blijdschap des Paradijs / daer sy hebben en vinden Sibieren van melk en honig / en sy seggen dat men daer blijdschap heeft en overbloedighcyt van goede sonder pijn en droeffnisse. In dit Lant maect men altoos een Konink met kieslen / en sy en kieslen den Edelsten niet / maer den gemen die van goeden zeden heeft gewest / en regtbaerdig / en die rebelyken oud is / en die geen kinderen en heeft. In dit Eylant zijn desleiden gedaghtig / en doen regt eenen pegelijc over den graoten en de klepne / elk na zyn verdranste. En de Konink en mag niemant ter doot verhoysen byten den raet van synen Baroenen. Endoet de Konink selve eenige woort / of leelijc seyt / soo moet hy ook daerom sterben soo wel als een ander: Niet dat men de hant aen hem steekt om hem te dooden / maer men verbiedt dat niemant so hoer en zy / die hem eenig geselschap doe nog met hem spreek / nog dat men hem niet gebe of verhoop / of eeten of drincken geest / soo dat hy van noode en van armoede moet sterben in regte catholichcyt. Sy en sparen niemant die misdaden heeft / nog om edelheyt / sy doen hem regt na sijn misdaet.

Van een ander Eylant, daer nemen sy haer Dogteren en Nigten wel tot Wijven, ende ander dingen.

Van een ander Eylant. Dat Cj. Capittel.

Binnen dese Eylanden is een ander Eylant / daer seer veel volck is. Dese lieden eten geen Hasen / nog Hoederen / nog gansen / nog rans hebben sy die seer veel / maer sy houdense om haer gendechte. En sy eten wel ander Besten / en drincken melk. In dit lant nemen sy wel ten Wybe haer Susteren / haer Dogteren en Nigten / daer wonen wel x. of xij. Mans in een huys. En een pegelijc mans wijf is alden anderen mannen van dien huysse gemeen / soo dat een

pegelijc gaen slapen met der gener die hy wil / eenen nacht / en met een ander den anderen nacht / en als de wijben kindt dragen in die lant / soo geven sy't kindt wie sy willen / dat geen man en weet oft dat kindt sijn is oft niet. En sy seggen d' een tot den ander: al voeden sy ander lieden kinder / ander lieden voeden weder haer kinderen. In dit Eylant / en al Indien dooz zijn seer veel Cerodellen / dat is een maniere van lang Serpentes / al die dooz geseyt hebben / des nachts woenen sy in 't water / ende des daegs woenen sy in holen van de Rotten / en al de Winter dooz soo liggen sy in der holen sonder eten. Dit Serpent doot de lieden als hyse krifgen mag / en eten so al weenende / en al hy eet / soo roert hy sijn bovenste kinne-bakken en niet het onderste / ende daer is geen water in. In dit lant en daer ontrent zaeyt men alle jaer Cattoenzaet / en van dat zaet wassen klepne boomkens die Cattoen dragen / soo dat daer veel is. In dese Eylanden doozschreven is een maniere van herden houte / die dese hollen van desen houte al bernende onder de asche lepde / sy souden een Jaer ofte meer bernende blijven. En daer zijn ook Boomen die niet bernen en mogen / nog in geender maniere verrotten. En daer zijn noote-boomen / die hooten dragen alsoo groot als Mans hoofden. En in dese Wildernisse zijn Besten die men heet Droffelt of Giffang / ende en zijn niet hooger dan eenen El / maer sy hebben den hals wel xv. Cubitus lang / en 't hoest en de hoornen hebbense geliyk een Hert / en souden wel boven een groot huys sien. In dit lant zijn ook veel Cameloenen / dat zijn deesten die altoos met gapende keelen gaen / om datse van de logt leven / en sy en eten nog en drincken niet / en sy verwandelen d' haren hare verwe / want somtijds siet mense van eende verwen en somtijds van een ander verwen. En sy mogen verwandelen in alle manieren van verwen / sonder in wit en root. Daer zijn ook Serpentes van xv. voeten lang / en daer zijn ook ander Serpentes van meniger hande verwen / als gestrept ende root / groen / geel ende violet-achtig / zwert /

zwert/ en zijn gespyckelt / en zijn by oft agt
 bademen lank. En daer zijn ook Serpentes
 die op 't hooft gekroont zijn / en zijn vier ba-
 demen lank oft meer / en dese woonen in de
 holen van de steen-rotsen / en hebben altyd
 de helen open / daer sijn uyt d'zuppt. Daer
 sijn ook veel Dorskens van menigerhande
 manieren van beewen / en sijn alsoo groot
 als hier groote Ossen sijn / en sijn vol plecken
 als een jonck Hondken. En daer sijn witte
 Leeuwen / en daer sijn ook beesten alsoo groot
 als een Os / dese heeten Loberantes / en
 hebben een zwert hooft / en het lijf is geel / en
 sy hebben in 't voor-hooft drie snijvende
 Hoornen / als zweerden / en sijn felle Beesten /
 want men jaegter de Oliphanten mede / en
 doodse / en nog sijn daer harde felle quade
 en wyrede Beesten / die niet veel minder en
 sijn van een Beest / en hebben ses voeten / en
 den elken voet twee snijvende klacuten
 ende hebben eenen steert gelijk een Leeuwe.
 En daer sijn Blieder-mupsen alsoo groot als
 Rabens / ende daer sijn roode Gansen die
 mach meer dan onse Gansen sijn / en sy heb-
 ben de Voeten metten halve / en metten hooft
 al zwert: en daer sijn veel andere Beesten en
 Vogelen / dat te lank is om te schryven.

Van een Eylant daer veel goede Liedren
 sijn, ende anders.

Dat Cij. Capittel.

Aen d' ander zijde van desen Eylant is
 een Eylant goeden groot / en overbloed-
 dig van gorden / en daer sijn goede Liedren
 van gorden-leven. En al ist dat se geen vol-
 machte Beesten en sijn / nog ook niet soo
 goede Bloede en hebben als wy doen:
 nog and van natuurlijker wet sijn / en vol
 van alle deugden / en sy schonten alle schalk-
 hepten sonden / want sy en sijn niet hovaer-
 dig / noch traeg / noch nijdig / noch gram /
 noch lecher / noch onhuyfch / en sy doen ander
 lieden / gelijk dat sy wouden dat men hen be-
 de / ende in dien verdullen sy alle de gebod-
 den. Nog sy en begereen geenen rijkdom /

en in geener wijs en plegen sy te liegen / maer
 simpelich ja ende neen: nog sy en zweeren.
 niet / en al haer dingen doen sy sonder kijcken /
 En sy heeten dit land het land van troutwen-
 en sommige lieden heeten 't land van Wagn
 nip. Door dit land loopt een Rivier die men
 heet Cebe / en gemeenlich 't volck van die-
 lande en daer ontrent / sijn getrouwer dat
 eenig volck in alle de wereld / en ook regn-
 baeriger. In dit land en sijn geen moor-
 denaren nog dieven / nog niemant en werd
 gedoot in dit land / en sijn soo reyn / en leyden
 so goeden leven / als eenige lieden van oor-
 den doen mogen / en vasten alle dagen. En
 om dat se getrouwe en gerechtich sijn / en so vol
 van de goede conditien / soo en is daer geen
 Tempest / nog van bozhe / nog donder /
 nog sterste / nog oorlogen / nog honger / nog
 eenige andere tribulatie als wy hier wi heb-
 ben om onse souden wille / waer by men
 klacutken mag merken dat se God bemint /
 ende neemt in dank hare g. loobe / en haer
 goede werken. Sy gelooven in God die alle
 dink gemaeht heeft / en sy aanbieden hem /
 en sy en pynen gees eer der wereld / en sijn
 seer sober van cleet ende dynken. En daer
 sterft menich bysant sonder sieckheid / want
 de nature sterft van onthouden.

Hoe de Koning Alexander dese Liedren
 voorschreven dede ontfeggen.

Dat Cij. Capittel.

In boozeden tijden sent Koning Alexander
 in dit Land / en dede de lieden ontfeggen /
 om dat hy dat Land winnen woude / ende
 sy sonden hem weder boden ende letteren van
 des lands wegen / aldus sprekende: Koning
 Alexander wat mag eenen mensche baten
 oft genoeg wesen / dien al de g. loobe
 niet en genogt / En sijn geen saken bin-
 den / dat gy niet recht op ons g. loobe niet gen-
 oozlogen / want wy en hebben geenen rijk-
 dom / nog en begereen ook geen / want al dat
 goet van onsen lande is onder ons gescech.
 En wie hem soedelich / rechtvaardig hou-
 den

den kan / die is de rijkste: Want booz de schat van silver ende van gout / soo maken wy eenen schat van peys ende eendragticheyt 's een tot ten anderen: En booz schoone cleyheden en rijkelijche kleederen / soo hebben wy een katyblig kleet / om ons lyf mede te bedecken. Onse wijben en zijn niet geplaneert om pemandrede te behagen / want de cleyninge van kleederen houden wy booz sothept / seggende dattet lichaem anders wil maken / dan 't God van naturen gemaekt heeft en geschapen / booz is soo dient ons de aerde van twee dingen / oft van dyle / want in den eersten draegt sy ons ende gebet ons noothuyft om te leven / metter gratien Gods / en sy is ons graf als wy sterben. Wy hebben eenen eerwigen peys / en goeden vrede tot nu toe gehad / den werken sy ons wilt nemen / en daer af berooven: En wy hebben eenen Koning om de quade te hantijden / maer hy en vind geen die quaet doen: Maer alleen om de Edelheyt te houden / die ons leeren Onderdanig te wesen / ende makanderen te beminnen / want 't gerigte dat is om de misdadige te verdoen / en heeft geen rad onder ons / want wy en doen niemant / wy en wouden dat men ons dede: Zoo dat sy ons niet en meugt nemen / dan onsen goeden peys en vrede / die ons altoos tot nog toe gedient heeft. Doen Alexander dese Letteren hadde gesien / pepynste hy dat hy quaet dede / machte hy hem onrustig / en ontboodt hen eenen goede vrede: En dat sy booz hem geen verbaernisse hebben en souden / ende dat sy houden / als sy nog tot hier toe gedaen hadden.

Van twee Eylanden, geheeten Eccidrate ende Genosophe, daer goede Liedden zijn, en andere dingen.

Dat Elly. Capittel.

Dier zijn nog twee ander Eylanden / dat een het Eccidrate / dat ander Genosophe / daer ook goede Liedden zijn vol trouwen / en houden de costumie van desen Eylande boozschreven. In dese twee Eylanden gink

Koning Alexander ende be'ig haer trouw haer geloof / ende haer gerechtigheyt. Seyde hy tot hen-lieden: dat hy nimmerm op hen Oozlogen en sonde: en wat sy op h begaerden hy soud hen gaerne geben. En sy antwoorden hem: Dat / die geen en genoeg was / die te eten en te dinken by om 't Lichaem te behouden / endat dese v gauheighe rijkheyt van deser Werelt niet bocht / maer mogt hy hen-lieden geben / sy onsterffelijc waren / sy souden hem bedekken. En Alexander antwoorde hen: Wy hy des geen magt en had te geben / want selve alsoo wel sterffelijc ware als sy. En antwoorden sy weder / en seiden: Maer dat sy sterffelijc zijt / en sy het selve weet / waerom sydy dan soo overmoedig soo fier / dat sy alle de Werelt onder u do wilt / regt of sy een onsterffelijc God waer weet sy eenig te mijn oft ueren van uwe leven: Nogtans wil sy al dat goet van de werelt vergaderen / 't welk sy in herten den al laten moet / want sy en sult niet van hier niet dragen / dan alsoo sy naecht geboren wiert / soo suldy naskt weder-kreent de Werde / daer sy af gemaekt zijt. En hier om soudy pepynsen en merken dat niemant onsterffelijc en is dan alleen God / die alle ding gemaekt en geschapen heeft. Ende en begaert geen ding die u niet blijven en mogen. Om welke antwoorde Alexander heel gepapt was / en scepde van hen sonder eenig quaet te doen. En al ist dat dese lieden niet hebben al de Articulen van den geloeve als wy doen / nogtans meen ik datse God om haer geloof mint / en dat hy haer werken in danken neemt / gelijk als hy van Jobbed die een Heyden was / nogtans hield hen God booz een getrouwe dienaar. En hoewel dat veel geloben / en Wetten in der werelt zijn / nogtans meene ik dat God alle mint die hem minnen / en dienen in de waerheyt en in getrouwicheyt / en die gered die de pdelheyt deser werelt ver smaden om dese lieden doen. Daerom seyde onse Heer booz den mond Ozie des Propheet / Ik wil manigeriep wetten setten. En op een ander

sepde ook de Heylige Schryftuer; Die alle de Werelt onder doet ruet sijn weten. Enonse Heere sepde ook in dien Euangelio: Ik heb nog andere Schaepkens die van deser lieren niet en zijn. Dat 's een teeken dat hy andere Dienaer heeft / dan de Kerstenen. En in dit soo accordeert ook dat visioen / dat sinte Pieter sag te Jassa / doen die Engel Gods quam van den Hemel / en bracht booz hem alderhande Beesten / als Serpenten en veel ander manieren van beesten die op der aerden zijn een groot deel / en sepde tot S. Pieter neemt ende eet / doe antwoorde Petrus: Ik en at noyt onsupbere beesten. Soen sepde de Engel tot hem: en segt die ding en niet onsupber / die God gesupbert heeft. Als oft hy seggen woude: Dat men geen lieden in gesprecht hebben en sal / nog ver smaden om haer geloofs wille / nog ook veroordeelen / maer men sal booz hen bidden / want wy en weten niet wie dat God mind / oft wie hy haet: Want hy haet geen Creatueren die hy gemaakt heeft: Ende daerom sepde S. Pieter / als hy wiste de beduidenisse / van de visioene. Nu in der waerheyt hebbe ik bevonden / dat God geen uptemmer der Kerstenen en is nog en maekt geen onderschept tusschen de Joden / nog tusschen de Heydenen / maer die is bequaem / die rechtvaardigheyt werkt / en hem ontsiet. En om de exempel / als ik de profundis segge booz de zielen / soo segge ik mede booz alle zielen die van 't Wertrijk gescheppen zijn / daer booz te bidden is. Ik segge dat God dit volk lief heeft / om haer getrouwigheyt ende ootmoedigheyt / en daerom zijn onder hen veel Propheeten / ende altoos geweest hebben / welke Propheeterden de geboorte Christi / hoe hy van eenen Maegt geboren souden werden / wel by de dupsent jaer eer hy geboren wert: Ende sy gelooven volkomelijck de geboorte ons Heeren: Maer sy en weten niet de maniere / hoe hy de dood geleden heeft om en sent wil / nog sijn Euangelien ende werken als wy doen.

Van een groote Stad geheeten Pikan, daer kleyne lieden zijn als Dwergen, ende niet en eeten.

Dat Cij. Capittel.

Onder dese Steden oft Eyclanden is een groote Stad die Pikan heet. Dese lieden van deser Stad en winnen geen Land / nog sy en eten niet / nochtang zijne van goeder betwen / ende van schoone maeksel nae haer grootheyt / want sy zijn kleyn als dwergen / maer niet soo kleyn als de Pigmeen / ende leven by den reuke van Appelen / en hadden sy die niet / sy souden ter font kerben / dese lieden hebben kleyn verstant / maer beestachtig. Daer is nog een ander Stad / daer de lieden al rou zijn van hay / sonder in 't aensicht. Dese lieden gaen soo wel op de Zee / als op het land / en sy eeten vleesch en visch al rou. Ende in dit land loopt een Riviere die wel twee mijlen ende een half breed is / ende heet Burmaer.

Van de Wildernis daer de Boomen der Sonne ende der Manen raen.

Dat Cij. Capittel.

Van dese Riviere zijn xv. Dagvaerden gaens / maer ik en was daer niet / want de lieden sepden ons dat in de Wildernis zijn de Bomen der Sonnen en der Manen / die te gonden konink Alexander spraken / en sependen hem sijn dood / ende 't volk van dien lande sepde ons ook / dat de Priestet / en die lieden die dese Bomen hoeden / ende van haer vugten eten / en van den Balsam / die daer wast / dat sy leven wel vier jaer of bys overmits de kragt van de vugten / en van den Balsam / want men sepde dat daer en te Babilonen veel Balsams wast. En suldy weten dat wy eer gaerne tot dese bomen hebben gesaen / maer ik myne dat C. D. mannen en souden niet mogen behoudelijck booz dese Wildernisse komen / alleen om de menigte der wilde beesten / die daer in zijn sonder getal / en de groote Ozaken en Serpenten die daer

booden en verflinden al dat zy krijgen mo-
gen. In dit Land sijn Olifantten sonder
getal / en wonderlijke beel Eenhoozen / ende
verbaerlijke beesten / die van geen menschen
verbaert en sijn. In Paep Jans land ende
in aldus danige eplanden is veel wonderlijch-
heden / welk te lang is te verreecken / ik meen
dat gy 't wel hebt hooren seggen. Ende gy
weet waerom dat de Keyser geheeten is Paep
Jan / maer ik sal 't nog seggen / om dat gee-
ner wil die 't niet en weten. In tijde boozleden
was eenen Keyser / dat eenen groote Prince
was en vroom / ende had in sijn geselschap
veel Kersten riddersen / als de Keyser nog doet /
soo dat hem seer luste te sijn de dienst Godes /
ende te dier tijt soe gink het Kersten booz de
See van Turken / Armenien / Sprien / Je-
rosolien / Arabien ende Wape / tatten hoo-
gen lande van Egypten / soo dat dien Keyser
eens quam gecomen tot luttel geselschaps
totsender Kerke van Egypten / op eene Sa-
terdagna Plarteren / daer den Bisschop van
Alexandrien Wyde of oorden maecte / ende
de Keyser sag ende hoorde daer den Dienst
Gods / ende sag den Bisschop Dienst doen /
doen vragde hy wat Lieben dattet sijn sou-
den die booz de Prelact saten daer hy soo veel
Diensten booz gedaen hadde. Ende een van
sijnen Riddersen antwoorde hem / ende seide /
dattet Pape sijn soude. Doen seide de Key-
ser / dat hy nimmermeer Keyser en woude sijn
nog koning / maer Pape / ende woude ook
soo geheeten sijn ende den naem hebben / des
geens daer sy eerst upt quamen / de welke ge-
heeten was Jan: soo dat hier om den Keyser
van dien lande geheeten is / Paep Jan. In
dit Land sijn ook veel goede Kerstenen van
goede geloof ende van trouwen / en sy heb-
ben gemeenlijck haer Cappellonen die haer
Missen doen / en maken 't Sacrament van
Broode als de Byschen doen / maer sy seggen
niet soo veel Bedinge als wy doen / sy seggen
niet meer dan hya S. Comag gelert en
heeft / en als de andere Apostelen plagten te
doen / seggende alleen haer Vader-noster /
ende de vyf woorden daer men 't Lichaem
des Heere mede consacreert / maer wy hebben

veel Riddersen / dat sijn toeballen / die
Pausen gemaakt hebben / daer sy niet
weten.

Van een groot Eylant ende Konink-
rijk geheeten Taprobant.

Dat Ebij. Capittel.

Ten Oosten-waert van Paep Jans
staet een groot Epland ende Konink-
geheeten Taprobant / dat een seer Edel
vruytbaer land is. De Konink van d
Eplande is seer rijk / ende altoos als de
Konink dood is / soo kiest men eenen ander en
de Paep Jan is ober deses Konink. Heer-
de ober al dit land. In dit lant sijn twee
terg en twee Somers / ende men heeft
bezugten 's jaers van den Koozne ende alle
den van den jare sijn de boom-gaerden
ende bloepen / ende daer wonen goede lie-
ende onder hen sijn veel Kerstenen die
rijck sijn. In oude tijden als men plag te
ten upt Paep Jans land in dit Epland
oude schepen / soo plagt men daer toe te
rijck. dag-baerden / met de schepen die
nu maect / soo waert men waer in vij. dag

Van twee Eylanden, daer de Berge
al Goud-bergen en Silver-
bergen zyn.

Dat Ebij. Capittel.

Bij deses Koninkrijke sijn g. ander
Eylanden / dat een heet Gzille / dat and
Argiere / ende al 't land van deses Epland
van Gulden bergen / daer men ober al gro
Gout ende Silber / ende dit is daer de
de See haer schept van der Weste. In
Eylanden en siet men geen sterren sonder
schoone Ster die men heet Canopes /
men siet de Mare niet in al haer schijn
sonder in 't ander quartier. In dese E
den sijn groote gebergten van Goude /
de Mieren seer wel hoden / ende sy purg
ook dat Gout. Dese Mieren sijn
groot als Honden / ende sijn selle Weest
soo dat de leden dese bergen niet en mo-
genaken / want de Mieren souden se dood

soodatse van dese Goude niet krijgen en mo-
gen het en zo met grooter subtylheit / ende
dat geschiet in deser manieren. Item / als
heet weder is so vergen hen de Wieren in der
aerde / van tertie tijd totten noene toe / en van
nemen de Ileden Kamelen / ende Dromme-
darissen / ende ander beesten en gaense al hop-
melijch geladen van den goude dat de Wieren
vergadert hebben / ende vjnen hen van daer
aer de Wieren uptter aerde komen. Ende op
ander tijden alst niet soo heet en is dat hen de
Wieren niet en vergen / soo doen se een ander
maniere. Sp nemen Mezrien die jonge beu-
leng hebben / ende hangen over dese Mezrien
twee edel baten die lang zijn / ende hangen se
ter aerde toe / ende zijn boven open / en al-
soo setten sp de Mezrien te weyden ontcent
dese bergen / maer sp houden dat veulen by
hen. Ende als de Wieren dese poble baten
sien soo springen sp haer in. Ende dese Me-
zen hebben sulke nature / als datse hulle din-
gen nog kuylen / nog ander baten in de aerde
en mogen sien / sp vullen ter siont met Goude /
en als sp dese baten genoeg gebukt hebben met
goude / en belieden dunkt dat de Mezrie ge-
noeg geladen heeft / soo laten se 't veulen gaen
en dan so komt de Mezrie tot haer veulen /
met goude geloopt / en aldus krijgen sp ge-
noeg van dat goud. Ende dese Wieren geso-
gen wel dat de Beesten by hun komen wey-
den / maer geen menschen en willen zo by
hun gedooogen.

Van de donkere Landen, ende den Steen-
rotten by den aertchen Paradijs.

Dat Cij. Capittel.

Op d' ander spde van dese Eplanden van
dese Wildernisse / soo en vint men niet
van groote rotten en donker land / beurende
op de eene sijde tot het aerdse Paradijs toe /
daer Adam en Eva eerst in waren / welken
Oostenwaert is te gaen van 't beginsel tot
den eynde. Maer 't is niet van ons Oost
heemen / dat wy heeten Orienten / daer haer
de Sonne opheft tot ons waert. Want is
die Sonne staet in 't Oosten ten aertchen

Paradijs-waert / soo en is geen nacht onder
de roneit van der Werelt. Want onse
Heere maekte de Werelt al vint ten midden-
wege van den Firmamente. En de Berge
die in 't Vertrycke zijn / zijn van de Dilubie
gekomen / die de wecke aerde verdyres / en
de herde aerde bleef het gebergte.

Een weynig van den Aerdse
Paradijs.

Dat Cij. Capittel.

Van den aerdseher Paradijs en seude
niet konnen bescreuen geseggen. Men
sepd dattet aerdse Paradijs is dat hoogste
van der Werelt / en het staet soo hoog / dat is
by na aen den Cirkel van der Mane / daer sp
haren loop in doet / want 't is soo hooge dattet
de Dilubie niet kan komen / die al de Werelt
bedekt onder en boven / sonder alleen dat Pa-
radys / en 't Paradijs is al om besloten met
een muet / maer niemant kan weten waer af
de muet gemaeht is. Het schijnt dat de muet
al met eenen Riste bedekt is / sood dat men
niet mag daer de muet af gemaeht is / ende de
muet strekt haer van 't Zuiden ten Noord-
den waert. Ende 't Paradijs en heeft maer
eenten ingangh. de welk besloten is met een ber-
nent wyer / soo dat geen ster sijn mensche daer
in en mag gaen. En in 't midden van desen
Paradijs is een Fonteyne die de vier Rible-
ten upt werpe die door menige landschappen
loopen. D' eerste heet Phison oft Gange /
dat is al eens / en loopt door Indien / in welken
Rible men vint veel dierbaer gesceenten / en
lignum aloes en veel gulden satans / d' an-
der is geheeten Euphrat oft Euphrat / die door E-
thiopen loopt / weder de heet Euphrat / ende
loopt door Arien en door Armenien / en men
seft in dat land / dat alle de soete wateren ooy-
szonk nemen van deser Fonteynen / en dat
upt haer springen alle soete wateren. De
eerste Rible is geheeten Phison / dat is te
seggen is onsesyzake / vergaderinge / want
veel ander ribleten weyden hen en vergader-
den in dese Rible / sulker plaet is heet / en sul-
ker

het plaets hout. Dese Rivier is tot eenige
 plaetsen blaer / en de andere Riviere heet
 Nijl oft Spon / want sy is altoos donker-
 achtig / en Spon is te seggen in Egyptische
 sprake trubel / dat is donker / de is Riviere
 heet Cygris / dat is te seggen / haestelijch loo-
 pende / want sy loopt snelder van eenig van
 den anderen / en daerom heet ook een West
 Cygris dat soo snel loopt. De liij. heet Eu-
 phrates / dat is te seggen wel-dragende / want
 daer wast Krup / Kroten / en alderhande
 Krup op / ende weet dat geen sterflich men-
 sche tot dit Paradijs komen en mag / want
 niemant en mag daer te lande gaen / om der
 groote wilde beesten wille / die daer meniger-
 hande in de wildernisse zijn / en om der hooge
 bergen ende rotsen wille / dat daer niemant
 over komen en mag / ende om der donker
 landentwille / die seer veel zijn / en ook om
 der rivieren wille / want sommige loopen
 soo stijf nederwaert / en ook om het bryp-
 sen / om dat sy upt een hooge plaets komen / en
 niet soo grooten geschalle schieten / datter
 geen schepen tegen dueren en mogen. Ende
 't water heyt soo luyde / en maekt soo grooten
 geluyt om der hooge rotsen wille / dat daer
 upt ende door gelopen komt / dat de een men-
 sche den anderen niet en mag hoor en / ook hoe
 luyde dat se roepen. Menige groote Beest en
 hebben 't met wille dijk geproeft of sy yet
 hadden mogen dat geschal van dese Riviere
 verwinnen / of dat sy hadden mogen komen
 tot den aerdschen Paradijs met veel volks.
 Mer noyt en kost sy den weg volbringen /
 want menige van hen zijn in de schepen doot
 gebleven van pijnen / om tegen de stroom te
 repen / ende menige worden blinden boof /
 om 't groot gedruygen geluyt van 't water /
 en menige zijn verlooren gebleven binnen den
 stroom / soo dat geen sterflich mensche den
 Paradijs genaken nog toe-komen mag /
 het en is om sonderlinge gratie van God soo
 dat ik van dese dingen niet meer seggen en
 kan nog en mag. Daerom sal ik my laten
 genaegen hier af meer te seggen / en sal weder
 keeren tot de dingen die ik gesien hebbe.

Hoe dat Paep Jans Land voet tegen
 voet leyt tegen Engeland.

Dat Crj. Capittel.

VAn desen Eplande / ende van
 Jans landen / daer ik booz af gespre-
 heb die onder ons zijn / en van den ande-
 Landen die nog boozder zijn / dese we-
 volgen om al de Werelt om te gaen / d-
 gratie van God had dat hy den regten
 houden mogte : Hy mocht den regten
 weder-keeren tot sijn Lande daer hy up-
 sehopen was / regt boozt-gaende tot do-
 al de Werelt om-gegaen hadde / maer li-
 lieben proeben dese weg om dat men veel
 sonden doet / ende om al de vreesse die in
 wegen zijn / en om menighande verbael
 volks wil die men in menige Eplanden
 en om der Zee wille / die tot meniger
 vreeselijch is te repen / ende om des ber-
 wille / ende daerom heert men weder van
 sen lande booz andere Eplanden /
 gaende op de zijde van Paep Jans la-
 daer men in 't weder-keeren komt in een
 die heet Cassant / en leyt in een Epl-
 't welk wel x dag vaerden lank is / ende
 x. dag-vaerden vreet oft meet / en die
 beste Epland ende Koninkrijk uptgenom-
 Cathay. Ende waert dat de koop-
 dit lant alsoo wel hanteerden als sy Cath-
 doen / het soude veel beter zijn dan Cath-
 Dit lant is alsoo veel volks / als men
 een Stad gaet / men siet terstont een
 Stad boozwaert / soo waer men ook
 wil / in dit Epland is veel volks / ende
 van alle Specerijen ende Krupden / en daer
 ook groote bosschen van Kasiannen.
 Konink van dit Epland is seer magtig /
 tans houd hy sijn Land van den gro-
 Can / en is hem onderdanig / want hy
 een van den xij. Proovintien die den gro-
 Can onder hem heeft / behalven sijn
 land.

Van een Koninkrijk geheeten Riboth,
ende anders.

Dat Crif. Capittel.

Van desen Eplande komt men tot een ander Epland oft Koninkrijk dat men heet Riboth dat ook omdet den grooten Canis / en is ook een overblordig Land van hooren / van Wijn en andere dingen / en deselieden en hebben geen Pupsen / maer woonen in tenten gemaakt van swerte vilken 't land door / en het is een Koninklyke groote Stad / en is al met tolte en swerte steenen bemuert / en al de straten sijn met sulke steenen gemaakt en geplabeyt. In dese stad is niemant soo koen / die bloed soude doxyen sloxyen van beesten nog van mensche / om de waerdigheyt van daer Wfgod die sy aenbidden. In dese Stad woont den Paus van haren geloof / die men heet Libassi / dese Libassi heeft alle de beneselen en proeben die den Wfgod roebhooyt / ende alle de lieden van ooyden sijn hem onderdanig / als de geestelyke lieden in onse landen den Paus sijn. In dit land van Riboth hebben sy een costumie als yemants Dader sterft / ende de Sone de Dader groote eete doen wil / soo ontbiet hy alle sijn vryden en magen / en ook de lieden van ooyden / en veel Ministrer / en speel-lieden / en dan doet hy dat li-haem op eenen Berg dragen / met groote feest en blijdschappen / en de meeste Prelaet staet hem sijn hoost af / en leggen 't Hoost in een groote gulde platteel / en gebet de Sone / ende Sone metten vryden dragen 't al singende / en seggen veel Bedinge. En daer nae de Pape / en de geoydende lieden houwen dat lichaem al in stucken / seggende haer bedinge / ende de Vogelen die sulken costumie geleert hebben van lange tijden komen daer op vliegen / ende de Pape werpen haer die stucken van blesch toe / en nement en dragent niet byre / en eeten 't terstant. Ende daer nae gelijck als de Pape in ons land sragen over de dooden / alsoo singen dese Pape met luyder stemmen in haer spraken / besiet hoe goeden mensche

dit was / die de Engelen albus komen halen en dragen hem in 't Paradijs / en dan dunkit den Sone dat hy seer gefert is als de vogelen den Dader komen eten / endae meest vogelen toe komen / die is meest gefert / en dan soo leyt die Sone de vryden en magen tot synder wooningen / en heud hen groote feest / de vryden vertrekken hoe de vogelen quamen / hier b. ende daer x. ginder xx. / en glorien en betoemen hen daer af / en als sy vergadert sijn / soo doct de Sone sijn Daders hoost bzeeken / ende geeft een pegelijck van sijn sonderlinge vryden van 't blesch 't eeten tot eender gheugenis / en van den top van den hoostde maken sy een Nap om upt te dzinken met groeter debotten / en de gedenkenisse des hepligen Paus die de vogelen gegeten hebben. En dese Nap houd den Sone seer waerdelijck / en dzinket daer upt alsoo lange als hy leeft / ter gedenkenis sijn Daders.

Van een al te rijke Man, die nogtans
geen Prince en is.

Dat Crif. Capittel.

Van desen lande in 't wederkeren door des grooten Canisland / staet een groot Epland dat een groot Koninkrijk is / daer een rijk Konink is. En in desen Eplande is een rijk Man / die nog Prince nog Sabre en is / maer hy heeft onder hem verlieden die haer Land van hem houden. Dese Man heeft de renten jaerlijck CCC. M. kamelen geladen met hooren en Rys / en hy is een Edel leuen / nae de costumie des lants / want al Jonckvrouwen dienen hem altyt ter tafelen / en doen al dat hy begeert. Als hy ter tafelen sit / soo brengen sy hem sijn spysse teken byf geregete te gader / al singende / en dan sulden sy hem sijn spysse / en steken 't hem in de mond / want hy en handelt geen dinget / dan de spysse die hy eten wil leyt hy vooy hem. Hy heeft soo lange nagelen dat hy metten handen geen kragt en heeft / ende dit is den Paus haer groote Edelheyt dat sy lange nagelen hebben / en dat spselaten waffen also

lant als zy konnen / en de Edelheyt van de
 vrouwen van dien lande is dat sy kleynne voe-
 ten hebben / en daerom soo haest als sy gebo-
 ren zijn / bliat men hen de voeten soo vast dat-
 se niet soo seer en wassen als sy souden. En
 dese songvrouwen singen soete liederkens / ter-
 wyle dat hy eet / en als hy niet meer en eet
 van de bys gesegten / soo byngen sy hem bys
 ander gerechten / ende singen als sy eerst de-
 den / en aldus doen sy alle dagen tot dat hy
 gegeten heeft. In deser manieren leyt hy sijn
 leven / gelijk als sijn Voorvaders gedaen heb-
 ben / en altoes leeft hy in genoege als een
 verken dat men mest. Dese man heeft ook
 een rijkelyk Dalles daer hy in woont / die
 Mueren van desen Dalles hebben ij. mijlen
 omme gaens / ende binnen dese Mueren zijn
 veel schoone Boomgaerden / en al dat pla-
 tsef van sijn kamer ende van sijn Zale
 en is van sijnen Goude en Silber / ende te
 midden-wege van desen Boomgaert staet een
 kleyn Kerke met eenen Cooren / wel ge-
 maect van goude / en in dit Kerckken gaet
 dese man dikwils sitten om te hebben goede
 logt / en om hem te vermaken / ende alleen om
 deser sake wil is 't Kerckken gemaeckt / om
 dat hy sijn genoege daer in hebben soude.
 Van dese Eplande komt men weder totten
 lande dat den groote Can toe-behoort.

Hoe dat van al dese Landen voorschreeven
 geen en is, of sy hebben wat van
 den Kersten Geloove, ende
 ander dingeu.

Dat Criff. Capittel.

Ghult weten dat alle dese Landen daer
 hi af gesproken heb / en al die manieren

van 't volk / dat geen van hen en is ook to-
 mentgerhande geloove dat sy hebben / sy
 hebben eenig van den Articulen van on-
 geloove / want zy geloove wel in God
 de Werelt-geschapen heeft / die sy heten
 ritage / dat is / God der naturen / na dat
 dat de Propheet seyt: Alle die in de Werelt
 zijn / sullen God ontzien. En nog seyt
 Schrift: Alle lieden sullen God dienen.
 Maer sy en konnen niet volkomelijc
 God spreken / dan alsoo veel als sy verstaen
 mogen met haer natuerlyke sinnen / van
 Sone / nog van den H. Geest en weten
 niet te spreken / en sy seggen ook dat
 Creaturen die zy aenbidden niet God
 zijn / maer sy aenbiddense om de deughte
 hen is / die in hen niet en mocht zijn / en
 den de groote gratie van God / en van
 beelden / en van den Afgoden / seggen
 dattet geen Goden en zijn al eeren sy Afg-
 den / en dit seggen sy om de Kerstenen
 len / die onser Vrouwen beelden hebben /
 om der ander Hepligen wille die wy aenbil-
 den / want alsoo die letter leert den He-
 hoe en wat sy gelooen sullen / alsoo leert
 ook de Lecke lieden om God te peynsen /
 te aenbidden de Hepligen metter herten /
 wiens name die Beelden gemaeckt sijn
 Dooft soo seggen nog de lieden van dien lan-
 de / dat die Engelen spreken tegen haer Afg-
 goden / en dat haer Afgoden groot mis-
 doen / want daer is een van de Engelen
 Gods / nu zijnder tweederhande goede
 quade / alsoo die Sycken seggen / Cabo ende
 Calo / en Cabo is goed maer Calo is quade
 maer in haer Afgoden zijn quade Engelen
 om hen in haer dwalinge te houden.

Hier begint de

T A F E L.

D e Prologe van de weerdigheyt des Lands.		Dan Abraham ende sijn geslacht.	37.
Om te Peerde of te voet te Reysen in 't Land van Beloften.	Cap. 1.	Dan de Jorbaen.	38.
Dan die Eplanden der Sycken ende van de Stad van Constantinopelen.	2.	Dan de Samaritanen.	39.
Dan die Haven Jaffe.	4.	Dan Galileen.	40.
Dan die Haven Chyz.	5.	Den Weg van Nazarech tot den Berg Chaboz.	41.
Den weg van Bablonien / daer den Sou- daen woont.	6.	Dan dat Casteel Saffra.	42.
Danden Soudaen.	7.	Dan die Zee van Galileen.	43.
Danden vercken Soudaen.	8.	Waer die Tafel is daer onse Heere op wt met sijn Jongeren na sijn Verrijfens.	44.
Hog van den Soudaen.	9.	Dan de bzeemde gewoonten.	45.
Dan des Soudaens Wijben.	10.	Hoe men weder keert in dese zijde van den Lande van Galileen.	46.
Dan Bablonien ende Egypten.	11.	Hog ander Wegen om na Jerusalem te gaen.	47.
Dan de Stad Mech / daer Mameth begra- ven leyd.	12.	Hog van ander Wegen te Lande te reysen na Jerusalem.	48.
Dan die Caliphes.	13.	Enen anderen Weg ober 't Land te trecken in 't Land van Beloften / doo? Tartarien / en van den selven lande Tartarien.	49.
Dan den Lande Egypten.	14.	Dat de Sarazijnen geloben.	50.
Dan den stad Capz daer de balsem waest.	15.	Dan Mameth en sijn boek Nihoran / en van Mameths geloobe.	51.
Dan Sint Anthonus.	16.	Dan de geboorte Mameths.	52.
Dan Josephs hooren Solders.	17.	Dan veel Eplanden ende van wonderlijke Volke.	53.
Hoch eenen anderen wech te Bablonien daer die Soudaen woont.	18.	Dan de Haven te Genua te Schepe in wat Land dat men wil.	54.
Een weg van Bablonien nae den Berg van Sinap.	19.	Dan Jobs Land / ende van dat Koninkrijk van Chaldeen.	55.
Een anderen wech na den selven Berge.	20.	Dan dat Koninkrijk van Amazonien daer niet dan Vrouwen zijn.	56.
Danden Berg van Sinap.	21.	Dan 't land Ethyopien.	57.
Dentwederkeer van Sinai te Jerusaleem.	22.	Dan die hoge Indien / en van India Majoz / en van diamanien en klyne Heden.	58.
Hoe men te Jerusaleem reys als men de Wildernisse npt is.	23.	Dan den Eplanden van Indien.	59.
Dande Stad Bethlehem.	24.	Dan het Koninkrijk van Macheren.	60.
Dan Jerusaleem.	25.	Dan 't Land Tomorpdac 't volk al naecht gaet.	61.
Hog vande Heylige Stad.	26.	Hoe Jerusaleem midden in de Werelt is.	62.
Dan de Kerk des Heyligen Gasts / ende van den Tempel God.	27/28/29.	Dan Tomorpdac Zupd-waert leyt / en van 't Koninkrijk Shirbez.	64.
Danden Konink Herodes.	30.	Dan dat land Jana / dat by nae twee M. mylen omme gaens heeft.	65.
Dan St. Salvaters Kerk.	31.		
Dan Wehldemach Velt.	32.		
Dan den Berg Jope.	33.		
Dan Bethlehem.	34.		
Dan Jericho.	35.		
Dan den Heylige stede tusschen Bethanien / en de Jorbaen,	36.		

Doe

De T A F E L.

<p>Van dat Koninkrijk van Paten. 66.</p> <p>Van't Koninkrijk Calenoch. 67.</p> <p>Van dat Epland Baso/ daer men de sieken hangen. 68.</p> <p>Van dat Epland Mulkie. 69.</p> <p>Van't Epland Macumeran. 70.</p> <p>Van dat Epland Sple. 71.</p> <p>Van en groot Epland geheeten Deudija daer de lieden malkanderen eeten. 72.</p> <p>Van dat Koninkrijk Maci. 73.</p> <p>Van dat Land Pigmeen/ daer klepnelieden wonen van by'e spannen lank. 74.</p> <p>Van de Stad van Janathap. 75.</p> <p>Van die Stad Laterin. 76.</p> <p>Van dat Land van Cathap ende sijn groote Rijkheyt. 77.</p> <p>Van die Stad Sapdon/ daer des grooten Cans Pallops staet. 78.</p> <p>Waerom die Kesper van Cathap de grooten Can heet. 79.</p> <p>Hoedie groote Can sijnen byanden ontquam onder eenen boom/ obermits een vogel. 80.</p> <p>Hoedie groote Can sijn Testament maekte / En wijse sijn Sonen een Exempel. 81.</p> <p>Van den grooten Can ende sijn letteren/ ende maniere als hy hem doet schrijven. 82.</p> <p>Wat Regiment des grooten Cans Hof. 83.</p> <p>Hoedie Kesper's Munte van Leer is. 83.</p> <p>Die Ordinanen van den Kesper als hy ter Oorloge rjd. 84.</p> <p>Hoedat Kesper-ryk van den grooten Can gedeelt is in xij. Prouintien. 85.</p> <p>Hoedat Volk Wierook en ander Krupden in't vier werpen den Kesper ter eeren. 86.</p> <p>Hoedie groote Can de magtigste Heere op Werden is. 87.</p> <p>Hog van de gewoonte van dese lieden. 88.</p> <p>Hoemendesen boozsepden Kesper begraeft / als hy doot is. 89.</p> <p>Hoeypeenen anderen Kesper kieser. 90.</p> <p>Wat lieden ende Koninkrijken Cathap naest liggen. 91.</p> <p>Van den Lande daer de Gysloenen / ende ander beesten sijn. 92.</p>	<p>Van den weg tot Paep Jans Land. 93.</p> <p>Hoedat Paep Jan Kersten is. 94.</p> <p>Hoedat Paep Jan xij. Kruppen booz hem laden dragen / als hy ter sijnge gaet. 95.</p> <p>Waer Paep Jan meest woonachtig is. 96.</p> <p>Van eenen schalken Man in Paep Jans Land. 97.</p> <p>Van een verbaerlijke Dalepe by de Riber van Phison. 98.</p> <p>Van een Epland daer Keusen in wonen die xviij. of xxx. voeten sijn. 99.</p> <p>Hoedie Wyden grooten rouw maken als Kinderen geboren sijn / ende blijft als sy sterben. 100.</p> <p>Van een Epland daer sy haer Dogter ende Algren troutwen. 101.</p> <p>Van een epland daer goedelic den wonen. 102.</p> <p>Hoedat Alexander Magnus dese lieden beoontfeggen. 103.</p> <p>Van twee Eplanden geheet Ecedija ende Genesophe. 104.</p> <p>Van een groote Stad geheeten Phion/ daer klepne lieden sijn als Dwerger / niet en eeten. 105.</p> <p>Van de Wildernis daer de Wonen der Sonnen ende der Manen staen. 106.</p> <p>Van't Koninkrijk geheeten Capobant. 107.</p> <p>Van ij. Eplanden daer niet van Gout-bergen ende Silber bergen en sijn. 108.</p> <p>Van de donker Landen ende stern-rofsen by den aertschen Paradijse. 109.</p> <p>Van den aertschen Paradijse. 110.</p> <p>Hoedat Paep Jans Land doet tegenwoet tegen Engelant. 111.</p> <p>Van een Koninkrijk geheeten Siboth. 112.</p> <p>Van een rijk Man die nogtans geheet Prince en was. 113.</p> <p>Hoedat van alle dese boozsepde Landen geent en is / of sy hebben wat van den Kersten Geloobe. 114.</p>
--	--

By Consent van den Hove gegeven tot Bruyssel, den lesten October, M. D. ende L.

